

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
GİRESUN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KIBRIS TÜRKLERİNİN MİLLÎ MÜCADELESİNİN ÖZKER YAŞIN'IN
ROMANLARINA YANSIMASI**

MERVE BÜYÜKADA

20102005002

HAZİRAN 2012

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
GİRESUN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KIBRIS TÜRKLERİNİN MİLLÎ MÜCADELESİNİN ÖZKER YAŞIN'IN
ROMANLARINA YANSIMASI**

MERVE BÜYÜKADA

20102005002

HAZİRAN 2012

MERVE BÜYÜKADA
GİRESUN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin Türk Dili ve Edebiyatı
Anabilim Dalı İçin Öngördüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Olarak Hazırlanmıştır.

Tez Danışmanı
Prof. Dr. METİN AKAR

Giresun
Haziran 2012

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürünün Onayı

.../.../...

Müdür

Bu tezin Yüksek Lisans olarak.....Anabilim Dalı standartlarına uygun olduğunu onaylarım.

Anabilim Dalı Başkanı

Bu tezi okuduğumuzu ve Yüksek Lisans tezi olarak bütün gerekliliklerini yerine getirdiğini onaylarız.

Ortak Danışman

Danışman

Jüri Üyeleri

.....

.....

.....

.....

ÖZET

Bu çalışmamızda, Özker Yaşın'ın *Bütün Kapılar Kapandı, Kıbrıs'ta Vuruşanlar (Mücahidin Romanı)*, *Kıbrıslı Kâzım* ve *Girne'den Yol Bağladık* romanlarını, Kıbrıs'ta yaşanan tarihî olaylarla, karşılaştırarak inceledik.

Yazarın, romanlarında geçen olayları kurgulayarak vermesiyle beraber, romandaki kahramanları, olayları, olayların geçtiği mekânları gerçeğe yakın olarak, hatta bazı bölümlerinde gerçeğin kendisi olarak romanına aktardığını tespit ettik. Yazarın yazmış olduğu dört romanından ilki olan, *Bütün Kapılar Kapandı* romanında, tarihî olaylar anlatılmamıştır. Bu romanda, okul yıllarında okuduğu bir romandaki karaktere âşık olan ve onunla ilgili hayaller kuran kahramanın hayatından, bir kesit sunulmuştur. *Kıbrıs'ta Vuruşanlar* romanında (*Mücahidin Romanı*), 1963 ve 1964 yıllarında, Kıbrıs'ta yaşanan kanlı olaylar ve Kıbrıs Türklerinin Millî Mücadelesi, detaylarıyla anlatılmıştır. *Girne'den Yol Bağladık* romanında, Kıbrıs'ta Rum saldırılarının gerçekleşmesinden sonra, evlerini terk etmek zorunda kalan Kıbrıslı Türklerin göç hikâyesi ile Millî Mücadeleden bağımsızlığa giden yol anlatılmıştır. *Kıbrıslı Kâzım*'da ise milletvekilliği seçimlerini kaybetmiş kahramanın hayal kırıklıklarına, kahramanın, döneme yönelik eleştirilerine ve birkaç yerinde de Kıbrıs Türklerinin direniş günlerine değinilmiştir. Yazar, genel olarak, tarihî olayları ve kahramanları, kendisinin oluşturduğu kurmacayla ve kahramanlarla bütünleştirmeye çalışmıştır. Bunu yaparken de kendi duygu ve düşüncelerini eserine yansıtmıştır.

Anahtar kelimeler: Özker Yaşın, Kıbrıs, Kıbrıs Tarihi, Kıbrıs Türkleri, Millî Mücadele.

ABSTRACT

This present study aims to make a comparative analysis of Özker Yaşın's novels *Bütün Kapılar Kapandı*, *Kıbrıs'ta Vuruşanlar (Mücahidin Romanı)*, *Kıbrıslı Kâzım* and *Girne'den Yol Bağladık* in light of the historic events in Cyprus.

Although the author creates fictional stories, our study revealed that the characters, story line and the setting in his novels are partially based on real life, and even in some parts he narrates them as is. Historical events does not included in *Bütün Kapılar Kapandı* which is the first novel of author's four novels. It depicts a section of its main character's life that falls in love with the protagonist of a novel he reads. *Kıbrıs'ta Vuruşanlar (Mücahidin Romanı)* narrates the murderous events experienced in Cyprus and the independence war of the Turkish Cypriots in 1963-1964 in detail. *Girne'den Yol Bağladık* tells us the immigration and asylum story of the Turkish Cypriots who had to leave their homes after the Greeks' attacks and their route from the war of independence to independence. And finally, *Kıbrıslı Kâzım* depicts the frustrations of its main character who is not elected at the parliamentary elections and his criticisms about the period as well as the resistance days of the Turkish Cypriots in some chapters. In both novels, the auther tries to integrate the historical events and the characters with the fictional world and characters he creates, and also reflects his thoughts and emotions to his novel.

Key words: Özker Yaşın, Cyprus, Cyprus history, Turkish Cypriots, Independence war

ÖN SÖZ

Tarihte onlarca medeniyete ev sahipliği yapmış olan Yeşilada, uğruna büyük mücadelelerin verildiği bir yerdir. Farklı isimlerle¹ de anılsa tarihin eski devirlerinden beri, Kıbrıs'ta var olan Türklerin, adadaki hakimiyetleri Osmanlı Devleti zamanında daha da kuvvetlenmiş, daha sonra Kıbrıs seksen iki yıl İngiliz sömürgesi altında kalmış ve bu süreç içinde, ada Türkleri, Rum tedhiş örgütleri ile mücadele etmiştir. Bu onur ve bağımsızlık mücadelesi, 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı gerçekleşene kadar devam etmiştir.

Bu süreç içinde yaşanan, sosyal, siyasî, tarihî, iktisadî ve kültürel olaylar sadece, tarih kitapları arasında kalmamış, bu konular, kalem sahiplerinin aracılığı ile edebiyatımıza aktarılmıştır. Bu isimlerden biri de Özker Yaşın'dır. Biz bu çalışmamızda, Kıbrıs'ta yaşanan olayların nasıl geliştiğini, Kıbrıs Türklerinin verdikleri mücadelenin, Özker Yaşın'ın romanlarına nasıl yansıdığını tespit etmeye çalıştık.

Tezimiz, Giriş (Kıbrıs Coğrafyası ve Kıbrıs'ın Genel Tarihi) Birinci Bölüm (Özker Yaşın) İkinci Bölüm (Romanların Özetleri), Üçüncü Bölüm (Romanların Tarihî Olaylar Ele Alınarak İncelenmesi) ve Sonuç olmak üzere beş ana başlıktan oluşmaktadır. Giriş bölümünde (Kıbrıs Coğrafyası ve Kıbrıs'ın Genel Tarihi), Kıbrıs'ın Coğrafi Durumu, Kıbrıs Tarihinin Eski Dönemleri, Kıbrıs Tarihinin Yeni Dönemleri ve Bağımsızlığa Giden Yol başlıkları altında Kıbrıs coğrafyasını ve tarihine genel olarak değindik.

Birinci bölümde (Özker Yaşın), Özker Yaşın'ın Hayatı, Sanatı ve Eserleri ile Özker Yaşın Hakkında Yazılanlar üzerinde durduk. Özker Yaşın hakkında en ayrıntılı bilgi, yazarın kendi eseri olan *Nevzat ve Ben*'de olduğu için bu bölümde, bahsettiğimiz eserinden yararlandık ve kronolojik sırayı takip ettik.

¹ Ayça Adalılar, "Kıbrıs'ın gerçek sahiplerinin arkaik dönemde Orta Asya kökenli şu veya bu kavim adıyla tanıtılan Türkler olduğunu" söyler (Adalılar,1989, 20).

İkinci bölümde (Romanların Özetleri) ise, çalışmamız içinde yer alan *Bütün Kapılar Kapandı*, *Kıbrıs'ta Vuruşanlar (Mücahidin Romanı)*, *Kıbrıslı Kâzım*, *Girne'den Yol Bağladık* romanlarının özetlerine yer verdik.

Üçüncü bölümde (Romanların Tarihî Olaylar Ele Alınarak İncelenmesi), Yaşın'ın, *Kıbrıs'ta Vuruşanlar (Mücahidin Romanı)*, *Kıbrıslı Kâzım* ve *Girne'den Yol Bağladık* romanlarını, tarihî olaylarla karşılaştırarak inceledik. *Bütün Kapılar Kapandı* romanının konusu, çalışmamız dahilinde olmadığı için, bu romanı, kendine ayrılan başlık altında, tarihî olaylar açısından değerlendiremedik. Kıbrıs'ta Vuruşanlar romanı ise, içerik bakımından kapsamlı olduğu için, on iki alt bölüme ayırdık.

Sonuç bölümünde ise çalışmamızı özetleyerek, genel bir değerlendirmede bulunduk.

Bu çalışma sırasında, zamanını ve emeğini öğrencilerinden esirgemeyen, engin bilgi ve tecrübeleriyle daima yol gösteren, kıymetli hocam Sayın Prof. Dr. Metin Akar'a şükranlarımı sunarım. Ayrıca maddî ve manevî yardımlarını eksik etmeyen, üzerimdeki hakları hiçbir zaman ödenemeyecek olan sevgili aileme, en içten dileklerle teşekkür ederim.

Merve Büyükkada

2012, Giresun

KISALTMALAR

Bkz. : Bakınız

BM: Birleşmiş Milletler

C. : Cilt

CTP: Cumhuriyetçi Türk Partisi

çev.: Çeviren

EOKA: Ethniki Organosis Kyprion Agoniston

Hv.: Hava

KATAK: Kıbrıs Adası Türk Azınlığı Kurumu

KKTC : Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

Plt.: Pilot

TMT : Türk Mukavemet Teşkilatı

s.: Sayfa

S. : Sayı

Şht. : Şehit

UNFICYP: United Nations Peace keeping Force in Cyprus

Yzb.: Yüzbaşı

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	III
ABSTRACT	II
ÖN SÖZ.....	III
KISALTMALAR	V
İÇİNDEKİLER.....	VI
GİRİŞ.....	1
KIBRIS COĞRAFYASI VE KIBRIS'IN GENEL TARİHİ.....	1
I. Kıbrıs'ın Coğrafi Durumu	1
II. Kıbrıs Tarihinin Eski Devirleri	2
III. Kıbrıs Tarihinin Yeni Devirleri.....	3
IV. Bağımsızlığa Giden Yol	9
BİRİNCİ BÖLÜM.....	18
1. ÖZKER YAŞIN.....	18
1.1. Özker Yaşın'ın Hayatı, Sanatı ve Eserleri.....	18
1.2. Özker Yaşın Hakkında Yazılanlar.....	29
İKİNCİ BÖLÜM.....	40
2. ROMANLARIN ÖZETLERİ.....	40
2.1. Bütün Kapılar Kapandı Romanının Özeti	40
2.2. Kıbrıs'ta Vuruşanlar (Mücahidin Romanı) Romanının Özeti.....	43
2.3. Girne'den Yol Bağladık Romanının Özeti.....	47
2.4. Kıbrıslı Kâzım Romanının Özeti.....	55
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	63
3. ROMANLARIN TARİHİ OLAYLAR ELE ALINARAK İNCELENMESİ..	63
3.1. Bütün Kapılar Kapandı Romanının Kıbrıs Tarihiyle İlgisi	63
3.2. Kıbrıs'ta Vuruşanlar (Mücahidin Romanı) Romanının Kıbrıs Tarihiyle İlgisi	64
3.2.1. Kumsal Olayları.....	67
3.2.2. Arpalık Olayları.....	68

3.2.3. Limasol Olayları	70
3.2.4. Aretyu Olayları	72
3.2.5. Türk Rehinelerin Serbest Bırakılması Olayı.....	73
3.2.6. Baf Olayları.....	75
3.2.7. Gaziveren Olayları.....	77
3.2.8. Ağırdağ Eğitim Kampı ve Bozdağ Çarpışması	78
3.2.9. 23 Nisan 1964'ten 8 Ağustos 1964'e Kadar Gelişen Bazı Olaylar	80
3.2.10. Erenköy Olayları ve Hv. Plt. Yzb. Cengiz Topel'in Şehit Edilişi	85
3.2.11. Rumların Uyguladığı İktisadî Abluka ve Ekonomik Durum	93
3.2.12. Türk Mukavemet Teşkilatının Kıbrıs'ta Vuruşanlar Romanındaki Yeri..	95
3.3. Girne'den Yol Bağladık Romanının Kıbrıs Tarihiyle İlgisi.....	99
3.4. Kıbrıslı Kâzım Romanının Kıbrıs Tarihiyle İlgisi	119
SONUÇ	128
KAYNAKLAR.....	133
ÖZGEÇMİŞ	139

GİRİŞ

KIBRIS COĞRAFYASI VE KIBRIS'IN GENEL TARİHİ

I. Kıbrıs'ın Coğrafi Durumu

“Sicilya (25710 km²) ve Sardinya (24090 km²)’dan sonra Akdeniz’in üçüncü büyük adası (9251 km²) olan Kıbrıs, Türkiye ile Suriye arasına sokulmuş durumdadır” (Türk Ansiklopedisi, 1975, 11). “Kıbrıs dünyadaki diğer memleketlerle kıyaslanacak olursa, büyüklük bakımından önemli bir yer işgal etmez. Fakat adanın ticaret yolları üzerinde bulunması, burayı önemli kılmıştır. Bu sebepten dolayı tarihte sık sık istilâlara uğramıştır” (Alasya, 1964, 14).

“Adada, Toros sıradağlarına uzanan, Girne Sıradağları ve Trodos Dağları mevcuttur. Doğuda İç ova ve batıda Güzelyurt ovası bulunur. KKTC sınırları içerisinde kalan Girne sıradağları; Kayalar Dağı, Lapta Dağı, Beşparmak Dağları ve Kantara Dağları’ndan oluşur. Dağlar arasındaki en yüksek nokta, 1023 metreyle Selvili Tepe’dedir. Bu dağlar üzerinde sırasıyla, tarihî Saint Hilarion (Yüzbir Evler), Bufavento ve Kantara Kaleleri bulunmaktadır. Güzelyurt ve Gazimağusa ise başlıca körfezleri, başlıca burunları ise Zafer Burnu, Koruçam Burnu ve Kasa Burnu’dur” (Akbulut, 1998, 7)

3355 km²lik bir yüzölçümüne sahip olan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde Akdeniz iklimi görülür (Atalay, 2001, 48-49). “Yıllık yağış ortalaması 350 mm civarındadır. Adanın Lefkoşa ve Güzelyurt bölgesinin toprakları tarım için oldukça elverişlidir. Gazimağusa Körfezi’ne dökülen Kanlı Dere ve Güzelyurt Körfezi’ne dökülen Karyoti Irmağı en önemli akarsularıdır” (Türk Dünyası Kültür Atlası, 2003, 564-565).

“Eski bir yerleşme sahası olan Kıbrıs’ta, zengin arkeolojik kalıntılara ve tarihî eserlere rastlanır. Lefkoşa, Güzelyurt, Girne ve Gazimağusa tarihî bakımdan önem arz eden şehirleridir. Kıbrıs’ın ekonomisi ise turizme ve tarıma bağlıdır. Ayrıca Kıbrıs üniversitelerinde eğitim gören on binlerce öğrenci Kıbrıs’ın ekonomisine katkı sağlamaktadır” (Atalay, 2001, 50).

“4 Aralık 2011’de yapılan Genel Nüfus ve Konut sayımının geçici sonuçlarına göre, 294 bin 906’lık” (<http://dunya.milliyet.com.tr/kktc-nin-nufusu-294-bin-906/dunya/dunyadetay/09.12.2011/1473436/default.htm>, 2011), bir nüfusa sahip olan KKTC, Doğu Akdeniz’de kuzeyde ve doğuda Anadolu yarımadası ve diğer Asya ülkeleri ile, güneyde ve batıda Afrika ve Avrupa’nın denizci kavimleri arasındaki münasebetlerde, eski çağlardan beri mühim bir rol oynamıştır” (Gürsoy, 1964, 7).

II. Kıbrıs Tarihinin Eski Dönemleri

Jeopolitik açıdan mühim bir yere sahip olan Kıbrıs, tarih boyunca çeşitli milletlerin akınına uğramıştır. Bu adaya hâkim olan güçler, Akdeniz üzerinde de büyük güç elde etmişlerdir.

“Kıbrıs’ın tarih öncesi devirleri incelendiğinde, MÖ 5800-2600 yıllarını kapsayan Cilalı Taş Devrine ait kalıntıların olduğu, bu kalıntıların, Kıbrıs’ın Anadolu ve Mezopotamya ile aynı medeniyet devrini yaşadıklarını gösterdiği, hatta Kıbrıs’ın ilk otokton (yerli) halkının Asya’dan Kıbrıs’a gelerek buraya yerleştiği görülür. Kıbrıs’ın tarihî dönemlerine bakıldığında ise, MÖ 15. yy’dan başlayarak MÖ 1450 yılına kadar Hititlerin, MÖ 1450 yılından sonra yaklaşık 450 sene kadar Mısırlıların, MÖ 1320 yılında tekrar Hititlerin (Kıbrıs’ın Hititler himayesinde kalış süresi kısa oldu ve ada tekrar Mısırlıların eline geçti), MÖ 1200-1000 yıllarında Yunan sömürgeciliğinin (Kıbrıs’ta yerleşme devri kesin olarak söylenemese de bu tarihler arasındadır), MÖ 1000’den MÖ 709’a kadar Fenikelilerin, MÖ 709-669 yıllarında Asurluların, MÖ 525 tarihine kadar tekrar Mısırlıların, MÖ 525-333 yılları arasında Perslerin, MÖ 333-306 yıllarında Büyük İskender ve Haleflerinin” (Alasya, 1964, 14-20), “MÖ 306-58 yılları arası Ptolemaiosların (Mısır Hanedanı), MÖ 58-MS 395 yılları arasında Romalıların hâkimiyet kurduğu görülür” (Türk Ansiklopedisi, 1975, 19).

Yukarıda saydığımız, Kıbrıs’ta medeniyet kurmuş toplumlara bakıldığında, birçok insan, Türklerin eski dönemlerde Kıbrıs’ta hâkimiyet kurmadıkları kanısına varır. Halil Fikret Alasya’nın, Kıbrıs’ın ilk yerleşik halkının, Asya’dan gelerek Kıbrıs’a yerleştiği bilgisine ek olarak, Ayça Adalılar, “36 krallıktan oluşan Etilerin 26’sının Türk kökenli olduğunu, Türklerin yoğun oldukları bölgelerin Orta Asya, Ön Asya, Küçük Asya ve Alasya toprakları olduğunu, Küçük Asya ahalisinin, Hitit ve

emsali isimlerle tanıtılmış Hata Türkleri olduğunu, Etilerin Anadolu'ya Hata adını verdiklerini, Hata'nın ise, Çin'in kuzeyindeki ülkelere daha öteden beri verilmiş isim olduğunu, Alasya isminin ise Kıbrıs'ın Etiler dönemindeki adı olduğunu, Kıbrıs'ta hüküm sürmüş, medeniyetlerden biri olan Fenikelilerin en büyük merkezlerinden biri olan Sayda'da çıkarılan, kadim Fenike kılıflarının, Türk ırkı camiasına mensubiyetlerinin teyit edildiğini, Fenikelilerin, Alasya'ya Hetim dediklerini, dolayısıyla Kıbrıs'a da Hetim denildiğini ve bu kelimenin öz Türkçe bir kelime olduğunu, Orta Asya'dan geldiği artık bugün kesinleşmiş olan Ön Asya medeniyetini yaratanların, aynı menşeden Küçük Asya ve Alasya kültürlerini yarattıklarını, Alasya kralının mektuplarında, Firavun'a Türk aile töresinde kullanılan "Biraderim" sözcüğüyle hitap ettiğini, Anadolu, Suriye, Mezopotamya ve Mısır Medeniyetlerine ait eserlerle Kıbrıs'taki eserlerin münasebeti olduğunu, Kıbrıs'ta yapılan kazılardan en ilginçinin ise mühür² üzerinde bulunan kurban sahnesi ile Orta Asya Kül-Tigin Anıtı'nın yanındaki yerin (Tapınak), giriş kapısında bulunan motiflerin benzerliği olduğunu belirterek, Kıbrıs'ın gerçek sahiplerinin şu veya bu kavim adıyla tanıtılan Türkler olduğunu"³ söyler (Adalılar, 1989, 2-20).

II. Kıbrıs Tarihinin Yeni Dönemleri

Kıbrıs'ta Milâttan sonraki yüzyıllarda hüküm sürmüş olan birçok devlet vardır. "MÖ 58 - MS 395 yılları arasında Romalılar, 395- 1191 tarihlerinde de Bizanslılar, adaya hâkim olurlar" (Katırcıoğlu, 1989, 122-123). "Bizanslıların hakim olduğu dönem içerisinde Kıbrıs'ta Hristiyanlık çok yayılır ve Kıbrıs Ortodoks Kilisesi tesis edilir. Fakat bu yıllar içerisinde Hz. Ebubekir'in 632 yılında Kitiyon'u geçici bir süre zapt etmesiyle (Müslüman donanması güçlü olmadığı için, bu geçici bir hareket olmuştur. Bunun yanı sıra Müslümanların adaya 24 sefer yaptıkları

² Mührün en üstünde bir koç iki insan ve dört nokta ile baş aşağı bir ok işareti vardır. Ortasında uzun uzun boynuzlu bir koç iki insan arasında durmakta, mührün altında ise sağda bir yere oturmuş bir şahıs ile sol tarafta ayakta duran şahıs arasında bir boğa başı ile başka figür vardır. Bu mühür üzerindeki figürler Kıbrıs'ın bu çağdaki kültürünü Orta Asya, Ön Asya ve Küçük Asya kültürleriyle bütünleştiğini göstermeye kâfidir. Orta Asya Türklerindeki kurban merasimleri incelediğinde hiçbir ayrılık görülmemektedir. Orta Asya'da Kül-Tigin Anıtı'nın yanındaki kutsal yerin (Tapınak) giriş kapısının iki tarafında mermerden birer koç heykeli bulunmaktadır. Kitabeli olan at heykeli eyerlidir. Sol yanında eyere asılı kılıç boynunda tam okunmayan bir kitabe görülmektedir. Sahibi, harem atın sol ayağının yan tarafında da Alayundluğ damgası mevcuttur. Diğer tarafta sağ ön ayağının yukarısında belinde sadak bulunan, sol elinde saplı alt kısmı yuvarlak bir cisim bulunan insan tasvir edilmiştir (Adalılar, 1989, 12).

³ Bu paragraf, Ayça Adalılar'ın "Arkaik Dönemde Türk Kültürü, Bugün ve Olması Gereken Turizm Politikası" makalesinden, özetlenerek alınmıştır

söylenir) ve devamında Hz. Osman zamanında, Şam Valisi bulunan Muaviye'nin 647 tarihinde Kıbrıs'a girmesiyle Müslümanların, 964 tarihinden 1191'e kadar tekrar Bizanslıların, 1191'de İngiltere Kralı Arslan Yürekli Richard yönetiminin, Richard'ın adadan ayrılmasından sonra, 1192'ye kadar Templar Şövalyelerinin, 1489'a kadar Lügisnânların (Bu devirde memlekette refah ve sanat seviyesi yükselir ancak Lusignanlar döneminde başlayan katoliklik ve Ortodoksluk mücadelesi 1570 senesinde Türklerin Ortodoks Başpiskoposluğunu ihya edişine kadar devam eder), bu süreç içinde 21 Ekim 1374'te imzalanan anlaşma sonucu bir yüzyıla yakın (Mağusa'da) Cenevizlilerin, 1425'ten 14 Mayıs 1489'a kadar Memlûk Devleti'nin Kıbrıs'ta hâkimiyeti olur" (Alasya, 1964, 24-38; Akbulut, 1998, 17).

Sonrasında, adada "1489- 1570 yıllarında Venedik Dönemi yaşandı. Bu dönemle ilgili olarak, İngiliz tarihçi Sir George Hill, *History of Cyprus* adlı eserinde, *Venedik koloni hizmetlerinin yeteneksiz ve rüşvete dayalı olduğunu*, belirtmektedir" (Gazioğlu, 2000, 8).

Venediklilerin uyguladıkları bu yanlış politikalar Osmanlı Devleti'nin adaya girmesinin önünü açmıştır. "Venediklilerin, adaya hâkim olduğu yıllarda halktan ağır vergiler alınıyor olması, onların ihtiyaçlarının karşılanmaması, Kıbrıs'ın bir korsan yatağı durumuna gelmesi, Limasol'daki Venedikli yöneticilerin bu korsanları desteklemesi, Türk ticaret gemilerinin soyulması ve deniz yoluyla hacca gidenlerin de aynı şekilde taciz ediliyor olması gibi kötü uygulamalar, tüm bunların yanı sıra Kıbrıs adasının yabancı ellerde kalması, Kıbrıs'ın Osmanlı eyaletlerine saldırmak isteyen düşman kuvvetler için bir donatım üssü olarak kullanılabilir olması ve Kıbrıs'ın Doğu ile Batı arasındaki uluslararası ticaretin kavşak noktasında bulunması, gibi nedenler adanın Osmanlılar tarafından fethini gerekli kılmıştır" (Gazioğlu, 2000, 8-15).

Nihayetinde, II. Selim'in padişahlığı döneminde, gerekli çalışmalar tamamlandıktan sonra, 1570-1571 yılında gerçekleştirilen harekâtla, ada fethedilir. (Aslında 1517'den beri Kıbrıs hukuken Osmanlı idaresindeydi. Çünkü Türklere Mısır'ın zaptı ile Venedikli, Memlûklülere ödemekte olduğu vergiyi bu kez Osmanlılara ödüyordu. Yani, fetihle ada Osmanlı'nın fiilî idaresi altına girmiş oldu) (Katırcıoğlu, 1989, 123).

“Adanın fethinden sonra, Osmanlı’dan önce de Anadolu Beylikleri ve Anadolu Selçukluları döneminde uygulanan şenletme ve iskân usulleri ile, Sultan II. Selim zamanında (1572) bir ferman çıkartılarak, Kıbrıs’ın imar ve iskân edilmesi için Anadolu’dan binlerce kişi⁴ adaya gönderilir” (Halaçoğlu ve Erdoğan, 2000, 209-211).

“1570 -1571 seneleri arasında elli bin Türk şehidinin kanı ile sulanarak zapt edilen Kıbrıs, 308 sene Osmanlı İmparatorluğu idaresinde kalır. Ancak Osmanlı Devleti, Birinci Dünya Harbi’nde Almanya safında İngiliz bloğuna karşı savaşa katılınca, 1878’de imzaladığı anlaşmayı tek taraflı bir şekilde, 5 Kasım 1914’te hükümsüz bırakan İngiltere, Kıbrıs’ı kendine ilhak eder. Osmanlı bu durumu tanımayıp, protesto eder ancak İngiltere hemen ardından Yunanistan’a kendi taraflarında savaşa girdiği taktirde, Kıbrıs’ı vermeyi teklif eder. Ama Yunanistan bu teklifi kabul etmeyince teklif bir geçerlilik kazanamaz. İstiklâl Savaşı sırasında Ruslardan, Batum, Kars ve Ardahan’ı almayı başaran Türklere, İngiltere 1878 Berlin Antlaşması gereği adayı vermesi gerektiği hâlde vermez. Sonuç olarak, 1923 senesinde imzalanan Lozan Antlaşması ile İngiltere’nin Kıbrıs üzerindeki hukukî üstünlüğü tanınıp 1878 Berlin Antlaşması’nın feshi kabul edilir” (Alasya, 1964, 106, 134-135).

Nihal Atsız, Türklerin Kıbrıs için verdiği mücadelenin bu uzun sürecine, Yeşilada dergisinin üçüncü sayısı için gönderdiği (20 Ocak 1949 tarihinde yayınlanan) “Türklerin Yeşilada’sı”⁵ başlıklı yazısında değinir.

⁴ “Kıbrıs’a nakledilecek kişilerin bir meslek sahibi olmalarına, mesleği ile ilgili alet ve edevatının bulunmasına, kendi rızalarıyla gitmeleri, kanuna aykırı fiillerinin bulunmamasına ve ahlakî bakımdan güvenilir olmalarına dikkat ediliyordu. Adaya sürgün edilenler arasında; -Toplumun huzursuzluğuna sebep olanlar öncelikli olarak iskâna tabi tutulsalar da bunların sayıları azdı, - Yine Kayseri Ermenileri, Konya ve Kayseri Rumları da sürülecekler arsındayken, çeşitli bahaneler ileri sürerek ve ileri gelenlerin yardımlarını da alarak adaya gitmediler (Adaya gidenler de önemli bir sayı arzetmez) – Halep, Şam ve Safed şehirlerinden de Yahudiler adaya yerleştirilmek istenir. Ancak Safed Yahudileri bu durumu kabul etmez, Halep ve Şam’dan ise çok az sayıda aile Kıbrıs’a gelir. Sonuç olarak Kıbrıs’a yerleşenler tamamen Anadolu Türkleriydi. Lefkoşa şer’i mahkeme tutanaklarındaki ölüm ve verasetle ilgili notlar bunu ispatlar” (Halaçoğlu ve Erdoğan, 2000, 211-215)

⁵ “Türk ırkı, Anadolu’ya heybetli bir çiğ gibi indi. Bozkurt nesline yaraşan bir gösterişle yerleşip tutundu ve Batı’dan gelen yabancı sellere karşı orasını, bir asır kan ve can bedeliyle müdafaa ettikten sonra bu toprakların tapusunu ihtiyar tarihin elinden hakkının gücüyle çekip aldı.

Anadolu bir anayurt olduktan sonra onun bitişiğindeki toprak parçaları yad ellerde bırakılmazdı elbette... Her türlü zaruretle o parçalar da mutlaka anavatana eklenmeliydi. Ve öyle yapıldı...

Anadolu’nun denizle ayrılmış bir parçası olan Kıbrıs, anayurda en son eklenen parçalardan biri oldu. Gaza sınırlarından gaza sınırlarına koşan Türk orduları ancak on altıncı asrın sonlarında Kıbrıs’a yönelme fırsatını bulabildiler. Kıbrıs’ın alınmasında yalnız Venediklilerin Türklere zarar verdikleri gibi maddi sebepler aramak boşunadır. Orası vaktiyle bir İslâm diyarı olduğu için de İslâm’ın koruyucusu olan Türkler Kıbrıs’a vâris olmalıydılar. Büyük Türk Bilgini Şeyhülislam Ebussuud Efendi, Kıbrıs’ın fethi için verdiği fetvada bu noktayı bütün dünyaya karşı ilân etti.

Ada, 1878 tarihinden, 1960'ta Kıbrıs Cumhuriyeti kuruluncaya kadar İngiliz hâkimiyetinde kalmış ve bu zaman aralığında Rumlar buldukları her fırsatta “enosis” çılgınlıklarını dile getirmişlerdir. Bu çılgınlıklar ilerleyen yıllarda vahşi eylemlere dönüşmüştür. Bu eylemlerin altında, bugün halâ bazı kimseler tarafından sürdürülen Megali İdea'yı⁶ gerçekleştirme isteği yatmaktadır.

Günümüzde yakın bir tarihte, bozulduğu söylenen Türk-Yunan ilişkilerinin kötüleşmesi, sadece “Patrikhane, Ortodoks Kilisesi ve fanatik Yunan-Rum milliyetçilerinin çabasıyla olmamış, Avrupa ülkelerinde de propaganda yürütülerek genç beyinler yıkanmıştır. Hatta ‘Megali İdea’nın topraklarını gösteren ilk harita 1791-1796 yılları arasında Yunanlı şair Rigas Ferreros tarafından Bükreş'te hazırlanarak, 1796'da Viyana'da basılmıştır” (İsmail, 1988, 8).

“Megali İdea'nın özünü, en ateşli savunucularından Başbakan John Kolettis'in 1844 Ocağı'nda yaptığı bir konuşmasında görmek mümkündür:

Yunanistan Krallığı Yunanistan demek değildir; O, Yunanistan'ın en küçük en fakir bir parçasıdır. Bir Yunanlı yalnız bu krallıkta yaşayan değil, ama Yanya veya Selânik veya Serez veya Edirne veya Konstantinopolis veya Trabzon veya Girit veya

5 Mayıs 1570'te 60.000 kişilik bir Türk ordusunu taşıyan Türk donanması Kıbrıs'a hareket etti. 1 Temmuz'da donanma Limasol koyunda demirleyip ertesi günü karaya asker çıkarıldı. Leftari Kalesi derhal teslim oldu. 9 Temmuz'da Girne Kalesi alındı. 22 Temmuz'da Lefkoşa kuşatıldı. Kendi iddialarına göre 10.000 kişinin müdafaa ettiği bu müstahkem kale üç umumî hücumdan sonra 9 Eylül'de zapt edildi ve umumî vali Nicola Dandolo bu savaşta maktul düştü. Bu haber üzerine Baf ve Larnaka teslim oldular.

18 Eylül'de Mağusa kuşatıldı. 1 Ağustos 1571'de alınarak Kıbrıs adasının fethi tamamlandı. İç Anadolu'dan getirilen Türklerle, Osmanlıların âdeti üzere Yeşilada derhal bir Türk vilayeti haline getirildi. O vakitten beri üç asrı aşan uzun bir zaman içinde Kıbrıs, maddi ve manevi her şeyi ile büyük anavatanın saadette ve felâkette, zafer ve bozgununda ortağı, yardımcısı her şeyi ve bizzat kendisi oldu.

Tarihin ne garip tecellisi! ... Biz Yeşilada'yı savaşla Venediklilerden aldık. Savaşsız İngilizlere bıraktık. Şimdi de Onu, uğrunda elli bin şehit verdiğimiz kutsal adayı, orası için bir damla kan dökmemiş olan Yunanlı istiyor. Her yıl bayramı yapılan Lozan'ın en acı tarafı hiç şüphesiz Kıbrıs'ın kaybını kabul edişimizdir....

Yeşilada bizindir. Yeşilada bizim olacaktır. Üzerinde yaşayan 90.000 Türk ile Türkiye'deki 200.000 Kıbrıslı Türk ile ve hepsinden fazla on altıncı asırda toprağına gömdüğümüz şehitlerimizin kanı ile Kıbrıs bizindir! ...

Afyon İzmir maratonunun hızlı şampiyonları, oradaki 350.000 Rum'a bakarak Yeşilada'ya sahip çıkmak istiyorlar. Yalnız sayıca çok olmak bir hak mıdır? Sayı azlığı demek kaybedilmiş dava mı demektir? Kızıl vahşetin bugün üzerinde bir tek Türk bırakmadığı Kırım nasıl bir ata mirasımızsa, 90.000 Türk kardeşimizin de yaşadığı Kıbrıs da öylece öz malımızdır. Unutulmasın ki, 350.000 Rum, 90.000 Türk'ten daha çok değerlidir, olmamıştır, olamaz...

Boynu bükük ve benzi sararmış olan Yeşilada! ... Sen asıl, murada erdiğin, yani Anayurda eklendiğin gün Yeşilada olacaksın! ...” (Yaşın, 1997a, 328-330).

⁶ “Megali İdea (Büyük Fikir) ile, 1814'te Çarlık Rusyası'nın sınırları içinde bulunan Odessa şehrinde kurulan Filiki Eterya adlı örgüt ile faaliyetlerini artıran Rum Ortodoks Kilisesi ve Yunan milliyetçileri, 1453'te Osmanlı'nın fethettiği İstanbul'u ele geçirmeyi, Yunanistan, 12 Adalar, Girit, Rodos, Kıbrıs, Anadolu ve Büyük İskender'in ulaştığı Kuzey Afrika sahillerine kadar uzanan toprakları yeniden elde etmeyi, üç denize ve üç kıtaya yayılan Büyük Bizans İmparatorluğu'nu yeniden kurmayı hedefliyordu. Bu fikri savunuların günümüzdeki amaçları ise belirlenen topraklar üzerinde Büyük Bizans yerine, Bizans ve Helen uygarlığının mirasçısı saydıkları Büyük Yunanistan'ı kurmaktır” (İsmail, 1988, 7).

Sakız veya tarihsel olarak Yunan olan herhangi bir yerde yaşayan ya da Yunan ırkından olandır... Bağımsızlık kahramanları yalnızca bu krallığın evlatları değildirler; onlar, Haimos'tan Tainoran'a, Trabzon'dan Klikya'ya bütün Yunan dünyasının eyaletlerinin evlatlarıdır... Helenizm'in iki büyük merkezi vardır: Atina ve Konstantinopolis. Atina ancak krallığın başkentidir. Konstantinopolis esas başkent, hayallerimizdeki kent, bütün Helenlerin neşe ve umut kaynağıydı” (Oberling, 1988, 9).

“1832 ve 1862 yılları arasında Kral Otto, bu ideolojiyi destekler ve 1841-1858’li yılları arasında Girit adasında isyanlar başlar ve 1866’da üçüncü bir ayaklanma olur. 1897’de Osmanlı İmparatorluğu’na harp açan Yunanlılar, yenilgiye uğrarlar ancak 1912’de Türkler, Trablusgarp’ta İtalyanlara karşı süren harpte tükenmiş durumdayken, Yunanistan hükümeti, Bulgaristan, Sırbistan hatta minik Karadağ devletleriyle ittifaka girip Balkanlardaki birçok toprağı ele geçirip, Kıbrıs’a da göz dikerler” (Oberling, 1988, 10-11). Zaten “Birinci Dünya Savaşı sırasında (1897 Türk- Yunan Harbi) adada Yunan bayrakları çekilmiş, Yunan millî marşları çalınıp, Kıbrıs’ın Yunanistan ile birleşmesini isteyen konuşmalar yapılarak kilisede Helenizm için dualar edilmiştir ve yine 1901’de bir İngiliz müfettişinin verdiği raporda, adadaki Yunanlıların kendi okullarında Helenleri yücelttikleri belirtilmiş, ayrıca 7 Nisan 1911’de Kıbrıs Rum Gazetesi Kypriakos Phylax’ın yayınladığı bir makalede Türk düşmanlığı ateşli bir biçimde ifade edilmiştir” (Oberling, 1988,12-16).

Görüldüğü üzere, İngilizler Kıbrıs adasına gelmeden önce başlayan Rumların enosis çılgınlıkları, 1878’den sonra da devam etmiş, Kıbrıs’ın Yunanistan’a ilhakını istemişlerdir. “İngilizler, Kıbrıs’a geldikleri 1878’den beri adada Rumları kollamışlar ve bir gün onlara Yunanistan’a bağlanacakları umudunu vermişlerdir. Sonuç olarak tüm bunların cezasını çekmeye başlamışlardır” (Yaşın, 1997a, 17) ⁷. Kıbrıs’ın ilk önce İngilizlerden kurtarılmasını planlayan Rumlar, 1931 yılında Yunanistan’ın Kıbrıs konsolosu Kyrou ve Kitium piskoposu Nikodemas yönetiminde İngilizlere karşı ayaklanırlar (Olgun, 1975, 11). 21 Ekim 1931’de Lefkoşa Vali Konağı’nın önünde toplanan Rumların isyanının, diğer kentlere de sıçraması sonucu, adada sıkı yönetim

⁷ 1997a olarak belirtmemizin nedeni: Özker Yaşın’ın, *Nevzat ve Ben* adlı eserinin birinci ve ikinci ciltlerinin aynı tarihte basılmış olmasıdır. 1997a *Nevzat ve Ben* adlı eserin birinci cildi, 1997b ikinci cildir.

ilân edilir, isyancı Rumlar adadan sürülür, tüm siyasî partiler kapatılır, Türklerin ve Rumların ulusal bayraklarını asmaları, kendi tarihlerini okutmaları yasaklanır, yani isyanı Rumlar çıkarmış olmasına rağmen, Türkler de sıkı yönetimden nasibini alır (Yaşın, 1997a, 18).

Ancak bu süreçte, Rumlar, İngilizlerle ilişkilerini artırmışlar ve her görüşmede isteklerini sunmuşlardır. Nihayetinde, “1947 senesi başında, Lord Winster’in Kıbrıs’a vali olarak gönderilmesinin ardından, 1931’den sonra yayınlanan kilise kanunları lağvedildi ve sürgünlerin Ada’ya dönmelerine izin verildi” (Alasya, 1964, 140). 1948 yılına gelindiğinde anayasa çalışmaları hızlandı ancak Rumlar tam bir muhtariyet gelmediğini belirterek, Mayıs 1948’de bu anayasayı redederken, Türk delegeleri ise Türklerin hukukunu koruduğu sürece kabul edeceklerini beyan ederler ve sonuç olarak mahallî hükûmet idareye devam ederken Rumlar, 1950 yılında bir plebisit tertiplerler (Alasya, 1964, 142) Rum gazetesi Esperini’nin, Yunanistan ile birleşmekle ve ‘enosis’e eşit saymakla bir tuttuğu plebisit için, papazlar ve öğretmenler ev ev dolaşarak insanları imza vermeye zorlarlar ve nihai olarak, ada Rumlarının %96’sı 8 Ekim 1950’de plebisit için ‘evet’ der (İsmail, 1988, 26-28). Bu seçimlerin ardından “yaşlı başpiskoposun ölmesiyle, yeni başpiskoposluk makamına seçilen Baf doğumlu (37) Makarios, seçimin hemen ardından, ‘enosis’i gerçekleştirme sözü verir” (Yaşın, 1997a, 444).

Bu emellerini gerçekleştirmek isteyen Rumlar, silahlı örgütlenme yoluna gitmişlerdir. Türk askerinin gerçekleştirdiği 1974 Barış Harekâtı’na kadar kanlı eylemlerini sürdüren EOKA’yı kurma çalışmaları “2 Temmuz 1952’de Atina’da Makarios başkanlığında gerçekleşir ve sonrasında 1953’te Grivas’ın da aralarında bulunduğu 12 kişi başpiskopos başkanlığında yeniden toplanırlar” (İsmail, 1988, 29). “Ardından 1953-1954 yıllarında Yunanistan’dan gizlice Grivas isimli albay, EOKA tedhiş hareketini örgütlemek için Kıbrıs’a gelir” (Keser, 2007, 108).

Yaşın, Nevzat Karagil’e yazdığı 7 Nisan 1955 tarihli mektupta: “Faiz Kaymak’ın anlattığına göre, 1931 olaylarından sonra, 1940’lı yıllarda Komünist Partisi AKEL’in ufak çapta birkaç bomba patlatıp, küçük köy köprülerini havaya uçurduğunu ancak bu sefer de EOKA (Etniki Organasis Kiprion Aganiston) adlı yer örgütünün ortaya çıktığından bahseder” (Yaşın, 1997a,792)

“EOKA’nın çalışmaları sonucunda 31 Mart 1955 gecesini, Kıbrıs’ta bombalar ve makineli tüfekler ile ölüm saçan, birçok dkkn ve İngiliz bankasını bombalayan EOKA, hürriyetlerinin temini için kan akıtmaya mecbur olduklarını açıklar” (Keser, 2007, 62-63) İngilizlere olan saldırıların ardından, “21 Haziran 1955’ten itibaren açıkça Kıbrıslı Türklere de saldırılara başlanır ve savunmasız yüzlerce Türk, EOKA’nın kurşunlarının hedefi olunca, 33 Türk köyü boşaltılmaya mecbur bırakılır” (İsmail, 1988, 31-32).

EOKA’nın eylemleri sürerken, “İngiliz Hkmeti 30 Haziran 1955’te Londra’da ‘Doğu Akdeniz Savunması ve Kıbrıs Meselesini’ görüşmek üzere bir konferans düzenleme kararı alır ve bu toplantıya Türk ile Yunan hkmetleri davet edilir” (Yaşın, 1997a, 809). “Toplantı yapılmadan önce, Rumlar konferanstan olumlu sonuç almak için, 28 Ağustos günü Türklere katliam yapacaklarını duyururlar. Türk Hkmeti ise İngiliz Hkmeti’nin görevini yerine getireceğinden emin olduğunu bir notayla bildirip, Türk halkının savunmasız bırakılmayacağını belirtir” (Alasya, 1964, 144). “Türkiye, bu davete hemen olumlu cevap vermesine rağmen, ilk olarak bu davete katılmayı reddeden Yunanistan, sonrasında bu yanıtın kendi çıkarlarına ters düşeceğini anlayınca olumlu cevap vermek zorunda kalır. 29 Ağustos- 7 Eylül 1955 tarihinde l Londra konferansı düzenlenir” (Yaşın, 1997a, 809). “Ancak konferans sonunda, gruplar arasında uzlaşma olmayınca, toplantıda bir karara varılamaz. Fakat Fikret Alasya’ya göre bu konferansın tek olumlu sonucu, Türkiye’nin Kıbrıs konusunda söz sahibi olduğunu dünya efkrında duyurmasıdır” (Alasya, 1964, 144).

IV. Bağımsızlığa Giden Yol

Görüldüğü gibi, Rumlar, hem Kıbrıs’ta hem de dünya kamuoyunda seslerini duyurmak ve emellerini gerçekleştirmek için ellerinden gelen tüm baskı yöntemleri kullanarak gündemi sürekli meşgul etmekle kalmamış, silahlı örgütlenmeye giderek günahsız insanların ölmesine zemin hazırlamışlardır. Rumların bu faaliyetleri devam ederken, Türk kesiminde ise uzlaşma ve temkinli bir yaklaşım söz konusu olmuştur. Ancak Rumların ‘enosis’i gerçekleştirme hayaliyle yola çıktıkları nokta, “zgrlk ancak kan ile alınır” (Keser, 2007, 63) söylemleri, eyleme dönüşünce Türkler de kendi aralarında örgütlenmeye başlamıştır. Fakat bu örgütlenmeler başlamadan önce, Kıbrıslı Türklerin kültürel ve siyasi alandaki faaliyetleri çoktan başlamıştır.

Kıbrıs'ta ve Kıbrıs dışında yürütülen organizasyonlar ve çeşitli sivil toplum örgütleri sayesinde, Kıbrıs Türklerinin karşılaştıkları sorunlar kamuoyuna duyurulmaya çalışılmıştır.

“Osmanlı Devleti'nin adayı İngiliz sömürge yönetimine bırakmak zorunda kalmasının ardından Kıbrıs Türkleri arasında kurulan “Osmanlı Kırathanesi, Kıbrıs Türk Cemaat-ı İslamiyesi (1924), Meclis-i Millî (1918), Millî Cephe, Millî Kongre (1931), KATAK (Kıbrıs Adası Türk Azınlığı Kurumu, 1942), Kıbrıs Türk Birliği, İstiklâl Partisi, Millî Parti (1944), Kıbrıs Türk İşçi Birlikleri, Kıbrıs Türk Kurumları Birliği, Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu, Kıbrıs Türk Çiftçiler Birliği” (İsmail, 1988, 54-73) gibi kuruluşlar Kıbrıs Türkünün sesini duyurmaya çalışmışlardır.

Bunlardan başka Ankara ve İstanbul'da şubeleri bulunan çeşitli dernekler de bu sesin alanını genişletmek için uğraşmışlardır. “İstanbul'da 1932 tarihinde Kıbrıs Türk Talebe Birliği kurulmuştur. Ancak Nevzat Karagil'in belirttiğine göre birliğin üyelerinin çoğu üniversite öğrencisi olduğu için dernek uzun ömürlü olamaz” (Yaşın, 1997a, 204). Derviş Manizade'nin anlattığına göre, derneğin uzun ömürlü olmasını sağlamak için, derneğin üyeleri, yerleşmiş meslek sahiplerinden seçilir, daha sonra ise Kıbrıs Okullarında Yetişenler Cemiyeti 16 Şubat 1946'da kurulur (Yaşın, 1997a, 215). 1948 tarihinde, yurt içinde Kıbrıs Türk Kültür Birliği ve Kıbrıs Türk Kültür Derneği kurulur (<http://www.kibriskd.org.tr/index.php?option=comcontent&view=article&Itemid=86>, 2011)

“3 Ağustos 1950 tarihinde Hasan Nevzat Karagil Başkanlığında kurulan, Kıbrıs'ı Koruma Cemiyeti'ne, 4 Aralık 1950 tarihinde, ‘Türk Yunan Dostluğunu zedeleyici mahiyette’ bulunduğu gerekçesiyle, Bakanlar Kurulunca kapatılma kararı verilmişti” (Yaşın, 1997a, 412-446). Kapatılma kararlarının ardından yayınladıkları bildiride ‘Kıbrıs Türk'tür ve Türk Kalacaktır’ ifadesi’, Türk gençliği tarafından bir slogan haline gelir ve sonunda 24 Ağustos 1954 günü ‘Kıbrıs Türk'tür Komitesi kurulur” (Yaşın, 1997a, 448). Yurt dışında da bu tür derneklerin faaliyetleri görülür. “14 Ocak 1951 yılında, Londra'da Kıbrıs Türk Kulübü kurulur ve amaçlarını, Kıbrıs'ı ve Türklüğü İngiltere'de daha iyi tanıtmak, İngiltere'deki Türkler arasında dayanışmayı sağlamak, millî kültürün devamına yardımcı olmak olarak açıklarlar. Daha sonra 1952'de (1953'e kadar Karagil başkanlık yapmıştır) Nevzat Karagil'in önerisiyle derneğin adı ‘Kıbrıs Türk Birliği’ olarak değiştirilir, derneğin yurt içi ve

yurt dışında yapacakları faaliyetler belirlenir” (Yaşın, 1997a, 547-549). Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde de bahsedildiği üzere bu derneklerden bazıları, bir araya gelerek Türk Kültür Derneği’ çatısı etrafında toplanmışlardır. http://www.kibriskd.org.tr./index.php?option=com_content&view=article&id=&Itemid=86, 2011).

Yine bu derneklerin faaliyetleri dışında Kıbrıs’taki yayın organları, Kıbrıs Türklerinin sesini duyurmada aktif rol oynamıştır. Kıbrıs’ta çıkan gazetelerden bazıları şunlardır: *Ümid* (1879), *Saded* (1889), *Zaman* (1891), *Yeni Zaman* (1892), *Kıbrıs* (1893), *Kokonoz* (1896), *Akbaba* (1897), *Feryat* (1899), *Sada-yı Kıbrıs ve Maabir* (?), *Mirat-ı Zaman* (1901), *Sınuhat* (1906), *İslâm* (1907), *Kıbrıs* (1913), *Söz* (1918), *Doğruyol* (1919), *Davul* (1920), *Ankebut* (1920), *Vatan* (1920), *Birlik* (1924), *Masum Millet* (1931), *Haber* (1934), *Ses* (1935), *Vakit* (1938), *Halkın Sesi* (1942), *Hürsöz* (1947), *Ateş* (1946), *Kurun* (1948), *İstiklal* (1949), *Memleket* (1949), *Bozkurt* (1951), *Vatan* (1952), *Er meydanı* (1957), *Nacak* (1959), *Cumhuriyet* (1960), *Akın* (1961), *Devrim* (1963), *Mücahit* (1964), *Zafer* (1965), *Savaş* (1968), *Nizam* (1971), *Kıbrıs*, *Halkın Sesi*, *Ortam*, *Vatan*, *Yeni Düzen*” (Yılmaz ve Okumuş, 1996, 14-23). Bunların yanına “8 Kasım 1948’de yayın hayatına başlayan *Yeşilada Mecmuası*’nı” da ekleyebiliriz (Demiryürek, 2000, 121-122; Yaşın, 1997a, 309).

Kıbrıslı Türklerin buraya kadar olan mücadelesi incelendiğinde, aslında bir milletin sesinin duyurulması için, sivil toplum örgütlerinin, yayın organlarının ve bu kuruluşların oluşmasını sağlayan kişilerin ne kadar önemli olduğunu görülür. Osmanlı Devleti’nin yıkılış sürecinde Türk Derneği, Türk Ocakları, Türk Bilgi Derneği vb. dernekler, yayınlanan gazeteler, dergiler insanlar için nasıl ilham kaynağı oldularsa, Kıbrıs’ta ve Kıbrıs dışında oluşturulan bu dernekler de Kıbrıs için büyük fayda sağlamıştır. Ancak, kültürel ve siyasal ortamın oluşturulmasının yanında, artan Rum saldırılarına karşı, Kuvâ-yı Milliye ruhunun sağlanması için askerî örgütlenmelere, büyük ihtiyaç duyulmuştur. Anavatan topraklarındaki Millî Mücadele günlerinde, düzenli ordu kurulana kadar, çeşitli birlikler oluşturulduğu gibi, Kıbrıs Türkü de, Türk Silahlı Kuvvetleri Barış Harekâtı’nı gerçekleştirene kadar, anavatan Türkiye’nin de desteğini alarak, kendi müdafaasını sağlamış olan Türk Mukavemet Teşkilatı’nı kurmuştur.

Kıbrıs Türkleri arasında, TMT kurulmadan önce EOKA tedhiş örgütüyle mücadele etmek için kurulan bazı örgütler, “Karaçete, Volkan ve Dokuz Eylül’dür” (Keser, 2007, 111-114-144). “Rauf Denктаş, Karaçete’yi ulusal yeraltı faaliyetleri arasında olumlu bir hareket olarak değerlendirmez. Dokuz Eylül Cephesi’nin Karaçete’ye göre bir gömlek daha üstün ancak kısa ömürlü ve kime bağlı olduğu belli olmayan bir kuruluş olduğunu, yani onları Volkan⁸ ve TMT safında değerlendirmenin yanlış olacağını ifade eder” (Keser, 2007,113).

“EOKA’nın faaliyete geçmesinden iki yıl sonra, 27 Temmuz 1957’de T.C. Lefkoşa Büyükelçiliği’ndeki kriptu memuru ve idarî ataşe olarak görev yapan Mustafa Kemal Tanrısevdi, Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu Başkanı Rauf Denктаş ve Burhan Nalbantoğlu tarafından TMT kurulur” (Akar, 2009,26).

TMT oluşturulduktan bir yıl sonra gelişen olaylar, Kıbrıs Türkünü derinden etkilemiş ve üzücü olaylar yaşanmıştır. “Bağdat Paktı’nın Ankara’da görüşüldüğü sıralar, Kıbrıs Türkleri, Lefkoşa, Larnaka, Limasol ve Mağusa’da adanın taksimi lehine gösteriler düzenlerler” (27-28 Ocak 1958). Ancak en kanlı olanı Mağusa’da yapılan gösteri olur (Keser, 2007, 264). Silahlı İngiliz askerlerinin, taksim lehine gösteri yapan Türklere saldırımları sonucu 7 Türk öldürülür, yüzlerce Türk yaralanır ve sonunda Kıbrıs Türkleri ile TMT’nin sadece enosis’e değil, sömürgeci zihniyete de karşı olduğu belirlenmiş olur (İsmail, 1988,74).

TMT’nin adadaki bu mücadelesi, 1974 Barış Harekâtı gerçekleşene kadar devam etmiştir.

Her fırsatta meseleyi Birleşmiş Milletler’e götüren fakat hiçbirinde bir sonuç elde edemeyen Rumlar, artık görüşme yolundan başka bir yöntem kalmadığını anlayınca, görüşmeyi kabul ederler ve 18 Aralık 1958 tarihinde, üç yıl aradan sonra,

⁸ Volkan teşkilatının ilk bildirimlerinde yer alan şiirden örnek:

<i>Dinle kardeş, millî vaazı dinle;</i>	<i>Hürriyet andını beraber içelim.</i>
<i>Toplanın Erenler Allah aşkına,</i>	<i>Vatandan geçmeyip candan geçelim.</i>
<i>Kıbrıs’ın aşkına, Türklük aşkına,</i>	<i>İmanı bütünler yolundan şaşmaz.</i>
<i>Ağlamak acizdir, bize yaraşmaz</i>	<i>Atamız cennette bizi özlüyor,</i>
<i>Yurt için ölmeyen hakka ulaşmaz,</i>	<i>Şehitlik dileyip candan geçelim</i>
<i>Şevk ile vuruşup candan geçelim.</i>	<i>Şehidin anası saçını yolmaz,</i>
<i>Yurdumuz bizlerden halas gözlüyor,</i>	<i>İstiklâl uğruna candan geçelim (Keser, 2007,123).</i>
<i>Ecel, poyrazında odun közlüyor,</i>	
<i>Vatani düşmana aktarmak olmaz.</i>	
<i>Kıbrıs Türkleri Yunan’a kul olmaz.</i>	

üç devletin içişleri bakanı bir masa etrafında toplanır (Alasya, 1964, 149-154). Bu görüşmenin ardından “1959’da Zürih ve Londra’da yapılan konferanslarda, Yunan Başbakanı Konstantin Karamanlis, Kıbrıs Rum toplum lideri Makarios, Türk Başbakanı Adnan Menderes, Kıbrıs Türk toplumu lideri Dr. Fazıl Küçük, Büyük Britanya Başbakanı Harold Macmillan, 19 Şubat’ta Zürih ve Londra antlaşmalarını imzalarlar. Bu antlaşma bağımsız iki toplumlu Kıbrıs Cumhuriyeti’nin kurulmasını ve anayasasının hazırlanmasını öngörür” (Oberling, 1988, 51). Sonuç olarak 15 Ağustos 1960’ı, 16 Ağustos’a bağlayan gece Kıbrıs Cumhuriyeti tüm dünyaya duyuruldu ve Mehmetçik 82 yıl sonra Mağusa’ya ayak basar (Alasya, 1964, 162-164).

1960 yılında kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti, Rum liderlerin enosis emellerinden vazgeçmemeleri ve iki toplum arasında yükselen anlaşmazlıklar nedeniyle uzun ömürlü olamamıştır. “Kıbrıs Cumhuriyeti’nin ilk başbakanı olan Başpiskopos Makarios’un doğduğu köy olan Panayia’da, 4 Eylül 1962 tarihinde, Makarios, *Elenizmin korkunç bir düşmanı olan Türk ırkının bir parçasını teşkil eden küçük Türk toplumu kovulmadıkça, EOKA kahramanlarının görevi hiçbir zaman bitmiş olmayacaktır*” (Oberling, 1990, 5) sözlerini söyleyerek, aslında cumhuriyeti devam ettirmeyeceklerinin sinyallerini vermiştir.

Kıbrıs’ta Rumlar, kendi isteklerini gerçekleştirmek için Akritas Plânı’nı uygulamaya koymuşlardır. “Bu plan, Türklerin herhangi bir durumda alınan kararları veto etme hakkını kaldırdığı için, Türkler tarafından reddedilince, Makarios bütün Türk memurları ve Temsilciler Meclisi’ndeki Türk üyeleri azleder, devamında Türklerin yaşadığı bölgelere vahşi saldırılar gerçekleştirir” (Oberling, 2000, 6-7).

“20-21 Aralık 1963 gecesi Tahtakale semtinde iki Türkün öldürülmesiyle başlayan ve 26 Aralık Türk jetlerinin ihtar uçuşlarının yapılmasıyla geçici olarak son bulan, Kanlı Noel Rum saldırılarında, Kıbrıs Türkleri şehit olur, birçokları kaybolur ve güvenlikleri için yerlerinden, yurtlarından göç etmek⁹ zorunda kalırlar” (Emircan, 2007, 164). 21 Aralık’ta başlayan kanlı olaylarda, 24 Aralık 1963’e kadar, sadece üç

⁹ Rum saldırıları sonucu, Kıbrıs Türklerinin yaşadığı göçmenlik olayı, ilk değildi. Aralıklarla 1911’den başlayarak, 1921, 1931, 1946, 1960’a kadar Türk ve Rum nüfusları, bunların yaşadıkları köylerin sayıları ve birbirine oranları incelendiğinde, Enosis’in faaliyetlerinin ve Rum terör örgütü EOKA’nın Türk köylerine tahrik, tehdit ve silahlı baskılarının artırmasının sonucunda, Türklerin yaşamakta olduğu köylerin sayısında düşüş olduğu görülmüştür (Emircan, 2007, 164-165).

gün içinde 24 Türk öldürülür, 15'i ağır, 40'ı hafif olmak üzere 55 kişi yaralanır (Eroğlu, 1976, 5). “1964 yılında da Rum saldırıları devam eder. 26 Mart'ta Birleşmiş Milletler Gücü'nün birlikleri adaya gelmiş ancak bu da Makarios'un şiddet eylemlerini durduramaz. Birleşmiş Milletler'in uyuşukluğundan cesaret alan Yunanistan başbakanı Papandreu, Korgeneral Yorgo Grivas'ı ve Yunan askerî birliklerini adaya sevk eder” (Oberling, 1990, 8). “Grivas komutasındaki Rumların 6 - 9 Ağustos'ta Erenköy'e saldırması sonucunda, Türkiye 9 Ağustos'ta müdahale ederek ateşkesi sağlar” (Kalelioğlu, 2009, 223).

Oberling'in de belirttiği üzere, “Kıbrıs Türkleri, bu yıllarda devleti olmayan insanlar durumuna düşürülür, doğan çocuklar nüfusa kaydedilmez, posta hizmetleri tamamen aksar, Türkler sağlık hizmetlerinden yararlanamaz, hukukî yollar kapatılır, insanlar işsiz bırakılır, evleri tahrip edilir, ihtiyaç duyulan birçok malzemenin adaya girişi yasaklanır” (Oberling, 1990, 11). Rum yönetimi tarafından, Türkler yaşam hakkından mahrum bırakılırken, Grivas yönetimindeki askerî birlikler, 15 Kasım 1967 günü Geçitkale-Boğaziçi bölgesine saldırı düzenlerler. Bunun üzerine, Türk mücahitleri de onlara karşı direnişe geçer (Emircan, 2007, 162). “*Bu çarpışmalarda 30'dan fazla Kıbrıs Türkü öldürüldü. Bunlar arasında yaşlı bir karı-kocanın üç oğlu ile gazyacağına batırılmış bir battaniyeye sarılmış 80 yaşındaki bir ihtiyarın canlı olarak yakılması da vardır*” (Oberling, 1990, 12). Bu tarihî kesit acı şekilde kaybedilen hayatlardan sadece birini gösterir. Döneme ait kayıtlar incelendiğinde Kıbrıs Türkünün çok büyük kayıplar verdiği görülür.¹⁰

“Artan eylemlerin ardında Türkiye hükümeti derhal UNFICYP'ye (United Nations Peacekeeping Force in Cyprus) başvurur ve 17 Kasım 1967 günü Türk parlamentosu, Kıbrıs'ın durumunun daha kötüye gitmesi halinde Yunanistan ile savaşa girilmesi hususunda hükümete yetki verir” (Oberling, 1988, 114). “Türkiye'nin müdahale etme girişimi ve Türk jetlerinin ihtar uçuşları sonucu, Rum saldırıları durur” (İsmail, 1988,76). Nihayetinde 19 Kasım 1967 günü Grivas geri çağrılır (Oberling, 1990, 13). “Daha etkin bir yönetim mekanizmasının gerekliliğini anlayan Kıbrıs Türkleri, 28 Aralık 1967 tarihinde kurulan *Geçici Kıbrıs Türk*

¹⁰ Araştırmacı Yazar Ahmet Tolgay'ın açıklamalarına göre, Kanlı Noel saldırıları ile başlayan toplumsal direnişimizin 1964- 1968 döneminin bilançosu: Şehit sayımız 1210 (nüfusumuzun %1'i); yaralı sayımız 2500 (nüfusumuzun %2'si); göçmen sayımız 27000 (nüfusumuzun %25'i); kayıplarımız 1050 (nüfusumuzun %0.5'i); göçe zorlananlar 30000 (nüfusumuzun %30'u), yakılan yerleşim yerlerimiz 103 (köylerimizin %50'ye yakını)'tür (Emircan, 2007, 163).

*Yönetimini*¹¹ kurarlar. Bu yönetim, 5 Temmuz 1970'te yapılan seçimlerde Kıbrıs Türk Yönetimi adını alır" (Oberling, 1988, 117; Kalelioğlu, 2009, 231). "1967'de bu yönetimin başkanlığına Dr. Fazıl Küçük, başkan yardımcılığına ise Rauf Denktaş seçilir. Ancak 8 Haziran 1972'de başlayan 'Genişletilmiş Toplumlararası Görüşmeler' sırasında Dr. Fazıl Küçük'ün cumhurbaşkanlığı yardımcılığı ve Türk yönetimi başkanlığından istifa etmesi üzerine, 16 Şubat 1973'te yapılan seçimle, Türk Cemaat Meclisi Başkanı ve Türk Yönetimi Başkan Yardımcısı olarak Rauf Denktaş seçilir" (Kalelioğlu, 2009, 228-230).

Ancak bu dönem arasında Rum kesimi, 'enosis' isteklerinden vazgeçmemişlerdir. "1967-74 döneminde gittikçe artan şiddet eylemleri ile giderek yaygınlaşan, Millî Cephe, Akritas Örgütü, Ölümsüz Enosis Gençliği, Baf Millî Gençliği ve Millî Selâmet Teşkilatı gibi terörist gruplarına ek olarak, Grivas 1971 Eylül'ünde tekrar adaya gelerek EOKA-B adını taşıyan gizli bir örgüt ve siyasî kimliğini taşıyacak olan Enosis Mücadelesi Birleşik Komitesi'ni (ESEA) kurar" (Oberling, 1990, 14-15). "Bu yıllar içerisinde Makarios'un EOKA yanlılarını tutuklattırması, RMMO'nun (Rum Millî Muhafız Ordusu) sayısını azaltma yoluna gitmesi, kendi karşıtlarına baskı uygulaması ile kendine yönelik saldırılar artarak, 15 Temmuz 1974 Pazartesi günü kendine karşı darbe başlar ve darbe sonunda Makarios'un yerine geçen Nikos Sampson, 'Kıbrıs Helen Cumhuriyeti'ni ilân eder" (Kalelioğlu, 2009, 231). " 'Türlere Ölüm' sloganının sahibi 'Omorfo (Küçük Kaymaklı) Kasabı'nın iktidara yükselişini, Rauf Denktaş, *Adolf Hitler'in İsrail Başkanı olmasının kabulü mümkün değildir*, şeklinde değerlendirir." (Oberling, 1988, 129).

"Bülent Ecevit, 17 Temmuz'da Londra'ya giderek görüşmelerde bulunur ve Garanti Antlaşması'nın uygulanmasında İngiltere ile beraber hareket etmeyi önerir. Ancak adadaki menfaatlerini tehlikeye atmak istemeyen İngiltere'nin yanı sıra, Amerika'dan da istenilen bir cevap alınamaz" (Oberling, 1990, 17-18). Bu tarihlerde görüşmeler sürerken, Sampson taraftarları, Makarios yanlılarını öldürüp toplu mezarlara gömerler (Oberling, 1990, 18).

¹¹Geçici Kıbrıs Yönetimi'nin kurulması ile, Kıbrıs Rum ve Kıbrıs Türk toplumları arasındaki ayrılık kesinleşmiş olmaktadır. Bu sebeple, Kıbrıs'ın, etnik bakımdan homojen ve kendi kendini yöneten iki parçaya ayrılması, genellikle sanıldığı gibi, 1974'teki Türk askerî müdahalesi neticesinde değil, Makarios ve Grivas tarafından 1960'larda gerçekleştirilmiştir (Oberling, 1990, 14).

19 Temmuz'da Bülent Ecevit, Türkiye'nin *Garanti Antlaşması'nun*¹² dördüncü maddesi gereğince, Türkiye'nin müdahale hakkının doğduğunu belirtip, 'Barış Harekâtını' gerçekleştirmek üzere Türk ordusuna emir verir (Oberling, 1988, 132) 20 Temmuz 1974 sabahı, ilk Türk askeri Kıbrıs'a ayak basar (İsmail, 1988, 182). Bunun ardından "Rum Millî Muhafızlar ve EOKA-B örgütleri köylere ve kasabalara yoğun bir şekilde yıkım furyası gerçekleştirdiler. The Times gazetesinin muhabiri David Leigh, binlerce Türkün rehine alındığını, Türk kadınlara tecavüz edildiğini, sokaktaki çocuklara ateş edildiğini ve Limasol'un Türk kesiminin, Millî Muhafızlar tarafından ateşe verildiğini yazmıştır" (Oberling, 1990, 20)

"Saldırıları devam ederken, 22 Temmuz'da sağlanan ateşkes, adaya rahatlık getirmez"¹³ (Oberling, 1990, 22). "30 Temmuz ve 8 Ağustos 1974 tarihlerinde, Türkiye, Büyük Britanya ve Yunanistan'ın katıldığı Cenevre Konferanslarından alınan kararlara, Rum tarafı uymayınca, 14 Ağustos 1974 tarihinde, güvenliği sağlamak için tekrar harekâta başlayan Türk kuvvetleri, 15 Ağustos 1974 tarihinde Magosa'ya girip Lefkoşa'yı kuşatır. Ertesi günü Türk birlikleri Lefke'ye girdiğinde ise, Millî Muhafızlar ve EOKA-B örgütleri, Atlılar (Aloa), Muratağa (Maratha), Sandallar (Sandalarais), Taşkent (Tokhni), Tatlısu (Mari), Terazı (Zyyi), Aydın (Ayios Ionnis) bölgelerine girerek onlarca Türkü katlederler" (Oberling, 1988, 149-150; Oberling, 1990, 24-25; İsmail, 1988, 190-191).

Son otuz yıl içinde, İslâm kültürüne tümünden bir savlet gerçekleştirilir, adanın her yerinde Türk mezarları ve Türk eserleri tahrip edilir, 117 tane câmi yakılır, yıkılır, Kur'ân parça parça edilir (Oberling, 1990,38).

Rum tarafının değişmeyen politikaları ve saldırıları, artık içinden çıkılmaz bir hâl alınca, "Türkler kendi yönetimlerini oluştururlar. 13 Şubat 1975 günü kurulan Türk Federe Devleti'nin başkanlığına, 20 Haziran 1976 tarihinde Rauf Denktaş seçillir" (Oberling, 1988, 26; İsmail, 1988, 235).

¹² Madde IV: Bu Antlaşmanın hükümlerine bir riayetsizlik halinde, Yunanistan, Türkiye ve Birleşik Krallık, bu hükümlere riyeti sağlamak için gereken teşebbüsler veya tedbirler hakkında birbirleri ile istişare etmeyi taahhüt ederler. Müsterek veya anlaşarak hareket mümkün olmadığı takdirde, garanti veren üç devletten her biri, bu antlaşma ile ihdas edilen nizamı tekrar kurmak münhasır maksadı ile harekete geçmek hakkını muhafaza eder (Alasya, 1964, 167-168).

¹³ Erenköy, Limnitis (Yeşilirmak), Louroudjina (Akıncılar) ve birçok Türk köyü Millî Muhafızlar ve EOKA-B tarafından çember içine alınmış, 37 Türk köyü halkı mahrumiyet içinde bırakılmış, yiyecek sıkıntısı başlamış, Mağusa Türk kısmının nüfusu civar köylerden gelen nüfusla iki katına çıkmış, aynı kaçırlardan dolayı Gönendere köyünün nüfusu da 750'den 3000'e yükselmişti (Oberling, 1990, 22).

“Türk tarafı bu yıllar içerisinde, meselenin görüşmeler aracılığı ile çözümlenebileceğini dile getirir ancak, Rumlar görüşmeleri kesince, Kıbrıs adasında Rum-Yunan hâkimiyetinin olmasını öngören 13 Mayıs 1983 tarihli kararı, Türk tarafı kabul etmez. Sonuç olarak Türk Federe Devleti Meclisi, 15 Kasım 1983 tarihinde, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’ni ilân edince, garantör devlet olan Türkiye, Cumhuriyeti tarafından resmen tanınır” (Kalelioğlu, 2009, 239-240).

Kıbrıs tarihi başlangıçtan bugüne incelediğinde, adada yaşayan insanların her dönemin getirdiği birtakım zorlukları yaşadığı görülür. Yakın tarih çerçevesinde değerlendirildiğinde, (İngilizlerin Osmanlılardan adayı devralmasından sonra) Kıbrıs Türkü’nün çağ dışı muamelelere maruz kaldığı açıktır. Fakat en acı günlerini “enosis” isteklerinden vazgeçmeyen ve bunun için Kıbrıs Türkünü öldürmeyi adeta görev bilen EOKA ve benzeri birtakım terör örgütlerinin yüzünden yaşamışlardır. Bu vahşet öyle bir duruma gelmiştir ki örgütlenen Rumların kendi aralarındaki çıkar çatışmaları, birbirlerini öldürmeye kadar gitmiştir. Sonuç olarak, Türk Silahlı Kuvvetlerinin gerçekleştirdiği 1974 Mutlu Barış Harekâtı, sadece Kıbrıs Türklerine değil ada halkına da huzur ve güven getirmiştir

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ÖZKER YAŞIN

1.1. Özker Yaşın'ın Hayatı, Sanatı ve Eserleri*

4 Ekim 1932'de Lefkoşa'da doğan Özker Yaşın, ilkokul, ortaokul ve liseyi İstanbul'da okuduktan sonra, 1950'de Kıbrıs'a geri döner (Fedai, 1997, 336).

Özker Yaşın'ın okumaya olan merakı küçük yaşlarda başlar. İlkokul çağlarında, elbise satış mağazasında çırak olarak çalıştığı yıllardan itibaren, eline geçen parayı kitap satın almak için harcar (Yaşın, 1997b, 54).

Kıbrıs'a döndükten sonra gazetecilik hayatında önemli bir yer tutar. Çalıştığı gazeteler sayesinde birçok kişiyle iletişime girer ve yazdıklarını yayımlama fırsatı bulur.

1951'de kısa bir süre *İstiklâl* gazetesinde, sonra *Hürsöz* gazetesinde çalışır. Babasının kalp krizi sonucu ölmesinden sonra zor günler geçiren Yaşın, bir süre *Bozkurt* gazetesinde çalışır. Burada çalıştığı dönemde, 9 Eylül 1953 tarihinde *Bayraktar Destanı*'ni ve yine aynı yıl içerisinde *Kıbrıs'tan Atatürk'e* adlı şiir kitabını çıkarır. Ancak *Bozkurt* gazetesi haftalık olunca buradan ayrılır ve bir süre pastanede çalışır. Daha sonra 1954 yılının başlarından itibaren *Halkın Sesi* gazetesinde çalışmaya başlar. Karagil'e yazdığı mektupta, Dr. Fazıl Küçük'ün gazetesinde çalışmaktan hoşlanmadığını söyler. Devamında *Millî Birlik* ve *Devrim* gazetelerinde, Türkiye'de *Tercüman* gazetesinde çalışan Yaşın, *Vatan* gazetesinde de Kıbrıs muhabirliği yapar. Kendi gazetesi olan *Savaş*'ı ise, 1968 yılında Kıbrıs'ta çıkarır (Yaşın, 1997a, 670-694; Yaşın, 2004, 429; Yaşın, 1997b, 919-920; Yaşın, 2004, 596).

Halkın Sesi gazetesinden ayrılmasından sonra, kitapçılıkla uğraşır. Hatta ilk kitapçı dükkânını 1956 yılında Kurtbaba Sokağı'nda, ikinci dükkânını (1957) ise Lefkoşa'nın işlek bir caddesinde açar (Yaşın, 1997b, 53-54). Yaşın 1957 yılından

* Çalışma esnasında ulaşılan kaynaklarda, Özker Yaşın hakkında verilen bilgiler belli sınırlar dahilinde olduğu için bu bölüm, Özker Yaşın'ın kendi yaşamı hakkında detaylı bilgiler verdiği *Nevzat ve Ben* adlı eserinden özetlenerek hazırlanmıştır.

1967'ye kadar Mecidiye Sokağı'nda kitapçılık yapar ve burayı büyüterek kırtasiyeye çevirir (Yaşın, 1997b, 140-141).

İngiliz Sömürge Yönetimi, 1952'de radyoda deneme yayınlarına başladığında, henüz yirmi yaşındayken Kıbrıslılara sesini duyuran Yaşın, ilk kez o yıllarda edebiyat öğretmeni olan Zeki Burdurlu ile beraber 'Türk Edebiyatında Bahar Şiirleri' programını, devamında da Kıbrıs Radyosu'nun Türkçe bölümünde, 1960 yılından itibaren, haftada bir 'Kitap Saati' programını hazırlar (Yaşın, 1997b, 818-819). Radyo programlarını, 1956'dan 1986'ya kadar olan dönemde, önce İngiliz, sonra Kıbrıs, daha sonra ise Bayrak Radyosu'nda sürdüren Yaşın, kitapçı dükkânını açmasından bir yıl sonra, Kıbrıs'ta televizyonun kurulmasıyla televizyon programları sunmaya başlar (Yaşın, 1997b, 53-54). Yaşın'ın çağrıldığı ilk televizyon programı ise sunuculuğunu Ahmet Gazioğlu'nun yaptığı ve Arif Nihat Asya, Nazif Süleyman Ebeoğlu, Urkiye Mine Balman gibi sanatçıların konuk olduğu programdır (Yaşın, 1997b, 820).

Yaşın, 1955 yılında Reuters'in Kıbrıs sorumlusu, Şahe Gübenliyan'ın, Reuters Haber Ajansı'nın Türk bölgesi muhabirliği teklifini kabul eder. Bu gizli muhabirliğinde Türk toplumunu küçük düşürecek bir haberi bildirmediğine ek olarak hem para kazandığını hem de bu vasıtayla Türk yeraltı örgütlerinin bildirilerinin dünyaya yayılmasını sağladığı için büyük zevk aldığını söyler (Yaşın, 1997b, 63-66).

28 Haziran 1955'te, kendi deyimiyle "Küçük Roman" veya "Büyük Hikâye" şeklinde adlandırdığı, *Bütün Kapılar Kapandı* eserini yayımlar. Yaşın'ın bu yapıtının başında yaptığı açıklamada, bu eserinin, nesir yolunda verdiği ilk yapıtı olduğunu belirtir (Yaşın, 1955, **önsöz**). Yaşın'ın, yayımlanan ilk romanı *Bütün Kapılar Kapandı* olmasına rağmen, ilk roman denemesi bu değildir. 1951 yılında, 30-40 gün köşe yazarlığı yaptığı Necati Özkan'ın *İstiklâl* gazetesinden, parasını alamayınca ilk roman denemesi olan *Yalnızlık Acısı* romanın tefrikasını durdurmuştur (Yaşın, 1997b, 919). Yaşın, ilk şiire benzer karalamasının ise 1942 yılında *Küçük Okullu* ismini taşıyan bir manzume olduğunu, matbaa harfiyle yazılmış ilk şiiri olan *Ata'nın Öğüdü* şiirinin, İstanbul'da *Son Telgraf* gazetesinin "Gençlik Sayfasında" 1946 tarihinde yayımlandığını, şiir yazma sevdasının ise "*doğru dürüst düşünmeyi, okuyup yazmayı öğrendiği gün başladığını*" söyler (Yaşın, 1997b, 124). Kıbrıs için yazdığı şiirlerle ön plana çıkan Yaşın'ın, Kıbrıs konulu ilk şiiri ise Nevzat Karagil'in

İstanbul'da yayımladığı *Yeşilada* dergisinde yayınlanır (Yılmaz ve Okumuş, 1996, 111).

Yaşın'ın *Limanda Bir Gemi* adlı şiir kitabı 1956 yılının Kasım ayında Varlık yayınlarının, *Yeni Türk Şiiri* dergisinin 25. kitabı olarak çıkar (Yaşın, 1997b, 122).

Bu şiir kitabının yayınlanmasından bir ay sonra, 15 Aralık 1956 tarihli, 444 sayılı Varlık dergisinde, Yaşar Nabi'nin Özker Yaşın ile gerçekleştirdiği söyleşi olan *Özker Yaşın Anlatıyor* başlıklı bir yazı yayımlanır (Yaşın,1997b, 124) Bu söyleşide, Özker Yaşın'ın sanat anlayışı ile ilgili önemli bilgiler vardır. Yaşın'a göre şiiri bir laboratuvar çalışması olarak değerlendirmek, yani şekil üzerinde kılı kırk yararcasına uğraşmak bazı şiirler için doğru, bazı şiirler için yanlış olabilir. Yaşın için, "*Şiir vardır bir rüzgâr esmiş, bir nefeste yazılmıştır. Bunu daha güzelleştireceğim diye uğraşmak çoğu zaman şiiri çirkinleştirir; bozar. O şiir, ilk yazıldığı gibi kalmalıdır. Şiir vardır, üstünde günlerce bir kuyumcu titizliği ile uğraşmak, bazı eklemeler, bazı çıkarmalar yapmak gerekir.* Netice olarak Yaşın bir şiirin ne kadar sürede ve nasıl yazıldığının önemli olmadığını, sonuçta ortaya çıkan değer önemli olduğunu, şairin her şeyden önce özgür olması ve belli bir konu seçimine itilmemesi gerektiğini belirtir. Yaşın, bazı insanların dünyanın öbür ucunda yaşanan olaylardan bile etkilenebilirken, bazı insanların ise yalnız kendisinden bahsedip duyarsız olabileceğini, bu yüzden sanatta temel amacın *güzel bir sanat eseri yaratmak* olduğunu söyler (Yaşın, 1997b, 125-126).

Sanat yaşamına şiir ile başlayan Yaşın, bu röportajını verdiğinde henüz bir roman yazmadığını ancak mesleği gereği köydeki insanından liderine birçok kişiyle temas kurduğunu ve özellikle 1 Nisan 1955'ten itibaren şiddetini artıran EOKA örgütünün saldırılarına tanık olduğu için tüm bu yaşadıklarını ilerde yazmak istediğini belirtir (Yaşın, 1997b, 127). Ayrıca Yaşın aynı söyleşide, en sevdiği Türk şairlerin; Ahmet Muhip Dranas, Cahit Sıtkı Tarancı, Cahit Külebi, Fazıl Hüsnu Dağlarca, Necati Cumalı, Sabahattin Kudret Aksal, Atilla İlhan, yabancılardan ise; Charles Baudelaire ve Edgar Allan Poe olduğunu söyler (Yaşın, 1997b, 126). 1956'da yapılan, bu söyleşiden de anlaşıldığı üzere Yaşın'ın 1954'te yazdığını belirttiği *Bütün Kapılar Kapandı* romanını, o yıllarda roman kategorisinde değerlendirmemiştir.

Bilindiği üzere, 5 Eylül 1957'de EOKA'nın faaliyete geçişinden sonra ilk Türk şehitleri verilmiştir. Bu olayla derin bir üzüntü yaşayan Yaşın, *Ağıt* adlı şiirini yazar ve bu şiirin bazı mısralarını, Cemal Togan'ın isteği ile çıkarır. Bu şiiri o gün yayınlamak istediği için Togan'ın isteğini kabul ettiğini söyleyen Yaşın, Bozkurt gazetesinde yayınlanan *Ağıt* şiirinde şehit adlarını kullanmasının özgün bir buluş olduğunu, şairlik yaşamında bu şiirin önemli bir değişikliğe sebep olduğunu ve kendisinin şiirde şehit adlarını kullanmasıyla birlikte Kıbrıslı, Türkiyeli, ünlü-ünsüz birçok şairin, kendisini taklit ederek şehit adlarını kullanmaya başladığını söyler¹⁴ (Yaşın, 1997b, 120-121).

1957 yılında yayımlanan *Namık Kemal Kıbrıs'ta* adlı kitabı aynı yıl içerisinde, *Namık Kemal Kıbrıs'ta Kantatı* olarak sahneye koyulur ve bu kitabın ikinci baskısı 1960'ta basılır (Yaşın, 1997b, 213-226). Ardından 27-28 Ocak olaylarını anlatan *Kıbrıs Mektubu* adlı şiir kitabı, Varlık Yayınları- Yeni Türk Şiiri Serisi'nin 37. Kitabı olarak 1958 Mayıs ayında satışa çıkar (Yaşın, 1997b, 248-251).

Türk-Rum çatışmasının başladığı 1958 yılının yaz aylarında, İngiliz Sömürge Yönetimi tarafından, 482 ve 483 numaralı Varlık dergisinin adaya girmesi engellenince Yaşın'ın bu sayılarda yer alan, *Kıbrıs Mektubu* başlıklı yazısı ve *Kıbrıs'ta İki Osman* şiiri de sansüre uğramış olur (Yaşın, 1997b, 282). Ayrıca, “*Kıbrıs'ta İki Osman* şiirinde geçen, *Atatürk'ün, Bayar'ın ve Menderes'in fotoğrafları ile süslü kahveden...*” dizeleri içinde geçen Bayar ve Menderes kelimeleri, karşı görüşten tepki toplar gerekçesiyle, Yaşar Nabi tarafından kaldırılır (Yaşın, 1997b, 609-610). Bir yandan bunlar yaşanırken diğer yandan Türkiye'de Kıbrıs için bir ilk gerçekleşir. 1958 yılında TC Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye kurulunca ilkokul üçüncü sınıflar için çıkarılan *Yeni Okuma Kitabı 3* isimli kitabında, Özker Yaşın'ın *Akdeniz* isimli şiirine yer verilir. Böylece ilk defa Türkiye'de ders kitabı olarak okutulacak bir kitaba, Kıbrıslı bir Türk şairin şiiri alınmış olur (Yaşın, 1997b, 380).

¹⁴ Yaşın'ın bu şiiri, Bozkurt gazetesinde yayınlanmasının ardından, Varlık dergisinde yayımlanmış (sayı: 464, 15 Ekim 1957) ve bundan birkaç gün sonra da Behçet Kemal Çağlar tarafından, İstanbul Radyosu'nda 'Çağların Saati' programında okunmuştur. İstanbul dışında Ankara radyolarında da okunan bu şiir, çeşitli antolojilere girmiş ve Şükrü Elçin'in hazırladığı Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü tarafından yayımlanan *Yurt Duyguları* adlı antolojide, *Kıbrıs Şehitlerine Ağıt* şeklinde değiştirilmiştir (Yaşın, 1997b, 120-122).

25 Şubat 1959'da Atatürk Enstitüsü öğrencilerinin sahneye koymaya çalıştığı, Yaşın'ın *Bayraktar Türküsü* piyesi o günlerde Türkiye'nin politikasına uygun olmayan dizeler içerdiği gerekçesiyle başkonsolos Burhan Işın tarafından engellenir (Yaşın, 1997b, 390). Daha sonra 29 Mayıs'ta, Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu Temsil Kolu altında sergilenen oyunda yer alan:

“...*Senin saçma vehminle dul kaldı nice kadın*

Papaz Makarios değil şeytandır senin asıl adın! ...” mısralarını Yaşın kaldırmasına rağmen, bu mısralar bir öğrenci tarafından okunur ve polisler Yaşın'ı bir süre gözaltında tuttuktan sonra serbest bırakır (Yaşın, 1997b, 395).

Yaşın'ın 1953'ten beri yayınladığı altıncı kitap olan ve Kıbrıs Cumhuriyeti'nin ilân günü 16 Ağustos 1960'ta yayımlanan *Mehmetçik Kıbrıs'ta* adlı kitabı, Kıbrıs'ın Millî Kurtuluş Savaşı'nda can veren Türk gençlerine adanır (Yaşın, 1997b, 669).

Aynı yıllar içerisinde (1960), Yaşın'ın, Kıbrıs'ın gündemi ile ilgili yazıları, Varlık dergisinde yayınlanır (Yaşın, 1997b, 672-676). Bu gündem ile ilgili yazılarının yanında, güncel olarak yaşanan olayların etkisiyle beraber birçok şiir yazmıştır. *Ağıt, Gitme Oğul, Namık Kemal'e Rapor, Lefkoşalı Polis Osman* şiirleri bunlardan sadece birkaç tanesidir.

Kıbrıs Cumhuriyeti kurulduktan sonra, iki yıl çıkarabildiği *Kıbrıs Türk Çarşısı Bülteni*'ni Yaşın ekonomik nedenlerden dolayı kapatır (Yaşın, 1997b, 812).

O yıllarda, Türkiye daha televizyon ile tanışmamışken Özker Yaşın'ın hazırladığı programla Kıbrıs televizyonunda, ilk defa ulusal bir bayram olan 19 Mayıs ile ilgili program hazırlanır. Ardından Denizcilik ve Kabotaj Bayramı ile ilgili programlar yayınlanır. Kıbrıs Televizyonu Müdürü Mitsides'in engellemelerine rağmen bir TMT üyesi olan Hakkı Süha'nın çabasıyla beraber 30 Ağustos, 9 Eylül “Lefkoşa'nın Osmanlılar tarafından fethi” (aynı gün İzmir'in düşman işgalinden kurtuluşudur ancak sakıncalı olabileceği için Kıbrıs'ın fethi ele alınır), 29 Ekim ve de 10 Kasım programları hazırlanır. Ancak bu programların hazırlanan her metni İngilizce ile Rumcaya çevrilerek kontrol edilir. Yaşın, bu millî günler dışında, başka konulara da programında yer verir (Yaşın, 1997b, 820-836). 1963'e gelindiğinde,

Yaşın'ın önemli konuklarından biri de tanınmış edebiyatçı Behçet Kemal Çağlar olur (Yaşın, 2004, 66).

Yaşın, 1961 yılında 16 kişilik Rum ve Türk gazetecilerin bulunduğu grupta önce Ankara daha sonra Yunanistan gezisine katılır. Bu geziye katılmadan önce *Halkın Sesi* gazetesine gönderilmiş olan bir mektup (bu mektupta Rodos Türklerinin durumu anlatılır) ve bunun peşine düzenlenen Rodos gezisi, Yaşın'ı çok etkiler. Ardından, Kıbrıs'ın sonunun Rodos'a benzememesi isteğini dile getirdiği *Lefkoşalı Polis Osman* şiirini yazar (Yaşın, 1997b, 850-911).

Yaşın, 1960'ta Kıbrıs Cumhuriyeti'nin ilânından sonra, içinde Kıbrıs ve Kıbrıs Türkünün acılarından bahsetmeyen şiirler yazmak istediği için 1963'ün Temmuz ayında Millî Mücadele günlerini anlatmayan *Babil Daha Uzakta* şiir kitabını yayımlar. Ancak 1963'te kanlı olayların başlamasıyla birlikte, Yaşın bu isteğini sürdürmez ve eserlerinde Millî Mücadele günlerini anlatmaya devam eder (Yaşın, 2004, 83-88).

1963 yılında, 1953'te çıkardığı *Kıbrıs'tan Atatürk'e* kitabına, on yıl içerisinde yazdığı şiirleri de ekleyerek Yaşar Nabi'nin önerisiyle kitabın adını *Atatürk'e Saygı Duruşu* şeklinde değiştirir ve tekrar yayımlar (Yaşın, 2004, 88-89).

Varlık dergisinin 15 Ağustos 1963 tarihli, 604 numaralı sayısında, M. Ünal'ın (Yaşar Nabi'nin takma adlarından biri) Özker Yaşın ile yaptığı söyleşide Yaşın, Kıbrıs'ın ilkokul ve ortaokul öğrencileri için hazırladığı, *Akdeniz Bahçesi* adlı bir kitaptan ve 1955-1960 yılları arasında Kıbrıs'ta geçen olayları anlatan bir kitap yazdığından bahseder¹⁵ (Yaşın, 2004, 98). Yine aynı söyleşide "...Tezli ve dâvalı şiire karşı değilim. Ama bunun yanında fildişi kule şiirine de karşı değilim..." (Yaşın, 2004, 96) sözlerini söyler. Bu ifade onun sanatta ayrıma gidilmemesi anlayışına sahip olduğunu gösterir. Sözlerinin devamında ise son yıllarda gelişen şiir akımlarına değinir ve anlamsız şiir olmadığını vurgular. "*Anlamsız şiir imiş olmaz öyle şey. Anlamsız şiirden hoşlandığını, zevk aldığını söyleyenlerin sözlerine kulak asmayınız. Gerçeği söylemiyorlar. Ben Çince bilmem. Bana Çince bir şiir okusalar hiçbir şey anlamam. Anlamadığım için de zevk almam. Kapalı, karanlık şiir olur ama*

¹⁵ Ancak Yaşın'ın söz ettiği kitaplar, bilindiği kadarıyla basılmamıştır. Bu eserler, 1963 yılında Peristerona'daki evinin yağmalanması sonucu kaybolan kitapları arasında olabilir.

anlamsız şiir olmaz” (Yaşın, 2004, 97). Yaşın, bu röportajı verdikten birkaç ay sonra, 1952’den beri çoğu sayısına yazı gönderdiği Varlık dergisi ile olan iletişimi, kanlı olayların başlaması sebebiyle kesilir. Varlık’a gönderdiği son yazı, 1963 yılında suikaste kurban giden ABD başkanı John Kennedy için yazdığı ağıt olur (15 Aralık 1963). Özker Yaşın bu yüzden ağıtın şairlik yaşamında büyük bir önem taşıdığını belirtir (Yaşın, 2004, 107).

Yaşın, sanatçı kimliğinin dışında, bir hüviyete daha sahiptir. O da Türk Mukavemet Teşkilatı’nın bir üyesi olmasıdır. Özker Yaşın, mücahitlik yaptığı o günlerde Türk mücahidinin sesi olan Bayrak Radyosu’nda çalışır. Bu radyo günleri, Yaşın’ın şairliğine de katkı sağlar. Burada hem şiirlerini radyoda okur hem de bu süreçte *Bir Şahlanışın Destanı-1: Kanlı Kıbrıs ve Bir Şahlanışın Destanı-2: Oğlum Savaş’a Mektuplar* isimli kitaplarını yazar (Yaşın, 2004, 124).

Yaşın, *Kanlı Kıbrıs* eserinde, 20 - 25 Aralık 1963 tarihleri arasında Türk Lefkoşa’nın savunmasını, *Oğlum Savaş’a Mektuplar* adlı eserinde ise 26 Aralık 1960’tan başlayıp 7 Mart 1964 Cumartesi gününe kadar olan zaman dilimi içerisinde geçen olayları anlatır (Yaşın, 2004, 125-145). Yaşın, *Oğlum Savaş’a Mektuplar*’ın önsözünde, Kanlı Noel’den bahsederken Kıbrıs Türklerinin nasıl katledildiğine de değinir (Yaşın, 1965, 5-13). O günlerde yaşanan vahşet günlerinde en önemli sorunlardan birinin de haberleşmenin kısıtlılığı olduğunu ve 25 Aralık 1963’te dünyaya gelen oğlunun doğum haberini, ailesinin sağ olduğu bilgisini ancak 10 Ocak 1964’te öğrenebildiğini ifade eder. (Yaşın, 2004, 153).

Yaşın, Bayrak Radyosu’nda çalıştığı o yıllarda, radyodan kısa süreliğine ayrılır. O günleri, 1979’da Olay dergisinde çıkan, *Neyi Bildirir Sayılar?* yazısında açıklar. Yaşın bu yazısında, “1964 yılında Bayrak Radyosunda okunan, *Kin* isimli manzumenin, dinleyicilerin kafasına bir takım sayılar sokan, saçma dizelerden oluştuğunu düşünmesi ve bu şiirin yayımlanmasına karşı çıkması sebebiyle radyodan ayrıldığını” (Yaşın, 2004, 215) belirtir. Yaşın, buradan ayrıldıktan sonra, Viktorya Caddesi’ndeki Ermeni Kulübü’nün bulunduğu yerdeki 11. bölüğe görevlendirildiğini, Bayraktar’ın olanları duymasıyla beraber buradaki 4-5 günlük ‘burun sürtme eyleminin’ sona erdiğini belirtir. Sonrasında, Bayraktar’ın emriyle, yine aynı yere görevlendirilir. Ancak bu sefer Yaşın’a gündüzleri serbest kalıp ailesiyle ve kitapçı dükkânıyla ilgilenebileceği, akşamları belli saatlerde nöbetçi

olarak karargâhtaki telefonlara bakacağı ve burada yazılarını yazabileceği bir ortam sunulur. Yaşın, bu karargâhta geçirdiği iki yıllık süreçte, *Mücahitler (Kıbrıs'ta Vuruşanlar)* romanını tamamlar. Sonrasında Arif Nihat Asya'ya okutarak onun taktirini alır ve *Volkan Halil* romanın başına gelenlerin aynısı gelmesin diye beş tane kopya çıkartır (Yaşın, 2004, 218- 220). *Mücahitler* romanını tamamladıktan bir süre sonra *Savaş* gazetesinde tefrika eder ve daha sonra yayımlar (Yaşın, 2004, 426). Yaşın'ın bu romanı, 1963 yılının Kanlı Noel'inde meydana gelen olaylarla başlar ve 1964 yılında şehit edilen Yüzbaşı Cengiz Topel'in cenazesinin Lefkoşa'dan Türkiye'ye gönderilmesi ile son bulur.

Yaşın, kanlı olayların başlamasıyla beraber Millî Mücadele günlerini anlatan eserler yazmaya başlamamıştır. Daha önceki yıllarda bu konuyla ilgili şiirler yazmıştır. Hatta sanat yaşamında Kıbrıs'taki mahallî örgütlere, yazdıklarıyla destek verdiği görülür. Millî Mücadele yıllarında, Kıbrıs Türk halkına moral vermek için “volkan” sözcüğünü sık sık kullanır (Yaşın, 1997b, 80). Hatta o günlerde yazdığı *Kıbrıs'ta Bayrak*¹⁶ adlı şiirinin mısralarında da “volkan” kelimesini görmek mümkündür (Yaşın, 1997b, 80). Yaşın, “volkan” sözcüğünü, yalnız şiirlerinde kullanmakla kalmamıştır. Özker Yaşın, “Volkan Hasan”¹⁷ adını verdiği, 1955-1958 yıllarını anlatan bir roman yazmaya başladığını, dört defter doldurduğunu, ama henüz tamamlayamadığı tek kopyası bulunan bu eserin, EOKA çapulcularının 1964'ün ilk aylarında Peristerona'daki evini yağmalamasının ardından, yok edildiğini belirtir (Yaşın, 1997b, 82).

1965 yılında, annesinin rahatsızlığı nedeniyle İstanbul'a gelen Yaşın, bir süre burada kalır (Yaşın, 2004, 427). Bu zaman zarfında, Milliyet gazetesinin magazin bölümünün sorumlu müdürü ile *Mücahitler* romanının gazetede tefrika edilmesi hakkında görüşmeler yapar. Ancak müdür, tefrika edilecek zamanı üç dört ay ileriye sarkıtıp Yaşın'ın romanının yerine, Yaman Koray'ın *Sığırcıklar* romanının yayımlayacağını bildirince (Yaşın, öncelik verilen bu kişinin, gazetenin sahibinin bir

¹⁶“ ... Sen gözlerimde ışık,
Damarlarımda köpüren kansın.
Sen şerefsin elimde,
Sen namussun evimde,
Sen üzerime saldıran düşmana
Lâv püsküren volkansın! ...” (Yaşın, 1964, 63).

¹⁷ Özker Yaşın, Peristerona köyündeki evinin Rumlar tarafından yağmalanmasından sonra “Volkan Hasan” adlı eseri daha tamamlanmamış ve tek nüshası bulunan romanın kaybolduğunu Nevzat ve Ben'in ikinci cildinin 82. sayfasında anlatır. Aynı kitabın üçüncü cildinin 220. sayfasında ise kaybolan romanın adı “Volkan Halil” olarak verilmiştir. Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde de karşılaşılabilecek bu kayıp kitabın ismini, Özker Yaşın'ın kitabına yazdığı gibi, iki farklı isimle olduğu gibi aktardık.

ahbabı olduğunu öğrenmiştir) Özker Yaşın dosyasını geri alır ve bir daha Milliyet gazetesine gelmez (Yaşın, 2004, 431-434, 442-445). Yaşın, yine romanını tefrika ettirmek için girişimlerde bulunur. Tekrar Yaşar Nabi'nin yanına gelir ve romanının Cumhuriyet gazetesinde yayınlanıp yayınlanamayacağını sorar. Yaşar Nabi ise Yaşın'a "bu romanın, Kıbrıs Türklerinin direnişini anlatan, ideolojik yorumlardan uzak, milliyetçi bir roman olduğunu söyler. Bunun yerine romanda, Cumhuriyet gazetesi yöneticilerinin hoşlanacağı, bir Rum ile Türk'ün birbirlerine âşık olmalarına, Rum ile Türk işçisinin dayanışmasına ya da bu iki milletten insanların birbirleriyle savaşmayı reddetmesine değinilseydi, işte o zaman, bu roman, yayımlanma şansı bulabilirdi" der (Yaşın, 2004, 450). Yaşar Nabi'nin bu sözlerine rağmen Yaşın, eserini Cumhuriyet gazetesine götürür. Gazetede ilgili kişiler romanın gazetede yayınlanabileceği, ancak bazı yerlerin kısaltılıp çıkarılması gerektiğini söylerler. Fakat Yaşın bunu kabul etmez (Yaşın, 2004, 465-466).

Yaşın'ın tefrika için gittiği diğer bir gazete de Hürriyet gazetesidir. Ancak buranın yazı işleri müdürü Türkiye'nin seçime hazırlandığı bir süreçte, Kıbrıs ile ilgili roman tefrikasının hatalı olabileceğini söyler (Yaşın, 2004, 473). Dolayısıyla, Yaşın'ın *Mücahitler* romanının tefrikası için uğraştığı bütün girişimler başarısızlıkla sonuçlanır.

Yaşın 1963 yıllarında yaşanan zor günlere tanık olan Kıbrıslı Türklerden biridir. Eserlerinde de anlattığı o zaman diliminde Yaşın Peristerona'daki evinden ayrılmak zorunda kalır. Ev sahibi iken kiracı durumuna düşenler arasında olduğunu, bundan dolayı birtakım zorluklar yaşadığını ve bu sorunu yaşayan kendisi gibi birçok kişinin olduğunu söyleyen Yaşın, bu kişilerle beraber 1967 yılında, 'Kiracılar Cemiyeti'ni kurma kararını alır. Yaşın'ın cemiyet başkanı seçilmesinden sonra da kendilerine karşı 'Maldarlar Derneği' kurulur (Yaşın, 2004, 578-581). Yaşın'ın bu sivil toplum örgütüne girişi, onu siyasete yaklaştıran adımlardan birisi olduğu söylenebilir.

Yaşın, bu konuyla ilgili *Mal Sahibinin Dediği* ve *Kiracının Dediği* adlı taşlamalarını, 1968 yılında Savaş gazetesinde, *Terzioğlu* takma adıyla yayımlar (Yaşın, 2004, 581) Yaşın, *Terzioğlu* adının yanı sıra, *A. Bahadır* imzasıyla da küçük fıkralar yazar (Yaşın, 2004, 805).

Buradan hareketle Yaşın'ın sanat yaşamında sadece gündem ile ilgili gazete yazıları, şiirleri ve romanlarıyla değil yazmış olduğu hicivleriyle de ön plana çıktığını görülür. Bu taşlama ve fıkraların ardından, 1970 yılında yine *Terzioğlu* takma adıyla *Hödükname* adlı taşlama şiirlerini yayımlar. Bu kitabının önsözünde, aslında 1955'ten beri hiciv şiirleri yazdığını, ancak bu yıllarda baskı ortamı olduğu için yayımlayamadığını, 1964'te ise Rumlar Peristerona'daki evini yağmalayınca diğer çalışmaları ile bunların da yok olduğunu belirtir (Yaşın, 2004, 12).

Yaşın, politikaya girmesinin sanat çalışmalarını aksattığını ve uzun yıllar şiir yazamadığını söyler. Özker Yaşın 2001'de kendisiyle ilgili yapılan bir söyleşide şunları belirtir: “*Ben politikacı değilim. Doğup yaşadığım memleketimin, yeteneksiz, kültürsüz, çıkarıcı insanlar elinde, çok kötü bir şekilde yönetildiğini görüp bu çirkin durumu düzeltmeye kalkışan amatör bir politika heveslisiyim! Politikanın pisliklerini, çıkar oyunlarını, üçkâğıtçılığını bilmediğim için makbul ve istenen bir politikacı olamadım! Kıbrıslı Kazım romanındaki, Nazım Hikmet'in Kartallı Kâzım'ına benzeyen kişi benim. Politikacılık ile uzaktan yakından ilişkim yok!*” (Yaşın, 2004, 587).

Özker Yaşın, politikada uzun süre yer alamamıştır. Ancak onun hakkında yazan bazı kimseler, siyasette bir yere gelmesinde kaleminin etkili olduğunu, vurgularlar.

5 Temmuz 1970 Pazar günü yapılan seçimlerde, Özker Yaşın bağımsız milletvekili seçilir. “Dr. Fikret Rasim'e göre, Yaşın'ın seçimleri kazanmasında, *Terzioğlu* takma adıyla yazdığı hiciv-taşlama şiirlerinin büyük etkisi olmuştur. Yaşın bu yıllarda yazdığı yazılarda, seçimlerin yapılışını eleştiren yazılar da yazar. *Hödükname* kitabının önsözü buna örnek olarak verilebilir” (Yaşın, 2004, 741). “Kutlu Adalı da *Dikenli Yol* başlıklı dizi yazılarında, Özker Yaşın'ın göçmenlerin ve kiracıların sorunları ile ilgilenmesinin karşılığı olarak seçimleri kazandığını” belirtir (Yaşın, 2004, 739).

1970 seçimlerinin ardından Özker Yaşın Cumhuriyetçi Türk Partisi'nin bir üyesi olarak görülür. 27 Aralık 1971'de kurulan, Cumhuriyetçi Türk Partisi'nin (CTP) genel başkan vekili seçilen Yaşın'a göre bu parti, içinde aşırı sağından aşırı soluna hatta hiçbir görüşü olmayan kişilerden oluşan, siyasi yelpazesi tam bir kargaşa içinde olan bir partidir (Yaşın, 2004, 764-778). Nitekim onun bu partideki

günleri kısa sürer. Yaşın, o günlerde (1972), *Halkın Sesi* gazetesinin, kendisinin Ruslar tarafından yardım aldığına dair iddialarına cevap vermeye çalışırken Ahmet Mithat Berberoğlu'nun Rusların CTP'ye yardım yapma teklifini kabul etmesi, işin içine *Savaş* gazetesini de karıştırarak Rusların istediği bazı yazıları *Savaş* gazetesinde yayımlayacağına dair söz vermesi, Yaşın'ı çok sinirlendirir ve partiden istifa eder (Yaşın, 2004, 810-811)

O yıllardan sonra Yaşın edebiyata yönelir 1987'de Kıbrıs'tan ayrılıp İstanbul'a yerleşir. Bu süreçte üç şiir kitabı yayımlar. Bunlar: *Yüreğimin Yarısı Sende* (1998), *Akdeniz'de Bir Ada* (2000), *Mektup Şiirler- Şiir Mektuplar* (2001) adlı eserlerdir. 2000 yılında Yaşın, Mehmet Birinci'nin isteği üzerine KKTC temsilcilikleri sponsorluğunda *Dumanlar Senfonisi*, *Limanda Bir Gemi*, *Canım Kıbrıs'ım* ve *Sen Kıbrıs Türkü* adlı şiir kasetleri hazırladıktan sonra yine Mehmet Birinci'nin ısrarıyla KKTC Millî Eğitim Bakanlığı'nın düzenlediği 'Şiir Şöleni'ne katılıp Doğu Akdeniz Üniversitesi ve Lefke Üniversitelerinde söyleşilerde bulunur. Ancak onu üzen Oktay Vukuatı'nın yaşandığı günden sonra Kıbrıs'tan gelen hiçbir daveti kabul etmez (Yaşın, 2004, 922). Yaşın, 2002 yılında *Mektup Şiirler- Şiir Mektuplar* adlı şiir kitabının Kıbrıs'ta satışının yasaklanması sürecinde başına gelenlerin, hayatının en onur kırıcı olayı olarak tanımlar. 'Oktay' isimli, soyadı altı harfli birinin, şiirinde geçen 'Oktay' isminden dolayı şikayetçi olduğunu, kendisi hakkında tazminat davası açtığını, hiçbir suçu yokken komşularının gözünün önünde, polisler tarafından alınarak adliyeye götürülüşünü ve sonrasında verilen tebliğ ile oradan ayrılışını, belirttikten sonra, bu olaylarla birlikte doğduğu topraklarda, ilk defa bir kitabının yasaklandığını ancak *Özker Yaşın'a Özker Yaşın'dan Mektup* şiirinde geçen 'Oktay' isminin, davacı 'Oktay ...' ile alakası olmadığını ifade eder (Yaşın, 2004, 904, 916).

Özker Yaşın'ın hayatını, sanatını ve eserlerini incelediğimiz bu bölümde bize yardımcı olan en önemli kaynak yine Özker Yaşın'ın üç ciltten ve toplamında 2718 sayfadan oluşan *Nevzat ve Ben* adlı uzun soluklu yapıtı olmuştur. Bu eseri, Yaşın'ın yayımladığı son yapıtları arasındadır. Birinci ve ikinci cildi 1997'de, üçüncü cildi ise 2004'te basılan bu eser, Yaşın'ın bizzat tanık olduğu olayları anlatmasının yanı sıra Kıbrıs'ı bütün yönleriyle ama Yaşın'ın kendi bakış açısıyla ele aldığı bir hatıratır.

“Yaşın, baskıları tükenmiş şiir kitaplarını, Tüm Şiirler I, II, III genel başlığı altında toplamıştır. *Kıbrıs Benim Vatanım* (1986)'da: *Bayraktar Destanı* (1953),

Kıbrıs'tan Atatürk'e (1953), *Namık Kemal Kıbrıs'ta* (1957-60), *Kıbrıs Mektubu* (1958-1964), *Kıbrıs'ta Bayrak* (1958), *Mehmetçik Kıbrıs'ta* (1960), *Kanlı Kıbrıs Bir Şahlanışın Destanı I* (1964), *Oğlum Savaş'a Mektuplar Bir Şahlanışın Destanı II* (1965) kitaplarındaki şiirlerini bir araya getirmiştir. İkinci kitap olan *Önce Kuşlar Uyanır* (1986)'da: *Ol Âlem* (1952), *Limanda Bir Gemi* (1956), *Babil Daha Uzakta* (1963), *Atatürk'e Saygı Duruşu* (1963), şiir kitaplarındaki konusu Kıbrıs olmayan şiirlerini toplamıştır. Ayrıca kitabına eklediği bölümde 1963 ve 1986 yılları arasında dost bildikleri için yaktığı ağıtlar vardır. Üçüncü kitap ise *Ulusal Hödükler Memleketi* başlığı altında, *Hödükname* (1971) kitabındaki şiirleri ile gazete sayfalarında kalmış taşlama şiirlerini bir araya getirmiştir” (Fedai,1997, 336).

Bu çalışmada incelen romanları ise *Bütün Kapılar Kapandı* (1955), *Kıbrıs'ta Vuruşanlar 'Mücahidin Romanı'* (1974), *Girne'den Yol Bağladık* (1976), *Kıbrıslı Kâzım* (1978)'dir.

Çeşitli gazetelerde ve dergilerde yazdığı yazıları, şiirleri, romanları, taşlamaları ile Kıbrıs Türk Edebiyatı'nda önemli bir yer edinen Özker Yaşın, 6 Şubat 2011 tarihinde, İstanbul'da hayata gözlerini yumar ve dilinden, kaleminden bir an olsun düşürmediği memleketi Kıbrıs'a defnedilir.

1.2. Özker Yaşın Hakkında Yazılanlar

Özker Yaşın, yaşamı boyunca, edebiyatın çeşitli dallarında birçok eser vermiştir. Bu bölümde, edebî kişiliği ve ortaya koyduğu yapıtlarla ilgili yazılanlara, (yazıldıkları tarihlere göre sıralayarak) değinilmiştir.

Yaşın, Nevzat Karagil'e 15.3.1954 tarihinde gönderdiği mektupta, kendisi hakkında kimlerin yazı yazdığından bahseder (Yaşın, 1997a, 694-698). Bu mektupta Yaşın, Mithat Cemal Kuntay'ın¹⁸ *Son Posta* gazetesinde, “*Kıbrıs'tan Atatürk'e*” şiir kitabı için:

¹⁸ Yaşın, Karagil'e yazdığı mektupta sıradan bir şair, hakkında bunları yazsa belki bu kadar etkilenmeceğini ancak;

Bayrakları bayrak yapan üstündeki kandır

Toprak eğer uğruna ölen varsa vatandır! Mısralarının sahibinin, kendisi için yazdıklarını okuyunca duyulandığını belirtir. (Yaşın, 1997a, 697)

“ ... Diyebilirim ki, kitabın şairi Özker Yaşın olmasına rağmen, eserin müellifi, mânen bütün Kıbrıs Türkleri demektir. Bu mısralar bir tek insanın sesine azdır, bir memleket dolusu insan sesiyle okunmalıdır bu şiirler...” sözlerini yazdığını, mektubun devamında Nurettin Artam, Sami N. Özerdim, Oktay Akbal, Vehbi Cem Aşkun, Fikret Baha Berke, Ali Avni Öneş gibi isimlerin, bu kitap hakkında güzel yazılar yayımladıklarını, ancak tek falsolu sesin, *Mülkiye* dergisinde yazan Cemal Süreya Seber’den geldiğini yazar (Yaşın, 1997a, 697).

“Sabahattin Kudret, Aksal Naim Tiralı’nın çıkardığı *Yenilik* dergisinde yazdığı bir eleştiride, Varlık’ın *Yeni Şiirler 1955* adlı kitabında yer alan, ünlü-ünsüz 160 tane şairin, şiirleri arasında en iyi şiirin, Özker Yaşın’ın *Dumanlar Senfonisi* olduğunu, yazmıştır” (Yaşın, 1997b, 56). “Yine Tiralı’nın *Yenilik* dergisinde ‘Son yıllarda yetişen en beğendiğiniz şair kimdir?’ sorusuna Orhan Hançerlioğlu, Necati Cumalı ve Sabahattin Kudret, ‘Özker Yaşın’ cevabını vermişlerdir” (Yaşın, 1997b, 56).

Nazif Süleyman Ebeoğlu, Yaşın’ın *Limanda Bir Gemi* adlı şiir kitabının 1956 yılında Varlık yayınlarından çıkmasını, Kıbrıs Türk Edebiyatı’nda bir dönüm noktası olarak değerlendirir (Yaşın, 1997b, 55).

Nurullah Ataç, 15 Ocak 1957 tarihli, Varlık dergisinin 446. sayısında, kendisinin devamlı olarak yazdığı *Söz Olsun* sütunundaki, *Etkilenmek* başlıklı yazısında, Özker Yaşın hakkında eleştirilerde bulunur (Yaşın, 1997b, 129-132).

Bu yazıda Ataç, “15 Aralık 1956’da Yaşar Nabi’nin Özker Yaşın ile yaptığı sohbetin metnini¹⁹ hatırlatarak, ilk olarak Yaşın’ı ‘önce’ kelimesi dururken ‘peşinen’ kelimesini kullanmasını doğru bulmadığını ve yazının geleceğini gençlerin hazırladığını düşündüğü için, Yaşın’ın bu şiirlerini okuduğunu söyler. Daha sonra Özker Yaşın’ın ‘*Bütün sevdiğim şairlerin üzerimde etkisi olmuştur herhalde*’ sözlerine karşılık Ataç: ‘... Bilmeden etkilenmeyi istiyor, sezmeyecek, duymayacak kendisi etkilenecek de, gene kendi kendine yarattığını sanacak, ortada bulunanı alıp, benimsediğini anlamayacak... Öyleyse etkiden kaçınıyor ne yaptığını bilmekten kaçınıyor, daha ileri gidelim, bilinçten (şuurdan) kaçınıyor’ sözlerini söyler. Ataç,

¹⁹ Bu sohbette sorulan sorulardan biri de “ Yerli ve yabancı en sevdiğiniz şairler hangileridir? En çok hangilerinin etkisi altında kaldınız?” sorusudur. Bu ikinci soruya Yaşın “...Etki bahsine gelince, bütün sevdiğim şairlerin üzerimde az çok etkisi olmuştur herhalde... Fakat şu şairin veya şairlerin etkisi altında kaldım diyemem. Bu etkiyi hissettiğim gün, kendimi mutlaka ondan kurtarmaya çalışırdım.” cevabını vermiştir (yazının tamamı için bkz. Yaşın, 1997b, 124-127).

bu durumun sadece Özker Yaşın'da değil, yeni yetişenlerde, yetişmiş, üne erişmiş olanlarda da görüldüğünü, ayrıca Yaşın'ın bu sohbette söylediği '*bir sanat çalışmasında ilk gaye güzel bir sanat eseri yaratmak olmalıdır*' sözünü eksik bulduğunu ve güzel derken Yaşın'ın ne anladığını açıklamadığını belirtir. Yine Yaşın'ın '*Bu etkiyi hissettiğim gün kendimi mutlak ondan kurtarmaya çalışırdım*' sözüne karşılık olarak Ataç, Yaşın'ın endişe etmemesi gerektiğini, yırlarında belli bir kimsenin etkisi görülmediğini, ancak bugünkü ozanların çoğunda görülen, yaşlılarının etkisinin sezildiğini, yazısının sonunda ise Özker Yaşın gibi birçok ozanın, özgünlüğü kimseye benzememekte aradıklarını, ancak belli bir kimseye benzemeyenlerin, çizgisiz, adsız çoğunluğa benzediklerini, bunun için de bizde çığır belirmediğini, yazınımızda bir kargaşalık olduğunu"²⁰ ifade eder (Yaşın, 1997b, 129-132).

Hikmet İlaydın (Dönemin Türkiye Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye kurulu üyelerinden), Yaşın'ın 29 Mayıs 1959 yılında sergilenen *Bayraktar Türküsü* piyesini, Namık Kemal'in 1873'te İstanbul'da Gedikpaşa'daki, Güllü Agop Tiyatrosu'nda sahnelenen *Vatan Yahut Silistre* oyununa benzetir (Yaşın, 1997b, 395).

Derviş Manizade, *Kıbrıs İçin Son Yazılar (1993-1997)* kitabının, iki ayrı bölümünde, Özker Yaşın'dan bahseder. Bu yazılardan ilki, *Zamanın Ötesine Selâm Yollamak* (Manizade'nin bu yazısı Kıbrıs Mektubu dergisinde, 1995 tarihinde yayınlanmıştır), ikincisi ise *Nevzat ve Ben* (2 Aralık 1997) başlıklı yazısıdır (Manizade, 1998, 65-84, 115-118).

Behçet Kemal Çağlar'ın Özker Yaşın ile olan anısıyla ilgili olarak, Manizade, kitabında, "Behçet Kemal Çağlar'ın 1962'de, Lefkoşa'daki Şehitler Anıtı'nın açılış törenine katıldıktan sonra, İstanbul'a döndüğü akşam, Manizade'nin kendisine anlattıklarına yer vermiştir" (Manizade, 1998, 69). "Çağlar, Kıbrıs'ta birçok yer gezdiğini, bu gezisinden çok memnun kaldığını, özellikle de *Cambolat* efsanesini dinleyince çok etkilendiğini ve bir şiir yazmak istediğini, ancak Peristerona

²⁰ Nurullah Ataç'ın bu eleştirilerini Özker Yaşın'ın olumlu karşıladığını görüyoruz. "Yaşın'a göre Ataç her ne yazmış olursa olsun, 1956 yılında daha 24 yaşında birinin, şiirlerinin Ataç tarafından okunmasının ve Ataç'ın, "*yarını, yazınımızın geleceğini onlar hazırlıyor, onlar kuracaklar*" demesinin önemli olduğunu belirtir. Yaşar Nabi de, Ataç'ın bu yazısına karşılık, Yaşın'a "*Türkiye'de ün yapmış nice şairin, Ataç'ın kendileri hakkında böyle bir yazı yazması için sokakta defalarca takla atıp, amuda kalkabileceğini*" söylemiştir (Yaşın, 1997b, 132-133).

(Güvercinlik) köyünde Yaşın'ın yazdığı, *Campolat'ın Atı* şiirini Yaşın'dan dinleyince, kendi yazdığı şiirin müsvettelerini hemen yırttığını, çünkü kendisinin Campolat için, Özker'den daha iyi bir şiir yazamayacağını, anladığını kendisinin zaman zaman millî şair olarak anıldığını, oysa asıl millî şairin Özker Yaşın olduğunu, ancak Kıbrıs Türklerinin içlerinde yetişmiş böyle bir şairin değerini pek anlamadıklarını söyleyip, Yaşın için yazdığı bir dördlüğü Manizade'ye okur:

En çetin gerçekten bu köyde bir gün

Gerçek masal, gerçek destan yetişti.

Özker Yaşın derler bunun adına

Güvercinlikte bir kartal yetişti” (Manizade, 1998, 69-70).

Behçet Kemal Çağlar'ın, Yaşın için yazdığı diğer bir yazı *Atatürk'e Saygı Duruşu* kitabına eklediği önsözdür. Bu önsözde, Çağlar: “Yeni Türk şiirinin, en güzel ve başarılı seslerinin sadece Konya'dan, Ankara'dan değil Kıbrıs'tan da geldiğini, Özker Yaşın'ın Türklüğü ve Türkiye'yi iliklerinde duyan, mısralarında yaşatan gerçek ve derin bir Türk şairi olduğunu, Atatürk'ten öksüz, anayurttan ayrı, yavru vatanla baş başa, ömrü özlemler ve umutlar içinde geçen Yaşın'ın, şiirlerinde bu özlemlerle umudun ikiz güvercinler gibi kanat çırpıtığını, *Atatürk'e Saygı Duruşu* kitabının, Kıbrıs'ta seçkin kelimelerden yapılmış bir yeni Anıtkabir olduğunu, Yaşın'ın rahat ve güçlü bir söyleyişi olduğunu da sözlerine ekleyerek, bu kitapta, Atatürk'ün büyüklüğünü âşık bir kalbin uyanık sayıklamalarından dinlediğimizi” söyler (Yaşın, 2004, 104-105).

“Varlık dergisinin 15 Ekim 1963 tarihli 608. Sayısında, S. Aziz Onural, *Özker Yaşın'ın Aşk Şiirleri* adını taşıyan bir yazısında, Rilke'nin, ‘*Mısralar yalnız duyular değil, deneylerdir de*’ sözüne yer vererek, Özker Yaşın'ın fildişi kule şairlerinden değil, her şeyden önce bir yaşantı şairi olduğunu, şiirleriyle Kıbrıs Türkünün acılı dramını anlattığını, kalemini, halkının haklı davasının buyruğuna verdiğini söyler. Yazısının devamında ise *Babil Daha Uzakta* şiir kitabından örnekler verip, değerlendirmeler yapar. Özker Yaşın'ın yalnız ulusal şiirlerde değil aşk ve düşünce şiirlerinde de gerçekten usta bir şair olduğunu” belirtir (Yaşın, 2004, 84-88).

Nevzat ve Ben kitabını inceleyenler, Kıbrıs'ın güncel sorunlarıyla ilgili Yaşar Nabi'nin birçok yazısı olduğunu görecektir. Bu yazdıklarına benzer bir yazıyı da, Yaşar'ın Varlık Yayınları'ndan çıkan, "Kanlı Kıbrıs" kitabının önsözünde görürüz. Bu önsözde, Yaşar Nabi, "Bir avuç Türk mücahidi ile birlikte bir yığın Türk kadın ve yavrusunun kallesçe ve korkunç bir şekilde öldürüldüklerini, Rum saldırılarına rağmen Lefkoşa'da Lefke'de, Mağosa'da kurulmuş derme çatma Türk mevzilerinin düşmeyip, Türk Kıbrıs'ın yeni bir Çanakkale destanı yazdığını, Yaşar'ın *Kanlı Kıbrıs* kitabının, bu destanın, Türk kesiminde fiilen harekete katılmış bir Türk şairince, günü gününe yazılmış sayfalar olduğunu" yazar (Yaşar, 1964,önsöz).

Yaşar, *Kanlı Kıbrıs*'ta yer alan ve bu kitabının içinde yer almayan Kıbrıs için yazdığı şiirlerini, o günlerde Bayrak radyosunda okumuştur. Numan Ali Levent de, Yaşar'ın Bayrak radyosunda çalıştığı günlere değinir ve şunları söyler: "Özker Yaşar, *Kıbrıs Türk Mücahitlerinin kahramanlıklarını Bayrak Radyosunda inanç dolu bir ses ile anlatıyordu. Okudukları, Bir Şahlanışın Destanı- Kanlı Kıbrıs, adını koyduğu yeni eserlerindeki şiirlerdi. Lefkoşa'da neler olup bittiğini bu şiirlerden öğreniyorduk*" (Yaşar, 2004, 160). Levent ayrıca, çevresiyle iletişimi kesilen Akıncılar köylülerinin, Yaşar'ın radyoda okuduğu, *Kıbrıs'ta Bayrak*²¹ şiirini, caminin hoparlöründen çok dinlediklerini ve ezberlediklerini belirtir (Yaşar, 2004, 162).

Varlık dergisinde, Ayhan Can, 15 Temmuz 1964 tarihli yazısında, Özker Yaşar'ın, Kıbrıs Türklerinin çektiği zulümleri, uğradıkları vahşeti anlattığını belirtir. Ardından, *Kanlı Kıbrıs* şiir kitabından örnekler verir ve bazı bölümleri kısa kısa tahlil eder (Yaşar, 2004, 244-249).

Yaşar'ın anlattığına göre, "Yaşar, Behçet Kemal Çağlar'a götürdüğü *Savaş* gazetesini, inceledikten sonra, Çağlar, 30 Aralık 1968 tarihli Kıbrıs Bülteni'nin on ikinci sayısında, Özker Yaşar'a bir mektup yazmış ve yayınlamıştır. Çağlar bu mektupta, Cenab'ı şair ve hoca olarak Fikret'ten üstün tuttuğunu, ama vatanperverlik söz konusu olunca Fikret'i anmaya başladığını, Nedim'in mısraları ile ezik fakat şen mırıldanıp dururken, bir memleket meselesi hatırladığında, Mehmet Emin'in ve

²¹" *Seni yere düşürmem asla, Sen yüce mavilikler içinde*
Vurulup devrilsen bile Bir meş'ale ol; parla, yan!
Gölgene dökülen kanım bayraklaşır. Altın bir yele gibi savrul, dalgalan!" (Yaşar, 1964,63)
Seni nesilden nesile oğullarım taşır.

Mehmet Akif'in, haşin olduğu kadar da ulvi, o kuru olduğu kadar da erkekçe mısralarının, dudaklarında çiçek açmaya başladığını, Yahya Kemal'in *Mohaç Türküsü*'nü, Mehmet Akif'in *Bülbül*'ünü, Mehmet Emin'in *Bırak Beni Haykırayım* şiirini ve Köroğlu'nun bütün koçaklamalarını okuduğu zaman, tüm bunların, onu hem sanat zevki hem de memleket sevgisi bakımından coşturduğunu, bu tür şairlerin en gençlerinden birinin de Özker Yaşın olduğunu" ifade eder (Yaşın, 2004, 659).

Kıbrıs Türk Edebiyatı kitabında, Özker Yaşın'ın hayatı ve eserlerine kısaca değinildikten sonra, şiirlerinden seçmeler verilmiştir (Kıbrıs Türk Edebiyatı "Başlangıçtan Bugüne", 1989, 201-214).

Şükrü Elçin, Türkiye'deki Milliyetçilik ve Türkçülük hareketlerinin Kıbrıs'ta da tesirini gösterdiğini, şairlerin ferdi duygularının yanında devrin siyasi, sosyal çalkantıları içinde vatan ve millet dertlerini terennüm ettiklerini ve İstiklâl Harbi günlerinde milletimizin çektiği acıları Türkiye'deki şairlerle birlikte dile getiren Kıbrıslı şairler olduğunu söylerken, Türkiye'de Cumhuriyet devrindeki şairlerin yolunda şiire devam eden şairleri sıraladıktan sonra, bunlar arasında Özker Yaşın'ın hususî bir yeri olduğunu belirtir (Elçin, 1989, 95) ve sözlerine şöyle devam eder: "*Kıbrıs hadiselerinin içinde bir mücahit sanatkâr olarak velûd şahsiyeti ile halkın şairi oldu. Bir bakıma sehl-i mümteni denilen, kolayca yazılacak gibi görünen, aslında söylemesi zor sanatın en kudretli şiirlerini verdi. On cildi bulan, şiir kitapları ve romanlarıyla Kıbrıs'ın tarihine damgasını genç yaşta vurmuş bulunuyor. Özker Yaşın'ın destani karakter taşıyan ve lirizmle beslenmiş şiirlerinin tarih araştırmalarına kaynak vazifesi göreceği muhakkaktır*" (Elçin, 1989, 95).

Bener Hakkı Hakeri ise Yaşın'ın hayatından kısaca bahsettikten sonra, yayın sırasına göre yapıtlarının isimlerini sıralar (Hakeri, 1992, 288).

Kıbrıs Türk Şiirinde, Özker Yaşın'ın biyografisine kısaca değinildikten sonra, Yaşın, Kıbrıs için en çok eser veren şairler arasında gösterilir. Devamında ise şiirlerinden örnekler verilir (Yılmaz ve Okumuş, 1992, 65-77).

Gülgün Serdar'ın Ali Nesim ile Kıbrıs Türk Edebiyatı'na dair yaptıkları sohbette Ali Nesim, Özker Yaşın'ın "belirli bir döneme parmak basmış, o dönemin insanların duygularını, düşüncelerini yansıtmış ve o dönemin insanlarına güç ve ümit vermeye çalışmış bir yazar olduğunu" söyler (Serdar, 1993, 70).

Metin Akar, Sebahat Deniz ve Fahrünnisa Bilecik'in hazırladığı *Türkiye Dışındaki Çağdaş Türk Edebiyatı* kitabının, Kıbrıs Türkleri Edebiyatı bölümünde, Yaşın'ın hayatından bahsedildikten sonra, Yaşın'ın eserleri yayın sırasına göre verilir. Ayrıca birkaç şiirinden örnekler verilerek, *Bâbil Daha Uzakta* şiiri üzerine bir değerlendirmede bulunulur (Akar, Deniz ve Bilecik, 1994, 90-94).

Kıbrıs Türk Nesrinde, Kıbrıs Türk Edebiyatı'nın romanlarından bahsedilirken, Özker Yaşın'ın *Mücahitler (Kıbrıs'ta Vuruşanlar-1974)* romanıyla, 1963'te Rum saldırılarıyla başlayan Kıbrıs Türkünün varlık mücadelesini belgelediğini, *Girne'den Yol Bağladık* (1976) adlı eseriyle millî edebiyata katkıda bulunduğu, ifade edilir (Yılmaz ve Okumuş, 1996, 31). Yine aynı eserin, Özker Yaşın ile ilgili bölümünde, Yaşın'ın hayatı ve eserleri hakkında bilgi verilip, *Mücahitler* romanından ve *Bayraktar Türküsü* piyesinden parçalar sunulur (Yılmaz ve Okumuş, 1996, 111-123).

Tağızade Samir Kazımoğlu da, Özker Yaşın'ı "Kalemimi süngüye çeviren şairler arasında gösterir" (Kazımoğlu, 1997, 243).

Manizade (1995 tarihli aynı yazısı), "Yaşın'ın *Bayraktar Destanı, Kıbrıs'tan Atatürk'e, Namık Kemal Kıbrıs'ta, Kıbrıs Mektubu, Mehmetçik Kıbrıs'ta, Kanlı Kıbrıs, Oğlum Savaş'a Mektuplar, Kıbrıs'ta Bayrak* adlı sekiz şiir kitabı ve bu kitaplara girmemiş Kıbrıs konulu şiirlerden oluşan, *Kıbrıs Benim Vatanım* adlı şiir kitabının özenle hazırlanmış, enfes bir kitap olduğunu, bu kitapta, Yaşın'ın Kıbrıs'taki kanlı olayları günü gününe yaşamış ve o acıları, o sevinçleri, hilesiz, boyasız, yalansız bir şekilde bütün içtenliğiyle yazdığını söyler. Yazısının devamına ise Prof. Dr. Mehmet Kaplan'ın '*sanat ve edebiyat için, dünyanın en güzel, fakat en güç ve nankör işlerinden biridir. Zamanın ötesine selâm yollamak için sonsuz bir çalışma, hatta deha ister*', sözlerini ekleyerek, Yaşın'ın *Kıbrıs Benim Vatanım* kitabındaki şiirleriyle zamanın ötesine selâm göndermeyi başarmış biri olduğunu, vurgular" (Manizade, 1998, 65-67).

Derviş Manizade (1995 tarihli yazısı), "Özker Yaşın'ın fetih şiirlerine başlamadan önce, İngiliz Sömürge İdaresi altında köreltilmek istenen Kıbrıs Türklerinin, ne Bayraktar ne Campolat ne de şanlı geçmişlerinden doğru düzgün haberleri olmadıklarını, Türkiye'deki Türklerin 1950 yılına kadar Kıbrıs'ta Türklerin yaşadıklarını bile bilmediklerini, Yaşın'ın öncülüğünde başlatılan ve giderek artan bu

şiiirlerle, Kıbrıs'ta millî ruhun uyandığını, bu şiiirlerle Türkiye ile Kıbrıs arasında bir duygu köprüsü kurulduğunu ve bu şiiirlerin, Türkiye Türklerine, Kıbrıs'taki soydaşlarının özlemlerini duyuran, Kıbrıs'ın kapılarını açan anahtarlardan biri olduğunu belirtir” (Manizade, 1998, 73).

“Kıbrıs'ta Barış Kuvvetleri Komutanı olarak görev yapmış, kendisi de bir şair olan Korgeneral Sabahattin Akıncı, Özker Yaşın'a yazdığı bir mektupta (Kıbrıs Postası gazetesinde yayınlanmıştır), *Kıbrıs Benim Vatanım* (1986) şiiir kitabı için, beğenilerini sunduktan sonra, Yaşın'ın Kıbrıs Türkünün, geçmiş yıllarda yaşanmış anılarını ve duygularını, bir tarih gibi şiiirle yazmasının, tarih yazarlığına yeni bir kavram kazandırdığını söyler. Ayrıca Yaşın'ın şiiirleriyle, Kıbrıs, Vatan, Özgürlük, Anavatan, Milliyetçilik, Yurtseverlik, İnsan Sevgisi, Barış anlayışıyla dolu, acı ve yokluk çekmiş, öldürülmüş, yıllarca özgürlüğü için savaşmış bir milletin gerçek öyküsünü anlattığını” ifade eder (Manizade, 1998, 83).

Ayrıca, Manizade'nin yukarıda belirttiğimiz kitabının, *Zamanın Ötesine Selâm Yollamak* bölümünü okuyanlar, Özker Yaşın'ın şiiirlerinden seçilmiş bazı parçaları ve bu seçme şiiirler hakkında kısa değerlendirmeleri de göreceklerdir.

Bu çalışmaya yardımcı en önemli kaynaklardan biri olan, Özker Yaşın'ın, *Nevzat ve Ben* adlı kitabının birinci cildi için, Derviş Manizade, kendi kitabının, *Nevzat ve Ben* başlığını taşıyan bölümünde bir değerlendirmede bulunur. Burada “*Nevzat ve Ben* isimli kitabın birinci cildini, bir yakınının kendisine okuması ile dinlediğini, 1925'ten beri Kıbrıs ile ilgilenen biri olarak, Kıbrıs'ta olup biten birçok şeyden haberdar olmadığını, yaşamı boyunca (Türkçe, İngilizce, Almanca, Rumca) birçok kitap okuduğunu ancak *Nevzat ve Ben* gibi, kendisini bu derece etkileyen kitabın az olduğunu, 1990'larda kitabını yazmaya başlayan Yaşın'ın kitabına önce *Nevzat* ismini koyduğunu, fakat daha sonra bunu eksik görerek *Nevzat ve Ben* olarak değiştirdiğini, hatta Yaşın kendi kitabı için, Manizade ile konuşurken bir ara kitabın adını *Nevzat, Manizade ve Ben* yapacağını söylediğini ancak nedense Yaşın'ın sonradan vazgeçtiğini, bu eserle *Nevzat*'ın ölümsüzleştiğini, ancak Özker Yaşın'ın bu eseri *Nevzat* için değil Kıbrıs Türkleri için yazdığını ve sonuç olarak ortaya benzersiz bir eser çıktığını, diğer cildinin bir an önce tamamlanıp bitmesini, beklediğini” söyler (Manizade, 1998, 115-118).

İrfan Ünver Nasrattınoğlu, “Özker Yaşın’ın gerek Kıbrıs gerek de Türkiye Edebiyatı içinde değerlendirilebileceğini ve Özker Yaşın’ın hem şiir, hem de düzyazıda Çağdaş Türk Edebiyatı ekolünün bir temsilcisi olduğunu ispatladığını,” belirtir (Nasrattınoğlu, 1998, 86).

Ali Nesim, “Özker Yaşın’ın *Mücahitler* romanının 1963-1970²² yılları arasındaki savaşları, acıları, kan, ölüm ve gözyaşı içerisindeki kahramanlıkları ve ulusal direnişi anlattığını” söyler ve devamında İnci Enginün’ün bu roman hakkındaki görüşlerini açıklarken, “Kıbrıs’ta ne kadar Türk varsa, o kadar roman çıkmaktadır” sözlerini, yazısına ekler (Nesim, 1998, 169).

Ali Nesim, Yaşın’ın diğer romanlarından olan *Kıbrıslı Kâzım* (1976) ve *Girne’den Yol Bağladık* romanlarının, dönemi yansıtan eserler olarak hem sanatsal hem de konu ve karakterler yönünden toplumsal olma niteliklerini taşımaya fazlasıyla hak ettiklerini, 1974’ün hemen sonrasında yazılan bu eserlerde hüznün değil coşku olduğunu,²³ yine bu eserlerin öncekilere göre daha hacimli oldukları için roman adını almaya hak kazandıklarını, söyler. (Nesim, 1998, 169).

Yaşar Aksoy, “Yaşın’ın direniş ruhunu şiirlerde başlatıp, cephede direnmiş, direniş damarlarında her an hissetmiş, yüce ruhlu emeği hiçbir zaman ödenmeyecek olan, halkının şiirsel direnişinin bayraktarı bir ozan olduğunu, onun halkı için Aragon’a veya Sandor Pötefi’ye benzetmemizin, bizim dünyayı algılayış biçimimize ve yorum gücümüze bağlı olduğunu, gerçekte ise Özker Yaşın’ın yüzde yüz tam bir direnişçi olduğunu, ona dudak bükerek, milliyetçi şair diyerek es geçenler de olabileceğini, ancak Özker Yaşın ve mukavemet ruhu taşıyan tüm diğer şair arkadaşlarının, milliyetçiliği aşan, evrensel direniş ruhu ile buluşan bir acılı kuşak

²² Ali Nesim’in 1963-1970 yılları olarak belirttiği tarihin aksine, *Mücahitler* romanı 1963 ve 1964 yıllarını kapsamaktadır. Nitekim roman, Şehit Yüzbaşı Cengiz Topel’in naaşının Türkiye’ye uğurlanması ile sona ermektedir.

²³ 1974 Mutlu Barış Harekâtının gerçekleşmesi ile birlikte Kıbrıs’ın kanlı sayfaları artık geride kalmış, Kıbrıs Türkü bağımsızlığına bir adım daha yaklaşmış ve bu durum hem Türkiye’deki hem de Kıbrıs’taki Türkler arasında büyük heyecan ve coşku yaratmıştır. Bunlardan biri de Özker Yaşın’dır. Nitekim 1974’ün hemen ardından Kıbrıs Barış Harekâtını gerçekleştiren Mehmetçiklerimiz için:

<i>“O’dur Mohaçlardan nal sesleriyle</i>	<i>O’dur Dumlupınar’da yatan</i>
<i>Zafer müjdeleri getiren atlı.</i>	<i>İnönü’de, Sakarya’da, Afyon’da</i>
<i>O’dur Estergon’u Viyana kapılarını</i>	<i>Yurdumun kara yazgısını ak eden</i>
<i>Hücum narasıyla titretip sarsan</i>	<i>O’dur bayrağı bayrak eden</i>
<i>Dev gibi ordular yenen imanla...</i>	<i>Yiğitçesine döktüğü kanla”</i> (Manizade, 1998, 80).

şiirini yazmıştır. Ancak Ali Nesim’in yaptığı genellemede olduğu gibi, Kıbrıslı Kâzım romanında, inceleyebildiğimiz kadarıyla, eserde genel olarak coşku hakim değil, 1976 seçimlerinde, milletvekilliğini kaybetmiş Kâzım’ın hayal kırıklıkları ve 1974 harekâtının Kıbrıs Türklerine sağladığı imkânların iyi değerlendirilemediğine dair, döneme ait eleştiriler mevcuttur.

olduklarını ve onları anlamamız, yaşatmamız, tanıtmamız gerektiğini belirtir” (Aksoy, 1998, 136).

Mehmet Kansu, Kıbrıs Türk Edebiyatı’nda 1950’lilerden sonra, giderek artan bir ivme ile ulusal içerikli şiirlerin üretildiğini ve bu konuda Özker Yaşın’ın efsaneleştiğini, söyler (Kansu, 1998, 177).

Leyla Tağızade, “Rus kaynaklarında Kıbrıs Edebiyatı’ndan bahsedildiğine ve bu kaynaklardan biri olan *Ansiklopedik Edebiyat Sözlüğü’nün* (1987), Kıbrıs Edebiyatı bölümünde birçok eksikliklerine rağmen Kıbrıs Türk Dili Edebiyatı’ndan söz edildiğine değinir. Bu Rus kaynağında adı geçen isimlerden biri de Özker Yaşın’dır” (Tağızade, 1998, 186).

Yaşın’ın Kıbrıs’ta Bayrak şiiri ile ilgili olarak, “Numan Ali Levent 1990’lı yıllara girildiğinde T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu’nun lise son sınıf edebiyat derslerinde, Türkiye Dışında Oluşan Çağdaş Türk Edebiyatı’nı da okutmaya başladığını, bu kitapta, Kıbrıs Türk Edebiyatı ile ilgili olarak iki örnek metne yer verildiğini ve bu örnek metinlerden birinin Özker Yaşın’ın *Kıbrıs’ta Bayrak* şiiri olduğunu ve şiiri okuyan öğrencilere, ‘*Özker Yaşın’ın Kıbrıs’ta Bayrak şiiri ile Mehmet Akif Ersoy’un İstiklâl Marşı arasındaki benzerlikler*’ sorulduğunu, söylüyor. Numan Ali Levent’e göre, Mehmet Akif Ersoy’un *İstiklâl Marşı*’nda Türklerin bağımsızlık mücadelesini dile getirdiği gibi, Özker Yaşın da *Kıbrıs’ta Bayrak* şiirinde, Kıbrıs Türklerinin bağımsızlık mücadelesini dile getirmiştir (Yaşın, 2004, 163).

M.Мірхзаметұлы, М.Акар, И.Жеменей, Ә.Дәулетхан, Д.Қыдырәпі’нің hazırladığı, “Түрік Халықтары Әдебиетінің Тарихы” adlı eserde, Özker Yaşın’ın, “Kıbrıs’taki Bayrak” şiirinin Kazak Türkçesine yer verilir (M.Мірхзаметұлы ve diğerleri, 2005, 263-264).

M. Мірхзаметұлы, М. Акар, И. Жеменей, Ә.Дәулетхан, Д. Қыдырәпі’нің hazırlamış olduğu, “Түрік Халықтары Әдебиетінің Тарихы” (*Хрестоматиялық Топамасы*) adlı eserde, “Кипр Түріктерінің Әдебиеті” başlığı altında Özker Yaşın’dan kısaca bahsedilir (M. Мірхзаметұлы ve diğerleri, 2005, 161-162).

Metin Akar, *Kıbrıslı Semenderler* kitabında, *Ozan Diliyle Meserya'da Durum* başlığı altında, Özker Yaşın'ın, *Hamitköy Ovalarında* ve *Bir Dostun Anlattıkları*'' şiirlerine yer verir (Akar, 2009, 67-71).

İKİNCİ BÖLÜM

2. ROMAN ÖZETLERİ

2.1. Bütün Kapılar Kapandı Romanının Özeti

Özker Yaşın *Bütün Kapılar Kapandı* romanıyla, Erol Yalçın adlı bir gencin hayat hikâyesinden, okuyucuya bir kesit sunar.

Hayatını yakınlarından, memleketinden uzakta geçiren Erol, annesini dünyaya geldiğinde kaybeder. Babası ise, Erol daha beş altı yaşlarındayken Kıbrıs'tan kaçır. İlkokul bitene kadar merhametli bir insan olan dayısının yanında, "P..." köyünde kalır. Daha sonra konsolosluk tarafından açılan leyli meccanilik sınavlarına girerek Haydarpaşa Lisesi'ni kazanır ve hayatının en güzel altı yılını burada geçirir.

Ancak, bu yıllarda talihsiz günler yaşamıştır. Ortaokuldayken, Beyağabey dedikleri Gaziantepi bir öğrenci, Ali Bey'in kafasına dışardan erik fırlatır. Öğretmen Erol'un yaptığını zannederek, Erol'a okuldan uzaklaştırma kararını çıkarttırır. Bu karara rağmen diğer öğretmenler ve idareci Erol'un böyle bir şey yaptığını ihtimal vermezler. Yaşadıklarına çok üzülen Erol, o gün kafasında feci bir kaza kurgulayarak, intihar etmeyi düşünür. Her şey bittiği dediği anda, Beyağabey her şeyi itiraf eder ve karar iptal edilir.

Erol'un ortaokul yıllarından itibaren kitaba olan ilgisi daha da artar. Arkadaşları, çeşitli sosyal aktivitelerde bulunurken, Erol boş zamanlarını okulun kütüphanesinde ve İstanbul'daki kütüphanelerden biri olan Beyazıt Kütüphanesi'nde geçirir. Dosteyevski, Andre Gide, Stefan Zweig, Reşat Nuri, Halide Edip, Yakup Kadri gibi yazarların romanlarını okur. Romanları okurken, kahramanlarına ve onlarından başlarından geçen olaylara büyük ilgi duyar. Özellikle de Dosteyevski'nin "Aptal"²⁴ adlı romanında Prens Mişkin ve Nastasya'nın aşklarına hayran kalır ve eserdeki Nastasya'ya âşık olur. Hatta Erol'un romandaki Nastasya için ağladığı günler vardır. Erol Nastasya'yı düşünürken ilerde kitapları on binlerce satılan meşhur bir yazar olmanın da hayalini kurar.

Liseyi bitirdikten sonra üniversite eğitimine devam eden Erol, Fatih'te bir pansiyonda kalır. Burada pansiyon sahibi ihtiyar Sezai Bey ve eşi Fatma Abla ile

²⁴Romanda, Dosteyevski'nin "Aptal" olarak belirtilen eseri, "Budala" adıyla bildiğimiz romanıdır.

yakın ilişkiler kurar ve onların sohbetlerine katılır. Pansiyonda onlardan başka, Meryem, Süheylâ ve Kerküklü bir öğrenci de kalmaktadır.

Erol, üniversite günlerinde geçimini sağlamak için haftalık magazin mecmuaların birisinde iş bulur. Ara sıra takma adıyla hikâyeler yazıp, sanat olaylarını aksettiren makaleler de karalar. Mecmuadaki işlerini bitirince, soğuk kış günlerinde daha sıcak olduğu için, kitaplarını da alıp, kütüphaneye gider. Bu kütüphaneye gittiği günlerin birinde, fildişi bir yüzü çerçeveleyen, siyah saçlı, gün ışığı vurmuş kayısı çiçekleri kadar aydınlık ve yakıcı olan, Nastasia Filipouna'ya benzettiği kızı görür. Kız kütüphaneden çıkınca, bir an hareketsiz kalan Erol sonrasında kızın peşinden gider. Kapalıçarşı, Kuyumcular Çarşısı, Mahmutpaşa yokuşu civarına baksa da aynı gök kubbe altında yaşadığına inandığı Nastasya'yı bulamaz. O sırada çalıştığı yere gelir ve ikinci patronu onu bu hâlde görünce, ne olduğunu sorar ve Erol da romandaki Nastasya'yı sevdiğini söyleyerek, oradan çıkar.

Beyoğlu'nun sokaklarından geçerken, buradaki kirlenmiş hayatları düşünür. Daha sonra Balık Pazarı'ndaki bir Rum'un meyhanesine sapar. Burada, yıllar sonra Beyağabey ile karşılaşır. Birbirlerini gördüklerine çok sevinen eski iki arkadaş, içerler ve sohbetlerinin ardından, Beyağabey ile Laleli'ye bir randevu evine giderler.

Ertesi gün, Erol kütüphaneye gittiğinde, hiç tanımadığı birini beklemenin anlamsızlığını bilse de meçhul sevgilisi Nastasya'yı bekler. Onunla ilgili bir vaka tahayyül eder. Onunla beraber olacakları saadet dolu günlerin hülyasına dalar. Hülyalara daldığı bir gecede Nastasya'nın yüzünün korkunç bir hâl aldığını, o güzel gözlerin yerini, simsiyah parıltıların aldığını, eski görüntüsünden eser kalmadığını görür ve korkunç çığlıklar duyar gibi olur. Bir an sokaktaki kadınların hepsini Nastasya'ya benzetir. Ancak kadınlar evlerinin içine girer ve bütün kapılar yüzüne kapanır. Açık kalan bir kapının ardındaki kadının peşinden, kapıyı açmaya çalışır. O sırada uyanan ve rüyada olduğunu anlayan Erol, çıkardığı seslerden dolayı Sezai Bey, Fatma Hanım ve evde bulunanların kapısına geldiğini görür.

Bu vehimlerin içinde kendisini oldukça hâlsiz hisseden Erol bir yandan işine de okuluna da devam etmeye çalışır. Yazılarında lügatlerde kalmış sözcüklere yer veren ve yazıcılık konusunda kabiliyeti olmayan mecmua sahibi, ondan E...Halkevi'nin düzenlediği bir şiir müsabakasına, tanınmış şairlerin iştirak edebileceğini bu yüzden

bu şahıslarla konuşma yapmasını ister. Bu aralar çok dalgın olduğunu da belirten mecmua sahibi doktora gitmesini tavsiye eder.

Erol buradan ayrıldıktan sonra büyük yazar olma hayalini hatırlar. Sonrasında ise üç dört sanat dergisinde şiirlerini neşretmekle geleceğin bütün kapılarının ona açılacağını sandığını, ancak ümitlerinin boşa çıktığını ifade eder. Okul yıllarında kütüphanede geçirdiği günler yerine diğerlerinin yaptığı gibi lastik bir topun peşinde koşsaydı, kendine hazırladığı bu felaketin olmayacağını da ima eder. Kendisinin de ifadesiyle ayrı bir denizin balığıdır Erol.

İstiklâl Caddesi'nde birkaç kez dolaştıktan sonra, bir bara giren Erol burada yaşlı bir cinsi sapıkla karşılaşır. Ne olduğunu anlayınca oradan hemen ayrılır ve Abonoz Sokaktaki randevu evine gider. Buradaki, hayat kadınlarının düşüş hikâyelerinden bahseder. Erol, Nastasya'ya benzeyen bir kadınla karşılaştığı için buraya birkaç kez gelmiştir.

Dosteyevski'yi okumasıyla başlayan ve kütüphanedeki kızla karşılaşmasının ardından buhranlı günlerinin şiddeti artan Erol, mecmua sahibinin tavsiye ettiği doktora gider ve sayıklamalarından bir nebze de olsa kurtulur. Sonrasında Dosteyevski'nin *Aptal* isimli romanını yakar ve Beyazıt'taki kütüphaneye uğramamaya başlar.

Ancak doktorlar tarafından sulu zatülcenp²⁵ teşhisi koyulur ve Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı Valdebağı'ndaki Pravantoryum'a yatırılır. On sekiz gün kaldığı Pravantoryum'da karşılaştığı Felsefe öğretmeni Tekin Köksal ile aralarındaki samimiyet ilerledikten sonra, ona ruhî buhranını anlatır. Tekin Köksal, Dosteyevski'yi okuyan herkesin etkilenebileceğini ancak Erol'da bu tesirin çok fazla olduğunu söyler. Konuşmalarının ardından Erol "Bütün Kapılar Kapandı" isimli şiirini okur. Bir gün Tekin Köksal'ın ani bir şekilde hastalanıp Sanatoryum'a kaldırılmasının ardından bir daha görüşemezler. Ancak Tekin Köksal ona bir bakıcı vasıtasıyla bir mektup gönderir. Mektupta, Erol'un hayalî bir roman kahramanına âşık olduğunu, kendisinin ise gerçeğine tutulduğunu, hayatın iğrenç gerçekleriyle, tahayyül ettikleri toz pembe hayatın tezat içinde olabileceğini, Erol'un bir hastalığı olmadığını ve bu yüzden parlak bir gelecek yaşayamasa bile, parlak bir istikbal

²⁵ Yaşın, romanında "zatürücemp" olarak belirtmiştir.

tahayyül edebileceğini yazar. Tüm bunlara rağmen, Erol'dan, Tanrı'nın insanlara bir kapıyı açık bıraktığı için bu kapının mevcudiyetini unutmamasını ister.

2.2. Kıbrıs'ta Vuruşanlar (Mücahidin Romanı) Romanının Özeti

Özker Yaşın'ın, *Kıbrıs'ta Vuruşanlar* romanı, 21 Aralık 1963'te şiddetini artıran, kanlı olaylarla başlar ve 1964'te, Şehit Pilot Yüzbaşı Cengiz Topel'in cenaze töreniyle biter. Bu günler arasında yaşanan olaylar, okuyucuya tarihleriyle birlikte sunulur.

Romanda olaylar, eserin ana kahramanı olan Halil Öğretmen'in ve köylülerin, (Hasan, Talât, Salih ve Orundalı Ramadan) Rumlarla çarpışmasıyla başlar. Bu çatışmada Talât, şehit düşer, on yedi yaşındaki Ramadan, bir kolunu kaybeder, Halil'in ise bir el bombası ayağını zedeler. Bu olaydan sonra Halil Öğretmen ve Ramadan'ın annesi Kızılhaç'ın arabasıyla Lefkoşa Türk Genel Hastanesi'ne gönderilir. Halil ve diğerlerinin bulunduğu bu araç, Kızılhaç'ın arabası olmasına rağmen, Rum saldırganların tacizine uğrar.

Halil Öğretmen'in Atatürk Enstitüsü'nden mezun olan kız kardeşi Ayşe ve İngiltere'de eğitim gördükten sonra Bayrak Radyosu'nda çalışmaya başlayan kız kardeşinin eşi Reşat, Halil'in ziyaretine gelirler. Kız kardeşi ve eşi, Halil'e, Lefkoşa'da evlerin yağmalanıp yakıldığını ve Rumların radyolara parazit koyduğunu anlatırlar.

Romanın diğer bir kahramanı da Dr. Ayhan'dır. Ayhan, hastanede çalıştığı için olaylara yakından tanık olan birisidir. Hastaneye gelen Türklerin, ne derece ağır yaralandıklarını, katliamların bilançosunu ve yaşanan tecavüz olaylarını dile getirir. O günlerde, Halil kiminle karşılaşarsa karşılaşsın, herkes bu korkunç günlere ait yaşantılarını anlatır.

Halil hastaneden çıktığında, arkadaşları Şinasi ve Orhan'dan, Tuncer'in şehit olduğunu öğrenir ve çok üzülür. Bu dört kişi çok yakın arkadaşlardır ve dördü de Türk Mukavemet Teşkilatı üyesidir. Halil, okul yıllarındayken, tarih öğretmenininin vasıtasıyla TMT'ye girmiş, sonra bu üç arkadaşını da TMT yetkililerine tavsiye ederek, onların da TMT'ye girmesini sağlamıştır. Ama artık, beraber yola çıktıkları, bu dört arkadaştan birini yitirmişlerdir.

Romanın ilerleyen bölümünde, Arpalık köyünde yaşanan olaylara değinilir. Bu bölümde, olaylar diğere bir TMT üyesi olan, Şinasi tarafından anlatılır. Bu bölümde, en modern silahlara sahip beş yüz Rum'a, en ilkel silahları ile karşı duran Kıbrıs'ın Türkü'nün kahramanlıklarından bahsedilir.

Eserin diğere bir kahramanı da, romanda söz sahibi olan ve zaman zaman olaylarla ilgili düşüncelerine yer verilen Şadi amcadır. Şadi amca, Halil'in rahmetli babasının çok eski bir arkadaşıdır. Zaten romanda iç mekânda geçen çoğu konuşmalar Şadi Amca'nın evinde gerçekleşir. Şadi Amca ve eşi Müsteyde Teyze, zor durumda kalan Kıbrıs göçmenlerini evlerine alarak, onları misafir ederler. Misafir ettikleri insanlardan birisi de Halil'in âşık olup evlendiği Sevgi'dir. Sevgi'nin babası Rumlar tarafından kaçırıldıktan sonra, Sevgi, annesi ve kardeşi ile buraya yerleşmiştir.

Yine bu bölümde, 13 Şubat 1964 tarihinde, çarpışmaların yaşandığı Limasol bölgesindeki olaylara değinilir.

Tüm bu tarihî olayların yanı sıra, yirmi dört yaşında olan Halil Öğretmenin aşk hayatına da yer verilir. Hastanede tanıştığı Sevgi hemşire ile arasında duygusal yakınlık başlar.

Romanın ilerleyen bölümlerinde, Ayvasıl bölgesinde Rum saldırganların yaptığı katliamlar ve Aretyu bölgesindeki insan kaçıırma eylemleri anlatılır.

Halil Öğretmen, Hasan, Salih, Ramadan ve annesi Hatice teyze köye dönmek için yola koyulurlar. Kıbrıs'ta bu dönemde bir bölgeden başka bir yere gitmek, adeta ölüme meydan okumaktır. Çünkü birçok yol Rumlar tarafından kesilmiş, katliamların ve kayıpların sayısı artmıştır. Nitekim Halil ve yanındakiler Rumlar tarafından yakalanır ve pis bir ambara tıklılırlar. Muhtemelen Rumlar bu kişileri öldürmeyi düşünürler, ancak Halil ve diğerelelerinin, Üçlü Kuvvetler Kumandanlığına ait helikopterden inen bir Türk yüzbaşısına seslerini duyurmalarıyla, Rumların, bu isteklerini gerçekleştirmeleri zorlaşır. Böylece Yüzbaşının sayesinde, toplu katliam gerçekleşmez. Bu kaçıırma olayı yerli ve yabancı basında yer alır. 7 Mart 1964 tarihinde Halil ve yanındakiler, daha önceden kaçırılan ve işkence gören kırk dokuz Türk ile birlikte serbest bırakılır.

Bir sonraki bölümde, nüfusunun üçte ikisi Rum, üçte biri Türk olan Baf kasabasında yaşanan çatışmalara ve ardından yaşanan Bozalan köyü saldırılarına değinilir. Hemen hemen bütün çatışmalar sırasında ve sonrasında Rum radyoları Türklerin kayıp sayısını, olduğundan daha fazla duyururlar. Yaşanan bu son olaylar halkın moralini iyice bozar.

Kıbrıs Türkleri, romanda Anavatan Türkiye'nin adaya ne zaman çıkarma yapacağını konuşur. Bu konuşmalar sürerken, gazeteler Türkiye'nin, Garanti Antlaşması'na dayanarak bir müdahale gerçekleştireceğini yazarlar. Ama müdahale kanlı olayların başlamasından aylar sonra gerçekleşir.

Kıbrıs dışında okuyan üniversite öğrencileri de gönüllü olarak Erenköy'e gelip Kıbrıs millî mücadelesine katılırlar. Bu öğrenciler arasında, Şadi Amca'nın tıp fakültesi öğrencisi olan Mustafa adlı oğlu da vardır. Erenköy mücadelesi devam ederken, Rumlar Girne Boğaz'ını ele geçirmek için saldırıya başlar ve Bozdağ cephesindeki çatışmaların şiddeti artar. Bu çarpışmaların yaşandığı 23 Nisan 1964 tarihi, hem Ulusal Egemenlik Çocuk Bayramı, hem de Kurban Bayramı'dır. Bu günler, Kıbrıs'ta dinî ve millî bayramların kutlanmaktan, uzak olduğu zamanlardır.

Tüm bu acı olaylar yaşanırken, TMT var gücüyle mücadeleye devam eder. Bir yandan uçak pisti hazırlanır, diğer yandan Rumların hücumlarına karşı savunma amaçlı tüneller kazılır. TMT üyeleri olan Halil, Orhan, Şinasi, Teğmen Eybil ve Ali, Kurban Bayramı'nın üçüncü günü, Ağırdağ'daki eğitim kampında, Kıbrıslı mücahitlere silahlı eğitim verirler. Eğitimin olduğu gün buldukları bölgeye Rumlar yaklaşır ve çatışma başlar. Halil ve Orhan hariç diğerleri şehit olur. Halil'in gözü arkada kalarak yollarına devam ederler ve zorlu bir mücadelenin ardından Türk köyü olan Kırmı'ya varırlar.

Bu katliamlar ve kaçırılma olayları gerçekleşirken, Kıbrıs'taki Birleşmiş Milletler Gücü bir çok olaya göz yummaktadır. Bu tutumu kınamak için, beş bin Türk kadını, protesto gösterisi yaparlar. Kore gazileri de madalyalarını geri yollama kararı alır.

Halil Öğretmen bu zor sürecin içinde, âşık olduğu Sevgi ile sade bir nikâh töreniyle evlenir.

Mücahitler, Arap Camii ile Baf Kapısı civarındaki, Ermeni evlerinin olduğu yeri, atış mevzileri olarak kullanılır. Halil'in yeni görev yeri de burasıdır.

Kayıpların ve şehitlerin sayısı günden güne artar. Türklerin kullandıkları silahlar, Rumların kullandığı makinalı silahlara oranla zayıftır. Silah eksikliklerinin yanı sıra artık yiyecek-içecek sorunu da baş gösterir. Rumlar, Kıbrıslı Türklere iktisadî ablûka uygularlar ve haftalar boyunca Lefkoşa'ya sebze-meyve gelmez. Ambargo uygulanan diğer ihtiyaçlar arasında süt, şeker, gaz yağı, benzin de vardır. Mücahitler, silah ihtiyacını karşılamak için Türkler Kırıkkale fabrikasında kendi silahlarını imal etmeye başlarlar. Ayrıca sebze ihtiyacını karşılamak için Türk Cemaat Meclisi ekime başlar.

Halil'in arkadaşı Orhan yaşananları eleştirir. Arkadaşlarının ve diğer insanların niçin öldüklerini sorgular ve İnönü başbakan olduğu sürece Türkiye'nin müdahale hakkını kullanamayacağını söyler. Zaten bir müddet sonra Orhan, Kıbrıs'ı terk ederek, Londra'ya gider. Halil ise ümitsiz olunmaması gerektiğini romanın başından itibaren savunur.

Radyolarda, Türkiye'nin büyük bir siyasî faaliyet içerisinde olduğu ve Rumların aylardır, Dillirga bölgesine silahlar ve tanklar taşıdığı haberlerine yer verilir.

Rum hücum botları Mansura ve Erenköy'ü ateşe tutarlar. Buna karşılık Türk jet uçakları ihtar uçuşları yaparlar ama, Rumlar Dillirga'daki Türk köylerine taaruzla geçince, Türk jet uçakları 8 Ağustos Cumartesi günü karşı atağa geçer. Binlerce Yunan ve Kıbrıslı Rum askeri, vahşi hücumlarını kesmez, saldırılarına aralıksız devam ederler.

Kıbrıs Türklerinin aylardır beklediği, Türk Hava Kuvvetleri gelince Türkler sevinçten sokağa dökülürler. Radyolarda durmaksızın millî marşlar çalınır. Halil'i bu süreç içerisinde etkileyen en elem verici olay Pilot Yüzbaşı Cengiz Topel'in şehit olmasıdır. Rumlar tarafından, Yüzbaşı Cengiz Topel'in uçağına ateş açılınca Cengiz Topel paraşütle sağ salim yere inmeyi başarmıştır. Fakat, sonrasında Rum saldırganlar tarafından vahşice katledilmiştir. Rumlar şehidin cenazesini vermek için bile çeşitli şartlar öne sürerler. Ancak, görüşmeler sonrasında, cenaze Türklere verilir.

Yediden yetmişe Kıbrıs Türkleri Şehit Pilot Yüzbaşı Cengiz Topel'e karşı son görevlerini yerine getirmek için ay yıldızlı bayrağa sarılı naaşının önünde, Türklüğün şerefine leke sürdürmeyeceğine ant içerler ve cenaze gözyaşları içinde Türkiye'ye uğurlanırlar. Roman, eserin de anlatıcısı olan Halil Öğretmen'in, Cengiz Topel aracılığı ile tüm şehitlere selam yollamasıyla son bulur.

2.3. Girne'den Yol Bağladık Romanının Özeti

Özker Yaşın'ın yedi ana bölüme ayırdığı Girne'den Yol Bağladık romanı, Oktay Ömer'in ve Kıbrıs Türklerinin hayatından bir kesit sunar. Romanın her bölümü haftanın bir gününü temsil eder. Bu bölümler de kendi içinde alt safhalara ayrılır.

Eserde verilen tarihlerden yola çıkarak 24 yaşında olduğunu anladığımız, romanın ana kahramanı Oktay, daha on üç yaşındayken, 1963 yılında başlayan saldırılar sonucu, 1964'te Peristerona köyünden ailesiyle birlikte göçe tabii tutulan bir Kıbrıs Türküdür. Evlerinden ayrılmak, onları öylesine etkiler ki, Oktay'ın babası Ömer bu göçten, birkaç sene sonra hastalıktan ölür. Babasının ölümünün ardından, köyüne dönebilme ümidini kesen ve Londra'daki kardeşi Cemil'in yanına göç eden Oktay'ın annesi Melek Hanım, oğlunu da götürmek ister ancak Oktay Kıbrıs'ta kalmayı tercih eder. Barış Harekâtı gerçekleşene kadar hayatının en zor 11 yılını yaşayan Oktay, çocukluğundan itibaren çalışma hayatının içinde olduğu için ancak liseyi bitirebilir. Adada sıkıntılı günler yaşandığı bu yıllarda Rum yönetimi, Türklerin dış ülkelere gitmesini kolaylaştırmak için ellerinden gelen tüm imkânları kullanır. Bunun sonucunda, Türkiye'ye ve yabancı ülkelere göçler artar ve ada Türklerinin nüfusu gittikçe azalır.

Kıbrıs'ın millî mücadele günlerinde Beşparmak Dağları'ndaki Yaman Tabur'unda, ilk çıkarmadan sonra birleşmeyi sağlayan komandolara öncülük ederek mücahitlik görevinde bulunan Oktay, gazete dağıtımında çalıştığı yıllarda, emekli polis Burhan Çavuş'un kızı Aysel ile tanışır ve daha sonra evlenirler. Bu evlilikten, Oya isimli bir kızları olur.

Oktay gibi, 1963'ten beri göçmen olarak yaşayan Peristeronalı, Akaçalı, Orundalı, Alifodezli Türkler, Kıbrıs'ın Kuzey kesiminde bulunan ve eski bir Rum

köyü olan K. köyündeki²⁶ (ilerde Zümrütköy adını alacağı söylenen) evlere kura yöntemi ile yerleştirileceklerdir. Oktay, ev işlemleri için yanında çalıştığı inşaat mühendisi Efruz Bey'den izin aldıktan sonra, sırayla Asmaaltında'ki Salih'in kahvesine ve Bedevi Pastanesine gider. Kahvede, Sadık Dayı ve İbrahim'den, Atlılar, Muratağa, Sandallar ve Taşkent köylerinde şehit edilenlerin, pastanede ise Ali ağabeyden, yüzlerce Türk'ün Küçük Kaymaklı köyünden kaçmak zorunda kalmalarının ve esir tutulmalarının hikâyelerini dinler.

21 Aralık 1963 kanlı olaylarının başlamasının ardından, Kıbrıs'ın çeşitli yerlerinden Lefkoşa Türk bölgesine gelen göçmenler nedeniyle, ev kiralari oldukça artmıştır. Bu sıralarda, Oktay, amcasının tavsiyesiyle Kumsal bölgesinden arsa satın alır ve burada kendisine Peristerona'daki gibi bir ev yapma hayali kurar. 1966 yılında babasıyla tekrar köylerine gittiklerinde, babasının bin bir zorlukla yaptırdığı evlerinin harap halini görünce kendisinin nasıl ağladığını ve tüm bunları gördükten sonra babasının hastalandığını anımsar. Bunları düşündüğü 5 Kasım 1974 Salı günü, Atatürk İlkokulu'nun önünde, kura ile verilecek evlerine götürülmek için toplanan insanlar arasında, Sadık Dayı ve eşi Şerife Teyze de vardır. Oktay, yerleştirilecekleri köye giderken, uzaktan gördüğü Peristerona köyüne bakarak hüzünlenir.

K. köyüne vardıklarında, ağıllarda ve dışarda hayvanlar öldükleri için köyü ağır bir koku sarmıştır. Köye toplanan insanlar hakkında bilgiyi köy öğretmeni İlder not alır. İlder'in babası Peristerona köyünün muhtarıdır. 1970 yılında yönetimin göçmenler için yaptığı "Geri dönün" çağrısına karşılık veren Türklerden biri olan muhtar, Peristerona köyünde sıkışıp kalmış ve oğlu, babasının sadece sağ olduğu haberini alabilmiştir.

Köylüler ile ilgili bilgiler alındıktan sonra, evlerin dağıtımı için, köylüler eski evlerinin durumuna göre üçe ayrılır. Önceden nasıl evlerde yaşadıklarını tespit etmeleri için geldikleri köylerin muhtarlarından ve ileri gelenlerinden bilgi alınır. Ancak sadece yıllarca göçmen olarak yaşayanlar değil, burada zamanında malını mülkünü Rumlara satıp giden yani göçmen pozisyonunda olmayan Hasan İmamoğlu

²⁶ "Zümrütköy'ün eski adı Katsimata'dır." (Giray, 1992, 20) ÖzkerYaşın'ın "Kıbrıs'ta Vuruşanlar" ve "Girne'den Yol Bağladık Anadolu'ya" romanlarında "K. köyü" olarak belirttiği köy, eski adıyla "Katsimata" köyü olabilir. Çünkü romanda, "K. köyü" olarak verilen köyün ileride "Zümrütköy" adını alacağı söyleniyor.

gibi kişiler de ev talep eder. Bunu gören Oktay, durumu kabullenemez ve tartışma çıksa da sonrasında İmamoglu isteğine kavuşur.

Ortalık sakinleştikten sonra da, iskân belgelerinin verilmesi uzun zaman alacağı için kura çekimi işi salıdan perşembe gününe, daha sonra da cumaya ertelenir.

Romanın bundan sonraki bölümünde, Oktay'ın günlüğünden 16 Temmuz 1974'ten 2 Eylül 1974'e kadar gelişen olaylar, Rumların yaptıkları katliamlar, tarihleriyle beraber verilir (Yaşın, 1976, 92-109).

Aysel ile mutlu bir evliliği olan Oktay'ın bir sabah kapısı çalınır. Gelen kişi Ali ağabeydir. Oktay'ın arabasıyla, bir Rum'un Ağrotur'dan getireceği arabasını almak için Dikelya'ya giderler. Bu devirde benzin sıkıntısı yaşandığı için güçlükle benzin alan Oktay, Ali ağabey ile arabada giderlerken Küçük Kaymaklı bölgesinden geçerler. Buranın harabeye döndüğünü gören ve insanların on yıldır ne zorluklar çektiğini dile getiren Ali ağabey, Türk Barış Harekâtı'nın ne kadar haklı gerekçelerinin olduğunu anlatır. Pergama ile Dikelya'ya girişin ortasında bulunan Alis Bar'da, Rum'un getirdiği arabayı teslim alırken Oktay, önceden yurt dışına göç eden eski komşuları Zekiye ablanın buranın işletmecesi olduğunu öğrenir.

Geri dönüş yolunda, Oktay ve Ali, Ali ağabeyin arkadaşı olan Fuat'ın satış mağazasına uğrar. Konuşmalarında malların pahalılığından, 1930'lu yıllarda Kıbrıs Türk kızlarının Araplara satılarak evlendirilmesinden, Muvaffak Gümüş gibi dolandırıcılardan, Kıbrıs'ın kahramanlarından biri olan Mustafa Orhan'dan ve Tuzla'da, Limasol'da şehit düşen isimsiz vatan evlatlarından bahsederler.

Yolda süren kontrollerin ardından Lefkoşa'ya dönen Oktay, Cemil dayısının Kıbrıs'a geldiğini öğrenir. Cemil, gençlik yıllarında çok sıkıntılar çekmiş, İngilizlerin uyguladıkları politikalara lise yıllarında karşı çıkmasına rağmen, zorda kaldığı için İngiliz idaresinde Süveys'e gitmiş (oldukça çalışkan olan babası Mahmut'un I. Dünya Savaşı'nda İngilizlere asker olarak yazılmak zorunda kalması gibi), ancak ilerleyen yıllarda işlerini düzeltebilmiştir. Cemil başından geçen bu olayları yeğeni Oktay'a ve yakınlarına beraber gittikleri yemekte anlatır.

Oktay'ın dayısının kaldığı Saray Otel'de kalan Şenay ve Perihan Hanımlar Kıbrıs Türklerinin fiziki görünüşleri ve Kıbrıs Türkçesinde yer alan farklı kelimeler

üzerine konuşurlar. Bu konuşmalarını sürdürürlerken de Oktay ve dayısını izlerler. Oktay'ın yurt dışında yaşamış rahat bir insan olan dayısı Cemil, yeğeni ile Yeşilirmak'a yapacakları geziye, otuzlu yaşlardaki Şenay ve Perihan Hanımları da davet eder. Bu grubun yolculuk esnasında uğradıkları yerlerden biri de Gaziveren'dir. Buraya geldiklerinde köy öğretmeni Güzin Erkan, Gaziveren'in millî mücadele günlerinde yaşadığı acı olayları anlatır. Konuştukları başka bir konu da Rumca köy isimlerinin Türkçeleştirme çabalarında, 1952'de Kıbrıs'a gelen Âşık Ali İzzet Özkan ve Âşık Dursun Cevlani'nin de etkisi olduğudur.

Oktay ve yanındakiler Yeşilirmak'a geldiklerinde hayal ettiklerinden farklı bir tabloyla karşılaşır. Güzel bir gazinonun önüne gelmişlerdir ancak buranın çalışmadığını görürler. Gazinonun önünde oturan ihtiyar karı koca, uzaktaki tepenin üzerinde, "Kanla Aldık" yazısının olduğu yerde, gazinoyu işleten aynı zamanda mücahitlik yapan oğullarının şehit edildiğini ağlayarak anlatır. Her uğradıkları yerde acı bir hikâye dinleyen Oktay, durumu toparlamaya çalışarak gidip et ve meze türü şeyler alıp geri döner. Sonrasında hep beraber yiyip içerek ihtiyarlara da yalnızlıklarını unutturmuş olurlar.

Şenay ve Perihan Hanımlar burada karşılaştıkları yaşlı kadının, Türkçeyi anlamayıp Rumca konuşmasına şaşırırlar. Gezilerinin dönüşünde, Kıbrıs'ın tarihî yerlerini gezip başka tarihî mekânlarından da bahsederler. Sohbetlerinin devamında Kumsal, Atlılar, Muratağa ve Sandallar bölgelerinde yaşanan katliamlara değinirler.

Aynı günün akşamı, Oktay ve eşi Aysel, yemeğe Aysel'in annesi Memnune Hanım'ı ve babası Burhan Çavuş'u, Beyhan'ı, Cemil'i, Nihat Bey'i çağırırlar. Yemekten sonra, emekli polis olan Burhan Çavuş bir yandan içkisini yudumlayıp, diğer yandan da insanı sıkmayan konuşmasıyla Kıbrıs'ın millî mücadele günlerinden bahseder. Burhan Çavuş o günlerde Türkiye'nin Kıbrıs'a yapacağı çıkarmayı hep umutla beklediklerini, Sampson gibi kişilerin başında bulunduğu Rum çeteleriyle nasıl mücadele ettiklerini anlatır. Bu sırada, televizyonda Rum göçmenleriyle ilgili çarpıtılmış haberleri de dinlerler. Cemil, bu yanlış haberlerin sadece Rum televizyonlarında değil BBC'de de benzer haberlerin yer aldığını söyler. Nihat Bey de Türk hükümeti hakkında yorumlarda bulunarak istikrarsızlığın Yunanlıları ümitlendirebileceğini söyler. Burhan Çavuş tüm bu konuşmaların peşinden kanla alınan toprakların verilmeyeceğinden bahseder. Çavuş, sonrasında yemektekilere,

milletvekilleri Özker ve Ali Süha Bey yollar tehlikeli olmasına rağmen, Lefke’de mücahit teşkilatının durumuyla ilgili bir rapor hazırlamak için Lefke’ye gitme kararı aldıklarını, Burhan Çavuş’un da Lefkeli olduklarını bildikleri için onu da bu göreve dahil ettiklerini, Kırmı köyünde gördüklerini, bu yolculuk esnasında başlarından geçenleri, Gaziveren, Taşpınar ve Doğançı köylerinde Rum saldırılarına maruz kalmış ve kanları henüz kurumamış olan şehitlerin hikâyelerini köylülerden dinlediklerini, Türklere yapılan işkenceleri anlatır.

Cemil, Oktayların evinde, televizyondaki Rumca bir oyunu izlerken gezi sırasında yaklaştığı Perihan Hanım’ı ve İngiltere’deki Türk erkeklerinin İngiliz kadınlarla yaptıkları evlilikleri ve kendi özel yaşantısını düşünür. O sırada, Oktay on bir yıldır Rumların sürdürdüğü haksız propagandaların son bulacağını, Türk televizyonunu kurma çalışmalarında sona gelindiğini, söyleyince, Cemil kanalı çevirir. Bu kanalda “Girne’den Yol Bağladık Anadolu’ya” şarkısını dinlerken, Cemil Tanrı’ya bugünler için şükreder. Burhan Çavuş ise duygulanıp ağlar.

Cuma günü geldiğinde, iskân memurlarının kalabalığı bir araya toplamasının ardından, şehit ailelerinin kuraya katılmayacağı, istedikleri evleri alacağı duyurulur. Kimse buna itiraz etmez. Oktay ve eşine kızları Oya’nın çektiği kuradan, karargâha yakın, oldukça modern eşyalarla döşenmiş, köyün en güzel evlerinden biri çıkar. Ancak, bu eski Rum evinde kaldıkları ilk günlerde içlerini bir huzursuzluk sarar.

Oktay, evde kaldıkları gece, Peristerona’daki evlerini düşünür. Belki evleri bu kadar büyük değildir ama, babasının onca sıkıntı ile yaptığı kendi evleridir. Oktay eve ilk girdiğinde ev sahipleri için üzülmüş, eşyaları görünce hüzünlenmiştir. Bir müddet sonra acaba Peristerona’daki evlerine yerleşen Rumların da kendileri için üzülp üzülmeyeceğini merak eder. Ancak daha sonra Oktay ve ailesinin evlerinden çıkarken hiçbir şey almadıklarını ve daha sonra evlerinin harap hâle getirildiğini, Rumların ise en azından evlerinin eşyalarıyla yerli yerinde kaldığını düşünür.

Cumartesi sabahı uyandıklarında, yanı başlarındaki karargâhtan askerler Oktay’ın evine gelerek, Oktay’a Rumca bilip bilmediğini, eğer biliyorsa, yakaladıkları Rumlarla konuşması konusunda istekte bulunurlar. Oktay karargâha gittiğinde sarhoş olmuş Rumlardan birinin taşındıkları evin sahipleri olduğunu, evde görmüş olduğu resimlerden hatırlar. Oktay ile konuşan Rum, olayların Rumların

bekledikleri gibi gerçekleşmediğini, Türklerin buraya gelmesiyle kaçışlarının çok ani olduğunu, eskisi gibi Amerika'nın kendilerine arka çıkıp, Türkiye ile Yunanistan'ın anlaşmaya varacaklarını düşündüklerini söyler.

Rum kaçak Stefani Hacıkostis, Oktay ile konuşurken başka Rumların Peristerona'daki evleri yağmaladığını da itiraf eder. Oktay bunun üzerine Rum'a trampa teklif eder. Ancak Rum, hükümetin buna izin veremeyeceğini söyler. Bu konuşmalar üzerine, Üsteğmen Erdal, Rumların isteselerdi, şu ana kadar boşalan Türk evlerine Rumları yerleştirebileceğini ancak Rumların bunu gerçekleştirmek yerine, kendi insanların çadırlarda sürüdüğü hikâyeleri ile insanları kandırarak propaganda yaptıklarını söyler. Konuşmaların ardından karargâha gelen Binbaşı, Rumlarda dahil olmak üzere, Türk konukseverliğine uygun olarak, orada bulunanlara kahvaltı hazırlattırır.

Evinin bir takım ihtiyaçlarını karşılamak için, köyden ayrılan Oktay o günlerde mal üzerinde hak sahibi olmayan insanlar eşya kaçırdığı için, asker tarafından düzenlenen "ganimet yoklamasına" tabii tutulur. Yolda rastladığı asteğmeni de arabasına alan Oktay, asteğmen ile birlikte eski Yunan alayının kampını gezer. Asteğmen, Oktay'a burada zorlu bir mücadele verdiklerini, Yunanlıların kullandıkları mermilerin Türkiye Makine ve Kimya Endüstrisi tarafından NATO için imâl edilmiş mermiler olduğunu, o mermilerin Yunanistan kanalı ile Türklere karşı kullanıldığını, savaşın kötü bir şey olduğunu, ama savaşmak zorunda olduklarını anlatır.

Oktay, o günlerde bazı esnafların, insanların ihtiyaç duyduğu malları iki katı fiyatına çıkardığını söyler. Buna örnek olarak da anahtarcıyı gösterir. Oktay, seksenli yaşlardaki Sadi Usta'nın yerine yemek için gittiğinde, Büyük Han'ın tarihî ve mimarî yapısını anlatır. Sonrasında, kebabçıya gelen "uçkâğıtçı" adamın insanları nasıl dolandırdığı hakkında da bilgi verir.

Oktay, buradan ayrılınca, kendisinin ve köydekilerin siparişlerini tamamlamak için kentte dolaşır. Oktay, Girne Kapısı'nda bulunan Atatürk heykelinin önünde her cumartesi olduğu gibi, Kıbrıs Türklerinin bayrak törenine katıldığını görür. Oktay tekrar mücadele yıllarına giderek, 1974'ten önceki törenlerde içinde bir burukluk, eziklik duyduğunu, kendisine Atatürk'ün üzülyormuş gibi geldiğini oysa şimdi

hissettiği o üzüntünün olmadığını belirtir. Çünkü, Tekke bahçesindeki şehitlerin intikamı alınmıştır.

Üsteğmen Erdal'ın sipariş ettiği sigaraları Burhan Çavuş'un dükkanında bulamayan Oktay, sigaraları bulmak için oldukça konuşkan, hikâye anlatmayı seven, eski Lefkoşalı, tekerlekli büfesinde satış yapan yetmiş yaşlarındaki Osman Gezer'in yanına gider. Burada, Gezer'in Şair Eşref hakkında anlattıklarını dinler. Daha sonra Türkiye'den gelen turistlerin birçok bavulla Kıbrıs'tan ayrılmalarını gülerek eleştirirler. Oktay'a göre, o günlerde elindeki malların esas değerleriyle satış yapan Osman Gezer gibi kişiler çok azdır.

İhtiyaçlarını karşıladıktan sonra köye dönen Oktay, köylerinde yakalanan iki Rum'u Omorfo'ya götürüp serbest bırakan Binbaşı ile görüşür. Konuşmalarında Oktay'ın daha önceleri mücahitlik yaptığını öğrenip Oktay'dan künye numarasını ve ismini alan Binbaşı, Oktay hakkında Lefkoşa'da soruşturma yaptırdıktan sonra onun güvenilir bir kişi olduğunu öğrenir. Binbaşı, Oktay'a Peristerona'da Rumlar arasında kalan Türkleri sessiz bir şekilde alıp bu köye getirmelerinde yardımcı olmayı teklif eder. Teklifi hemen kabul eden Oktay, Binbaşı'ya Peristerona'nın 1963'ten sonra Rumlar tarafından nasıl sömürüldüğünü, köylerini terk etmek zorunda kalan Türklerin durumunu, Rumların yıllarca kamuoyunu çarpıtılmış bilgilerle kandırdığını, ancak sonunda yalanları ortaya çıkınca propaganda yapmak için birkaç Türk evini tamir ettirdiklerini, bundan sonra bir gelişme olmadığını, 1970'lerde köylerine dönen Türkler için, Türk yönetiminin yardımda bulunup camiye, okulu, kahveyi tamir ettirdiğini, ancak köylülerin burada kalmadıklarını, ekinlerini biçip, gidip geldiklerini anlatır.

Konuşmaların ardından, hava kararınca yola çıkan Oktay, Üsteğmen Erdal ve komandolar kılık değiştirerek Peristerona köyüne ulaşırlar. Hepsini için oldukça tehlikeli olan bu görevde, ilk önce yaptıkları plana uygun olarak, K. köyünde karşılaştıkları köy öğretmeni İlder'in babası olan muhtarın evine varırlar. İlk olarak kapıyı açmada tereddüt eden muhtar ve eşi Ulviye Hanım, onları görünce ağlamaya başlarlar. Daha sonra onlara, otuz yedi Türk'ün Peristerona'dan nasıl kaçırılacağı ayrıntılarıyla anlatılır.

Pazar günü olduğunda, Oktay'ın anıları tekrar canlanır. On bir yıldır çektiği acı günlerin öncesine, çocukluğuna gider. Evleklerden akan suyun sesini duyar gibi olur. Sanki annesini keçilerini sağmış hellim yapmakta, babası bahçeden dönmüş, kendisi de okuldan gelmiş oynamaya gidecekmış gibi hisseder. Ama karşıdan gelen iki Rum'u görünce gerçek hayata döner. Daha birkaç gün önce rastlantı sonucu gördüğü, şimdiki oturduğu evin sahibi Rum'un kendisinin on bir yıldır yaşadığı acıyı bilemeyeceğini, çünkü onların daha üç aydır evlerinden ayrı kaldıklarını, şu ana kadar kendisinin özlemini hasretini bilmeyen Rum'un, belki bundan sonra hissettiklerini anlayabileceğini söyler. Sonrasında, camiye bakarak on bir yıldır ezan okunmayan çift şerefeli minaresi olan, Türklüğün ve Müslümanlığın simgesi olan bu minareleri unutmak zorunda olmalarına, bu köyde geçirdikleri kutsal bayramların artık geride kalacak olmasına üzülür.

Rum baskısı öylesine artmıştır ki, doğup büyüdüğü bu toprakları bırakmak onlar için zor olmasına rağmen, muhtarın konuştuğu Peristerona'daki köylüler gitmeyi kabul etmişlerdir. Bunlardan biri de 96 yaşındaki Arif Dayı'dır. Arif Dayı askerlerin, iki mil uzağından geçtikleri hâlde, Peristerona'yı alamayışlarına bir sitemde bulunur. Sonrasında yedikleri yemeğin ardından, Arif Dayı, başlangıçta Rumlar arasında mal sahiplerinin az olduğunu, 1878'de İngilizlerin adaya gelmesi sonucunda, birçok Türkün Anadolu'ya göç ettiğini, sonrasında Rumların mal sahibi olmaya başladıklarını, İngilizlerin önce insanları parasız bırakıp sıkıntıya soktuklarını, sonrasında iş imkânları yaratarak insanları istedikleri işlerde kullandıklarını, bunlardan birinin de Süveyş için Kıbrıs'tan götürdükleri askerler olduğunu, hatta Çanakkale Savaş'ına da Kıbrıs'tan Türk ve Rumları götürdüklerini ama Türklerin kendi kardeşlerine karşı savaşmadıklarını, Yunanlıların İzmir'e çıktığı haberi duyulunca Rumların yaptıkları taşkınlıkları, bunun sonucunda Kıbrıslı Türklerin Karşı'nın da (Anadolu) düşman eline geçmiş olabileceği endişesinde olduklarını, ama devamında Mustafa Kemal Paşa ve askerlerinin haberleriyle mutlu olduklarını, âdeti bayram sevinci yaşadıklarını ve Türk bayrağını göndere çekişlerini anlatır. Kısacası Arif Dayı yüz yıldır acısına sevincine ortak olup, ev sahibi olduğu toprağından, şimdi göçmen olarak ayrılmasının büyük acısını duyar. Yıllardır yaşadığı, köyüm dediği vatanının hikâyesini gözleri yaşlı şekilde dile getirir.

Oktay ve askerlerin uyguladıkları kaçış planı başarılı bir şekilde sonuçlanınca, Peristerona'daki Türkler K. köyüne getirilir. Oktay Rumlar arasında kalan Türkleri kurtarmak için Peristerona'ya gittiği zaman, dayısı ve Perihan Hanım, Oktay'ın Alis Bar'da karşılaştığı Zekiye abla ve eşi evlerine ziyarete gelmişlerdir. Oktay'ın eşi, Rumların kendilerine yaptıklarını yapmayacaklarını, daha önce de konuştukları gibi gün gelir iade edilebilir diye eski ev sahiplerinin özel eşyalarını bir araya topladığını söyler.

Pazartesi günü Oktay işe giderken, köydeki işlerin de yavaş yavaş düzene girdiğini görür. Yolda karşılaştığı Sadık Dayı ve köylülerle Peristerona'daki gibi çift şerefeli minaresi olan, kutsal günlerde, ulusal bayramlarda, ramazan gecelerinde kandilleri ışıltılı yanan, cuma günleri minaresine Türk bayrağı çekilen bir cami yapılması, törelerin yaşatılması gerektiğini konuşurlar. Köyden çıkarken, güneş ışığının altındaki yüz yıllık bir zeytin ağacının gövdesine yaslanarak, işte tam oradaki, gidemedikleri, gezemedikleri ama Oktay'ın ve binlerce Kıbrıs Türkü'nün diyarına doğru bakar. Nöbet bekleyen asker, Oktay'dan şüphelenerek ne olduğunu sorar. Oktay, gâvurun elindeki köyüne baktığını söyleyince, hüznünlendiğini anlayan Mehmetçik susar. Bu topraklara bakarken, hayalinde, çocuk seslerinden işittiği “*Orda Bir Köy Var Uzakta*” şarkısının yerini, askerinin radyosundan duyduğu “*Girne'den Yol Bağladık Anadolu'ya*” şarkısı alır. Yanına gelen Mehmetçiğin gözlerine bakarak, Girne'den Anadolu'ya yol bağlarken, keşke iki mil uzakta bulunan köyleri de alınabilseydi, der. Daha fazla orada duramayan Oktay gözleri yaşlarla dolu bir şekilde Lefkoşa'ya doğru yol alır.

2.4. Kıbrıslı Kâzım Romanının Özeti

Özker Yaşın'ın kırk üç bölüme ayırdığı, Kıbrıslı Kâzım romanı, Kıbrıs'ın 1976 seçimlerinde, milletvekilliğini kaybetmiş olan Kâzım Köksal'ın hayatından bir kesit sunar. Seçimi kaybedince büyük bir üzüntü duyan Kâzım, Kıbrıs'tan bir süreliğine ayrılıp İstanbul'a gitmeye karar verir.

Kâzım, yolcuğuna başladığı ilk andan itibaren, çevresindeki insan manzaralarını inceler. Bunları izlerken, zaman zaman seçimleri kaybetmesinin verdiği acıyı unuttur ve mazisini hatırlar. Karşılaştığı kişiler ve tanık olduğu olaylar bunda etkili olur. Kâzım, ilk olarak Kıbrıs Havaalanı'nda Ahmet Bey ve ailesiyle

karşılaşır. Ahmet daha lise birinci sınıf öğrencisiyken, Kâzım'ın görevli olduğu bölükte (Lefkoşa Yeşil Hat bölgesinde), 1964-1967 yılları arasında, mücahitlik yapmış biridir. Kâzım ve Ahmet burada, Kıbrıs'ın 1974 Barış Harekâtı öncesi ve sonrası durumuna dair bazı tenkitlerde bulunarak, değerlendirmeler yaparlar.

Bu romanda geçen konuşmalarda Kâzım'a eşlik eden isimlerden biri de edebiyat öğretmenliğinden istifa etmiş Kitapçı Özkan'dır. Kitapçı Özkan ile de havaalanında karşılaşırlar ve İstanbul'da da görüşmelerine devam ederler. Romanın ilk bölümlerinde Kâzım'ın şahit olduğu bir olay, onu derinden etkiler ve eserin ilerleyen bölümlerinde bu konuşmaları hatırlar.

Yaşın'ın altmış yaşlarında, sıkma baş örtülü, Türkiyeli biri olarak belirttiği kadın, havaalanında, elinde bulunan çantanın tartılmasına kızarak, Kıbrıs Türklerinin Müslüman olmadıklarını, Mehmetçiğin döktüğü kanların Kıbrıslılara haram olduğunu söyleyerek, bağırmaya başlar ve orada bulunan görevliye İslam'ın beş şartını sorar. Bunun üzerine Kitapçı Özkan, kadın ile münakaşaya girer ve ona İslam'ın şartlarının, “uçakta yirmi kilodan fazla yük taşıyorsan, ilaveten para ödenmesini gerektirdiğini, yapılan iyiliğin başa kakılmamasını gerektirdiğini, insanların konuk olarak geldiği memleketin insanlarına sövmemeyi gerektirdiğini” söyler. O sırada, havaalanında bulunan bir ast subay da teyzeye ayıp ettiğini söyleyerek, Kıbrıslı Türklerin Türkiye'deki Türklerin kardeşleri olduğunu vurgular.

Kâzım, İstanbul'a varınca, annesi Zehra Hanım'ın Saraçhane'deki evine gider. Giderken çocukluğunu, ilk gençlik yıllarını ve öğrencilik günlerini hatırlar. Kâzım yoksul bir çocukluk geçirmiştir. Kocasını genç yaşta kaybeden Zehra Hanım, oğlu Kâzım ve kızı Emine'yi yanına alarak İstanbul'a yerleşmiştir. Zehra, bir süre sonra, Makbule adında şişman bir kadının, Altın Makas Terzihanesi'nde iş bulmuştur. Buradan kazandıkları ile evlatlarını büyütmiştir. Kâzım da burada bir süre çalışmıştır. Hatta burada çalışırken, terzihanenin sahibi Makbule Hanım, Kâzım'ı dürüstlük sınavına tabii tutmuştur. Bir gün, yere içi para dolu cüzdan bırakarak Kâzım'ı sınamış ve böylece Kâzım, hayatının ilk sınavından başarıyla geçmiştir.

Kâzım'ın, İstanbul'a geldiğinde ilk uğradığı yerlerden biri de liseden arkadaşı olan Ertan'ın eczanesidir. Ertan, Kâzım'dan daha farklı olarak hayata daha serbest

bakan, rahat bir kişiliğe sahiptir. Ancak, milletvekilliği seçimlerini kaybetmiş olan arkadaşı Kâzım'a "Ressamlığına geri dön", tavsiyesi de ilk ondan gelir.

Kâzım, gerek geçmişi hatırlarken gerekse günlük karşılaştığı olaylar ile milletvekilliği arasında bağlar kurar. İlk kurduğu ilişki, İstanbul'a indiğinde, elinde az sayıda bavul olduğu için memurun, ona yadırgayan gözlerle bakmasıdır. Çünkü Kâzım'ın belirttiğine göre, İstanbul'dan Kıbrıs'a gelen insanlar, dönüşte epeyce valizle geri dönerler. Birden bu olayı milletvekilliğine benzetir. İlk önce diğer milletvekillere garip geldiğini, daha sonra da seçmenlere garip geldiğini anımsar. Kıbrıs'tan İstanbul'a tek bavulla gelen Kâzım, milletvekili arkadaşının bir zamanlar ona dediği gibi, kendini "Enayi Kâzım" olarak nitelendirir. Kâzım'ın hatırladığı anılardan biri de, bir zamanlar annesi Zehra Hanımla evlenmek isteyen, elli yaşlarında, uzun boylu çok konuşkan olan Nurettin Efendi'nin dükkânına giren insanları kandırarak satış yapmasıdır. Kâzım, Nurettin Efendi'nin bu davranışı ile yıllar sonra tanıdığı politikacılar arasında bağ kurar. Ona göre milletvekilleri de, Nurettin Efendininkilere benzeyen yöntemler kullanarak halkı kandırmışlardır. Kâzım, bu tür politikacılarla aynı parti çatısı altında birleşmek istemediği için bağımsız aday olduğunu söyler. Kâzım'a göre, kendini yalnızlığa itmesi ve halkın sağduyusuna güvenmesi seçimlerde en büyük şanssızlığı olmuştur.

Kâzım, annesinin yanına geldiği, ilk günlerde televizyonu açıp, Kıbrıs Türk Federe Devleti'nin ilk toplantısını yaptığı haberlerini izler. Haberler arasında, başkanın konuşması da vardır. Kâzım, başkanın söylediklerine kendisinin bile inanmadığını ve onu alkışlayanların da bunu kendilerine görev bildikleri için alkışladıklarını düşünür. Bu isimlerden biri de Hacı Muzaffer'dir.

Kâzım'ın annesi Zehra Hanım, oğlunun İstanbul'a yerleşmesini ister. Ancak Kâzım, başkalarının kendisi hakkında, seçimden sonra kaçtığını düşünmesini istemez.

Kıbrıslı Kâzım, tek başına kaldığı bir zamanda, akademide hocalığını yapmış olan, Bedri Rahmi'nin şiirini²⁷ anımsar ve İkinci Dünya Savaşı'nın İstanbul'una

²⁷ " O hatıralar ki kafasında muhkem bir yerde saklıdır
O hatıralar ki tüyden hafif
Gök mavisinden duru
Etten kemikten uzaktırlar
O hatıralardır ki

gider. Annesinin Kapalıçarşı'da işe başlayışını, sonra Saraçhane başında iki katlı ahşap evi kiraladıklarını, buranın istismak oluşundan sonra, kendilerine miras kalan iki dükkânı satarak, şu an oturdukları apartman dairesini aldıklarını hatırlar.

İstanbul'a geldikten sonra, Kitapçı Özkan ile yine karşılaşır. Özkan, kitap yayıncılığı yapan Yaşar'ın yanından geliyordur. Özkan, Kâzım'a seçimlerden konuştuklarını söyler. Kâzım ise seçim sözlerinden bir türlü kurtulamayacağını düşünür.

Kâzım, daha sonra Yaşar'ın yazıhanesine gider. Yaşar, Kâzım'ın kız kardeşi Emine'nin kocası ve aynı zamanda, Kâzım'ın dayısının oğludur. Asıl mesleği avukatlık olan Yaşar, daha sonra yayıncılığa geçmiştir. Kâzım, Yaşar'ın yazıhanesinde, elli yaşlarında, kır saçlı, sakallı, şair, romancı ve yazar olan bir Üstad ile tanışır. Bu kişi 12 Mart 1971'den sonra tutuklanmış ve mahkeme safhasında yaptığı savunma ile daha da ünlenmiştir. Burada, Üstad, dergisinin Kıbrıs'taki satışlarından, Kıbrıs'taki yazın hayatından, 1971'de uğradığı haksızlık ve baskı ortamı yüzünden Londra'ya gitmesinden, Londra'da bulunan Kıbrıslı Türklerde gördüğü vatan özleminden bahseder. Yine Üstad diye belirtilen kişi, Nazım Hikmet'in büyük bir şair olduğundan, yalnız onun şairliğinin, ideolojik propaganda yaptığı şiirlerde olmadığını vurgular ve bazı açıklamalarda bulunur. Nazım Hikmet'in 1957'de Varna'da yazdığı "Vapor" adlı şiirinden bahseder. Bu şiirin "Uy Karadeniz'in gümüş telleri" adlı dizesi, eserin ilerleyen bölümlerinde de tekrarlanır.

Üstad, Yaşar ve Kâzım birlikte otururlarken Üstad; Kâzım'dan şiir kitabı için bir kapak resmi çizmesini ister. Kâzım ilk olarak Üstad'ın şiir kitabını okur. Bu kitabı okurken ruh hali de değişir ve bir an her şeyi unuttur. Sonunda, barışın ve özgürlüğün simgesi olduğu için güvercin figürünü kullanır. Daha sonraki görüşmelerinde Üstad, çizimi çok beğenir. Hatta, Kâzım'ın portre yapabildiğini duyunca, kendi portresini yapmasını ister.

Kâzım, Kıbrıs'ta hayatın pahalılaştığından, geçinmenin zorlaştığından, eski işi olan reklamcılığı sürdüremeyeceğinden bahseder. Yaşar ise Rum gazetelerin

*Bambaşka bir zaman içre yaşar dururlar
Gel demeden gelir
Git demeden giderler
Nur topu gibi açıldıkları olur bazan
Sonra sızım sızım sızılarlar..." (Yaşın, 1978, 34)*

yayıncılık açısından, Türk gazetelerinde daha iyi bir seviyeye geldiğini söyler. Yaşar sohbetlerinde Kıbrıs'taki savaştan sonra, "büyük yağmurlar ve vurgunlar olduğunu", adada "büyük dümenler döndüğünü" dile getirir ve duyularını aktarır. Kâzım ise bunların bir kısmının doğru, bir kısmının ise şişirilme olabileceğini, ancak pek çok şey gibi insanların da değiştiğini belirtir. Yaşar, Kâzım'a birlikte çalışmayı önerir, ancak Kâzım kararsızdır.

Kâzım, annesinin evine gelir ve kendi ile baş başa kaldığında Lefkoşa'da bağımsız milletvekili adayı olduğu günlerdeki, seçim sloganını hatırlar. Bu sloganda, güveninin yalnızca halka olduğu vurgulanıyordu. Oysa umutları boşa çıkmıştır.

Bir akşam Üstad, Kâzım, Kitapçı Özkan ve Yaşar birlikte, Kumkapı'daki bir balık lokantasında otururlar ve yine eleştirilerde bulunurlar. Kıbrıs'ın o eski eğlenceli, ışık dolu gecelerinin kalmadığından bahsederek.

İçinde hep kaçış ve yalnız kalma isteği olan Kâzım, arkadaşı Eczacı Ertan'a kalabalıktan uzak, yalnız bir gün geçirmek istediğini söyler. Ertan ise ona bir Boğaziçi gezisi yapmasını tavsiye eder. O sırada, Ertan'ın babası Yakup Bey de yanlarına gelerek sohbetlerine katılır. Eczanede dönemin politikacılarını ve milletvekillerini eleştirirler.

Kâzım'ın, Boğaziçi gezisine çıkınca yine, havaalanındaki teyzenin söylediği sözleri, unutmamış görür. Bu sözler onu oldukça etkilemiştir. İstanbul'da Boğaziçi'nde balık ekmek yerken, hemen yanlarında duran kadına "Merhaba teyzeciğim İslam'ın beş şartında köprüde balık yemek var mıdır?" diye sorar. Eserin başka bir yerinde, Kâzım sahilde mısır yerken, Girne Limanı'nın son aylarda çöplük olduğunu hatırlar ve sözü yine teyzenin söylediklerine getirir. İslam'ın beş şartında temizlik de olduğunu, öyleyse niye temiz olunmadığını sorgular. Beykoz İskeleyi'nde sünnet çocuğunu görünce, Kızılay himayesinde yoksul yüz elli çocuk ile sünnet olduğu günü anımsar. Bunun ardından, havaalanındaki yaşlı kadının sözlerini hatırlayınca sinirlenir.

Kitapçı Özkan ve Kâzım İstanbul'da tekrar karşılaşırlar ve Çiçek Pasajı'ndaki bir mekânda otururlar. Aralarındaki konuşmalarda, Kâzım ve özellikle de Kitapçı Özkan'ın Kıbrıs yönetimine ilişkin eleştirileri vardır. Kitapçı Özkan, Kâzım'a Pangaltı'daki Kıbrıs Türk Kültür Derneği'ne gittiğini, buradaki yaşlı bir profesörün

“Türkiye’deki insanların otuz yıl önce Kıbrıs’tan bihaber olduklarından bahsettiğini” anlatır. Ayrıca Özkan, dernekte emekli bir idarecinin, Kıbrıslı Türklerin şimdiye kadar yaptığı seçimleri nasıl değerlendirdiğini ve o kişinin seçimler hakkındaki eleştirilerini aktarır. Konuşmalarının devamında Özkan iyice sarhoş olur. Konu, milletvekilliği yapan Hacı Muzaffer ve onun gibilerin “çevirdiği dolaplara” kadar gelir. Özkan, Kâzım’ı dürüstlüğü yönünden, Nazım Hikmet’in büyük destanındaki kahramanlardan biri olan Kartallı Kâzım’a benzetir.

Kâzım, evine gelince, anılarını hatırlamaya devam eder. Bir zamanlar milletvekili iken, mecliste, Sait Faik’in *Karanfiller ve Domates Suyu* hikâyesinden örnek vererek, “*Kıbrıs’a gelip yerleşeceklerin, kör Mustafa gibi adamlar olması gerekir.*” demiştir. Ancak, sözlerinin devamını getiremeden, Hacı Muzaffer’in “*Kıbrıslılara hakaret ediyor, kör diyor*” sözleri yüzünden konuşturulmamıştır. Oturuma ara verilince, Mağusa milletvekili Dr. Mustafa, hikâyeyi bildiği için, Kâzım’ın aslında ne demek istediğini anlamıştır. Kâzım’ın tekrar kürsüye çıkıp, konuşmasını da Dr. Mustafa sağlamıştır. Kâzım hikâyeyi okumuştur. Bu hikâyede, Kör Mustafa, çalışkan bir toprak işçisidir. Kâzım buna rağmen alay konusu olduğunu belirtir.

Kâzım, Üstad’ın portresini yaparken, onun Caddebostan’daki evinde rahat günler geçirir. Burada kaldığı günler boyunca her gece birlikte deniz kıyısındaki gazinolara, lokantalara giderler. Ayrıca, sanattan, edebiyattan ve siyasetten konuşurlar. Bu konuşmalara Üstad’ın komşusu ressam Leyla Hanım ve eşi Ecvet Bey, Üstad’ın yeğeni Zaliha katılır. Kâzım, bu evde kaldığı günler içinde, başından bir evlilik geçmiş, güzel bir kadın olan Zaliha’nın kendisine ilgi duyduğunu fark eder. Ama evli ve çocuklu bir adam olduğu için karşılık vermez. Ayrıca Zaliha’nın bu hislerini fark edince, aklına ilk yaşadığı ilişkisi, Melâhat ile olan günleri gelir. Nihayetinde, Kâzım portreyi bitirir ve bir Pazar günü evden ayrılır.

Kâzım İstanbul’daki son günlerinde, Şişli civarlarında dolaşır. Pangaltı’daki Kıbrıs Türk Kültür Derneği’nin bulunduğu apartmanın önünden geçerken bir an Özkan ile aralarındaki konuşma aklına gelir ve zili çalar. Kâzım’ı, dernek başkanı olan, ak saçlı Kıbrıslı profesör karşılar. Kâzım’ın bir rastlantı sonucu derneğe geldiği gün, 8 Ağustos’tur. Yüzbaşı Cengiz Topel’in şehit edilmesinin, on ikinci yıl dönümü olduğu için Cengiz Topel’in mezarına gidilecektir. Kâzım, dernektekiler ile beraber

Edirnekapı Hava Şehitliği'ne gider. Türkiye'nin ilk hava şehidi olan Cengiz Topel'e dua ve saygı duruşundan sonra ak saçlı profesör, Yüzbaşı Cengiz Topel'in nasıl şehit edildiğini anlatan ve Türk Ordusu'na şükranlarını sunan bir konuşma yapar. Ardından ise bir genç kız, "Yüzbaşım" şiirini okur.

Kâzım dernektekiler ile beraber geri dönmez ve mezarlıkta kalarak on iki yıl öncesini anımsar. Kâzım kendi tabiriyle, Cengiz Topel'e, geçen on iki yılın raporunu verdikten sonra, yeniden gelme temennisi ile mezarlıktan ayrılır.

Kâzım, Kıbrıs'a dönmeden önce, İstanbul'da eski günlerinin geçtiği yerleri tekrar dolaşır. Buradan Beykoz'a geçer. Zayıf bir kadının konuşmasına kulak misafiri olur. Onun " *...halk bir gün böyle, yarın şöyle... Halka güven olmaz!*" sözleri, aklına takılır. Oysa kendi seçim sloganının, halka güvene dayandığını hatırlar. Bunu geç öğrendiğini fark eder ve düş kırıklığının sebebinin bu olduğunu anlar.

Bir ay kaldığı İstanbul'dan ayrılırken, Kâzım oldukça duygulanır. Yaşar, beraber çalışma teklifini yineler. Kâzım havaalanına geldiğinde, ressamlığını düşünür. Onun yaptığı resimlerden Kıbrıs'ta anlayan çıkmayacağına, anlayanlar olsa bile, onların bu yeteneğini kıskanıp, kendisini engellemeye ve ellerinden gelen kötülüğü, kendisine yapabileceklerini söyler. Daha sonra yine çevresindeki insanları izlemeye devam eder. Tam o sırada elleri bavullarla dolu hamallarla birlikte Hacı Muzaffer'i görür ve hiç istemediği halde Kıbrıs'a olan yolculuğunu onunla yan yana oturarak gerçekleştirir. Hacı Muzaffer uçakta, Kâzım'a üç dönemdir, Kıbrıs'ta milletvekilliği seçilme sırlarını anlatır. Halkı iyi tanıdığını söyleyerek onların "anafordan, avantadan hoşlandıklarını" belirtir. Kâzım gibilerin ise, meclise yasa gelince ince eleyip sık dokuduklarını, adamların avantalarına dokunduklarını, açık açık söyler. Hacı Muzaffer, memlekette "dolaplar döndüğünden" bahseder. Bu büyük yağmadan yurttaşların da yararlanmasından zarar gelmeyeceğini ima ederek, konuşmalarına devam eder. Kâzım ise bir sanat dergisi okumaya başlar ve Hacı Muzaffer ile olan konuşmasını böylece sonlandırır.

Romanın son bölümünde Hacı Muzaffer ile konuşmasını tamamlamış olan Kâzım elinde bulunan dergideki yazıları okur. Önce, Picasso ile ilgili bir yazıyı, daha sonra, Ömer Seyfettin'in bir anısı okur.

Kâzım memleketine uçaktan, hayranlıkla bir kez daha bakar ve Ömer Seyfettin'in yazısında değindiği gibi “ *Adaam sen de...* ” diyerek, vatanında en çok yaşama hakkının kendisinde olduğunu söyler. Ardından, dünyanın dört bir yanına dağılan Kıbrıs Türklerini, onların, bu memlekete gelip yerleşmelerini ve Hacı Muzaffer gibilere bu vatanın bırakılmaması gerektiğini düşünür. Kâzım, geçmişin muhasebesini yaptıktan sonra, kendi deyimiyle, bütün sıkıntıları çıbandan çıkan cerahat gibi akar, gider. Daha sonra tekrar hayatını düzene sokacağını, yine başı dik bir şekilde vatanında yaşayacağını belirtir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ROMANLARIN TARİHİ OLAYLAR ELE ALINARAK İNCELENMESİ

3.1. Bütün Kapılar Kapandı Romanının Kıbrıs Tarihiyle İlgisi

ÖzkerYaşın'ın kendi ifadesiyle, “Küçük Roman” veya “Büyük Hikâye” dediği *Bütün Kapılar Kapandı* adlı eseri, nesir yolunda verdiği ilk eserdir (Yaşın, 1955, önsöz)

Yaşın'ın bu romanı daha sonraki yıllarda yazmış olduğu romanlardan hem muhteva hem de kapsam bakımından farklı bir özelliğe sahiptir. Muhteva bakımından diğer romanlarda, Kıbrıs Türklerinin mücadele günlerine, bu günlerdeki sosyal, siyasal ve ekonomik duruma, millî mücadele günlerinde yaşanan göç olaylarına değinilip millî mücadele sonrası dönemindeki birtakım anlayışlara tenkitlerde bulunulurken, bu romanda Erol Yalçın adlı bir gencin buhranlı ruh hali anlatılır. Yine hacim bakımından diğer romanlarına göre daha dardır.

Romanda, sürekli hülyalara dalan ve melankolik bir yapısı olan Erol Yalçın'ın, böyle bir ruh haline bürünmesinde, annesini daha görmeden ölmesi, babasının 1950'li yıllarda, birçok Kıbrıs Türkü gibi adayı terk etmesi, aile şefkatinden uzak kalması, ufacık bir çocukken yatılı okula giderek, doğduğu topraklardan uzak kalması ve ince ruhlu biri olması gibi nedenler etkili olmuştur.

Romanda, birkaç bölüm hariç çoğunlukla Erol Yalçın'ın hayat hikâyesi anlatılır. Erol, okul yıllarında okuduğu Dostoyevski'nin Aptal (Budala) romanındaki Nastasya'ya âşık olur. Nastasya'yı Prens Mişkin'den bile çok sevdiğini söyleyen Yalçın, uzun bir süre, hiçbir zaman kavuşamayacağı Nastasya ile hayal dünyasında birlikte yaşar.

Bu romanda daha çok Servet-i Fünûn dönemi eserlerinde görülen kahramanlarla, Erol Yalçın arasında benzerlikler görülür. Bu dönemin eserlerindeki kahramanlarda gördüğümüz, istediği hedeflerine ulaşamayınca büyük hayal kırıklıklarına uğrayan, istikbâlden umutlu olmayan, sevdiğine kavuşamayan, hayal

âleminde yaşayan, bireysel sorunlarını ön plana çıkaran ve marazi ruh yapısına sahip olma gibi özelliklere Erol Yalçın da sahiptir.

Aslında, Pravatoryum'da Tekin Köksal'a okuduğu “*Bütün Kapılar Kapandı*” şiiri aslında Erol Yalçın'ın duygularının özetidir. Özker Yaşın, bu şiirle, Tevfik Fikret'in İstanbul'un üzerine örttüğü sisi, Erol Yalçın'ın iç dünyasına yerleştirir.

Şimdi sis bastı yolları

Cümle Kapılar Kapandı

Geçim derdi, sıla hasreti

Aldanışları kahredici hüznü

İçimin karanlık mağaralarında

Ne ses ne ışık kaldı. (Yaşın, 1955, 93)

İkinci bölümünde yer alan özetinden sonra bu bölümde de kısaca değindiğimiz *Bütün Kapılar Kapandı* romanında, tarihî olaylara yer verilmediği için çalışmamızın bu bölümünde değerlendirmeye tabii tutamadık.

3.2. Kıbrıs'ta Vuruşanlar (Mücahidin Romanı) Romanının Kıbrıs Tarihiyle İlgisi

Özker Yaşın'ın *Kıbrıs'ta Vuruşanlar* romanı, çalışmanın başında da belirtildiği üzere Kıbrıs tarihi hakkında bilgiler verir. Özker Yaşın romanlarında Kıbrıs'ın yakın tarihini ele alır. Genellikle romanlarında anlattığı vakalar bizzat şahit olduğu olaylardan alınmıştır. Kendisinin tanık olmadığı, yıllara ait vakaları ise roman kahramanlarının anıları aracılığı ile okuyucuya sunar.

Yazarın bizzat yaşadığı, tanık olduğu bir tarihî olayı anlatmasıyla ancak bir takım kaynaklardan öğrenerek kurguladığı bir zaman dilimi ya da tarihî olayı anlatması arasında önemli bir farklılık vardır (Argunşah, 2007, 415). Örneğin, “Kemal Tahir, Devlet Ana adlı eserinde tarihsel bir zamanı anlatırken, Hadile Edip, Ateşten Gömlek romanında bizzat yaşadığı zamanı ve idrak ettiklerini anlatır. Bu romanlardan birisi tarihî roman iken, diğeri tarihsel ya da tarihle ilgili romandır. Ama

yazarın bizzat şahit olduğu ve yıllar sonra tarihe mal olacak romanlar için Batı’da bir devri anlatan eserlere ‘chronicle’ terimi kullanılmaktadır. Bizdeki karşılığı ‘devir romanı’ olarak düşünülebilir. Turgut Gögebakan ise bunun yerine ‘çağ romanı’ demeyi teklif etmektedir” (Argunşah, 2007, 416).

Buradan hareketle Özker Yaşın’ın, *Kıbrıs’ta Vuruşanlar* romanını, tarihî roman olarak değil, tarihsel roman ya da Gögebakan’ın deyimiyle çağ romanı olarak adlandırabiliriz.

Romanlarda mutlaka vakaların geçtiği bir tarih vardır. Kimi romanlarda, tarih okuyucuya dolaylı yollardan sezdirilirken kimisinde tarihî olaylar bir dizi halinde açıkça sunulur. Özker Yaşın’ın, *Kıbrıs’ta Vuruşanlar* romanını ikinci söylediğimize, dahil edebiliriz. Bu romanda, tarihî vakalar üzerine kurulu bir olay örgüsü görürüz. Bu olay örgülerinin çoğu, tarihleriyle beraber verilmiştir. Tarihî düşürülmeyenlerin ise olayların seyrinden çıkarmak mümkündür.

“Gerçek dediğimiz şey, değişikliğe uğrayarak edebî eserin dünyasına girer. Bunun içinde hayatın gerçeği ile sanatın gerçeği birbirinden farklıdır. En gerçekçi olduğu iddia edilen edebî eserler dahi yaşanmış olanı değil, gerçeğe uygun olanı dikkatlere sunar” (Aktaş, 1998, 15). Ancak, bu romanda Yaşın, gerçeğe yakın olarak kurguladığı olayların yanı sıra, gerçeğin kendisi olan, yaşanmış olayları da romanına dahil eder. Biz de buradan hareketle eserde, gerçeğe yakın olarak verilen olayları ve gerçekten yaşanmış olayları ele alarak, Kıbrıs Türklerinin Millî Mücadelesi ile ilgili olan bağlantısını tespit edeceğiz.

Özker Yaşın, *Kıbrıs’ta Vuruşanlar* romanını dört ana bölüme ayırmıştır. Her bölümde meydana gelen bir çok vaka vardır. İlk vaka, romanın ana kahramanı ve anlatıcısı olan Halil Öğretmen ve yanındakilerin (Hasan, Talât, Salih ve Orundalı Ramadan) Rumlarla olan çatışması ile başlar. Bu çatışmada yaralanan Halil Öğretmen, Kızılhaç’ın arabasıyla Lefkoşa’ya getirilir. Halil Öğretmen hastaneye kaldırılırken yanında Rumlarla olan çatışmada kolunu kaybeden Ramadan’ın annesi de vardır. Haliller, Lefkoşa’ya doğru ilerlerken arabaları Eylence köyünde EOKA’cılar tarafından durdurulup, çeşitli hakaretlere maruz kalırlar. Halil hastaneye vardığında Dr. Ayhan’ın anlattıklarını dinler. Dr. Ayhan, gencecik kadınlara, hatta küçük erkek çocuklarına bile tecavüz edildiğini, hastaneye getirilen bu kişilerin

berbat durumda olduklarını anlatır. Halil Öğretmen bunları dinledikten sonra, müthiş bir savaşıma isteği duyar (Yaşın, 1974, 22).

Romanda bu anlatılanların gerçek yaşamdan alınmış olaylar olduğunu, söyleyebiliriz. Nitekim Özker Yaşın, 1963 yılının Aralık ayında yaşanan bu kanlı olayları, *Oğlum Savaş'a Mektuplar* adlı şiir kitabının önsözünde tüm gerçekliği ile anlatır. “*Kafatasları parçalanmış, göğüsleri delik deşik, kimi ensesinden vurulmuş, kimi elleri bağlanarak kalleşçe öldürülmüş kaç kişiyi gördü gözlerim? Sakat delikanlı, seksenlik imam, on yaşında kız, ihtiyar kadın, tanıdığım tanımadığım insan ölüleri... Lefkoşa Rum hastanesinde kanları alınarak öldürülmüş, Türk hastalarının ölüleri... Yollarda evlerinde yakalanıp ırzına geçirildikten sonra vurulmuş kızların, kadınların ölüleri, makineli silahlarla delik deşik edilmiş, dokuz aylık, iki yaşında, üç yaşında çocukların ölüleri...*”(Yaşın, 1965, 11).

Eserde, Dr. Ayhan, Anavatan’dan gelen Kızılay yardımları ile durumlarının daha iyi olduğunu, ancak çarpışmaların başladığı ilk hafta hastaları yerleştirecek yatak olmadığı için, çevre evlerden yatak getirildiğini, sonrasında tıbbî malzeme sıkıntısı başladığını, yaralıların çoğuna kan verilmesi gerektiğini ama kan bulamadıklarını anlatır (Yaşın, 1974, 20).

Özker Yaşın, romanına aldığı bu olaylardan, yine *Oğlum Savaş'a Mektuplar* şiir kitabının önsözünde bahseder. “*Yerlere serilmiş yataklarda kan içinde insanlar yatıyordu. Doktorlar, hastabakıcılar yaralıları kurtarmak için çırpınıyorlardı. Ama imkânsızlığın ağır balyozu, kurtulması mümkün nice yaralıyı da elimizden alıyordu. Tıbbî malzeme yoktu. Kan yoktu. Kan vermek istiyorduk. Kan almak için alet yoktu*” (Yaşın, 1965, 8).

Halil Öğretmen’in hastanedeyken, “*20 Aralık’tan beri ilk defa Lefkoşa’ya geliyordum*” (Yaşın, 1974, 17), sözleri bizi, romanın başlangıç tarihine götürür. Demek ki Lefkoşa’ya 20 Aralık’tan sonra gitmesi mümkün olmamıştır. Tüm bunlara bakıldığında, romanda 21 Aralık 1963 yılında başlayan kanlı olayların esas alındığı açıktır.

Bu dönemde en önemli iletişim araçları telsizler, gazeteler, radyolar ve televizyonlardır. Rumlar, ellerinden geldikçe, bu iletişimi engellemeye çalışmaktadır. “23 Aralık 1963 günü Kıbrıs Radyosu, Türk memurların vazifelerine gelmediğini ve

Türkçe haberlerin okunmayacağını duyurur” (Yaşın, 2004, 155) Zaten, romanda anlatılanlara göre, gelmeleri olanaksızdır. Çünkü yollara, Rumlar tarafından barikatlar kurulmuştur.

Yaşın’ın romanında da yer verdiği gibi, “Kıbrıs Millî Mücadelesi’nde önemli bir yeri olan ve 25 Aralık 1963’te yayın hayatına başlayan Bayrak radyosu, tüm engellemelere rağmen yayın yapmaya çalışan radyolardan biridir” (<http://www.brt.gov.nc.tr/brt/tarihce.htm>; Yaşın, 2004, 157)

Romanda da o günlerdeki, iletişimlerin engellenmesine değinilir. “Halil Öğretmen’in kız kardeşi Ayşe’nin eşi, aynı zamanda amcasının oğlu olan Reşat, Bayrak radyosunda çalışmaktadır. Son günlerde Rumların radyolara parazit koyduklarını, radyonun dinlenilmesinin zorlaştığını söyler. Buna karşılık olarak, onlar da Rumların televizyonlarındaki aktüalite yayını bozacaklarını belirtir. Halil hastanede arkadaşı Reşat’ın getirdiği Türk gazetelerini okurken, okuduğu gazetenin tarihinin 18 Aralık 1963 Çarşamba olduğunu görür. Oysa o gün takvim, 3 Şubat 1964’ü gösteriyordu” (Yaşın, 1974, 17-23). Yani kanlı olaylar başladıktan sonra Kıbrıs’a bir tek gazete gelmemiştir.

Hem romanı hem de yaşanan tarihî gerçekleri daha iyi anlayabilmek adına, Kıbrıs’ta Vuruşanlar romanını, bu bölümden sonra çeşitli başlıklar altında gruplandırdık. Ancak ayrı başlık altında gruplandırmamıza rağmen, romanda, meydana gelen olayların birbiriyle bağlantılı olduğu görülecektir.

3.2.1. Kumsal Olayları

Halil’in hastanedekeyken duyduğu acı haberlerden biri de üç yakın arkadaşından biri olan, Türk Mukavemet Teşkilatı’nın eğitimcisi ve mücahidi, Tuncer’in şehit olduğunu öğrenmesidir (Yaşın, 1974, 29). Yaşın, Tuncer’in nasıl şehit edildiğine romanında yer vermemiştir. Ancak, bahsettiği kişi, o günlerde şehit edilen Tuncer Hasan olabilir.

“25 Aralık 1963 günü akşamında, Tuncer Hasan komutasında uzman sabotör Aziz Güner, Muhip Hüseyin, 55. Bölük Komutanı Yılmaz Bora ve bölük karargâhından Vural Cevdet’ten oluşan ekip, Lefkoşa- Ortaköy irtibatını kesmeye çalışan Rumların, Severis Un Fabrikası’na yerleştirdikleri ağır silahları imha görevini

üstlenirler. Un fabrikasına yönelen Rumların kendilerini fark etmesi üzerine, yoğun bir ateşle karşılaşır. Çatışma sonucunda Tuncer Hasan, Aziz Güner ve Muhip Hüseyin hayatlarını kaybederler. Yılmaz Bora ve Vural Cevdet ise ağır yaralıdır. Rumlar beş Türk gencini de vurmalarına rağmen çok tedirgin olurlar, korkuya kapılırlar ve Kumsal bölgesini terk ederler” (Keser, 2007, 617).

Romanda Halil Öğretmen, “hastaneden çıktığında, arkadaşı Şinasi’nin paltosunu giyer. Ancak üzerine oturması için terziye giderler. Terzi, Kumsal bölgesinde Rumların gerçekleştirdiği baskın gecesinde, Türklerin silahsız ve çaresiz kalışlarını, çocuk çığlıklarını ve Erdoğan Rıfat’ın delik deşik olmuş vücudunu, sabahleyin yolun ortasında nasıl bulduğunu, acı içinde anlatır” (Yaşın, 1974, 38-43).

Erdoğan Rıfat roman için oluşturulmuş bir kahraman değildir. Kıbrıs’ın sevilen sanatçılarından biri olan Erdoğan Rıfat 1963 kanlı olaylarında şehit düşmüştür. “Eşi, çok yoğun ateşin olduğu 25 Aralık 1963 günü, Erdoğan Rıfat’ın ailesini ve yakınlarını kontrol etmek için eve geldiğini, ışıkları söndürdüklerini ve Erdoğan Rıfat’ın av tüfeği ile diğer odaya gittiğini, sonrasında Rumların evi taradıklarını, o hâlde sabaha kadar beklediklerini, sabah ise eşi Erdoğan Rıfat’ın Yunan askeri tarafından şehit edildiği haberini aldığını, anlatır” (<http://www.ekinocomputer.com/kkct/21-aralikkumsalkatliamı.html>, 2010).

Kumsal bölgesinde yaşanan, insanlık dışı katliamlardan biri de Doktor Binbaşı Nihat İlhan’ın ailesinin katledilmesidir. Romanda, bu olaya, Limasol’da yaşananlar anlatılırken değinildiği için, bu olay hakkındaki bilgiyi “Limasol Olayları” başlığı altında verildi.

3.2.2. Arpalık Olayları

“06 Şubat günü 250 kişilik bir Rum kuvvetinin kuşattığı 172 nüfuslu (1960 sayımına göre) Lefkoşa’ya on beş km. uzaklıkta olan Arpalık köyünü, 12 kişilik bir mücahit grubu 6 piyade tüfeği ve 1 sten ile korumaktadır. Köy direnişçilerinin elinde bulunan piyade tüfeklerinin her birinin ancak otuzar, stenin ise doksan mermisi vardır. Av tüfeklerindeki fişek sayısı yirmiye geçmez. Türk köylüleri Rumların katliamını önlemek için direnişe geçerler. Türklerin mermileri bitince Rumlar köye girerler ve her yeri yıkıp yakarlar. Köylerini savunan Türklerden, Hasan Mulla (70), oğlu Hasan Mulla (26), Mehmet Hüseyin (38), Osman Magrili (45) ve İsmail Musa

(13) şehit olurlar. Bunlar dışında yaralılar da vardır.” (Emircan, 2007, 10-11). Kıbrıs'ta yaşanan bu acı olaylar, Özker Yaşın romanında da yer alır.

Romanda, 1964'te Arpalık köyünde yaşanan olaylar, Halil'in arkadaşı TMT'ci Şinasi tarafından anlatılır. Şinasi, “beş şehit verildiğini, altı yaralı olduğunu, Rumlardan en az yüz ölünün olduğunu, Rum polislerin, asfalt yol kenarındaki bahçelerinde bezelye toplayan iki kardeşe ateş açtıklarını, Türklerin ateşe av tüfeği ile karşılık verdiğini, silâh seslerini duyan Türk köylülerinin de yol kenarına geldiklerini, Rum polislerin kaçtığını, sonrasında Rumların yedi sülâlelerini toplayıp geldiklerini, beş yüzden fazla Rum'un ellerindeki Bren, Sten ve piyade tüfeği gibi silahlarla saldırıya geçtiklerini, Türklerde eli silah tutanların sayısının yirmi beş kişi olduğunu ve Rumların silahlarına oranla az sayıda silaha sahip olduklarını” anlatır. (Yaşın, 1974, 60-61).

Yaşın, romanında şehitlerin isimlerine yer verirken, Rum saldırganların yaşlı, çocuk, genç demeden insanları öldürdüklerini anlatır. *“Arpalık şehitleri Tekke bahçesinde gömülür... Arpalık destanını yaratan kahramanlar en modern silâhlara sahip beş yüz Rum'a, en ilkel silâhları ile karşı duranlar. Kıbrıs'ta Türklüğün şerefini kurtarmak için can verenler... Hasan Mulla Mustafa: Yetmiş yaşında. İşte oğlu Ali Hasan Mulla: Yirmi altı yaşında... Mustafa Osman, Mehmet Hüseyin, İsmail Musa: On üç yaşında... Musa'nın cebinden çıkanlar, beş altı tane pırl pırl, renk renk bilyeler...”* (Yaşın, 1974, 65).

Tüm bu kanlı olaylar devam ederken, romanda Kıbrıs Türklerinin zaman zaman hayal kırıklığına uğradığı ve umutsuz olduğu görülür. Rumlarla girdiği çatışmada tek kolunu kaybeden Ramadan da bunlardan biridir. Ramadan'ı romanda mücadeleci bir kimliğe sahip olarak görürüz. Ama kahvelerde konuşulanlar, onun asabını bozar. Kahvede “Türkiye'nin Kıbrıs'ı kandırdığı, İsmet Paşa olduğu müddetçe bu adaya müdahale olamayacağı” söylenir (Yaşın, 1974, 72). Halil ise Ramadan'ı teselli edecek sözler söyleyerek, Türkiye'nin Kıbrıs'ta olduğundan, Kızılay'ın yardımlarından bahseder. Ardından, “eğer Türkiye jet uçaklarını uçurmasaydı Lefkoşa'nın işi çoktan biterdi,” der (Yaşın, 1974, 73).

Yaşın'ın romanına aldığı bu bölümdeki görüş, dönemin aydınları tarafından da benimsenmiş bir fikirdir. Nitekim Derviş Manizade'nin Özker Yaşın'a 10 Nisan

1964'te yazdığı mektupta, “...*Bence İnönü başbakan kaldığı süre içinde, Türkiye Kıbrıs'a askerî bir müdahale yapmayacaktır. Adamın karakteri buna müsait değil. İnönü risk alamaz. Risk almayı becerseydi, Ege Denizindeki on iki ada Yunanistan'a verilmez Türkiye'nin olurdu...*” (Yaşın, 2004, 181) şeklinde, düşüncelerini yazmıştır.

3.2.3. Limasol Olayları

Arpalık olaylarından sonra, “13 Şubat 1964 tarihinde, Rumlar, 7000 Türk'ün yaşadığı, Limasol'a saldırırlar. Türkler bu saldırıya, ellerinde bulunan silahlarla karşı koyarlar. Bunun üzerine Rumlar ateşkes ister. Ancak, 12 Şubat 1964 günü, Türk heyetine tekrar saldırı düzenleyip, 75 ve 76 yaşlarında iki Türkü şehit ederler. 13 Şubat günü saat 05.50'de, zırhlı buldozerler, tanksavarlar ve roketatarlarla yüzlerce Rum, Baf Yolu, Volo sineması arasından taarruza geçip, Magic Bar ve oradaki mevzileri harabeye çevirirler. Direnmenin güçlüğü anlaşılınca mücahitler geri alınır ancak Yeni Klinik mevziinde 5 mücahidimiz şehit düşer. Baf yolu ve Gerilli Deresi mevzilerindeki kanlı savaşlarda da, bir sonuç alamayan düşman, zırhlı araçlarının tahrip edilmesi üzerine ateşkes antlaşmasını kabul edip imzalar. Ancak Rum saldırıları yine de devam eder” (Emircan, 2007, 16-17).

Yaşın, romanda Limasol olaylarını şöyle hikâyeleştirir; “Takvim yaprakları 1964 yılının 13 Şubat Perşembe gününü gösteriyordu. Herkesin dilinde aynı sözler... Limasol'da Türk mevzileri ele geçirilmiş, Limasol'da yüzlerce şehit vermişiz... Limasol'da çok şehit vermişiz ama dayatıyormuşuz. B.B.C.'nin haber bülteninde ise Limasol'da kanlı çarpışmaların devam ettiği ve en az yüz elli ölü olduğu söylenmişti. Ankara radyosu kırk Türk'ün şehit edildiğini bildiriyordu...” (Yaşın, 1974, 89). Romanın kahramanlarından biri olan Şadi amca, Limasol'da beş yıl öğretmen olarak çalıştığını, burada otuz bin Rum, beş bin Türk'ün yaşadığını, yani Limasol'un, Türklerin en azınlıkta olduğu yer olduğunu, anlatır (Yaşın, 1974,91). Tüm bunlar göz önüne alındığında ve peşine de bu haberler gelince herkes çok üzülür. Ancak bunlar söylentiden öteye gitmez. Halil öğretmen kendisi gibi TMT'ci olan Şinasi ve Orhan'dan, şehit sayısının yedi olduğunu öğrenir (Yaşın, 1974, 91).

1964'ün Ramazan Bayramı savaş içinde geçer. Romana da yansıtıldığı üzere, “Kıbrıs, 1572'den beri böyle bir Ramazan geçirmemiştir. Lefkoşa Serdar'ı, bir bayram mesajı yayınlamalarını ve bu mesajda insanların bayram namazlarını

evlerinde kılmalarını, bir yere toplanmanın tehlikeli olabileceğini söyler. Müftünün de bu konuda bilgilendirme yapacağını belirtir ve gazetelerin bu konu hakkında birkaç satır yazmasını ister” (Yaşın, 1974, 122-123).

Romanda, Kıbrıs'ta o günlerde etrafa yayılan haberler adeta bomba etkisi yapar ve sürekli olarak Mehmetçiğin adaya çıkarma yapacağı söylenir. Bu konuşmalar, dış hekimi, ortaokul müdürü, kitapçı arasında geçer. Bu konuşmalar yaşanırken, yanlarında, Halil Öğretmen de vardır. Onlar, yine hararetle bir sohbet ortamındayken, yumurta satıcılığı yapan Hasan Mehmet Buba, yanlarına gelir. Kitapçı ve dış hekimi, Hasan Mehmet Buba'nın, Doktor Binbaşı Nihat kadar acıklı bir serüveni olduğunu, binbaşının üç çocuğu ile karısının öldürülmesi gibi, bu ihtiyarın da ailesinin katledildiğini anlatırlar (Yaşın, 1974, 129) Hatıraları canlanınca hüzünlünen Hasan Mehmet Buba titreyen sesi ile başından geçenleri anlatır:

“İki oğlum Ömerim ve Mehmedim... Angonim (torunum) Ayşeciğim, karım, kaynım hep bir gece içinde öldürüldüler. Ömerim liseyi bu yıl bitirmişti. Mehmedim daha on yedi yaşındaydı. Büyük kızımın çocuğu Ayşecik on yaşındaydı” (Yaşın, 1974, 129).

Daha sonra, ihtiyar cebinden iki zarf çıkarır. Bunlar Türk Cemaat Meclisi Şehitler Komitesinden gelen baş sağlığı mesajlarıdır. Kitapçı, ihtiyar adama öcünün alınacağını, Mehmetçiklerin gemilere bindiğini, yakında geleceklerini söyleyince, ihtiyar adam çok mutlu olur (Yaşın, 1974, 129-131).

Kıbrıs Türkü'nün Türk askerini umutla bekleyişi devam eder. Ama umulanlar o zaman aralığında değil, aylar sonra gerçekleşir. Romanın bu bölümlerinde yazar, halkın hayal kırıklıklarına, gerçek olaylardan alıntılar yaparak değinmiştir. Şüphesiz 1963 yılının en vahşi katliamlarından biri de Hasan Mehmet Buba'nın²⁸ ailesinin yok

²⁸ Yaşın'ın, romanında anlattığı, Hasan Mehmet Buba'nın ailesinin katledildiği o geceyi “H. Scott Gibbons “Şerefsiz Barış” (Peace Without Honour) isimli kitabında şöyle anlatıyor: *Silah sesleri ve tüfek dipçikleri kilitli kapıları kırdılar, insanlar sokaklara sürüklendi. Yetmiş yaşında bir Türk, kırılan ön kapısının sesiyle uyandı. Sendeleyerek yatak odasından çıktığında bir sürü silahlı gençle karşılaştı. ‘Çocuğun var mı?’ diye sordular. Şaşkın bir biçimde ‘Evet’ dedi. ‘Dışarı gönder’ diye emrettiler. On dokuz ve on yedi yaşındaki iki oğlu ve on yaşındaki kızı aceleyle giyinip, silahlı adamların peşinden dışarı çıktılar. Bahçe duvarının dibine dizildikten sonra, silahlı adamlar tarafından makineli tüfek ateşiyle öldürüldüler. Başka bir evde on üç yaşındaki bir erkek çocuk, elleri dizlerinin arkasına bağlanıp yere yıkıldı. Ev talan edildi ve talancılar, çocuğu tekmeleyip urzına geçip, sonra da tabancayla başının arkasına vurdular. O gece Ayios Vasillos'ta toplam olarak on iki Türk katledildi. Diğerleri toplandı, itilip kakılarak oradaki Türklerin yanına sığınmak üzere Skylloura yoluna çıkarıldı. Geceleyin, pijamaları ve çıplak ayaklarıyla soğukta sendeleyerek ilerlemeye başladılar. Rumlar, karanlıkta arkalarından ateş ediyorlardı. Silahlı adamların dikkati, Türk evlerine çevrildi. Evleri yağmalayıp, tahrip ettiler,*

edilmesidir. Ancak Yaşın'ın romanda da değinildiği üzere, Binbaşı Nihat²⁹ ve ailesinin katli de Rum vahşetinin göstergesidir.

“Kıbrıs Türk Alayına mensup Türk askerî doktoru Binbaşı Nihat İlhan'ın yaşlı bir aile ile birlikte oturan karısı ile üç çocuğu, silah atışlarından korunmak için banyoya sığınmışlar. Fakat saldırgan Rum vahşileri, kapıyı kırıp açarak kendilerini yamyamca ve barbarca öldürerek, cesetlerini banyo küvetinde yığın halde bırakmışlardır. Aynı evde oturan yaşlı bir kadın da aynı şekilde katledilmiştir” (Küçük ve Çalışma Arkadaşları, 1999, 34-35).

3.2.4. Aretyu Olayları

Özker Yaşın'ın *Kıbrıs'ta Vuruşanlar* adlı romanında değindiği, diğer bir konu da 29 Aralık 1963 tarihinde, Aretyu köyünde yaşananlardır.

Eserde Halil Öğretmen, Şeker Bayramının olduğu gün, pusu gecesinde beraber oldukları Salih ve Hasan ile karşılaşır. Beraber önce Salih'in oğlu Talât'ın, Tekke bahçesindeki mezarlığına ziyarete, daha sonra da Ramadan'ın annesiyle birlikte kaldığı, Atatürk İlkokulu'na bayramlaşmaya giderler. Bu okul, Rum saldırıları sonucu evlerini terk etmek zorunda bırakılan göçmenlerle doludur. Halil ve diğerleri, okulda tanıştıkları Melek Hanım'ın başından geçenleri dinlerler. Melek Hanım otuz beş Türk'ün yaşadığı Aretyu köyündendir. On dokuz yaşındaki gencecik oğlu Naim, yılbaşı gecesi dört beş silahlı Rum tarafından esir alınır. Kadın,

yorulduklarında da ateşe verdiler. Aynı yörede, tek kalmış çiftlik evlerinde dokuz Türk daha öldürüldü” (Oberling, 1988,75).

²⁹Kumsal Katliamı sırasında aynı evde bulunan ve bu evin Barbarlık müzesi olması için yoğun uğraşlar veren Hasan Yusuf Kudum o günü şöyle anlatır; “24 Aralık 1963 gecesi, eşim Feride ile komşumuz Binbaşı Nihat İlhan'ın evindeydik. Yine komşularımızdan Meriçli (Mora) Ayşe Hanım, kızı Işın ve Ayşe Hanım'ın kız kardeşi Nöbber de bizimle beraberdi. Akşam yemeği yiyorduk. Ansızın Kanlıdere tarafından eve kurşun yağmaya başladı. Kurşunlar yağmur gibi yağıyordu. Bulunduğumuz yemek odası tehlikedeydi. Çabucak banyoya koştuk. Burasının daha güvenli olduğunu düşünmüştük. Dokuz kişiydik. Eşimden başka herkes banyoya sığınmış, eşim tuvalete saklanmıştı. Korku ve dehşet içinde bekledik. Binbaşı doktorun hanımı, Bayan İlhan banyoda, kollarında çocukları Murat Kutsi ve Hakan olduğu halde ayakta duruyordu. Ansızın sokak kapısının büyük bir gürültü ile kırıldığını işittik. Makineli tüfeklerle eve giren Rumlar her tarafı taramaya başlamışlardı. Bir ara Rumca bir sesin, ‘Taksim istersiniz ha’ diye bağırıldığını işittim. Tekrar kurşun yağmuru başlamıştı. Bayan İlhan üç çocuğuyla birden bire küvetin içinde yığılmıştı. Vurulmuşlardı. Bu esnada banyoya giren Rumlar, silahlardaki kurşunları tekrar üzerimize boşalttı. Binbaşının çocuklarından birisinin inlemesini işittim ve kendimden geçtim, bayılmışım. İki üç saat sonra ayıldığım zaman Bayan İlhan'ın ve çocuklarının küvette ölü yattıklarını gördüm. Ben ve diğer komşular ağır yaralıydık. Eşime ne olmuştü acaba? Derhal tuvalete koştum. Yerde yattıyordu ve en vahşi bir şekilde öldürülmüştü. Sokaktan silah sesleriyle karışık ‘İmdat! Yetişin! Bizi kurtaracak yok mu? Feryatları geliyordu. Çok korkmuştum. Yatak odasına geçtim ve karyolanın altına saklandım. Bir saat daha geçmişti. Uzaktan silah sesleri gelmeye devam ediyordu. Ağzım kupkuruydu. Karyolanın altından çıkıp biraz su içerek tekrar banyoya geçtim. Bir saat önceki gibi, herkes olduğu yerde duruyordu. Yaralı olan Ayşe Hanım'a ve Nöbber Hanım'a su verdim. Sabah saat beşe kadar banyoda bekledik. Hiç sabah olmayacak sanmıştım. Hepimiz yaralıydık ve hastaneye gitmemiz gerekiyordu. Nöbber ve ben yürüye biliyorduk. Yardım buluruz umuduyla sokağa çıkmaya karar verdik ve Köşklüçiftlik'e kadar yürüdük. Orada bazı kimselere rastladık. Bizi alıp hastaneye götürdüler. Yolda giderken evde daha yaralıları bulunduğunu söyledim....” (Keser, 2007, 616).

“Napacaksınız oğlumu?” diye sorunca “Doktor Güçüğe” götüreceğiz derler. “Doktor Güçüğe götüreceğiz ki köyde Urumlarla gardaş gardaş yaşarız desin” derler. Rumlar, kadının oğlunu, komşuları dört çocuk babası olan Kemal Hüseyin’i, Çoban Salih Mehmet’i ve emzikli karısı düşüp düşüp bayılan Niyazi Cemal’i zorla, götürürler. Gidiş o gidiştir. Melek Hanım’ın oğlu Naim bir daha geri dönmez (Yaşın, 1974, 140-146).

Romanda da adı geçen bu isimlerin kemikleri, olaylardan kırk beş sene sonra bulunabilmiştir. “Naim Hüseyin, Kemal Hüseyin ve Salih Mehmet, Aretyu’daki evlerinden, Deftera’nın Kıbrıslı Rum polis çavuşu ve EOKA ile birlikte 29 Aralık 1963’te alınarak “kayıp” edilmişler ve daha sonrasında katledilmişlerdi. Şehitlerimiz, Lefkoşa’nın Tseri bölgesinde 2008 Ekim’inde yapılan kazılarda bulunmuştu. Yapılan incelemede şehitlerin kimlikleri belirlenmişti. Rumların, onları 1963’te kaçırıp kafalarından vurarak öldürdüğü tespit edildi. Ardından, Kıbrıslı üç Türk’ün naaşı, Lefkoşa’daki şehitliğe törenle defnedildi” (<http://www.yenicaggazetesi.com.tr/yg/habergoster.php?haber=28188>, 2009; <http://www.yeniduzen.com/detayars.asp?a=18007>, 2010)

Yaşın’ın eserinden değil ancak, bu gazete haberinden, Halil öğretmenin acı içinde dinlediği Melek Hanım’ın oğlunun cesedinin, kırk beş yıl sonra bulunduğunu öğreniyoruz.

3.2.5. Türk Rehinelere Serbest Bırakılması Olayı

“7 Mart 1964 tarihinde, her iki cemaat liderleri bir rehine değiş tokuşu için anlaşırılar. Ancak bilinen 225 Kıbrıslı Türk rehineden, yalnızca 49’u serbest bırakıldığında, geri kalan 179’unun öldürüldüğü ortaya çıkar” (Oberling, 1988, 88). Oberling, kayıp Türklerin sayısını 225 olarak verir, ancak başka veriler de vardır. “Kıbrıs Türklerinin bugüne kadar olan kayıplarının sayısı 206 kişidir. Oysa 7 Mart 1964 Cumartesi günü, Kızılhaç kamyonları ile Lefkoşa Türk bölgesine getirilen Türklerin sayısı 49 kişiydi. Böylece, Rumların kadın, erkek, çoluk çocuk demeden 157 Türk’ü öldürmüş olduğu açıkça ortaya çıkmıştır” (Yaşın, 2004, 146).

Sonuç olarak 7 Mart 1964, Kıbrıslı Türkler için önemli bir tarihtir. Çünkü Kanlı olayların başladığı 1963’ten bu yana evlerinden zorla alınan, yollarından

çevrilerek zulümlere uğrayan ve sonunda esir alınan Türklerin bir kısmı, bu tarihte serbest bırakılmıştır.

Yaşın, 49 Türk'ün serbest bırakılmasını romanına almıştır. Yaşın bu bölümde, gerçekten yaşanmış bu olayı, muhayyilesinde yarattığı kahramanlarla anlatır.

Halil öğretmen, Areyu'da yaşananları dinledikten sonra Tekke bahçesindeki mezarlıkta olduğu gibi içini bir sıkıntı sarmıştır. Köye gitmeye karar verir. Evdekilere (Şadi amcaya, Müsteyde teyzeye, sevdiği kız olan Sevgi'ye ve ailesine, kız kardeşi Ayşe ve kardeşinin eşi Reşat'a) köye gideceğini, söyler (Yaşın, 1974, 147-148). Bu aşamadan sonra eserde, onların cezaevi günleri ve başlarına gelenler anlatılır.

Bu yolculuk oldukça tehlikeli olmasına rağmen, Halil Öğretmen, Hasan, Salih, Ramadan ve Ramadan'ın annesi Hatice teyze yola koyulurlar. Mağusa kapısının önünde, Rumlar tarafından yolları kesilir ve sorguya çekilirler. Ardından Rumlar, *"Yörükler gelmedi mi Kıbrıs'ı almaya,"* diye alay ederler. Daha sonra hepsi yakalanıp pis bir ambara tıklılırlar. Ertesi gün Üçlü Kuvvetler kumandanlığının helikopterlerinden biri görünür. Üç kişi iner helikopterden. Biri Yunan, biri İngiliz ve diğeri Türk'tür. Bu Türk, subay Kurmay Yüzbaşı Abdullah Güneş'tir. Halil ve diğeri, tıklıldıkları yerin küçük penceresinden, haykırarak, seslerini duyurmayı başarırlar. Bu olayın sonrasında yanındakiler dayak yemişlerdir ama hedeflerine ulaşmışlardır. Daha sonra, Rumlar belki de onları moral olarak çökertmek için, Halil Öğretmen ve diğeri kendileri mezarlarını kazdırırlar. Ancak Halil Öğretmen ve diğeri ölümünün kolay olmayacağını, anırlar. Çünkü seslerini Yüzbaşı Abdullah Güneş'e duyurmuşlardır. Olaylar Halil Öğretmen ve diğeri beklediği gibi gelişir. Rumlar, onları Lefkoşa cezaevine götürür. Cezaevinin iyi kısmı denilebilecek koşullara konulurlar. Bir takım yiyecekler verilir. Rumların tüm bu davranışlarının sebebi, Kızılhaç yetkilisi gelince anlaşılır. Halillerin isimleri, yerli ve yabancı basında yer almıştır. Haliller, dışarda yaşanan bazı olayların bilgilerini, Kızılhaç'ın yetkilisinden ve yiyecek karşılığında ahbablık kurdukları Yorgo'dan alırlar (Yaşın, 1974, 147- 175).

Romanda, 7 Mart Cumartesi günü 49 Türk, cezaevinden serbest bırakılır. Serbest kalacakları gün, Rum yüzbaşı, dostluktan ve bir arada kardeşçe yaşamaktan

bahseder. Türk esirler, o güne kadar, Rumlar tarafından görmedikleri iyi bir muamele ile karşılaşırlar (Bunda basın mensuplarının gelecek olmasının, etkisi vardır). Halil bu kaçırma olayları ile ilgili duygularını şöyle ifade eder: *“Gençler, ihtiyarlar, orta yaşlılar... Yollardan evlerinden alınıp, hiç suç işlemedikleri halde buraya tıkmış, çeşitli işkenceler yapılmış kardeşlerim benim. Tek suçları Türk olmaları bu insanların. Sakallarının tıraş edilişi, kılıklarına düzen verilmesi yapılan işkenceleri yine saklamıyordu... Ergin Arif adlı Tuzlalı bir gencin turnakları sökülmüştü....”* (Yaşın, 1974, 179- 185).

Halil ve diğerleri cezaevinden çıkınca, Dr. Ayhan bu süreçte yaşanan olayları anlatır. Anlattığı konulardan biri de 176 rehineye ne olduğunun bilinmemesidir. Yazar kayıplara ne olduğu sorusunun cevabını, Dr. Ayhan’a veririr. Ayhan, *“176 Türk öldürüldüğünü söyler ve eğer yaşasalardı, papaz tarafından onlar da serbest bırakılırdı”* der (Yaşın, 1974, 186).

3.2.6. Baf Olayları

“9 Mart 1964’te gün doğarken, Baf, bir Yunan albayının sevk ve idaresinde iki bin Rum’un saldırısına uğrar. Bu bölgeyi, 120 kadar yeminli mücahit ile onlara katılan halk savunur. Türklerin tüm silah gücü, başta av tüfekleri olmak üzere 9 adet Bren, birkaç sandık el bombası, piyade tüfeği ve Sten makineli tabancadan ibarettir. Düşman yoğun bir roketatar ateşi ile Türk mevzilerini tahrip etmeye başlamasına rağmen, Türkler mevzilerine bırakmaz. Sonrasında, mermi tedariği için, mevziden ayrılan, 3 mücahit geri dönemez. Saldırıların en yoğun olduğu Mavrali’de, 13 mücahidin savunduğu mevziler düşer, esir alınan direnişçilerin parmakları kesilir ve tümü şehit edilir. Teslim olmayı ret eden kasaba, makineli tüfek, roketatar mermileri, havan topları ve el bombaları ile döverler. Özgürlük mücadelesi veren kasaba halkı, paniğe kapılmadan direnirler. Türklerin direnişinin devam etmesi ve Türkiye’nin artan baskıları karşısında, Rumlar ‘ateşkes’ anlaşmasına razı olurlar (Emircan, 2007, 24).

İşte, Baf Kasabası’nda Türklerin verdikleri mücadeleye Yaşın da romanında değinmiştir. Yaşın romanında, olayların, bir Türkün, dükkânında, Rumlar tarafından öldürülmesi ile başladığını, zaten eskiden beri Baf Kasabası’nda, iyi elemanlara sahip TMT’nin büyük bir mücadele içine girdiğini, Türk ve Rum nüfusunda fazla

bir eşitsizliğin olmadığını ancak, Rumların 156 nüfuslu Bozalan Türk köyüne saldırmalarının, Türkleri rehin almalarının ve burada beş Türk'ü kurşuna dizmelerinin ardından, köye başka yerlerden kamyon kamyon Rum getirildiğini, İngilizler aracılığı ile rehine değişikliği yapıldığını, Türklerin kendilerinden sayıca ve sahip oldukları silah bakımından üstün olan Rumlara karşı, direnişi bırakmadıklarını, nihayetinde çarpışmaların durduğunu, Türklerin şehit sayısının, umulan kadar olmadığını, ancak on beş şehit verildiğini, yirmi iki yaralı olduğunu ve Türk mallarına yapılan zararın ise üç milyon sterlin olduğunu, belirtir (Yaşın, 1974, 190-192).

Romanın kahramanı Halil, eve giderken büyük bir kalabalık görür ve gazete satan çocuktan bir adet gazete alır. Böylece Türkiye'nin ultimatoma kararını öğrenir. Ültimatoma, ilk kısmında 4 Mart 1964 tarihli Güvenlik Konseyi Kararının alınmasından sonra, Kıbrıs'ta devam eden kanlı olaylar özetleniyor ve Türkiye Cumhuriyeti'nin duyduğu derin ızdırıp, belirtiliyordur (Yaşın, 1974, 210).

“Bu ultimatoma o tarihlerde Newsweek gazetesi de yer vermiştir. Ültimatoma: *Cinayet yağma, soygun kundakçılık, tecavüz, işkence gibi Kıbrıs'taki Türk cemaatine karşı işlenen bütün bireysel veya toplu suçların bundan böyle durdurulması, bütün adada hemen ateşkes sağlanması ve bütün ateşkes antlaşmalarıyla, Lefkoşa'daki Yeşil Hat Antlaşması'na tamamıyla ve istisnasız uyulması, Türk yerleşim birimleri etrafındaki kuşatmaların bundan böyle her yerde kaldırılması; tam dolaşım, iletişim ve hareket özgürlüklerinin derhal sağlanması, Türk rehinelere ve öldürülenlerin cesetlerinin gecikmeden Türk cemaatine iadesi, bunların gerçekleşmemesi durumunda, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin 16 Ağustos 1960 tarihli Garanti Antlaşması'nın kendisine tanıdığı tek taraflı müdahale³⁰ hakkını kullanacağı bildiriliyordur*” (Oberling, 1988, 89).

Romanda, yaşanan Baf olaylarından sonra, Türkiye'nin müdahale hakkını kullanacağı haberlerinin Kıbrıs'ta etrafa yine yayıldığı, bir ay önceki Arife Günü'nün heyecanının yeniden yürekleri sardığı, asık yüzlerin gülümsemeye başladığı, Bayrak

³⁰ Ültimatoma istenilenleri vurgulamak için, İskenderun'daki kıta nakliye araçlarına muharebeye hazır Türk Kara Kuvvetleri birlikleri bindirilmişti. Gerilimin arttığı bu anda, ABD Altıncı Filosu Kıbrıs'a yaklaşıyor, Rus denizaltıları bölgede toplanıyordu. Güvenlik konseyi de en son gelişmeleri görüşmek üzere olağanüstü olarak toplandı. Ancak 14 Mart günü UNFICYP Kanada müfrezesinin öncü kısmı, Ada'ya ulaştığında Türk hükümeti bir kere daha geri adım atıp, müdahale etmeden, gözetleme siyasetine döndü” (Oberling, 1988,89).

Radyosu'nun programları değiştiği, radyoda ulusal marşlar çalındığı ve gür bir erkek sesinin, *Kin* şiirini okuduğu (Yaşın, 1974, 213), fakat beklenenin yine gerçekleşmediği ancak Türkiye'nin, BM askerinin adaya gelmesini hızlandırdığı, (Yaşın, 1974, 216) belirtilir.

Yaşın, romanlarında ve diğer eserlerinde verdiği karakterler aracılığı ile zaman zaman tenkitlerde bulunmuştur. Ancak 2004'te basılan *Nezhat ve Ben* adlı kitabında, *Kin* şiirini eleştiren Yaşın, "10 Ocak 1965 yılında yazdığını" (Yaşın, 2004, 319) belirttiği, *Mücahitler* adlı romanında böyle bir tenkide yer vermemiştir.

3.2.7. Gaziveren Olayları

Mehmet Salih Emircan, "Türklerin 13 Mart 1964 tarihli notasına karşılık olarak, 19 Mart günü, saat 07:20'de 500 kişilik bir Rum birliğinin, zengin ve TSK'nın yapacağı muhtemel bir çıkarmaya müsait olan, Gaziveren köyünü kuşattığını, Rumların, köyde bir Rum polis karakolunun kurulmasını, silahların teslim edilmesini, Türk savunma mevzilerinin yıkılmasını talep ettiklerini, ancak köyün 150 kişilik mücahit birliği, taleplerini reddedince, 19 Mart 1964 günü sabahın erken saatlerinde, ağır silahlarıyla birlikte 500 kişilik Rum kuvvetinin Gaziveren köyüne karşı taarruza geçtiğini, savunma sırasında Türklerden, Niyazi Hasan, Ahmet Rahim, Mehmet Ali Dede, Ali Faik ve Erol Hüseyin adlarında beş mücahidin şehit düştüğünü, Rumların kayıplarının ise, 15'i bulduğunu, Rumlar'ın Gaziveren'i dşremeyince köy dışındaki evleri harabeye çevirdiklerini, çarpışmanın durması için BM temsilcileri Spinellis gözetiminde Türk ve Rum temsilcilerin anlaşma sağladıklarını, ancak düşman saldırılarının 1974 Barış Harekati'nda bile devam ettiğini," belirtir (Emircan, 2007,30).

Romanda Gaziveren olayları, o zaman ki gazetelerin bir takım maņetlerinden örnekler verilerek anlatılır. Romanın kahramanı Halil, "Türkiye'nin müdahale hakkını kullanamayışının Rumları iyice şımarttığını, Rum gazetelerinde, Türkiye ile alay eden yazıların ve karikatürlerin çoğaldığını, silaha üstün olan Rumların, Gaziveren'deki vahşice saldırılarına karşılık Türk mevzilerinin düşmediğini, direndiğini, Türklerin şehit sayısının beş olduğunu, Rumların ise kayıplarının İngilizlerden aldıkları bilgilere göre kırk sekiz olduğunu, söyler (Yaşın,1974, 21).

3.2.8. Ağırdağ Eğitim Kampı ve Bozdağ Çarpışması

Yaşın'ın, *Mücahitler* romanında yer verdiği, Bozdağ çarpışmalarının yaşandığı tarih de, oldukça önemlidir. Çünkü o gün 23 Nisan 1964'tür. Hem Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı hem de Kurban Bayramı aynı güne denk gelmiştir. Gazetelerde ise Bozdağ çarpışmalarının resimleri vardır. Ayrıca Yaşın romanında, TMT'nin bayram mesajına da yer verir. "*Mücahit arkadaş, mücadelemizde gösterdiğin başarı anavatandaki kardeşlerinin gözlerini yaşartacak, göğüslerini gururla kabartacak derecededir. Unutma ki Anavatandaki kardeşlerin de aynı duygularla daima seninle beraberdir. Mevzilerde geçirmekte olduğun Ulusal Egemenlik ve Kurban Bayram'ın kutlu olsun*" (Yaşın, 1974, 243-251).

Bu bölümde, Kemal Hüseyin adlı dokuz yaşındaki çocuğun şehit edilmesine de yer verilir. Halil evdekiler ile beraber silah seslerini işitirler. Daha sonra, dokuz yaşında Kemal Hüseyin isimli bir ilkokul öğrencisinin, yeşil hattın kenarında, evinin önünde oyun oynarken, Rum mevzilerinden atılan bir dumdum kurşunuyla, en büyük bayramında kalleşçe öldürüldüğünü öğrenirler (Yaşın, 1974, 252).

Bozdağ çatışmalarının anlatıldığı bölüm, romanın kahramanı Halil ve arkadaşlarının birlikte çatışmaya katıldığı ikinci bölümdür. Halil'i bu bölümde, Ağırdağ kampında TMT'ye bağlı olarak çalışan bir eğitimci olarak görürüz.

Bu kamptaki eğitimleri sırasında, "silah eğitimi verdikleri gönüllüler, Bozdağ'dan gelen silah seslerine daha fazla duyarsız kalamazlar ve gelen emirle eğitime ara verilir. Eğitim alanların çoğu, Bozdağ'a mücadeleye gider. Halil ve arkadaşları, bayram gecesinde, Gönyeli Kırmı köyüne iniş yapan uçaktan silah teslimini yaparlar. Kurban Bayramı'nın üçüncü günü ise Rumlar, Lâpta, Karava, Girne tarafından dağa doğru hücumla geçerler. Sonrasında Rumların mermileri kampın olduğu yere düşmeye başlar. Orhan, Şinasi, Ali, Eybil ve Halil St. Hilarion kalesine olduğu yere, tüm tehlikelere rağmen gitmeye karar verirler. Buldukları Landrover'e ateş edilmeye başlanır. Rumların bu saldırısında Şinasi, Ali ve Eybil şehit olur. Orhan ve Halil ise Rumların çepeçevre sardıkları dağlarda, kimi zaman açıkta, perişan hâlde, kimi zaman ise bir oyuğun içinde kaldıktan sonra, Kırmı köyüne varırlar. Onlar, buraya vardıklarında Ağırdağ, Boğaz ve Bozdağ bölgesinden silah sesleri yükselmeye devam ediyordur (Yaşın,1974, 243-264).

Halil Öğretmen için ölen arkadaşlarının yanından ayrılmak, onları dağda bırakmak zor olmuştur. Halil'in, Şinasi ile geçirdiği günler gözünün önünden bir film şeridi gibi geçer. *“Onun bana Reis deyişini duyar gibi oluyordum... Reis beni de bekleyin diyecek gibi geliyordu bana. Dört can arkadaşlık biz. Önce Tuncer ayrılmıştı aramızdan, şimdi Şinasi. Biz kurtulacak mıydık? Sıra hangimize geldi düşünüyorum”* (Yaşın, 1974, 262). Halil Öğretmen'in içinde bulunduğu bu durum, 1960'lı yılların kanlı günlerini yaşayan her Kıbrıslı Türkün benzer şekilde, başından geçmiş bir olaydır: Bağımsızlık mücadelesi için, Kıbrıs için birçok şeyi geride bırakmak zorunda kalmak.

Romanda, Kızılay arabası köye gelmeden önce, köylülerin Halil ve Orhan'a yemek vermelerinin ardından, Kırmı mücahit başkanından, kendileriyle beraber sekiz kişinin daha kaybolduğunu, ancak altısının Rumların eline geçtiğini, Ağırdağ'ın üzerinde bulunan ve Türk uçaklarının iniş pistini görebilen yerdeki kilisenin ellerinden çıktığını, Bozdağ'da ise Türklerin dikkatinin Dikoma'ya çekildiğini, bu sırada Türklerin baskına uğradıklarını, öğrenirler (Yaşın, 1974, 265-266) Halil daha sonra, Eybil Çetiner'in cenazesinin dağdan alındığını öğrenir. Şinasi ve Ali'nin ise dağdan, cansız bedenleri bile alınmadığını öğrenince, hüznülenerek, ağlamaya başlar (Yaşın, 1974, 266).

Romanda, Yaşın'ın Teğmen Eybil Çetiner olarak verdiği isim, muhtemelen TMT'nin Ağırdağ kampında görevlendirdiği Teğmen Eybil Çetin'dir. Türk Mukavemet Derneği Başkanı Yılmaz Bora, Beşparmak Dağları'nda yaşanan, o günleri anlatırken Şehit Teğmen Eybil Çetin'e de değinir: “BM askerlerinin Beşparmak Dağları'na girmesine günlerce müsaade etmediklerini, dağlarda 60-70 kişilik kuvvetleriyle, çok sayıda Türk askerinin mevcut olduğu psikolojisi oluşturduklarını, Güvenlik Konseyi'nin kararının uygulanması için baskılar artınca BM askerlerinin geçişine izin verdiklerini, ancak sonrasında mevzilerinin yerlerinin tespit edildiğini ve 23 Nisan günü Rumların Beşparmak'a baskın gerçekleştirdiğini, bunun sonucunda, Teğmen Eybil Çetin, Aytekin Zekai'nin ve Ayias İlias kilisesinde, nöbet tutmakta olan Özkan Şahin ile Çoban Ahmet Hasan'ın şehit edildiklerini, orantısız güç karşısında bir ara dağılma olduğunu, ancak Kenan Paşa'nın mücahitlerle beraber direnerek, Beşparmak Dağları'nın elden çıkmasını önlediklerini” anlatır (<http://www.volkangazetesi.net/yazici.asp?id=30108>, 2012).

3.2.9. 23 Nisan 1964'ten 8 Ağustos 1964'e kadar Gelişen Bazı Olaylar

Yaşın, 28 Nisan 1964'te yazdığı anısında, Türk kadınlarının, Lefkoşa'da bir yürüyüş yaptıklarını, bu yürüyüşe yaklaşık iki bin kişi katıldığını, kadınlar tarafından, Birleşmiş Milletler Gücü'nün Hintli komutanı Gyani'nin yuhalanıp, arabasının taşlandığını, *Ordu Kıbrıs'a*, sloganlarının atıldığını, yazmıştır (Yaşın, 2004, 268).

Mücahitler romanında bu protesto gösterisi, Halil'in okuduğu gazeteden okuyucuya aktarılır. Halil, gazetelerde beş bin Türk kadınının Barış Kuvveti ve Gyani'nin aczini protesto eden muhteşem bir gösteri yaptığı haberini okur. Kadınların taşıdığı dövizlerde, "*Dokuz yaşında çocuğumuz Kemal Hüseyin'in katilleri nerede?, Beş bin Türk Kore'de Birleşmiş Milletler için öldü, Gyani memleketine dön, Birleşmiş Milletler himayesinde katlediliyoruz*" başlıkları yer almaktadır (Yaşın, 1974, 269). Bu gösteriye, Halil'in nişanlısı Sevgi ve kız kardeşi Ayşe de katılmışlardır (Yaşın, 1974, 269).

Kıbrıs'ın mücadele günlerinde Türklerin iletişimi yok denecek kadar azdı. Romanın bu bölümünde de haberleşmedeki zorluklar göze çarpar. Halil, Ağırdağ kampından eve döndüğünde, eşi Sevgi'nin kendisine verdiği gazete, dört gün öncesine ait bir Cumhuriyet gazetesidir. Sevgi de bu gazeteyi, Kıbrıs'a en son gelen, Kızılay ekibinin doktorundan almıştır (Yaşın, 1974, 67).

Romanda da belirtildiği üzere Kore Gazileri Birleşmiş Milletler altında Kore'ye gitmiş ve savaşmışlardı. "Rauf Denктаş'ın Hatıraları kitabının birinci cildinde (s.292-293), Kore Gazilerinin madalyalarını Amerika'ya geri göndermeye başladıklarını ve bunlardan birinin Hacı Altner olduğunu belirtir. Hacı Altner, insan hakları uğruna Kore'de müttefiklerle omuz omuza can verdiklerini, oysa icap ettiği yerde aynı şeyi yapması gereken BM'in, vaatlerini tutmadığını, BM'in Kıbrıs'ta yaşanan olaylara göz yumduğunu, asker olarak BM'e yaptığı hizmetin aynısını, gerekirse Kıbrıs'ta da gerçekleştirip, durumu muhafaza etmeye, hazır olduğunu söyler"(Yaşın, 2004, 274).

Romanda Halil Öğretmenin, Ağırdağ'dan sonraki yeni görev yeri, Arap Câmî ile Baf kapısı civarındır. Bu bölgeyi birleştiren Viktorya Sokağı'nda boşaltılmış birçok Ermeni evleri vardır. Buralara mevziler yapmışlardır. Ancak, asıl mevzilerin yapılması gereken yerler değerlendirilememiştir. Halil, başka binaların en uygun

yerlerine maskelenmiş atış delikleri açtırıp iç kısımlarını kerpiç ile ördürür. Ayrıca buldukları bölgeyi rahatça savunabilmek için tünel kazdırır. Bu işte çalışanlara, tünel kazmaya başlamadan önce yemin ettirilmiş, küçük bir gevezelik yapana en ağır ceza verileceği söylenmiştir (Yaşın, 1974, 275). Bu yemin ettirilme aşaması, TMT'nin uyguladığı bir işlemdir. Gizlilik esastır. “Gizliliği açığa vuran veya hıyaneti tespit edilen kişiler suçlarının derecesine göre cezalandırılıyorlardı” (Cankut, 2006, 110).

Özker Yaşın, 1964 Mayıs ayının ilk günlerinde, 11. bölüğe görevlendirilmesinin ardından, hayatının iki yılını Viktorya Caddesi'ndeki Ermeni Kulübü'nde geçirmiştir. Burası, romanda 11. bölüm olarak tarif edilen yerle aynı mekândır. Yaşın, Ermeni kilisesinin önünde, acemi mücahitlere talim yaptırıldığını ve onlara silah kullanma dersleri verildiğini, *Nevzat ve Ben* adlı eserinde belirtir (Yaşın, 2004, 210-220). Romanın bu safhasından da anlaşılıyor ki Yaşın, birebir yaşadığı olayları, gördüklerini romanına dahil etmiştir. Hatta, yazarın zaman zaman kendini, Halil karakteri ile özdeşleştirdiğini söylemek mümkündür.

Yaşın romanda, askerî eğitimlerin verildiği karargâhtan bahsetmeye devam eder. Halil Öğretmen, daha önce Güney batı cephesinde eğitim görmüş mücahitlerin hemen hepsini, Beşparmak Dağları'na gönderdiklerini, yerlerine gelenlerin ise fazlasının acemi olduklarını ve TMT eğitimcilerinin bütün saatlerini, onlara silah eğitimi yaptırmakla geçirdiklerini, yalnızca haftanın bir gecesini evlerine gidebildiklerini söyler (Yaşın, 1974, 275).

Halil ve Orhan, Mağusa'da çarpışmaların yaşandığı ve gergin bir hava oluşması, Mağusa'da iki Yunan subayı öldürülmesi, ölenlerden birinin, Lefkoşa Rum polisinin oğlu olması, Mağusa'nın Türk semtinde ne işleri olduğu belli olmayan bu Rumların, Türk polislerin dur ihtarına uymamaları üzerine çatışma çıkması, sonrasında Rumların otuz iki kişiyi kaçırmaları, İrlandalı Barış Gücü askerlerinin ise suçsuz insanların evlerinden, işyerlerinden alıp götürülmelerine sessiz kalmaları, hakkında konuşurlar (Yaşın, 1974, 277-278).

Yaşın'ın romanına aldığı bu olayı, Pierre Oberling şöyle anlatır; “*11 Mayıs'ta, üç Yunan subayı ve bir Kıbrıslı Rum polis, muhtemelen bir kuvvet gösterisi yapmak amacıyla bir araç içinde Magosa'nın duvarlarla çevrili Kıbrıs Türk mahallesini*

yarıp geçmeye çalıştılar. Mahalle dışına çıkmak üzereyken, Kıbrıslı Türk polisler durmaları için çağrıda bulundular. Aracın içindekiler, bu çağrıya ateş açarak cevap verdiler. Polisler de ateş açtı. Yunan subaylarından ikisi ve Kıbrıslı Rum polis öldü. Diğer subay yaralandı. Oradan geçen bir Kıbrıslı Türk te öldü. Kıbrıslı Rum basın ve radyosu bu olayı çarpıtarak, Kıbrıslı Rumların yanlışlıkla Türk mahallesine girdiği ve bunların Türk polisleri tarafından bilinçli olarak katledildiği şeklinde açıklama yapmıştır. Bu olay, her türden Kıbrıslı Rum militanlarının göze göz, dişe diş intikam isteklerini kamçıladi. Bu terör eylemine misilleme olarak iki gün içinde 32 Türk kaçırıldı ve vuruldu”(Oberling, 1988, 92).

Romanda Binbaşı Macey’in öldürülmesine de yer verilir. Reşat ve Halil konuşurlarken, Mağusa civarında, Karpaz bölgesinde, kaçırılan otuz iki Türk’ü bulmak amacıyla yola çıkan Macey’in şoförüyle birlikte yok olduğundan bahsederler (Yaşın, 1974, 291). Romanda yer alan bu olay da, o günlerde yaşanmış vakalardan biriydi. “UNFICYP İngiliz müfrezesinden Binbaşı E.F.R. Macey’e, bu kaçırma olaylarını soruşturma görevi verilmiş ve 7 Haziran’da hem kendisi hem de şoförü kaçırılarak katledilmişlerdir”(Oberling, 1988, 92).

“O günlerde artık Türkiye’nin Kıbrıs’a çıkarma yapacağına kesin gözüyle bakılır. Kıbrıslı Türkler heyecan içinde, Bayrak Radyosu devamlı millî marşlar yayınlar. Kemal Tunç her saat başı *Kin* şiirini okur” (Yaşın, 2004, 277). Ancak Türkiye adaya çıkarmayı gerçekleştiremez. “5 Haziran’da Başkan Johnson Türkiye Başbakanı İnönü’ye gönderdiği pervasız mektupla, Kıbrıs’ta Amerikan silahlarının kullanılmasının, Washington ile Ankara arasındaki ikili anlaşmalara aykırı düşeceğine işaret ederek Türk Hükümeti’ni Kıbrıs’a müdahale etmemesi yönünde uyarır. Bu mektup Kıbrıs’a yapılacak bir Türk çıkartmasının, Yunanistan ile Türkiye arasında bir harp, dolayısıyla da NATO içinde bir bunalım çıkartacağı korkusuyla hazırlanmıştır” (Oberling, 1988, 92).

İnönü’nün aldığı söylenen bu mektuba Yaşın, Mücahitler romanında da yer vermiştir. Bu konuyu romanda, Şadi amca ve Halil tartışır. Şadi amcaya göre İnönü Washington’a gitmeli ve Amerikalılara gerçekleri anlatmalıdır. Halil ise gitmemesi gerektiğini savunur. Bu konuşmalarının peşine, Papaz’ın askerlik kanununa değinirler ve Rum gençlerinin arasından seçilerek bir Millî Muhafız Alayı kurulacağını, söylerler. 1943-1944 ve 1945 doğumlular askere çağrılmış ve bu

yaştaki Rum gençlerinin adadan çıkışı, İçişleri Bakanlığı tarafından yasaklanmıştır (Yaşın, 1974, 294). Bu olayların yorumlanmasında Yaşın, sözü Şadi amcaya teslim eder. Romanın ilerleyen bölümlerinde Şadi amca Türkiye temsilcilerinin, Amerika'ya gitmesinin faydalı olduğunu söyler. *“Türk- Amerikan ortak bildirisinde ne deniyor dikkat etmedin mi? Bir cümle var ki çok önemli: ‘Görüşmeler, mevcut anlaşmaların halihazır bağlayıcı mahiyeti noktasından hareket ederek bugünkü güçlüklerin müzakere ve mutabakat yoluyla giderilmesini sağlayabilecek yolları kapsamıştır.’ Yani Londra-Zürih antlaşmaları halen yürürlüktedir. Papazın çıkardığı bu antlaşmaları biz takmıyoruz demektir”* (Yaşın, 1974, 302).

Yaşanan bu siyasal gelişmelerin yanı sıra, roman Türk köylerine yapılan tahribattan da haber verir. Şadi amca, bahçeci Münür Ağa'yı bahçelerinden haber alması için köye gönderir. Ancak gelen haberler çok kötüdür. Birleşmiş Milletler escortu ile köye giden Münür Ağa, bir hafta sonra dönebilmmiştir. Aynı gün gazeteler Dillirga'da çarpışmalar olduğunu ve Rumların bozguna uğratıldığını yazar. Münür Ağa, Türk evlerinin sadece iskeletinin kaldığını, evlerin yıkılıp dümdüz edildiğini, fidanların asmaların söküldüğünü anlatır (Yaşın, 1974, 296-297).

Gördüğümüz üzere romanın bu bölümleri adeta gazete manşetleri gibidir. Yaşın, romanında bu manşetleri vermeye devam eder. *“Gazetelerde Grivas'ın gizlice adaya girdiği yazılıdır”* (Yaşın, 1974, 296) O günlerde *“Yunanistan başbakanı Papandreou, Makarios'un bir lider olarak yeteneği konusunda ciddi bir biçimde şüpheye düşmüştü. Bu yüzden Yunan Kara Kuvvetleri'nde korgeneral olan Grivas'ı, Kıbrıslı Türklere karşı ilerde girişilecek eylemleri koordine etmek üzere, 14 Haziran'da Kıbrıs'a gönderdi. Aynı zamanda, Yunanistan'dan gizli olarak asker gönderme vaadini de uygulamaya koydu”* (Oberling, 1988, 93).

Mücahitler romanında, Grivas'ın Kıbrıs'a gelişi hakkında, Şadi amca yorum yapar: *“Dün yaptığı radyo konuşmasını dinledim. Söylediği yaldızlı lâfların arkasında şu gerçek gizli. Ada Rumları çeşitli gruplara ayrılmışlardır. Aralarında fikir ayrılıkları vardır. Grivas birlik ve beraberliği sağlamak için adaya geldiğini itiraf ediyor. İşin en enteresan yönü, Türk vatandaşlar bile birlikte barış içinde yaşamak istediğini açıklaması... Kimi kandırıyor Grivas? Bu olan bitenlerden sonra iki toplumun bir arada yaşaması mümkün mü? Atatürk ile Venizelosun kurduğu dostluğu devam ettirelimmiş... Hep maksatlı sözler bunlar...”* (Yaşın, 1974, 302).

Yine romanda verilen başka bir haber ise, başkan Johnson'un özel temsilcisinin tasarladığı, Türk ve Yunan temsilcilerinin katıldığı Cenevre'deki görüşmelerden sonuç alınmadığıdır (Yaşın, 1974, 302-307).

O savaş günlerinde bazı insanlar umutsuzluğa düşmüş ve pes edip adayı terk etmişlerdi. Romanda, bunlardan biri olarak karşımıza, Orhan isimli kahraman çıkar.

Halil ve arkadaşı Orhan konuşurlarken, Orhan yaşananları eleştirir. "Kendilerinin kandırıldıklarını, boş yere savaştıklarını, kendilerinin hiçbir karşılık beklemeden savaşırken, bazı önemli kişilerin keselerini doldurduklarını, Türkiye'nin kendilerini sekiz aydır oyaladığını," ifade eder (Yaşın, 1974, 305-306). Halil, ona daha temkinli ve ümit verici sözler söylese de, Orhan kısa süre sonra adayı terk eder. Halil, Rumlarında kendi aralarında ayrışmalar olduğunu ekleyerek, Orhan'a şunları söylemiştir: "*Yüzde kırkı komünist bu adamların. Aslında Enosis değil, Sovyetler idaresinde bir Halk Cumhuriyeti istiyorlar. Yüzde otuz kadarı fanatik Enosis taraftarı... Diğer yüzde otuz ise bu belaları başına açanların düşmanı kesilmiş, eski günlerin rahatlığını ve kazancını kaybettiklerinden...*" (Yaşın, 1974, 307).

Romanın kahramanı Halil'in bu yorumuna yakın bir düşünce, Özker Yaşın'ın *Nevzat ve Ben* adlı eserinde yer alan, Yaşar Nabi Nayır'ın 1 Eylül 1964 tarihli, *Karar Saati* başlığını taşıyan yazısında görülür. "*...Rumlar, Türklerin arasındaki sarsılmaz birlik ve imandan da yoksundurlar. Çünkü ada Rumları bugün üç ayrı inanca bölünmüşlerdir. Halkın yüzde otuz kadarı samimi olarak Enosis taraftardır. Yıllardan beri okullarda hep bu imanla aşılanmıştır. Yüzde otuz kadarı da komünist cepheye bağlı görülüyor. Yani Enosis'in karşısında ve Sovyet himayesinde bir halk cumhuriyeti ülküsü peşindedir. Geri kalan karasız halk ise, sadece kendisini hesapsız zararlara uğratmış olan bu felaketin, nasıl olursa olsun ama en kısa zamanda sona ermesinden başka bir şey istememekte, ancak Eokacıların terörü yüzünden bu kanaatini açıkça söyleyememektedirler*"(Yaşın, 2004, 252).

3.2.10. Erenköy Olayları ve Hv. Plt. Yzb. Cengiz Topel'in Şehit Edilişi

Emircan, “1960 resmi sayımlarına göre toplam 847 Türk’ün yaşadığı Erenköy³¹ bölgesinin, 5 km’lik sahiliyle Kıbrıs Türklerinin, Anadolu’ya açılan tek penceresi olduğunu, ayrıca 1958 yılından itibaren, Türkiye’den getirilen silahları TMT’nin buradan adaya çıkardığını, bu yüzden bu Erenköy bölgesinin Kıbrıs Türkünün Millî Mücadelesi’nde önemli bir yer kazandığını, önemli bir yer teşkil etmesi bakımından saldırılara maruz kaldığını, Rumların bu bölgede takviye kuvvetlerle asker gücünü artırıp saldırıya devam ettiklerini, Erenköy’de 322’si öğrenci olan, 500 mücahidin direnişe katıldığını, Türk uçaklarının ihtar uçuşları yapıp Rum mevzilerini bombaladıklarını, Makarios’un paniğe kapılmasının ardından, 10 Ağustos 1964’te ateşkes imzalandığını,” belirtir (Emircan, 2009, 101-104).

Oğuz M. Yorgancıoğlu, 5-10 Ağustos günü gerçekleşen çarpışmalarda, Türk Cephesinin genel durumunu değerlendirirken “çarpışmaların başladığı zamana kadar belli bir savunma plânının yapılmadığını, haberleşme yetersizliği nedeniyle gerekli yerlere zamanında ulaşılmadığını ve imkânlar dahilinde bir savunma gerçekleştirildiğini, ağustos ayına gelinceye kadar, bol bir cephaneye sahip olmakla birlikte, 1, 2, 3 Ağustos geceleri gelen bütün silah ve cephanenin Erenköy’de kalmasının, bölgede bolca silahın bulunmasına sebep olduğunu, ancak silahlı personelin bir kısmının altı günlük eğitim aldığını, ilaç ve doktor yetersizliği yaşandığını, açlık ve susuzluk tehlikesinin baş gösterdiğini, mücahitlerin geçmiş tecrübeleri ve heyecanlarıyla mücadelenin yürütüldüğünü, ancak bunun birkaç gün sürdüğünü, vaat edilen çıkarma hareketi olmayınca açlık, susuzluk ve moral bozukluğunun tesiriyle beraber direnişin çözüldüğünü,” belirtir (Yorgancıoğlu, 1989, 57-58).

³¹ 21 Aralık 1963 Kanlı Noel Rum saldırılarının başlamasından sonra, TMT komutası altında direnişe katılmak isteyen, Türkiye’de ve yurt dışında okuyan birçok Türk genci, Lefkoşa uçak alanındayken tutuklanırlar ve Türkiye’ye geri gönderilirler. Uzun uğraşlar sonucu kendileri için onay çıkarmayı başaran, 400 Türk öğrenci, 26 Ocak 1964 tarihinde, adaya gelir. Çarpışmalar devam ederken Erenköy bölgesinde yeni bir düzenlemeye gidilmesi gerekliliği duyulur. 1 Ağustos günü, Rıza Vuruşkan ve (Makarios hükümeti tarafından, adaya girmesi yasaklanan) TCM Başkanı Rauf Denктаş, Erenköy’e çıkarlar. Başlangıçta 650 kişilikken, 4500’e yükselen Yunan-Rum asker gücü, 2 Ağustos günü taarruza geçer. BM barış gücüne mensup İsveç Birliği’nin yerlerine anlaşmalı olarak, Rumlar da yerleşince, ağır saldırılara uğrayan mücahitler 7 Ağustos günü Erenköy’e çekilme kararı alır. İlk olarak Mansura’daki Mali Tepe ardından da Bozdağ, Selçuklu ve Alevkaya köyleri boşaltılır. Ertesi gün düşman taarruzu, Pahiammos’un Kalifüdes sırtlarından başlar. Buna karşılık, iki Türk uçağı uyarı uçuşu yaparlar. Ardından Rumların stratejik noktaları bombalanır ve Trodos ve Poli köylerinden yaklaşan düşman birlikleri yok edilir. Rumlar ise Alevkaya, Mansur, Bozdağ ve Selçuklu’yu yakıp yıkarlar. Erenköy’de 5 köyün insanları toplanarak, mağarada beklerler. 9 Ağustos günü 64 Türk uçağı, 322’si öğrenci olan 500 kadar mücahit, Erenköy sancağı halkını kurtarmak için Rum birliklerini bombalayarak çok büyük zayıat verdirince Makarios hükümeti paniğe kapılır ve 10 Ağustos 1964 tarihinde BM aracılığı ile ateşkes imzalanır (Emircan, 2007, 101-104).

Romanda Şadi amcanın oğlu Mustafa da Erenköy için mücadeleye gelen öğrencilerdendir. Şadi amca, oğlunun Erenköy'e geldiğini sonradan öğrenir. Bunun yanı sıra eserde, Halil ile kendisi gibi TMT'ci olan arkadaşı Orhan, Ağırdağ'daki eğitim kampındayken Erenköy ve Dillirga bölgesinde yaşanan olaylar hakkında yorum yaparlar. Orhan, Kıbrıs'a iki bin komando çıkardığını söyler. Halil ise "bunlara inanmaması gerektiğini, bunların çoğunun Kıbrıslı üniversite öğrencileri olduğunu, ilk başta öğrencilerin Kıbrıs'a gelmesine izin verilmediğini, daha sonra iş inada binince, birkaç öğrencinin Anıtkabir'e gidip, kendilerini Vietnam'daki Budist rahipler gibi yakmaya kalkışmalarından sonra, olayların değiştiğini, adaya gelen öğrencilerin birçoğunun da ailesinin bu durumdan haberi olmadığını," ifade eder (Yaşın, 1974, 232-236).

Ayrıca Yaşın, romanda Halil karakteri aracılığı ile kendi dönemine ait bazı tenkitlerde bulunur. Kıbrıs Cumhuriyeti'ni bir "ucube" olarak nitelendirir. Şadi amcanın lafını hatırlatarak "Kıbrıs Cumhuriyetinin yüz yirmi kişiyi mutlu, yüz yirmi bin kişiyi perişan ettiğini, bu dönemde bazı insanların hayalinden bile geçiremeyeceği işlere tayin olduğunu, bu zamana kadar, sanki bir cumhuriyet oyunu oynandığını, partilerin, kokteyllerin, dalkavukluğun, riyakârlığın alıp yürüdüğünü sonunda ise işlerin kötü bir sonuca çıktığını, bu tür kişilerin adanın taksim edilmesini istemediğini, çünkü böyle olursa, mevkilerinin onlar için hayal olacağını düşündüklerini, bu tür insanların, bir zamanlar yukarıdan baktığı halkın, bugün bütün varlığı ile ölüm kalım savaşına katıldığını," söyler (Yaşın, 1974, 236-237).

Erenköy çatışmalarının yaşandığı o günlerde, Halil Öğretmen kampta ilk olarak Rumların ve Türklerin patırtısız gürültüsüz yaşadıkları zamanı, daha sonra Rumların Türklere karşı gerçekleştirdiği katliamlara kadar olan süreci düşünür. Ardından ise geçmiş ile bir hesaplaşma içine girer. Ve kendine kendine şunları söyler: "*Bir an kabahat hep atalarımızda diye düşündüm. Yüzyıllarca bu adanın hakimi olarak yaşadılar. İsteselerdi tek bir Rum bırakmazlardı adada. Atalarımızın adaleti, Katolik kilisesine, Venediklilerin yasakladıkları hakları tekrar tanımalarıdır, bize bu çileyi çektiren...*" (Yaşın, 1974, 238).

Yazar, Oğuz M. Yorgancıoğlu'nun "*Erenköy Savaşları*" (5- 10 Ağustos 1964) olarak nitelendirdiği bölüme, romanın son sayfalarında değinir. Yukarıda da belirttiğimiz üzere Cenevre Konferansından bir sonuç alınamamıştır ve bu aşamadan

sonra, Rumlar saldırılarına devam etmişlerdir. Romanda, Rum hücumbotlarının Mansura ve Erenköy'ü top ateşine tutmalarına, Türk jet uçaklarının Poli üzerinde, ilk dört gün ateş açmadan ihtar uçuşları yapmasına fakat bunların etkili olmadığına, çünkü Rum kuvvetlerinin Dillirga'daki Türk köylerine karşı büyük taarruza geçtiklerine, ardından Türk jet uçaklarının 8 Ağustos Cumartesi günü, Erenköy ve Mansura bölgesine makineli tüfek ateşiyle müdahale ettiklerine, yine de bu müdahalenin Makarios'un aklını başına getirmediğine, Dillirga'daki Türk köylerine karşı, beş binden fazla Yunan ve Kıbrıs Rum ordusu askerinin hücumlarına devam ettiğine, daha sonra üç yüz kadar Türk mücahidinin usta bir çekilme hareketiyle, Erenköy'de toplandıklarına ve Türk jet uçaklarının bombardımana başladığına, değinilir (Yaşın, 1974, 316-317).

Romanın ana kahramanı Halil de bu mücadelenin içinde yer almıştır. Halil'in o an hissettikleri, bu kanlı sürece karşı direnen Kıbrıs Türkünün ortak duygusudur. Halil'in içinden geçenleri, yazar şöyle ifade eder: *“Sekiz aydan beri çektiklerimizin öcünü alıyordu Türk Hava Kuvvetleri... Nihayet gelmişlerdi işte. Bazen umutla beklediğimiz, bazen umudumuzu tamamen yitirdiğimiz o hesaplaşma saatini görmek kismet olmuştu bize. Kendimi öylesine güçlenmiş hissediyordum ki sonsuz bir sevinç kasırgası sarmıştı vücudumu”*(Yaşın, 1974,317). Bunun yanı sıra romanda, Türk jet uçaklarının ateşe geçmesiyle, sokağa çıkma yasağı olmasına rağmen, Lefkoşa'da Türk halkının sevinçten sokaklara döküldüklerine, hastanedeki hastaların morallerinin yerine geldiğine ve bir ağızdan marşlar söylediklerine, değinilir (Yaşın, 1974, 320).

Eserde, Ankara Radyosu cumartesi günü, gece yarısı haberlerinde, Yüzbaşı Cengiz Topel'in uçağının düştüğünü, ancak pilotun paraşütle atlamayı başardığını bildirir. Yine Türkiye radyolarında, Cengiz Topel'in uçağının, Rumların uçaksavar ateşiyle Lefke yakınlarındaki asfalt üzerine düşürülmesinin ardından, Topel'in, bir Rum hastanesinde öldürüldüğü haberi ile Türk Hava kuvvetlerinin destekleme harekâtının, Rum saldırıları sona erinceye kadar devam edecekleri haberine yer verilir (Yaşın, 1974, 317-318).

Halil'in Türk askerinin adaya gelişinden dolayı duyduğu sevinci gölgeleyen tek olay, paraşütle atlayan Yüzbaşı Cengiz Topel'in Rum hastanesinde öldürülmesi olur. Yüzbaşı Cengiz Topel paraşütle Lefke civarına düştüğü zaman çenesinden

yaralanmıştır sadece. Kıbrıs Rum Radyosu, pilotun verdiği ifade, “*uçacağının Eskişehir üssünden hareket ederek Kıbrıs’a geldiğini*” söylediğini, açıklamıştır. Demek ki pilotun yarası konuşmasını engelleyemeyecek kadar hafiftir. Rumlar bir süre sonra Cengiz Topel’in öldüğünü bildirmişlerdir (Yaşın,1974,321-322). Romanda yerli ve yabancı basın mensuplarının Lefkoşa Türk Hastanesi’nin önünde bekledikleri anlatılır. Konuşulanlara göre, Rumlar şehidin cenazesini, Lefkoşa’da tören düzenlenmemesi şartıyla vermişlerdir (Yaşın, 1974, 327).

Eserde Cengiz Topel’in öldürülmesiyle ilgili üç söylenti üzerinde durulur. İlki; Rumların uğradıkları korkunç yenilginin acısı ile çılgına döndükleri ve ellerine geçirdikleri bu savaş esirini parçaladıkları, ikincisi; Topel’in Peristerona köyü civarına asfalt üzerine hiçbir yara almadan düştüğü ve yolunu bulmaya çalışırken yakalandığı, uçacağının düştüğünü gören, 3 km ötede bulunan Türk köylülerinin yardıma hazırlandıkları, ancak uçığın Rum köyüne düştüğünü görünce köylülerin boyunları bükük mevzilerine dönüp bir şey yapamayışın kahredici acısını duydukları, üçüncüsü ise; Rumların, daha önce bir iki Kıbrıslı Türkü, kendi televizyonlarında istedikleri gibi konuşturup propaganda yaptıkları gibi, Cengiz Topel’e de aynı sözleri söylettirmek istemeleri, ancak Topel’in bu durumu reddetmesinden dolayı, Rumlar tarafından öldürüldüğü ihtimalidir (Yaşın, 1974, 327-328).

Cengiz Topel’in ölümüyle ilgili olarak, romanın dışında, “Eskişehir’den Dillirga bölgesine, 4’lü Filo Komutanı olarak gelen Topel’in uçacağının, Gemikonağı Limanı’nda Rum hücumbotunu vurup etkisiz hale getirmesinin ardından isabet alarak düştüğü, ancak paraşütle atlamayı başaran Topel’in, Peristerona köyü çevresinde bulunan Rum askerleri tarafından esir alındığı, yardım için gelen Lefke mücahitlerinin geç kaldıkları, esir alınıp götürüldüğünde Topel’in çenesinde hafif bir sıyrıktan başka yara olmadığı, Rumların, Kıbrıs Maden Şirketinin (C.M.C) Pendaya hastanesinde çalışan bir İngiliz doktordan, Cengiz Topel için derhal bir ölü raporu vermesini istediği, doktorun bunu reddetmesi üzerine, Kıbrıs’ı terk etmesini emrettikleri, İngiliz doktorun olayı Lefke’deki Türk makamlarına bildirdiği, Topel’in, 5 gün boyunca insanlık suçu olan hunharca işkencelere tabii tutulduğu, ilk hava şehidi olan Cengiz Topel’in aziz naaşının ısrarlı girişimler sonucunda ancak BM aracılığı ile 12 Ağustos 1964 günü Türk otoritelerine teslim edildiği” bilgisine, ulaşmak mümkündür (Emircan, 2007, 106).

Romanda, Topel'in cenazesi Rum hastanesinden, Lefkoşa Türk Hastanesi'ne nakledilir. Dr. Ayhan'ın şişman ve sevimli yüzü, cesedi gördükten sonra tuhaflaşmıştır. Dr. Ayhan, Danimarkalı doktorların da Topel'i dehşetle seyrettiklerini anlatır ve şunları söyler: *“Bir gözü mosmordu. Gözün beyazı kanlanmış ve dışarı doğru fırlamış... Yumrukla mı vurdular, odunla mı vurdular, tahmin etmek güç bunu. Bütün kaburga kemikleri kırılmıştı. Sonra sağ omuzu korkunç bir şekilde ezilmişti... Sağdan girip soldan çıkan bir kurşun karaciğerini delmiş... Sol bacağının içinde pek yakından atılmış bir kurşun vardı”* (Yaşın, 1974, 329).

Albay Engin Naşit, “BM barış gücü tanıklığında Türk doktorlar tarafından yapılan otopsinin, Yüzbaşı Topel'in insanlık dışı yoğun işkencelere maruz bırakıldığını açık seçik gözler önüne serdiğini, sol gözünün işkence ile tahrip edildiğini, adalelerinin matkapla zorlandığını, edep yerinin hurdahaş hale getirildiğini, kafatasının sol tarafında çok derin darbe izleri görüldüğünü, şehidin sol ayağının kırıldığını ve boğazından göbeğine kadar göğsü yarılarak çuval diker gibi dikildiğini,” anlatır (Emircan, 2007, 106).

Romanda, duyguların en yoğun şekilde dışa vurulduğu bölüm, Cengiz Topel'in naaşının Türkiye'ye uğurlanışıdır. Yazar, Halil aracılığı ile “Ağustos güneşinin ortalığı yakıp kavurduğu bir günde, saat 2.30'da Şehit Pilot'un al bayrağa sarılı tabutu Türk Genel Hastanesi'nden dışarıya çıkarılışında, herkesin gözlerinin yaşlı olduğunu, hıçkırıkların dört yanı sardığını, yolların insan denizi olduğunu, yediden yetmişe kadın, erkek, genç, ihtiyar, Lefkoşa'nın bütün Türk halkının, aziz şehidinin tabutunun arkasından yürüyerek son görevini yaptığını, Cengiz Topel'in tabutunun yanına, Kıbrıs toprağı da konulduğunu, Mehmetçikler ile Mücahitlerin bir sıra halinde ilerlediğini” okuyucuya aktarır (Yaşın,1974, 329-330).

Halil, “Atatürk Alanı'na çıktıktan sonra, Girne Caddesi'nden geçerken, bu kadar kalabalığı en son 16 Ağustos 1960'ta Türk askerinin seksen iki yıl aradan sonra adaya gelişinde gördüğünü, dört yıl bile yaşamayan Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulduğu günü, ardından, 27-28 Ocak 1958'de daha on altı yaşında lise öğrencisiyken bu caddede beş şehit pahasına tanklara, makineli tüfeklere, sopalarla karşı koydukları günü, millî bayramlardaki yürüyüşlerini, Şehit Beden Eğitimi Öğretmeni Hüseyin Ruso'nun, 19 Mayıs sabahı öğrencilerinin önünde sert adımlarla

geçişini, o günlerde halkın coşku içinde olduğunu, Girne Caddesi'nin baştan aşağı, ıslıl ıslıl Türk bayraklarıyla süslediğini” anımsar (Yaşın, 1974, 330- 331).

Özker Yaşın, beden eğitimi öğretmeni ve mücahit olarak görev yapmış olan Hüseyin Ruso'ya hem romanında hem de hem de şiirinde yer vererek, Kıbrıs Türkü'nün bağımsızlık mücadelesinden bir bölüm sunar. Aynı zamanda, manzum eserindeki duyguyu, nesire aktarır.

“Hüseyin Ruso üşümez

Asfalt yolda tek başına

Gözleri bakar, görmez

Dilediğin kadar es hain rüzgâr,

Hüseyin Ruso üşümez.

Artık onsuz kutlanacak

19 Mayıslar,

Hüseyin Ruso

Şeref tribünü önünden,

Nasıl geçerdin sert adımlarla,

Çakı gibi öğrencileriyle birlikte...

Boru sesleri, trampet gürültüleri arasında...” (Yaşın, 1964, 36).

Romanın son bölümünde, Halil Öğretmen, Şehit Yüzbaşı Cengiz Topel'e seslenir. Böylece Yaşın, roman boyunca anlattığı olaylarda şehit düşen kahramanlara, Cengiz Topel aracılığı ile selam yollar. *“Yüzbaşım, kahraman Yüzbaşım. Cennetin yeşil bahçelerinde, seni karşılayan şehitlerimize selam söyle... Selam söyle Tuncer'e, Aziz'e, Muhib'e... Yüzbaşım, kahraman Yüzbaşım... Doktor İlhan'ın banyo içinde öldürülen küçük yavrularının yanaklarından öp! Biz geldik de, biz geldik öcünüzü aldık de... Yüzbaşım kahraman Yüzbaşım, Ayvasıl köyünde diri diri gömülen küçük Ayşe'ye selam söyle... Arpalık köyünden İsmail Musa'ya selam söyle... Limasol'da, Baf'ta, Erenköy'de, Gaziveren'de çarpışıp ölenlere selam*

söyle... Yollardan, evlerden alınıp götürülen, o mezarsız ölülerin cümlesine selam söyle..." (Yaşın, 1974, 332).

Yaşın'ın *Kıbrıs'ta Vuruşanlar* romanında, Halil'in Cengiz Topel'e seslenişi olan bölümle *Yüzbaşım* şiiri arasında benzerlikler vardır. Hüseyin Tuncer bunu şöyle anlatır: "Özker Yaşın, Cengiz Topel için törenin yapılacağı gün 'Yüzbaşım' adlı şiirini yazmıştır. Beş ay sonra bitirdiği 'Mücahitler' romanının son bölümüne 'Yüzbaşım' şiirindeki bazı dizeleri nesir şekline sokarak kullanmıştır. Kendisi ile yaptığım bir konuşmada daha önce yazdığı bir şiirin bazı dizelerini nesir haline getirmeyi ilk kez bu romanda denediğini, açıkladı. 'Mücahitler'in sonu, eskilerin deyimi ile mensur şiir oldu, dedi" (Yaşın, 2004, 356).

YÜZBAŞIM

*Akşam oluyor Yüzbaşım
Geriye dönmedi uçağın
İşte bulutlar kararıyor
Bak bütün arkadaşların
Seni bekliyor*

*Seni bekliyorlar Yüzbaşım
Ödevin bitti dön artık!
Güneş ufuktan çekildi
Yüce dağ tepelerinde kartallar
Yuvalarına döndü.
Ulu bir rüzgâr
Uğrun uğrun esmede,
Çobanlar ateşlerini yaktılar
Senin uçağın inmede piste.
Yüzbaşım,
Motorunun sesi duyulmadı daha...*

*Artık mavi göklerde
Şimşeklerle yarışın sona erdi.
Yüzbaşım, kahraman Yüzbaşım,
Yeşilada'nın özgürlük savaşında
Tanrım böylesine görkemli bir ölüm
Yazmış kaderine otuz yaşında.*

*Yüzbaşım, kahraman Yüzbaşım,
Şimdi cennetin yeşil bahçelerinde
Seni karşılayan şehitlerimize selâm söyle!
Selâm söyle Tuncer'e, Muhip'e, Aziz'e,
Selâm söyle Erbil'e, Süleyman'a, Soner'e,
Selâm söyle yüzbaşım, selâm söyle
Türklüğün şerefi için
Can verenlerin cümlesine...*

*Cennetin Yeşil bahçelerinde
Kucakla şehitlerimizi teker teker,
Öp yanaklarından, Doktor İlhan'ın yavrularını!
Arpalık'tan İsmail Musa'ya selâm söyle!
Selâm söyle Hüseyin Ruso'ya.
Selâm söyle Salâhi Şevket'e,
Yollardan evlerden alınıp götürülmüş
O mezarsız ölülerin cümlesine selâm söyle!*

*Yüzbaşım kahraman Yüzbaşım,
Müjde ver şehitlere,
İşte geriye döndü arkadaşların
Göklerde Türk kartalları*

*Çelik kanatlarıyla ölüm saçıyorlar düşmana,
Makineli tüfekler, roketler, yangın bombaları
Öcünüzü alıyor Dillirga dağlarında... (Yaşın, 2004, 366).*

Gördüğümüz üzere Yaşın, romanında Erenköy olaylarından bahsetmiştir ancak olayların devamını getirmemiştir. Zaten Özker Yaşın da bunun nedenini, *Nevzat ve Ben* adlı kitabının üçüncü cildinde anlatır. “*Şehit Cengiz Topel’in cenaze töreninden sonra yeni bir bölüm olarak Erenköy’de olup bitenleri, o bölgeye çıkarılan üniversite öğrencilerinin perişan hallerini anlatmıştım. Romanımı, baştan sona yeniden okuduktan sonra, Erenköy’ü anlattığım son bölümü kitaptan çıkarmaya karar verdim. Topel’in Lefkoşa’da yapılan uğurlama töreninden sonrasını, kitabın ikinci cildinde yazarım diye düşünmüştüm. Nedense daha sonra yaşadığımız olayları yazmak içimden gelmedi. Mücahitler, Şehit Yüzbaşı Cengiz Topel’in Türkiye’ye helikopterle uğurlanmasıyla sona erdi*” (Yaşın, 2004, 313).

Yaşın, Erenköy’de geçenleri yazma isteğinin esin kaynağını ise, sinir krizi geçirip intihar etmeye kalkışan iki üniversiteli mücahit ile yaptığı konuşmalar olarak gösterir. Bunlara ilaveten, Yaşın’a göre, “*Erenköy ile ilgili bir romanın yazılmaması, Kıbrıs Türk Edebiyatının eksik kalmış bir tarafıdır*” (Yaşın, 2004, 319).

3.2.11. Rumların Uyguladığı İktisadî Abluka ve Ekonomik Durum

“Rumların, 1963 Aralık saldırılarıyla başlayan ve devam eden aylarda, 103 köyden 30 bin Türk göçmen durumuna düşmüş, yüzlerce Türk öldürülüp yaralanmış, evleri ve tüm malları tahrip edilmiş, tüm bunların yanı sıra Makarios’un Kıbrıs Türklerini ekonomik ve sosyal baskılarla çökertme çabası başlamış, Türkler devlet mekanizmasının hiçbir organından yararlanamaz hale gelmiştir. BM Genel Sekreteri’nin, 10 Eylül 1964 tarih ve s/5950 sayılı raporunun, 222’nci paragrafında aynen şöyle denilmektedir: *Kıbrıs Türk Toplumuna karşı bazı hallerde tam bir abluğa şiddetinde uygulanan ekonomik kısıtlamalar, Kıbrıs Hükümetinin muhtemel bir çözümü empoze etmek için askeri harekât yerine ekonomik baskı kullanmakta olduğunu göstermektedir*” (<http://www.trncinfo.com/index.asp?page=345>).

Pierre Oberling, açlık ve mahrumiyet yıllarını Kıbrıs Faciası’nda şöyle anlatır: “*Kıbrıs Rum hükümeti kuvvetleri, Kıbrıs Türklerin toplu olarak buldukları*

yerlerin etrafını tahkimat ve tel örgülerle çevirdi ve bu yerlere ulaşan yollar üzerinde barikatlar kurdu. Bu barikatların amacı, Rum resmî açıklamalarına göre, Kıbrıs Türklerinin toplu olarak buldukları yerlere kaçak olarak silah ve yasak maddelerin girmesini önlemektir. Gerçekte ise, bu tedbirlerin amacı, Kıbrıs Türklerini daha da hırpalamak ve ekonomik faaliyetlerini daha da sınırlamaktır” (Oberling, 1990, 11-12).

Bu dönemde birçok mala³² abluka uygulanmıştır. Romanda Rum yetkililerin Türklere uyguladıkları bu ablukalara değinilir. Şadi amca da sebze almak için bir saat nöbet beklemiştir. Sevgi'nin annesi Şadi amcaya bu sebzelerin Lefkoşa'ya nasıl geldiğini sorunca, Rumların bugün çok sıkı yoklama yapmadıklarını söyler (Yaşın, 1974, 133). Halil ise romanın ilerleyen bölümlerinde ablukayı şöyle anlatır; “Lefkoşa'nın Türk kesiminde; meyve sebze yok, şeker yok, süt yok, yirminci yüzyılın ikinci yarısında ortaçağ usulleri ile açlığa mahkûm edilip teslim olmaya zorlanıyorduk... Kumsal bölgesinde, Ortaköy'de oturanlar, evlerinin bahçesine sebze ekmişti. Türk Cemaat Meclisi Hisaraltı'nda sebze bahçesi yapmıştı. Ama bu bahçeler Lefkoşa'nın sebze ihtiyacını karşılamaktan uzaktı. Gazyağı ve benzin de verilmiyordu (Yaşın, 1974, 308).

Yine romanda, Türk Kızılayı'nın maruz bırakıldığı duruma da değinilir. 14 Temmuz'da Rumlar, Kıbrıs Türklerine gelen Kızılay yardımı için gümrük isterler. Yardımı getiren Gençlik Şilebi, günlerce Mağusa Limanında bekler. Bir anlaşma olmayınca yükünü boşaltmadan geriye döner (Yaşın, 1974, 307).

Romanda memurların 1964 yılındaki ekonomik durumlarına da değinilir. Türk Cemaat Meclisi, kanlı olaylar başladıktan sonra dairelerine gidemeyen bütün Türk

³²26 Aralık 1963'te Yeşil Hat'ın çizilmiş olmasına ve ateşkes anlaşmasının yürürlüğe girmesine rağmen, Rumlar saldırılarını tüm ada sathına yayarak Arpalık, Limasol, Baf ve Erenköy'e saldırmışlardır. Bu saldırılar sonucu 30 bin Kıbrıs Türkü 103 köyü terk etmek zorunda kalmıştır. 500 civarında Türk'ün şehit olduğu, okulların, camilerin tahrip edildiği kanlı saldırılar sonucu Kıbrıs Türkleri %3'lük toprak parçası üzerinde küçük gettolarda yaşamaya zorlanmış, Kıbrıs Cumhuriyeti organlarından dışlanmış, acı dolu günler yaşamaya başlamıştır. Rum Yönetim, Türk direnişi karşısında silah zoruyla başaramadığını, Türk bölgelerine deterjandan, eldivene, yün çoraba kadar 49 çeşit malın girmesini yasaklayarak Kıbrıs Türklerini abluka altına almak suretiyle başarmak ister. Fakat Kıbrıs Türkü her türlü baskı, zulüm ve saldırıya karşı direnir(http://www.mucahit.net/Dergiler/Dergi62/Sayfa_2_4.htm) Burada belirtilen malların dışında “Rum yönetimi tarafından Türk bölgelerine girmesi yasaklanan 35 çeşit madde; 1) Demir uçlar, demir köşeler, demir çeşitleri, 2) Çelik levhalar, 3) Kereste 4) Taş, kum, çakıl, 5) Tel, 6) Kamufaj ağları, 7) Kablolara, 8) Tel kesiciler, 9) Mayın arayıcılar, 10) Patlayıcılar, 11) Telsizler, 12) Telefonlar, 13) Av tüfeği saçmaları, 14) Deterjanlar, 15) Kükürt, 16) Amonyumnitrat, 17) Çelik yün, 18) Akaryakıt, 19) Oto yedek parçaları, 20) Oto lastiği, 21) Batarya ve akümülatörler, 22) Yangın söndürücüler, 23) Naylon ve çantalar, 24) Kesiciler, 25) Çizme, çizme çivisi, deri, ip, 26) Lastik ökçeler, 27) Haki Kumaşlar, 28) Eldivenler, 29) Yünlü 30) Çoraplar, 31) Erkek paltoları ve yağmurluklar, 32) Yünlü maddeler, 33) Kömür, 34) Termos, 35) Plastik boru'dur (İsmail, 1988, 322-323).

memurlarına, her ay otuz sterlin maaş öder ve evli olup da memur olan kadınların maaşlarını yarı yarıya azaltır. Halil'in eşi Sevgi de bu durumdan etkilenmiştir (Yaşın, 1974, 288).

3.2.12. Türk Mukavemet Teşkilatının Kıbrıs'ta Vuruşanlar Romanındaki Yeri

Bilindiği üzere 1950'li yılların sonuna doğru EOKA'nın eylemleri artmış ve Türkler, askerî bakımdan gerekli olan bir savunma ve koruma teşkilatı oluşturmaya başlamışlardır. Özellikle 1963'te artan vahşi saldırılar karşısında, Türklerin teşkilatlanması, yüzlerce Kıbrıs Türkü'nün öldürülmesi ve kaybolmasını engelleyememiş ancak Rumların emellerini gerçekleştirmek için başlattıkları çağdışı uygulamaları ve katliamları önlemeye çalışmıştır. İşte bu teşkilatlardan biri de TMT'dir.

Özker Yaşın romanında, Kıbrıs'ın çeşitli bölgelerinde yaşanan olayları anlatırken, eserin belli bölümlerinde TMT'ye de değinmiştir.

Mücahitler romanının Halil karakteri, TMT'nin bir üyesidir. Eserde, Halil'in Türk Mukavemet Teşkilatı'na nasıl girdiğine yer verilir. Halil, Türk Öğretmen, Koleji'nin son sınıfindayken tarih öğretmenin vasıtasıyla TMT'ye girer. Bir ilkokul müdürü, Halil'i arabasıyla evine götürür. Romanda, Halil'in TMT'ye girişi şu cümlelerle ifade edilir. “İlkokul müdürünün adı Kâmil Yaşar'dı. Işığı yakmış, o zaman ben odanın duvarında Atatürk'ün çok büyük ve canlı bir resmini görmüştüm. Resmin tam karşısında Türk bayrağı örtülü bir masa vardı. Masanın üzerinde bir tabanca ile Kur'an duruyordu. Kâmil Yaşar, elimi tabanca ile Kur'an'ın üzerine koydurmuş ve bana Teşkilata giriş andını³³ tekrar ettirmişti. Sonra bir formayı doldurup imzaladım”(Yaşın, 1974, 29).

Yaşın'ın romanında değindiği yemin sahnesi, TMT Derneği Başkanı Yılmaz Bora'nın, TMT yemini ile ilgili anlatısına benzer. “... Bir gece bakarım Mustafa Ali Rıza Bey kapıyı çaldı, geldi. ‘Eee kim var evde?’ dedi. ‘Hanım var’ dedim. ‘Yolla

³³Yaşın'ın romanında, ant içilme sırasında, bahsedilen yemin metni şudur :“Kıbrıs Türkünün yaşayış ve hürriyetine, canına, malına, her türlü anane ve mukaddesatına, her nereden ve kimden olursa olsun vaki olacak tecavüzlere karşı koymak için kendimi yüce Türk ulusuna adadım. Gördüğüm, duyduğum ve hissettiklerimi ve bana emanet edilenleri hiç kimseye ifşa etmeyeceğime, ifşaatın ihanet sayılacağına ve cezasının ölüm olduğun, verilecek cezayı seve seve kabul edeceğime namusum ve şerefim üzerine ant içerim” (Keser, 2007, 447)

hanımı gitsin' dedi. Yolladık hanımı. Kapalı odada bir bayrak, silah ve Kur'an-ı Kerim getirdi ve masanın üzerine koydu. 'Bunlar ne?' dedim. 'Dur bakalım' dedi. Andi da çıkardı. 'Bunu okuyacaksın ve imzalayacaksın' dedi. Yani 'Bunu kabul eder misin etmez misin?' yok. Yani Mustafa Ali Rıza, benim yatkın olduğumu gören arkadaşlardan. Elim Kur'an'ın, silahın ve bayrağın üzerine koydum, okudum ve imzaladım...." (Keser, 2007, 443).

"TMT Lefkoşa Sancağı mensubu Erdoğan Tilki, TMT'ye eleman alımıyla ilgili olarak millî duygularla dolu, gizlilik prensibine azami dikkat eden, TMT'ye faydalı olacağı düşünülen kişilerin askerî eğitimden geçirildikten sonra üst kademenin emirleri doğrultusunda istenen sayıda temin edildiğini, TMT'ye alınan kişilerin seçilirken sıkı araştırmalar yapıldığını, güvenilir personel bulmaya çalışıldığını" belirtir (Keser, 2007, 473). Romanda da Yaşın, bu gizlilik ve soruşturma ilkesini uygun olarak romanın ilgili bölümünü oluşturmuştur. Romanda, Halil Öğretmen'in TMT üyesi olmasına yer verildikten sonra arkadaşlarının da TMT'ye dahil olmalarına yer verilir. "Bu olaydan bir ay kadar sonra bana teşkilata alınmasını uygun gördüğüm arkadaşların adları sorulmuştu. Tuncer'in, Orhan'ın, Şinasi'nin adlarını vermiştim. Onlar hakkında bir ay kadar soruşturma yapılmış, sonra benim gibi aranmışlar, ant içerek teşkilata aza olmuşlardı. Hepimize tek başına hiçbir mana vermeyen kesik resimler verilmişti. Bu resimleri söylenen kişiye götürüp teslim etmiştik. Resimler birleştirilince ortaya çok anlamlı bir kompozisyon çıkmıştı. Resimleri verdiğimiz kişi, bizim Arı Beyimizdi. Biz de Teşkilat'ın Arı'ları idik. Hepimizin bir numarası vardı" (Yaşın, 1974, 30).

Yaşın'ın romanında TMT ile ilgili bölümlerinde sıkça, TMT'nin kullandığı şifreli sözcüklere yer verir. Bunlardan biri de yukarıda kullanılan "Arı" kelimesidir. "Arı" ismi TMT'de kullanılan unvanlardan³⁴ birisidir. "Arı, mukavemetçi er manasına gelir. Kuruluş ismi ise Kurt'tur" (Keser, 2007, 456).

³⁴TMT'de Kullanılan İsimler ve Anlamları:

Kuruluş İsmi	Daha Sonraki	İsmi'nin Manası
Bozkurt	Bozkurt	Bayraktar
Yayla Beyi	Sancaktar	Alay Komutanı
Yayla	Sancaktarlık	Tabur
---	Serdar Alay	Komutan Yardımcısı
Otağ Beyi	Kovan Beyi	Tabur Komutanı
Oba Beyi	Petek Beyi	Bölük Komutanı
Çadır Beyi	Oğul Beyi	Takım Komutanı
Kurt	Arı	Mukavemetçi Er (Keser, 2007, 456).

Halil Öğretmen'in köyde girdiği çarpışmadan kısa bir süre sonra, Teğmen Eybil Çetiner aracılığı ile Büyük Reis'in, yani Serdar'ın yanına çağırılmıştır. İşte bu bölümde de TMT'ye ait şifreli sözlere yer verilir:

Halil Öğretmen ve Serdar aralarında gündemde yer alan konulara dair konuşurlar. Serdar, köyden gelen haberin yazılı olduğu kağıdı Halil'e verir. Kağıtta: *"Köyün civarında sürüler dolaşüyor. Arılarımız kovanlarına girdi. Akşam iki saat yağmur yağdı. Şimdi hava bulutlu"* yazılıdır. Bunun anlamı ise şudur: *"Köyün etrafında silahlı Rumlar dolaşıyor. Mücahitler mevzilerine girdi. Akşam iki saat silahlı çatışma oldu. Şimdi de durum düzelmiş değildir"* (Yaşın, 1974, 121).

Bu şifreli sözlerden birine de romanın ilk kısımlarında yer verilir. Halil Öğretmen, Rumlarla girdiği çarpışmada, hastaneye kaldırıldıktan sonra, arkadaşı Tuncer'in şehit olduğunu öğrendiğinde, arkadaşlarıyla "hasrete gittikleri" zamanları anımsar. *"Teşkilatın sözlüğünde, hasrete gitmek, eğitime gitmek, demektir"* (Yaşın, 1974, 30).

Romanın ilerleyen bölümlerinde Halil Öğretmen ve yanındakilerin (Hasan, Salih, Ramadan ve Ramadan'ın annesi Hatice teyzenin) kaçırılması olayında; Rumlar, Halil'i sorguya çekerken TMT hakkında sorular sorarlar. Halil bir şey bilmediğini ya da tam aksini söyler (Yaşın, 1974, 175). Rumlar, sorguda silah kurup, doldurmasını isterler. Halil ise kendini açığa çıkarmamak için bilmiyormuş gibi davranır ve kendi kendine aslında bu işin öğretmeni olduğunu söyler (Yaşın, 1974, 174). Halil'in TMT'de, silah eğitmeni olduğunu Yaşın, burada açıkça vurgular. Ama ilk olarak Halil ve arkadaşlarının silah eğitmeni oldukları, romanın ilk bölümlerinde belirtilir. *"Hasrette, her çeşit silah kullanmayı, savaş tekniğini öğretmişlerdi bize. Biz yalnız, mücahit olarak değil, eğitimci olarak ta yetiştirilmiştik. O derece ciddi çalışmalarda bize hep bir oyun gibi gelmişti. Ama istenen her şeyi öğrenmiştik. Özellikle benim ve Şinasi'nin nişancılığı kampta şöhret yapmıştı"* (Yaşın, 1974, 30).

"TMT beş kişilik hücrelerden oluşan bir yeraltı teşkilatıdır. Hücre üyesi, yalnızca kendi hücreindeki beş kişiyi tanır, diğer hücreleri ve personelini tanımaz. Üst kademe ile irtibatı sağlayanlar ise hücre liderleridir" (Keser, 2007, 451).

Romanda Halil ve yakın arkadaşları olan Şinasi, Orhan, Tuncer'i de bir hücre olarak düşünebiliriz. Yalnız Tuncer romanın başında şehit olmuştur. Romanın

ilerleyen bölümlerinde, Halil, Orhan, Şinasi, Teğmen Eybil ve Ali'nin aynı eğitim kampında olduklarını görürüz. Ayrıca Halil'in arkadaşları Orhan ve Şinasi, Halil'e "Reis" diye hitap etmektedir (Yaşın, 1974, 202). Bu grupta üst kademe ile irtibatı sağlayan kişilerden biri de Halil'dir. Halil, kendisi gibi eğitmen olan Ali aracılığı ile karargâha çağrılır. Karargâhta, Binbaşı, Halil'den köyde yaptıkları gibi her cins silahı kullanabilen mücahit yetiştirmelerini ister (Yaşın, 1974, 205).

Romanda, Binbaşı eğitime alınacak kişileri üç sınıfa ayırır. Birinci sınıfın; gönüllüler olduğunu, bunların, mücahitlere yardımcı olmak istediğini, ancak silah kullanmasını bilmediklerini; ikinci sınıfın, son olaylardan sonra dairelerine gidemeyen memurlar olduğunu, maaşlarını almalarına rağmen, çoğunun boşa gezip, havadan para aldıklarını; üçüncü sınıfın ise kahvelerde, kulüplerde, çarşıda, sokakta pek bol olan aylaklar takımı olduğunu, bu grubun, kendilerinin işe yaramadığı yetmezmiş gibi bu dava için hayatını ortaya koyanları da hor görüp tepeden baktıklarını, gereksiz dedikodularla ortalığı karıştırdıklarını, aralarında zengin olanların adayı terk ettiklerini, belirtir (Yaşın, 1974, 205- 206).

Türk Mukavemet Teşkilatı'nda görev yapan personel, öncelikle gizli harekât tekniği, pusu, baskın, sabotaj, ve silahlar, atış, yanaşık düzen, kamuflaj, hedeflere yaklaşma ve hedeflerden uzaklaşma konusunda eğitime tabii tutulur ve geceleri, köylere silahları götürerek, oradaki TMT mensuplarına silahları sökmeleri, açmaları ve silahlarla nasıl ateş edileceği öğretilirdi (Keser, 2007, 458).

Buna benzer bir uygulama romanda, Halil'in Ağırdağ'da mücahitlere verdiği eğitim kampında görülür. Halil bu kampta, silah bozup tekrar kurmasını, silah çeşitlerini ve nişan alış şekillerini gösterir (Yaşın, 1974, 241).

Yine romanda TMT'nin gizlilik esasına değinilir. Halil'in eğitim yaptırdığı karargâhta şu yazılar asılıdır. "Gör, duy, konuşma, Bütün sırrı burada bırak...." (Yaşın, 1974, 300).

TMT'nin gizliliğini açıklayan en güzel ifadelerden biri de Kenan Çoygun tarafından dile getirilen sözlerdir:

TMT nedir?

Hem görürüm, hem görmezim uykudaki göz gibi,

Hem dururum, hem yürürüm üzengideki ayak gibi,

Hem varım, hem yokum gül suyundaki koku gibi,

Hem susarım, hem okurum kitaptaki yazı gibi.

İşte ben TMT'yim (Kalelioğlu, 2009, 203-204).

Millî Mücadele'nin yaşandığı yıllarda, silah ve patlayıcı temini için Kıbrıs'ta da çeşitli yollara başvurulmuştur. “İngilizlerden çalınan ve satın alınan silahlar, daha sonraki dönemlerde kıt imkânlarla, yoktan var olma mücadelesinde gurur verici bir olay olarak değerlendirilmiştir. Kırıkkale³⁵ adı verilen Lefkoşa'daki küçük silah atölyesinde silah imal edilmiştir” (Keser, 2007, 496-497)

Özker Yaşın, Kıbrıs'ın bu zor günlerinde, mücahitlerin silahlanması açısından önemli bir yer teşkil eden “Kırıkkale” silah fabrikası hakkında okuyucuya bilgi verir. Romanda, Halil adlı kahraman, bu fabrika için şunları söyler: “*Artık silahlarımızın çoğunu Lefkoşa'da kendimiz yapıyoruz. On beş yaşından, altmış yaşına kadar yüzlerce kişi çalışıyor bizim 'Kırıkkale fabrikasında!' Stenler, havan topları, havan mermileri, geri tepmezler ve benzeri silahlar yapılıyor. O derme çatma yerde, yüzlerce insanın mevzilere daha fazla silah ve cephane yetiştirmek için, en ilkel usullerle arı gibi çalıştığını her görüşte, bir güven duyuyorum içimde*” (Yaşın, 1974, 301).

3.3. Girne'den Yol Bağladık Romanının Kıbrıs Tarihiyle İlgisi

Özker Yaşın'ın *Girne'den Yol Bağladık* romanı da *Kıbrıs'ta Vuruşanlar* romanında olduğu gibi, tarihle iç içe olan bir eserdir. Bir romanda bulunması gereken özellikleri taşımakla birlikte bazı sayfalarını okurken, roman âdeti bir tarih kitabı okumuş gibi bir his uyandırır. Bu söylediğimize, kitapta örnek olarak verilecek en iyi bölüm kitabın kahramanı Oktay'ın günlüğünden okuyucuya aktarılan tarihî

³⁵ Kırıkkale ismi verilen basit atölyede, böylece ilkel usullerle de olsa yavaş yavaş hafif silah üretimi de bu arada başlar. “TMT Lefkoşa Sancağı Kovanbeyi Nevzat Uzunoğlu o günleri şöyle anlatmıştır: Silah, cephane ikmalimiz çok zor oluyordu. Bunun üzerine Lefkoşa'da mevcut olan birçok tornacı ve teknik eleman kendi aralarında bizim teşvikimizden önce birleştiler ve Kırıkkale isimli atölyenin birinde faaliyete başladılar. Ömer Usta'nın, sinemacı Kemal Usta'nın, Ali Usta'nın torna hanesi vardı ve biz bunu iştince bunları bir araya getirdik. Kendilerine büyük bir yer verdik. Şimdiki Mücahitler Derneği'nin alt kısmında, Kırıkkale silah fabrikası isimli bir atölye kurduk. Orada önce Sten imal edilmeye başlandı. Seri halde imal ediyorduk ve haftada 30 - 40 tane silah imal ediliyordu. Alayın bize vermiş olduğu birkaç tane Tomson'dan numune olarak Tomson imaline başladık. Tabi Tomson'un kapak takımlarını dökecek malzememiz mevcut değildi. Ayluka kilisesinden, indirdiğimiz çanların, kampanaların bronzundan istifade ederek tornacılarımız onlardan kapak takımları, tektik takımları yaptılar. Çok kabiliyetli ustalarımız vardı. İhtiyaç da olunca insan yaratıyor, yoklukla her şeyi yaratıyor...” (Keser, 2007, 498).

olaylardır. Her ne kadar bir romandaki olayların kurgulanmış olaylar olduğunu söylesek de bu romanda anlatılan hikâyelerin bazıları, bire bir olarak Kıbrıs Türkü'nün yaşadığı olaylardan alınmıştır.

Romanın tarihine gelecek olursak Yaşın'ın bu romanında bizlere sunduğu zaman dilimi, sadece 4 Kasım 1974 Pazartesi ile başlayan yedi günlük süreci değil aynı zamanda 1974 Barış Harekâtı öncesinde ve sonrasında gelişen olayları da kapsar. Eserde 1963'te Rum baskıları sonucu on bir yıl topraklarından ayrı kalan ve 1974 sonrasında, yaşam haklarının korunması için Kuzey Türk bölgesine yerleştirilen Kıbrıs Türklerinin göç hikâyesi anlatılır. Bu göç hikâyesi Oktay, Sadık dayı, Arif dayı, Osman Gezer, Burhan Çavuş, Cemil, Ali ağabey, köy öğretmeni İlder, Fuat, İbrahim, Yeşilirmak'taki gazinonun önündeki ihtiyar karı-koca, köy öğretmeni Güzin Erkan gibi kişilerin anıları aracılığıyla okuyucuya sunulur. Ayrıca bu anlatılarda, 1974 öncesi ve sonrası millî kahramanlık hikâyelerine de yer verilir.

Özker Yaşın, romana Ahmet Kutsi Tecer'in şiiriyle başlar ve yine romanını bitirirken de bu şiire yer verir. İlkokul sıralarında ezberden söylenen bu çocuk şarkısı, romanla özdeşleşir ve daha anlamlı bir hâl alır. Kısacası bu şiir için, romanın temel konusunu oluşturduğunu ve romanda da anlatıldığı üzere 1963'ten sonra artan Rum saldırıları sonucu topraklarını korumak için mücadele veren ve ilerleyen yıllarda asayişleri için, köylerini terk etmek zorunda kalan binlerce Kıbrıs Türkünün ortak duygusunu yansıttığını söyleyebiliriz.

“Orda bir köy var uzakta

O köy bizim köyümüzdür

Gezmesek de, tozmasak da

O köy bizi köyümüzdür

Orda bir ev var uzakta,

O ev bizim evimizdir.

Yatmasak da, kalmasak da

O ev bizim evimizdir” (Yaşın, 1976, 414).

Romana da adını veren, Yasemin Kumral'ın "*Girne'den Yol Bağladık Anadolu'ya*" şarkısı romanın birçok bölümünde geçer. İlk olarak romanın kahramanı Oktay, Bayrak Radyosu'nda çok çalınıp söylendiğini belirttiği bu şarkıyı, romanın ilk bölümünde evden çıkmadan dinler (Yaşın, 1976,7-8) Yine romanın ilerleyen bölümlerinde kura çekimi için K. köyüne giden yolcular, sevinç içinde radyoda çalan şarkıya eşlik ederler (Yaşın, 1976, 56). Şarkıyı dinleyen yaşlı bir adam Tanrı'ya şükreder ama kendi köyleri Rumların elinde kaldığı için üzünlüğünü de dile getirir (Yaşın, 1976, 57). Oktay ve eşi Aysel yakınlarını yemeğe çağırdıklarında, televizyonda bir yandan Atatürk resminin ve Türk bayrağının gösterildiğini görürler. Fon müziği olarak da "*Girne'den Yol Bağladık Anadolu'ya*" şarkısı çalmaktadır. Şairinin son kıtasında Tanrı'ya şükrettiği gibi Burhan Çavuş da Tanrı'ya bugünleri görebildiği için şükreder ve ağlar (Yaşın, 1976, 269). Romanın son bölümünde Oktay eski köyü Peristerona'ya (Güvercinlik) doğru bakarken, Mehmetçiğin transistörlü radyosundan yine bu şarkıyı dinler ve gözleri yaşlı bir şekilde oradan ayrılır (Yaşın,1976, 414).

Yazar Ahmet Kutsi Tecer'in şiiriyle, "*Girne'den Yol Bağladık Anadolu'ya*" şiirlerini birbiri ardına verirken, aslında tarihî dönemler arasındaki geçişi de sağlamış olur. Yazar iki şiir arasında bağlantı kurarak hem Oktay'ın duygularını yansıtır hem de Kıbrıs Türklerinin yaşadığı toprakları, tarihini unutmayacağını, anavatan ile beraber verdikleri zorlu mücadelenin değerini bilerek bundan sonra bağımsız olarak yaşayacağını anlatır.

"İrkımın Akdeniz'de bir sevinci var

Yurdumun Mersin'den öte bir devamı var

Girne'den yol bağladık Anadolu'ya

Şanlı ordumun Kıbrıs'ta bir zaferi var

Dost musun düşman mısın al şu dersini

Yoksa bildirmek kolay sana haddini

Bir İzmir, bir 9 Eylül işte örneği

20 Temmuz sabahı gördün halini

Ordusuyla Milletiyle bir bütünüz biz
Vatan için göz kırpmadan can veririz biz
Tarihimde her sayfa zaferle dolu
Bariş için savaşıyan Türküz biz

Yurdumun her parçası canımdan kıymetli
Ölürüm de vermem onun bir zerresini
Canla aldık kanla aldık her bir yerini
Şükür Tanrım sana gösterdin bu günleri” (Yaşın,1976, 56-57).

Romanın ilk sayfalarından itibaren sadece Kıbrıs’tan değil, Türkiye’den de haber verilir. Oktay, 4 Kasım 1974 tarihinde radyodan, Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanı Henry Kissenger’in, Kıbrıs sorunu ve başka konular hakkında görüşme yapmak üzere 8 ve 9 Kasım günlerinde Türkiye’yi ziyaret edeceği, Türkiye’deki sıkıyönetim ile ilgili haberleri, Dışişleri Bakanı Turan Güneş’in Birleşmiş Milletler Genel Kurulu’nun Kıbrıs hakkındaki görüşmelerine katıldığı, Rumların Türkler için kınama kararını çıkarmayı başaramadıkları” haberlerini, dinler (Yaşın, 1976, 8-9).

Romanda geçen bu haberler, o yıllardaki tarihlerden alınmıştır. Bu görüşmeler sonucunda; *1 Kasım 1974 tarihinde, BM’de 117 olumlu oyla alınan ve hiçbir devletin karşı oy vermediği (Türkiye’nin de oy verdiği) 3212 sayılı bu karar ile Kıbrıs’ta Türk toplumunun eşitliği kabul edilmiştir (İsmail, 1988, 305).*

Romanda Oktay’ın radyodan aldığı bu haberler verildikten sonra, yazar Oktay hakkında da bilgiler verir. Onun, Peristeronalı olduğundan bahsettikten sonra 21 Aralık 1963 Cumartesi günü Lefkoşa’nın Tahtakale semtinde iki Türkün öldürülmesiyle şiddetini artıran olaylara değinir (Yaşın,1976, 10). Bu olaylara değinirken yazar, zamanı Oktay’ın çocukluğuna götürür. Bu acı günler yaşanırken Oktay, Bayraktar Ortaokulu’na köyden gidip gelen bir öğrencidir. O gün hem iki Türk öldürülmüş hem de Rum polisler Lefkoşa Türk Lisesi önündeki liselilere ve Girne Kapısı’ndaki Atatürk heykeline ateş açmışlardır. Bu olaylar sonrasında müdürleri, okulun tatil olduğunu söylemiştir (Yaşın,1976, 10). Oktay 23 Aralık Pazartesi günü, Lefkoşa’ya okula gitmek için otobüse biner. Otobüs Koccina

Dirimitya köyünden geçerken şoför bir tuhafılık olduğunu sezer. Ardından emekli bir polisin tavsiyesiyle Girne asfaltı yolu üzerinden silah sesleri arasından giderler. Daha sonradan Lefke ve çevresindeki Türk köylerinde bulunan otobüslerdeki Türklerin kimisinin hapse atıldığını, kimisinin ise öldürüldüğünü ve Omorfo ve Lefke üzerinden gelen araçların Yunan barikatları nedeniyle Lefkoşa'ya geçirilmediğini öğrenirler. Yani emekli polis, hayatlarını kurtarmıştır (Yaşın, 1976, 12-14). Okulun açık olmayacağını düşünen Oktay, Lefkoşa'daki güvenli bir yerde olan amcasının yanına gider. Oktay, buradayken Rumlar birçok Türk bölgesini ateşe vermiş, Küçük Kaymaklı bölgesi düşmüş, 25 Aralık gecesi Kumsal bölgesini basan Rumlar, Türklerden bazılarını esir almış, bazılarını öldürmüştür, Türk alayından Dr. Binbaşı Nihat İlhan'ın eşi ve çocukları da katledilmiş, Türk jet uçaklarının Lefkoşa üzerinde ihtar uçuşu yapması sonucu silah sesleri kesilmiştir (Yaşın, 1976, 14-15).

Romanda anlatılan 1963 olayları, gerçekten de Kıbrıs Türkü'nün karanlık günlerini yansıtır. "21 Aralık 1963 sabahı erken saatlerde Tahtakale semtinde iki Türk'ün öldürülmesiyle soykırım nitelikli saldırıların başlaması, 22 Aralık 1963 tarihinde Rum polislerin Türk Lisesi önündeki öğrencilere ateş açarak onları yaralamaları, T.C.M Başkanı Denктаş'ın çalışma odasının ve Girne yolu üzerindeki Atatürk heykelinin kurşunlanması, Rum mevzileri tarafından Türk semtine kurşun yağdırılması, o güne kadar gizliliğini koruyan TMT'nin açığa çıkıp savunmaya geçmesi, Yunan alayının desteğini de alan 1000 kişilik Rum kuvvetlerinin 1960 sayımına göre 5126 Türk'ün yaşadığı Küçük Kaymaklı'ya saldırması, buna karşılık mücahitlerin ve gönüllü sivillerin kahramanca mücadele etmeleri ancak mermileri bitince Hamitköy'e çekilmeleri, köyün tahliyesi sırasında Türklerin emniyetini sağlamakla görevli olan Hüseyin Ruso'nun şehit edilmesi" o yıllarda yaşanan tarihî vakalardır (Emircan, 2007, 186-187).

Oktay, o günlerde Bayrak Radyosu'nda, *Bir Şahlanışın Destanı* başlığı altında okunan şiirleri, destan parçalarını dinleyerek Lefkoşa'daki yaşanan olayları ve Beden Eğitimi Öğretmeni Hüseyin Ruso'nun şehit olduğu haberini öğrendiğini söyler (Yaşın, 1976, 15). Romanda, destan parçaları olarak belirtilen şiirler, Özker Yaşın'ın kendi şiirleridir. Yaşın'ın romanlarında kendi şiirlerine yer verdiğini ya da kendi şiirlerinden bahsettiğini sıklıkla görürüz. Burada da benzer bir durum vardır. Yaşın, romanında anlattığı bu hikâyenin aynısını Nevzat ve Ben isimli kitabının üçüncü

cildine almıştır. Yaşın'ın romanında, Oktay'a ait olan bu sözlerin, gerçek sahibinin Numan Ali Levent olduğu anlaşılır. “Özker Yaşın Hakkında Yazılanlar” bölümünde de belirttiğimiz üzere, Numan Ali Levent anlatısında, “Özker Yaşın'ın Kıbrıs Türk mücahitlerinin kahramanlıklarını, inanç dolu sesiyle anlattığını, *Bir Şahlanışın Destanı- Kanlı Kıbrıs*³⁶ adını koyduğu eserindeki şiirleri vasıtasıyla kendisinin ve Akıncılar köyünde bulunanların Lefkoşa'da neler olup bittiğini, Hüseyin Ruso'nun şehit edildiği haberini öğrendiklerini” belirtir (Yaşın, 2004, 160).

Yaşın, *Kanlı Kıbrıs* adlı şiir kitabının onuncu ve on birinci bölümlerinde, Küçük Kaymaklı'da yaşananları gözler önüne sermiştir (Yaşın, 1964, 31-36). Bu şiirinde bahsettiği küçük bebeğin adı da Oktay'dır. *Girne'den Yol Bağladık* romanındaki Oktay da on üç yaşında küçük bir çocukken bu şiiri dinler. Yaşın'ın bu şiirinde, ailesinin, evinin, köyünün saldırıya uğraması sonucunda Eokacı'lar tarafından öldürülen, geleceği yok edilen Oktay'ın yerini, bu romanda Kıbrıs Barış Harekâtı'nın gerçekleştiğini ve Türklerin bağımsızlığa kavuştuğunu gören bir Oktay alır.

Romanda, Oktay, çarpışmadaki seslerin kısa zamanda kesildikten sonra eve döneceğini düşünürken, 23 Aralık 1963'te ayrıldığı Peristerona'ya, 1968'de anne ve babasıyla gidebildiğini, ancak yağmalanan evlerini gördükten sonra Lefkoşa'ya geri döndüklerini anlatır (Yaşın, 1976, 15-16).

Romanda, Oktay'ın başından geçen bu olayın bir benzerini Özker Yaşın kendisi yaşamıştır. Yaşın, “kanlı olaylar başladığı sırada üyesi bulunduğu TMT tarafından, Pazartesi günü Lefkoşa'da bulunması istendiği için kimsenin bilmediği

³⁶ “... Devam ediyor yaylım ateşi
Bir kurşun kundaktaki Oktay'ı öldürüp
Girdi annesinin göğsüne.
Karardı emzikli kadının gözleri
Her şey bitti genç anne,
Her şey bitti,
Bit-ti her şey...

*Ve Hüseyin Ruso
Yakalayıp genç kadını
İlerliyor tarlaların içinde
Yaralı kadın köylülerde
Kucağında cansız yavrusu
Hüseyin geri döndü,
Toplamıya yoldaki çocukları*

*Hain Eoka'cılar
Hedefe düşürdüler Ruso'yu
Ve iyice taradılar*

*Ruso kan içinde yerde,
Ruso şehit oldu
Ruso'nun kanlı yüzü
Bir parça Türk bayrağından...” (Yaşın, 1964, 35).*

yeni arabasıyla Peristerona, Akaca, Koccino Dirimityo ve Eğlence köylerini geçerek Lefkoşa'nın Türk bölgesine ulaşır. 23 Aralık 1963'te ayrıldığı evine ancak 1969 yılında geri dönebilir. Geri döndüğünde ise '*evim, evim güzel evim dediği*' yuvasının, eşyalarının, bahçesinin yağmalandığını, çalışmalarının ve kırtasiye deposunun yok edildiğini görür" (Yaşın, 2004, 110-111).

Binlerce Kıbrıs Türkü gibi, Özker Yaşın'ın da yaşadığı bu zor günler, onu öylesine çok etkilemiş olmalı ki Peristerona gibi saldırıya maruz kalan birçok köy olmasına rağmen kendi köyü olan Peristerona'yı ele almıştır. Romanlarında, oranın tarihî geçmişinden bahsetmiş, doğal güzelliklerini betimlemeleriyle vermiştir. Köyünden bahsederken, çocukluğunun geçtiği evine de büyük özlem vardır. Bu bölümde de Özker Yaşın'ın hayatından izler bulmak mümkündür.

Romanda yıllarca kiracı olmak durumunda kalan Oktay, ev meselesi açıldığında Ziya Osman Saba'nın;

"Evim evim

Ellerimle takacağım

Pencerelerine perdelerini

İki kişilik karyolanın yerini..." şiirini ezberinden okur ve 1963 yılına kadar ailece yaşadıkları o güzel evi hatırlar (Yaşın, 1976, 43).

Oktay, kura çekimi için K. köyüne gideceğini patronuna söyleyip izin aldıktan sonra, Asmaaltı'ndaki Salih'in kahvesinde Sadık dayı ve İbrahim ile konuşurken onlardan, köylerinde mahsur kalan dokuz kişiden ikisinin şehit olduğunu, Atlılar, Muratağa, Sandallar köylerinde durumun çok daha kötü olduğunu, bu köylerde kadınları, ihtiyarları, çocukları, bebekleri öldürdüklerini, Taşkent köyündeki bütün erkeklerin öldürüldüğünü, Birleşmiş Milletlerin toplu mezarlar bulduğunu ama Rumların bu mezarların açılmasına izin verilmediğini öğrenir (Yaşın, 1976, 18).

Yaşın'ın romanında belirttiği köylere yapılan saldırılar, 1974 tarihinde Rum saldırganlar tarafından gerçekleştirilen insanlık dışı vakalardır. "1960'ta yapılan nüfus sayımına göre 113 Türk'ün yaşadığı Muratağa köyü, 16 Ağustos'ta Türk taarruzunun ikinci gününde, üniformasız Rumlar tarafından katledilir. 50 Türk'ün

yaşadığı Sandallar köyü sakinleri de Mutlu Barış Harekâtının getirdiği umutla beraber düşmana karşı direnmeye çalışırlar. Fakat Piri ve Peristerona'dan gelen bir otobüs dolusu Rum, evlere girerler ve Türkleri saklandıkları mağaralardan çıkararak insanlık suçunu gerçekleştirirler” (Emircan, 2007, 115-116). “Burada cesetler Aloa köyünde olduğu gibi toplu hâlde dozerlerle açılan hendeklere gömülürler. Muratağa ve Sandallar Köyü'nde açılan toplu mezarlardan başka 88'den fazla ceset çıktığı belirtilir” (Oberling, 1988, 149-150) “Önce genç erkekleri esir alınmış, 41 Türk'ün yaşadığı Atlılar köyünde, Rumlar tarafından 37 Türk'e önce kendi mezarları kazdırılır. Daha sonra bu Türkler katledilirler. 16 günlük Seldenlerin, 18 aylık Kaanların üst üste atılarak üstleri buldozerler kapatıldığı Atlılar köyünün insanları, 1955-1974 yılları boyunca, Rum hakaret ve saldırılarına rağmen köylerini terk etmezler” (Emircan, 2007, 117-118). 843 Türk'ün³⁷ yaşadığı karma bir köy olan ve 1974'ten önce Rum saldırıları sonucunda şehit veren köylerden olan (Emircan, 2007, 119), “Taşkent (Tokhni), 14 Ağustos 1974 günü Rum saldırısına uğrar. Rumlar tarafından, yaşları 13 ile 74 arasında değişen 70 kadar Türk erkeği ve Tatlısu (Mari) ile Terazi (Zyyi) köylerinden getirilen 15 kişi bir araya toplanarak Limasol istikâmetine doğru götürülürler. Kazılmış mezarların başında kurşuna dizilenler arasından sadece bir Kıbrıs Türk'ü kurtulur.” (İsmail, 1988, 200).

Yaşanan bu olayların ardından Birleşmiş Milletler Barış Gücü'nden İngiliz Bakan James Cross, “*Rum muhafızlarının Türk rehinaleri bir meydana toplayarak makineli tüfek ateşi ile taradıklarını gördüm. Öldürülenlerin çoğu kadın çocuk ve yaşlı kimselerdi. Birleşmiş Milletler'in müdahalesi ile ve İngiliz pasaportu sayesinde kurtuldum. Limasol'u, Türkler için bir cehennem haline getirdiler. İnsanlık için utanç veren bu vahşete son veriniz*” sözlerini söylemiştir (Hakeri, 1997, 159).

Oktay kahveden çıkarak Bedevi pastanesine uğrar. Burada babası ölmeden önce, oturdukları evde komşuları olan ve Küçük Kaymaklı'dan göçmen olarak gelen, oldukça konuşkan biri olan Ali ağabey ile karşılaşır. Ali ağabey onlara, Küçük Kaymaklı'dan Hamitköy'e kaçarken üstlerindeki eşyalarıyla evden çıktıklarını, yanlarına hiçbir şey alamadıklarını, Hüseyin Ruso'nun yanında şehit düştüğünü, Limasol stadyumunda 2000 Türk erkeğinin, zor koşullar altında, 96 günlük esir hayatı geçirdiğini, daha üç gün önce esirlikten kurtulduğunu, hem 1963 hem de 1974

³⁷ Bener Hakkı Hakeri Taşkent köyünde 480 Türk'ün yaşadığını söyler (Hakeri, 1997, 155).

yılında göçmen durumuna düşürüldüğü anlatır (Yaşın, 1976, 19-20). Oktay, Ali ağabeye bu sefer üzülmemesini, çünkü zararların karşılaşacağını söyleyince, Ali ağabey, kendileri gibi esirlikten yeni kurtulanların daha ev sahibi olmadan, bazı açık uyanıkların güzel evleri aldığını söyler. Oktay da bu söylentilerin olduğunu ama bazen Kıbrıslıların bire bin kattıklarını ifade eder (Yaşın, 1976, 21-22).

Romanda Ali ağabeyin de anlattığı üzere, günlerce esir olarak tutulan kişiler, “31 Ekim 1974 tarihinde her iki tarafın anlaşmasıyla, mübadele yoluyla serbest bırakılmıştır” (Oberling, 1988, 151).

Ağabey, ayrıca esirlik günlerinde, grubun içinde bulunan Hasan Cafer isimli birinin “Dağ Başını Duman Almış” marşını orada bulunan herkese beraber söylemeyi teklif ettiğini ancak kimsenin ona eşlik etmemesinin ardından Hasan Cafer’in tek başına marşı söylediğini, Hasan Cafer’in Türkleri esir tutan Rumların üzerine yürümesinin hemen ardından vurulduğunu ancak ölmediğini, Rumların hastaneye götüreceklerini söylediği Cafer’i, dışarda şakağından vurarak şehit ettiklerini anlatır (Yaşın, 1976, 31-32).

Özker Yaşın’ın romanında anlattığı gibi, Hasan Cafer Rumlar tarafından katledilen bir Kıbrıs Türkü’dür. (<http://www.yeniduzen.com/detayars.asp?=10771>).

Romanın, “Oktay’ın Günlüğünden” bölümünde tarihî olaylar alt alta verilir. Oktay, 16 Temmuz 1974’te televizyonlarda Makarios’un öldüğü haberlerinin yayınlanmasına rağmen Bayrak Radyosu’nun onun ölmeyip kaçtığını söylediği haberini (Yaşın,1976, 92), Lefkoşa Rum bölgesinde çarpışmalar başlayınca onun gibi tüm mücahitlerin silah altına alındığını (Yaşın, 1976, 92), 19 Temmuz 1974 tarihlerinde bir an önce Türkiye’nin müdahaleyi gerçekleştirmesini beklediklerini, 1964 ve 1967 yıllarında olduğu gibi umutların boşa çıkmasını istemediklerini, Nicos Sampson’un cumhurbaşkanı yapıldığını ve askerî darbe sırasında iki binden fazla Rum’un öldürülmesi olaylarını günlüğüne almıştır (Yaşın,1976, 93-94).

Yaşın’ın romanında bahsettiği bu tarihlerde “toplumlararası uzlaşmaların uzamasından rahatsız olan Yunanistan, adanın ilhakını gerçekleştirmek için engel olarak gördüğü Makarios’u, 15 Temmuz 1974 günü, eski EOKA teröristlerinden, cinayetleri ile meşhur Nikos Sampson’u ve Rum Milli Muhafız Teşkilatı’nı görevlendirerek devirir ve “Kıbrıs Elen Cumhuriyeti’ni” ilân eder. Türkiye, İngiltere

ve Amerika bunu tanımazlar ve Türkiye meydana gelen gelişmeler karşısında Garantörlük Antlaşması'nın dördüncü maddesinin verdiği yetkiye dayanarak İngiltere ile beraber Kıbrıs'a müdahale etme kararını alır" (http://www.mucahit.net/diger_konular/kibristarihi.htm)

Rauf Denктаş, "1975 Nüfus Mübadelesi Anlaşması'nın Bilinmeyen Yönleri" (11 Ocak 1980- Halkın Sesi) yazısında o günleri şöyle anlatır:

1974'teki Yunan darbesi ile Türklerin durumu daha da kötüleşmişti. Öldürmeler ve Türk-Rum ayrımı yapmaksızın topluca gömmeler başlamıştı. Henüz ölmemiş yaralıları bile silah zoru ile kendi papazlarına gömdürüyorlardı. Darbe yüzde yüz başarıya ulaştığı an Türklerin topyekün öldürülmesi başlayacaktı. Yunanlı generaller, öldürülen Türklerin mezarlıklarına gömülerek öldürme olaylarının gizliliğini koruma emri veriyorlardı" (İsmail, 1988, 313).

Oktaay, günlüğünün devamında harekât sırasında, Korgeneral Nurettin Ersin'in görevinin Girne'nin Boğaz bölgesine helikopterle ve Gönyeli ovasına paraşütle inen Mehmetçikle deniz yoluyla adaya ulaşan askerlerin birleşmesini sağlamak olduğunu, yine Bedrettin Demirel Paşa'nın sorumluluğunun da Girne ve Boğaz bölgesinde birleşmeyi gerçekleştirmek olduğunu, kendisinin de bu birleşmede görev aldığını, çok iyi Türkçe konuşan Yunanlıların, mücahitleri oyuna getirdiğini, bunun sonucunda birçok mücahidin şehit olduğunu, ölenleri tanınmakta zorlandığını, Doğruyol'da en yakın arkadaşlarından İsmet Mustafa, Önder, Alpay, Osman, Ali isimli arkadaşlarının şehit edildiğini, anlatır (Yaşın,1976, 94-98).

Romanda bahsedilen kişiler, Kıbrıs harekâtında yer alan askerler ve eserde hayatlarını kaybeden kişiler de Doğruyol'da yapılan katliamda şehit olan Türklerdir. "20 Temmuz gecesi Rumların Doğruyol tepesine saldırmasının ardından sağ olarak kurtulan Vedat Toksoy, Beşparmak Dağları'na hakim bu mevzilerin, 1964 yılından bu yana Kıbrıs Türklerinin elinde olduğu için baskın gecesi Rum askerlerinin arkalarından sızacaklarını beklemediklerini, ama sonrasında Rumların görünmeden geldiklerini, Rumlar Türkçe konuştukları için onları çıkartma yapan Türk askeri olduğunu zannettiklerini anlatmasının ardından, bu saldırıda şehit düşen arkadaşlarını günler sonra uçurumun dibine inerek bulduğunu, onları bulduğunda vücutlarında herhangi bir kurşun olmadığını, esir düştüklerinden sonra canlı canlı uçurumdan

atıldıklarını anladığını, kendisi de ölürse onların ölümlerini kimse tanıyamaz diye ayaklarına taş bağlayıp isimlerini yazdığını söyler. Bu isimler, Osman Benli, İsmet Mustafa, Alpay Raif, Fevzi Mehmet, Mustafa Behiç, Mustafa Abdullah, Erol İsmail...’dir” (http://www.hurriyet.com.tr/strateji/12207363_p.asp, 2009).

Oktay, günlüğündeki 30 Temmuz tarihli notunda, birleşme sırasında yaralı olarak buldukları Salâhi Halil isimli mücahidin anlattığı olaylara da yer verir. Salâhi Halil, Doğruyol baskınından mucize olarak kurtulmuş ancak pek çok işkenceye maruz kalmış biridir. Salâhi, o dehşet saatlerini acı bir şekilde anlatmıştır. Oktaylara, Rumlar tarafından yakalandıklarında, ilk olarak sekiz kişi olduklarını, üstlerinden değerli eşyalarının alındığını, Rumların sordukları soruları yanıtlamayınca iki arkadaşlarını haç şeklinde yere yatırıp şehit ettiklerini, Salâhi’nin yanındaki aşçıyla beraber Rum askerlerine yiyecek getirmek için gidip geri döndüklerinde arkadaşlarının öldürüldüğünü, sonrasında yanındaki yaşlı ihtiyarın da şehit edildiğini, kendisinin karargâhla ilgili sorulara yanıt vermeyince dövüldüğünü, yanında bir Türk komandosunun üzerine bomba atarak öldürdüğünü, yine başka bir askeri yanında kurşuna dizdiklerini, Rumların Türk bayrağını karargâha çekmelerinin ardından, Türkçe bilen bir Rum’un bir Türk gibi şarkı söyleyerek başka bir Türk askerini kandırdığını, Salâhi’nin Türk askerine ‘kaç’ demesiyle beraber Rum askerlerinin, Türk askerini öldürdüklerini, ona yardım edemeyişini, kendisine kızan on beş kadar Rum’un, kollarında yara açıp kanını içtiklerini, dile getirir (Yaşın,1976, 98-102).

Yazar, Doğruyol’a yapılan saldırılardan sağ kurtulabilen Vedat Toksoy’un gerçek yaşam hikâyesini, romanında Salâhi Halil adıyla anlatmış olabilir. Kahramanların isimleri hangi şekilde verilirse verilsin, elbette burada önemli olan, Millî Mücadele yıllarında yaşanan bu olayların edebî bir esere konu edinilmesidir.

Yaşın, kahramanı Oktay’ın günlüğünden, yaşanan vakaları vermeye devam eder. Oktay, 9 Ağustos 1974 tarihli günlüğünün sayfalarında, 8 Ağustos gününü işaret ederek Rumların döşediği mayınlar yüzünden Lapta’nın batısında seyahat eden BBC muhabirlerinden Edward Stoberg’in öldüğünü, BBC’den Simon Tringler’in ve AP ajansından Paul Rock’un yaralandığını, yaralıların da Türk Silahlı Kuvvetleri mensupları tarafından kurtarıldığını anlatır (Yaşın,1976, 103-104).

Gerçekten de o günlerde mayınlar ölüm saçmaya başlamış, Rumların mayın tarlasına giren BBC muhabirlerden biri ölmüş ve bu olayı Kliridis Türklere yüklemeye çalışmış, ancak başaramamıştır (İsmail, 1988, 187).

Yaşın'ın romanında da belirttiği 12 Ağustos günü Cenevre'de Kıbrıs sorununa çözüm bulma arayışları sürerken, Türkiye Dışişleri Bakanı Turan Güneş'in evet ya da hayır cevabını bekliyorum demesine karşı, Yunanlılar uzlaşmaz bir tavır sergileme çabası içinde olmuş (Yaşın, 1976, 105), Mavros ve Kliridis'ten ses çıkmamıştır (İsmail, 1988, 189). Romanda Oktay, o günkü yerli gazetelerde, Rumların elinde kalan Türk esirlerin olduğu haberinin yayınlandığını da bildirir (Yaşın, 1976, 105).

Romanın kahramanı Oktay, 13 Ağustos 1974 tarihli notunda ise İkinci Türk Barış Harekâtı'nın başladığı, 14 Ağustos tarihine işaret ederek Lefkoşa ve Serdarlı kantonlarının birleştiğini, doğuda Mağusa'ya girildiğini, 16 Ağustos günü Lefke'nin alınıp hattın çizildiğini, 17 Ağustos günü Baf'tan acı haberler geldiğini, Rahime Salih adındaki üç yaşında bir bebeğin vücudundan kırk kurşun çıkarıldığını, 19 Ağustos günü ABD'nin Lefkoşa Büyükelçisi Roger Davis'in bir grup Rum tarafından öldürüldüğünü ve Bülent Ecevit'in bu olay üzerine yaptığı açıklamayı, 20 Ağustos günü 60 kişinin yaşadığı Atlılar köyündeki 57 kişinin kurşunlanarak ölüm çukurlarına doldurulduğunu, bu yaşananların yabancı basın temsilcileri tarafından görüldüğünü, 23 Ağustos'ta karşılıklı olarak esirlerin nakledildiğini, Ecevit'in Rumların elinde yaralı ve esir olarak bulunan Günaydın gazetesi muhabiri Ergin Konuksever ile ANKA Haber Ajansı muhabiri Adem Yavuz'un durumlarıyla ilgili Birleşmiş Milletler'e müracaatta bulunduğunu ancak 26 Ağustos günü gözleri bağlı olarak Adem Yavuz'un kurşunlandığını, halâ Yunanlıların çığırtkanlığını yapan dünya basının bu olaylardan sonra kimlerin barbar olduğunu belki anlayabileceğini, 2 Eylül günü Muratağa köyünde, Rumlar tarafından katledilen kadın, çocuk, ihtiyar 88 kişinin bulunduğu ölüm çukurlarının açıldığını, Atlılar, Sandallar, Muratağa'da olduğu gibi nice çukurların olabileceğini ve Kıbrıs Türkleri ile Rumların bir arada yaşamasının artık imkânsız olduğunu yazar (Yaşın, 1976, 105-109).

Yaşın'ın romanında tarihlendirdiği bu olaylar, Kıbrıs Türkü'nün maruz kaldığı karanlık günleri yansıtmalarının yanı sıra, sadece Kıbrıs Türkü'nün değil tüm Kıbrıs

halkının gelecekteki huzurunu, güvenliği sağlayacak olan Kıbrıs Türk Barış Harekâtı'nın gerçekleştirilmesinin haklı gerekçelerini de sunar.

8 Ağustos 1974'te toplanan II. Cenevre Konferansı'nda Rum-Yunan tarafının oyalama taktiği devam ederken, Kıbrıs'tan katliam haberleri gelmeye başlar (Kalelioğlu, 2009, 235). Ancak 14 Ağustos günü Cenevre Konferansı'ndan sonuç çıkmayınca Türk hükümeti İkinci Barış Harekâtı'nın nedenlerini³⁸ açıklar ve üç gün süren harekât sonunda adanın üçte birlik bir alanı Türk birliklerinin kontrolü altına girer (Kıbrıs'ın Tarihi Gelişimi ve KKTC, 1983, 59-60). Mağusa ve Lefke yönünde başlayan harekât sonucunda, 16 Ağustos günü Mağusa ve Lefke bölgeleri kurtarılır ve KKTC'nin bugünkü sınırlarını içine alan, bölge belirlenir (Kalelioğlu, 2009, 235). Yaşın'ın romanında da yer verdiği üzere, tüm bunlar yaşanırken Baf'tan kötü haberler gelmiştir. "BM'nin dökümanlarına göre, Baf'ın Türk mahallesinde Millî Muhafızlar, 14 Ağustos'ta birisi üç yaşında³⁹ erkek çocuk olmak üzere beş kişiyi öldürmüştür. Çocuğun vücudunda 30 ila 40 mermi yarası bulunmuştur." (Oberling, 1988, 150) Romanda bahsedilen Ergin Konuksever de "Kıbrıs Barış Harekâtı IV" adlı (24.08.2009) yazısında, arkadaşı Adem Yavuz'un Rum hastanesinin bahçesinde, Rum saldırganlar tarafından vurulduğunu, onunla hastanede geçen günlerini ve Adem Yavuz'un durumunun ağır olmasından dolayı öldüğünü anlatır (<http://www.turksolu.org/250/konuksever250.htm>, 2009). Muratağa, Sandallar ve Atlılar köylerinde yapılan katliamlar romanın iki yerinde yer verilmiştir. Bu olaylara daha önce değinmiştik.

³⁸ "Yunanistan, 353 (1974) sayılı Güvenlik Konseyi Kararı'nın garanti eden devletlere yüklemiş olduğu yükümlülüklerle ve bizzat imzalamış olduğu 30 Temmuz 1974 tarihli Cenevre Antlaşması'na aykırı hareket etmiştir. Kıbrıs Devleti'nin anayasal yapısına ilişkin görüşmelere girmekten kaçınarak, Türk toplumunun Rum toplumunca ezilip tahakküm altında tutulmasına son verecek eşit hak ve imkânlarla ve hakkı olan güvenliğe kavuşturulmasını engellemek için çeşitli oyalayıcı taktiklere başvurmuştur. Cenevre antlaşması ile gerçekleştirilmesi kararlaştırılan hususlara uyulmadığı gibi, silahsız ve savunmasız insanlar, medenî vicdanları isyana sevk eden şartlar içerisinde tutsak veya rehine olarak tutulmaya devam edilmiştir. Ada'daki Türk toplumunun, insanlık haysiyetini çiğnemeye kalkışan ve büyük çoğunluğunun hayatını ve öz varlığını en ciddi bir tehdit altında tutan bu duruma tahammülü kalmamıştır. Ve bir an önce bu koşullardan kurtarılmasını Garantör Devlet olan Türkiye'den beklemektedir. Türkiye, diğer ilgili ülkelerle mutabık kalınacak bir hâl çaresi bulmak hususundaki gayretlerinin, Yunanlılar ve Rumlarca ısrarla engellenmesi dolayısıyla, Kıbrıs Devleti'nin varlığının, bağımsızlığının ve toprak bütünlüğünün bir daha hiçbir şekilde tehdit edilemeyeceği ve Türk toplumunun haklarının ve güvenliğinin korunacağı bir hukuk düzeninin kurulmasını tek başına sağlamak mecburiyetinde kalmıştır. Türk toplumu, Ada'da kendisine imtiyaz istememektedir. Fakat kendisinin esir veya hakları kısılmış bir azınlık muamelesine tâbi tutulmasına da rıza gösteremez. Bütün istediği Ada'daki Rumlarla eşit hak ve sorumluluklara sahip olabilmesidir. Türkiye Ada'nın silahlandırılması gibi bir amaç gütmemektedir. Türkiye'nin Kıbrıs'a ilişkin bir toprak talebi de yoktur. Ancak Türkiye Garantör Devlet olarak Kıbrıs'ın bağımsızlığını ve toprak bütünlüğünü, Türk toplumunun hak ve çıkarlarını korumakla yükümlüdür. Bu harekât, Kıbrıs'ta Türk ve Rum toplumlarına barış ve sükûn sağlamaya ve bölgede sürekli bir barışın yerleşmesine yöneliktir" (Kıbrıs'ın Tarihi Gelişimi ve KKTC, 1983, 59-60).

³⁹ Sabahattin İsmail "Baf'ta üç yaşında bir Türk çocuğu ile Yorgoz muhtarı, eşi ve çocukları ile beraber yakılarak öldürüldüğünü" söyler (İsmail, 1988, 191).

Oktay, günlüğünde yaşanan katliamlara değinirken şunları yazar: “*Aklıma İkinci Dünya Savaşı’nda Nazilerin işledikleri bu tür cinayetleri anlatan kitaplar geliyor. İçimizden biri çıkmalı, bu yaşadığımız unutulmaz günleri yazmalı... Yahudiler bunu beceren romancılar çıkardıkları için dünyayı etkilemesini bildiler...*” (Yaşın, 1976, 107). Burada Özker Yaşın, romanını yazma nedenini kahramanı aracılığı ile açıklar.

Yaşın’ın yaşanan olayları Nazilerin yapmış oldukları insanlık dışı eylemlerine benzetmesinin mübağla olmadığını, çalışmanın buraya kadar olan bölümünde görülür. Yaşın’ın sözünü teslim ettiği Oktay’ın, Kıbrıs Türkü’nün sorunu olarak belirttiği mesele aslında tüm Türk Dünyası’nda eksik kalmış bir noktadır. Binlerce yıldır ayakta durmaya çalışan Türk milletinin, geçmişte uğramış olduğu zulümler ve bugün halâ üzerine uygulanan baskılar, saldırılar tarih sayfaları içerisinde kalmaya mahkûm edilmiş ve edilmektedir. Romanın kahramanı Oktay’ın da dediği gibi bu katliamları anlatan romanlar yazılmalıdır. Bu sayede çığlıklar bastırılmadan, olduğu gibi yazarların yaratıcılıkları ile duyurulacaktır. Yaşın’ın bu düşünceye uygun olarak Kıbrıs Türkü’nün acı günlerinden, refaha eriş yolculuğunu anlattığını söylenebilir.

Özker Yaşın, Mehmetçiğin adaya gelişini ifade ederken, doğaya ait unsurları kullanır. Güneşin doğuşuyla tabiat nasıl uyanıyorsa Mehmetçiğin adaya gelişle de Kıbrıs Türkleri için bir canlanma başlar.

“Meserya düzlüğünden güneş altın bir top gibi yükselirken yıllardan beri beklediklerimiz, Mehmetçikler, mavi gök tarlası içinde açılmış beyaz papatyalar gibi iniyorlardı toprağa. Anlatılmaz bir heyecan sarmıştı vücudumu. Yıllarca özlemimi çektiğimiz o mutlu sabah gelmişti sonunda....

Gün ışıyordu Kıbrıs’ta. Pırıl pırıl zeytin yaprakları, pırıl pırıldı Girne sahillerinde çakıl taşları. Yavaş yavaş ağarıyordu etraf... Gemiler yanaşmıştı. Girne’nin o eşsiz güzelim sahillerine... Türk uçakları gelmişti Kıbrıs’ın mavi göklerine. Sanki yepyeni günlerin mutluluk ve barış dolu günlerin bir müjdecisi gibi güneşle birlikte karadan ve havadan iniyordu, Kıbrıs toprağına Mehmetçikler. Yürekları iman dolu, içleri gürül gürül akan seller kadar coşkun, gözlerinde kıvılcımlar parlayarak atıldılar düşmana Allah Allah sesleriyle... Tam on yıl Kıbrıs Türklerine çektirilen büyük çilenin öcünü alacaklardı düşmandan. Banyo içinde

kurşunlana yavruların, kalleşçe öldürülen ak sakallı ihtiyarların, ninelerin saçı bitmemiş yetimlerin, gencecik yaşta dul bırakılmış gelinlerin öcünü alacaklardı”(Yaşın, 1976, 95-96).

Yine, yazarın sanatsever bir kişiliğe sahip olduğunu söylediği Oktay, savaşın o kötü günlerinden sonra, Girne Limanı’ndaki Anayasa Lokantası’ndan dalgalan Türk bayrağına bakar ve duygulanarak bir şiir yazar. Bu şiir sadece Oktay’ın değil, Kıbrıs Türkü’nün 1974 Barış Harekâtından duyduğu memnuniyetin ifadesidir.

*Girne limanına gittim savaştan sonra
Kalede bir bayrak vardı al.
Bir kanepeye oturup
Baktım Anadolu sahiline*

*Girne Limanına gittim savaştan sonra
Bir tank duruyordu
Gümrük binası önünde
El salladı Mehmetçik
Bir tatlı gülümseme
Güneş yanığı yüzünde...*

*Girne Limanına gittim savaştan sonra
Akdeniz ısl ısl parlıyordu
Kalbim sevinç ile çarpıyordu
Doldurdum hür havayı ciğerlerime
Sana şükürler olsun Tanrım dedim
Bu günleri gösterdin
Kıbrıs Türklerine... (Yaşın, 1976, 175).*

Romanda Kıbrıs Türkü’nün yaşadığı zor günlerin anlatıldığı diğer bir bölüm de Oktay ve Ali ağabeyin Alis Bar’a giderken yolculukları sırasında karşılaştıklarıdır. Oktay ve Ali ağabey, Ali ağabeyin arabasını geri almak için yola çıktıklarında,

Küçük Kaymaklıdan, Rumların 1964'te yakıp yıktığı ve tam on yıl Türklerin girmesine izin verilmeyen köyün dar sokaklarından geçerler. Yıkık ve tavanları çökmüş, kapısı, penceresi sökülmiş, ateşe verilmiş, Rum askerlerinin yapmadık rezaleti bırakmadığı bu köye, Ali ağabey acı ile bakar ve Türk Barış Harekâtının ne kadar haklı nedenlere bağlı olduğunu söyler (Yaşın,1976, 119-120). Daha önce de değindiğimiz üzere, “23 Aralık 1963'ten, 20 Temmuz 1974'e kadar geçen süre içinde, işgal altında kalan Küçük Kaymaklı en büyük hasarı ve vahşeti gören bölgelerimizden biriydi” (Emircan, 2007, 186-188).

Ali, ağabey ile Oktay fazla bir fanatıklığı olmayan Sampson ile birlikte Alis Bar'da içerlerken Ali, Sampson'a kendisinin Küçük Kaymaklılı olduğunu, 1963 Noel gecesi Rumların evini bastıklarını, kendisini ve ailesini hatta yatalak annesini bile dövdüklerini, evlerinin yıkıldığını, Limasol'daki 96 günlük esir hayatından sonra, ikinci kez evinin yağmalandığını anlatır (Yaşın, 1976, 135). Ali ağabey, o baskın gecesini, zorunlu göçlerini, kaçışlarını anlatırken şu sözleri de eklemiştir: *“Yalnız biz değildik esir alınanlar... Bir sürü insan, ihtiyar, kadın ve erkekler emzikli tazeler, küçük çocuklar... Kimi yalınayak, kimi gecelikle 1963 yılı Aralık ayının o soğuk yağmurlu kış gecesinde millerce yol yürüdük... Omzumda yatalak kadın, düşe kalka Cikko Manastırı'na kadar nasıl gelebildim halâ hayret ederim. Anam bu olaydan beş ay sonra öldü. Kendisini o korkunç gece omuzumda taşıırken nasıl yalvarıyordu bana. Bırak oğlum, beni vurup öldürsünler kurtulayım, diyordu durmadan...”* (Yaşın,1976, 136)

Oktay ve Ali ağabey bardan ayrıldıktan sonra Ali ağabeyin arkadaşı Fuat'ın dükkânına giderler. Burada Muvaffak Gümüş gibi insanların çevirdikleri dolaplardan bahsederlerken Mustafa Orhan ve Hasan Cafer gibi isimlerin kahramanlıklarına da değinilir. Oktay, Larnaka'da şehit olan Mustafa Üsteğmen'in mücahitliği zamanında komutanı olduğunu, Beşparmak Dağları'nda, çamlar altında namaz kılan inançlı ve milliyetçi bir kişi olduğunu anlatmasının ardından Fuat, 21 Temmuz sabahı Larnaka'da çarpışmalar devam ederken Mustafa Orhan'ın Büyük Camii'nin ön mevzilerinde olup burayı terk etmediğini, onun direnişi sayesinde mücahitlerin şehit ve yaralı vermediğini, sonrasında Rum askerleri tarafından yaralandığını, Rumların kendisini yakalayacağını anlayınca şakağına bir kurşun sıkarak intihar ettiğini anlatır (Yaşın,1976, 148-149). Romanda adı geçen Mustafa Orhan da ismi tarih sayfalarına

geçmiş kahramanlardan biridir. “Mustafa Orhan (40), Birinci Bölük Komutanı olarak göreve atandıktan sonra, 22 Temmuz 1974 tarihinde Larnaka kasabasında Rumlar tarafından şehit edilmiştir” (<http://www.havadiskibris.com/yazi/2289/en-kahraman-dusman.html>, 2011).

Okday, eşi Aysel ve dayısı Cemil ile beraber yemeğe gittiklerinde, Cemil’in Kıbrıs’ın Osmanlı’dan çıkıp, İngilizlerin tarafından alınışını, Rumların 1931 yılında Vali Konağını yaktıklarını, bundan sonra İngiliz sömürge yönetiminin her iki tarafa da ağır baskı uygulayıp ulusal bayramları, ulusal marşları, bayrakları asmayı yasakladığı günleri anlatması, romanda geçmiş yıllara yapılan atıflardan biridir (Yaşın,1976, 177).

Cemil, Oktay Şenay ve Perihan’ın Kıbrıs’ın çeşitli bölgelerine yaptıkları gezi anlatılırken, Girne’nin uzun süren mücadelesinin ardından, nihayet 1974’te tek tük yıkık binaların dışında savaşın izinin kalmadığı, dükkânların açılıp evlerin dolduğu, Türk kenti havasına büründüğü (Yaşın,1976, 202), söylene de bu zor günlerin Kıbrıs Türkü’nde bıraktığı iz kolay kolay silinmemiştir. Romanda yer verilen diğer bölümler buna örnektir.

Oktayların uğradıkları köylerden biri de Gaziveren’dir. Burada karşılaştıkları köy öğretmeni Güzin Erkan, on yıl önce 1964’te çok şiddetli çarpışmalar olduğunu, o çarpışmada şehit olanların çocuklarının büyüüp 1974’te çarpıştıklarını, Rumların kadınları ve erkekleri birbirinden ayırdıklarını, erkekleri de yaşlılar ve gençler olarak gruplandığını, hepsini Omorfo’ya oradan Limasol’a götürdüklerini, geri kalanları ise ilkokulun içine yerleştirip ateş ettiklerini, sonrasında okula bomba attıklarını bu esnada dört kadının öldüğünü, yirmiden fazla kadın ve çocuğun yaralandığını, Aysel Gültekin adlı sekiz aylık hamile bir kadının kucağında bulunan bir buçuk yaşındaki Mete Gültekin’in acıkmasından dolayı yardım isterken oğluyla öldürüldüklerini, beş gün burada kaldıklarını, ölümler kokmaya başladıktan sonra kendilerine yemek verildiğini, o günlerde toplam yedi şehit verildiğini ve elliden fazla yaralının olduğunu anlatır (Yaşın, 1976, 205-207).

Romanda, Güzin Erkan tarafından anlatılan bu olaylar, Kıbrıs Türkü’nün yaşam savaşı verdiği günlerden alınmıştır. “1964’ten sonra 1974’te tekrar saldırıya uğrayan Gaziveren köyünde, erkekler nerede olduğu söylenmeyen bir esir kampına

götürülmüş, kadınlar ise okul binasında göz altına alınarak eza ve cefa görmüş, Baf yönünden gelen Rum konvoyunun Türk jet uçakları tarafından bombalandığı haberi üzerine, okuldaki kadın ve çocuklar yayılım ateşine tutulmuşlardır (Emircan, 2007, 30-31). Yaşın'ın romanında yer verdiği Aysel Gültekin ve Mete Gültekin isimli kahramanlar da Kıbrıs'ın 1974 şehitleri arasındadır (<http://www.kkctc-sehitaileleri.org/sehitliklerimiz.asp#73>).

Romanda, Yaşın'ın değindiği diğer bir husus ise “dil” meselesidir. Oktay ve diğerlerinin gezileri esnasında Otonom Türk Bölgesi Yönetimi'nin, Rumca köy isimlerini Türkçeleştireceğinden bahsedilirken Oktay, bunun daha önce 1952 yılında Kıbrıs'a gelen Âşık Ali İzzet Özkan ve Âşık Dursun Cevlâni tarafından yapıldığını belirtir. Bu Âşıklar, gezdikleri köylerin isimlerini koşuklarında, manilerinde, türkülerinde Türkçeleştirmişlerdir (Yaşın,1976, 208). Yine roman boyunca gittiği her yerde bir şehidin hayat hikâyesini dinleyen Oktay, burada da aynı durumla karşılaşır. Yeşilirmak'taki gazinonun önünde oğullarını kaybeden ihtiyarla sohbet ederken yanındaki Hanımlar, yaşlı kadının Türkçe bilmemesine şaşırırlar. Oktay ise, bu yaşlı kadın gibi Rumca konuşan ancak vatansever olan Türklerin varlığından söz eder. Bunlardan biri de Oktay'ın Erenköylü ilkokul arkadaşı ve onun babasıdır. Oktay, hanımlara, ilkokul arkadaşının babasının TMT'ye silah taşıyan bir vatansever olduğu hâlde Türkçe bilmediğinden söz eder (Yaşın, 1976, 221). Romanda yaşlı kadının Türkçe bilmemesine benzer bir durumla, Prof. Dr. Metin Akar, Dipkarpaz'a bağlı, Kaleburnu köyünde karşılaşır. Burada sohbet ettikleri dede, “Osmanlı'nın kendilerini gâvurun eline bıraktıktan sonra, Rum'un tarlasında ırgat olarak çalışmak için Rumca öğrendiğini ve zamanla bu dilin (Rumcanın) hayatlarının parçası olduğunu anlatırken, utanarak yere bakar” (Akar, 2009, 45). Kim bilir? Yaşın'ın romanında bahsettiği bu yaşlı kadın da, Kaleburnu köyündeki dedeyle aynı kaderi paylaşmış Kıbrıslı Türklerinden biridir.

Oktay, geziden döndükten sonra evinde yakınlarıyla yemekten hep beraber Burhan Çavuş'un anlattığı anıları dinlerler. Burhan Çavuş, polislik yaptığı günleri, o günlerde Küçük Kaymaklı'da iyi çarpıştıklarını, kendi arkadaşlarının yanında şehit düştüklerini, Hüseyin Ruso ile son karşılaşmasını, on yıl süren hayal kırıklığı yaşadıklarını ama Rumların beklemediği bir zamanda harekâtın gerçekleştiğini anlatır (Yaşın, 1976, 237-240). Bu esnada televizyonda Rum göçmenlerle ilgili

çıkan asılsız haberlere kızarlar (Yaşın, 1976, 241). Konuşmalarında, Rumların merhamet dilenciliğine çıktıklarından, dünya kamuoyunu etkilemek için bu insanların çadırlarda tutulduklarından, İngiltere basınının da bu gerçeklik payı olmayan haberlere yer verdiğinden, Yunanlı para babalarının, propagandaları desteklediklerinden bahsederler (Yaşın, 1976, 242).

Romanda da belirtildiği üzere o yıllarda, “Türk Silahlı Kuvvetleri’nin kontrolü altına giren bölgelerde yaşamakta olan Kıbrıslı Rumların güneye kaçma olayları, Rum ve Yunan basınlarının, İkinci Barış Harekâtı sırasında dünya kamuoyunu kazanmak için kullandıkları başlıca konulardandır” (Kıbrıs’ın Tarihî Gelişimi ve KKTC, 1983, 66). “Oysa Kıbrıs’ta göçmen⁴⁰ sorunu, 1958 ve 1963 yılları arasında başlamış, bunun sonucu olarak 103 Türk köyü terk edilmiş, silahlı saldırıya uğrayan bu köylerde oturan 30 binden fazla Kıbrıs Türkü güvenliklerini sağlamak için daha büyük yerleşim bölgelerini seçmiştir. Yine Rumların 1974’te ortaya çıktığını söylediği kayıplar sorunu, yalanlarla abartılarak verilmiştir. Kayıp denen kişilerin çoğu darbe sırasında öldürülen kişilerin olması yanında, Türk toplumunun 1963’ten sonra yollardan, tarlalardan, evlerinden toplanıp götürülen yüzlerce kaybı vardır. Dolayısıyla göçmenler ve kayıplar sorunu 1974’te değil, 1955’te saldırıya geçen Rum liderliği aracılığıyla başlatılmıştır” (İsmail, 1988, 231-232).

Romanda Burhan Çavuş, yemekte anılarını dile getirmeye devam ederken dönemin milletvekilleri Ali Süha ve Özker Bey ile Lefke, Taşpınar ve Doğançı köylerine yaptıkları ziyaretleri anlatır. Bu bölümde Özker Yaşın, *Girne’den Yol Bağladık* adlı romanını yazma nedenini, bu eserinde ikinci kez açıklar. “*Yakılan evlerin dumanı tütüyordu daha. Katledilenlerin kanları bile kuramamıştı. İnanır mısınız Özker Bey dayanamadı Taşpınar’da anlatılanları dinlerken... Bilirsiniz şair adamdır, yazar adamdır. Evet, dayanamadı ve bir kenara çekilip ağladı sessizce...*

⁴⁰ Rauf Denктаş, nüfus mübadelesi gerçekleştirilene kadar, Türk toplumunun Makarios’un gayri meşru idaresine ve insanlık dışı saldırılara on bir yıl boyunca direndiğini, 103 köyün Rum saldırganlar tarafından yakılıp yıkıldığını, 30 bin Türk’ün göçmen durumuna düşürüldüğünü, Türkiye’nin adaya son anda müdahalesiyle 150 bin Türk’ün yol edilmesinin ve adanın Yunanistan’a bağlanmasının önlendiğini, ancak Barış Harekâtına rağmen Güney’de Rumlar arasında Türk bölgelerinde mahsur kalmış olan Türklere insanlık dışı davranışların arttığını, silahsız Türklerin inim inim inlediklerini, insanların canlarını kurtarmak için Kuzey’e geçmeye çalışırken kurşunlanarak öldürüldüklerini, Trodos dağlarını aşan 35 Kıbrıs Türkü’nün kemiklerinin dipçiklerle kırıldığını, Kuzey’de kalan Rumların mahsur olduklarının iddia edildiklerini, Rum yöneticilerin Türkleri idaresi altına almaya çalıştıklarını, Kıbrıs Türklerinin 20 yılda üç kez göçmen olmanın acısını tattıklarını anlatır (İsmail, 1988, 312-318).

Bunları yazmalıyım diyordu otomobilde Lefkoşa'ya dönerken... Kıbrıs Türklerinin yaşadıklarını, çektiklerini, bu gördüklerimizi yapabileceğim kadar, gücüm yettiği kadar yazmalıyım... Gelecek kuşaklar babalarının, dedelerinin neler çektiklerini bilsinler. Rumların yalan yanlış propagandalarına kanmasın dünya... Kıbrıs Türklerine yapılan bu barbarca, bu insanlık dışı hareketler bilinsin ki, Türkiye'nin Birinci ve İkinci Barış Harekâtlarının ne kadar haklı gerekçelere dayandığı iyice anlaşılın...”(Yaşın, 1976, 260-261).

Kıbrıs Türkleri için oldukça önemli bir yer tutan göçmenlik durumunu Yaşın bu romanında ele alır. Romanın kahramanı Oktay, bu meselenin içinde kalmış, büyüdüğü toprağı, Peristerona'yı terk etmek zorunda bırakılmıştır. Romanın son bölümlerinde, eski bir mücahit olan Oktay, yeni yerleştirildikleri evlerine yakın olan karargâhtaki Üsteğmen Erdal ve diğer askerle birlikte Peristerona'da Rumlar arasında kalmış olan Türkleri kurtarmaya gitmişlerdir (Yaşın, 1976, 381). İşte bu durum yukarıda belirtildiği üzere Rauf Denктаş'ın bahsettiği olaydır.

Oktay, askerle Peristerona köyüne gittiğinde güzel günlerinin geçtiği bu köydeki anılarını hatırlar. Daha sonra anıların, gerçeklerin acı tarafları ile yüzleşir. *“Zerdali ağacının yaprakları arasından Peristerona camisinin çift şerefeli minaresi görünüyordu. Tam on bir yıldır bu minarede kandiller yanmamış, ezan okunmamıştı. Bu minarenin kandilleri bundan böylede artık hiç yanmayacak, müezzinin sesi ezan okumayacaktı. Bağ kopmuştu köyün içinde. Türklüğümüzün ve Müslümanlığımızın simgesi idi o minare ve geceleri ışıl ışıl yanan kandiller... Artık unutacaktık bunların hepsini”* (Yaşın, 1976, 390).

Romanda, Peristerona köyünde karşılaştıkları kişilerden biri olan doksan altı yaşındaki Arif dayı, Osmanlı'dan sonra, 1974 Harekâtı gerçekleşene kadar gün yüzü görmeyen Kıbrıs Türklerinin yaşadıklarını anlatır. Arif dayıyı en çok etkileyen olaylardan biri de Birinci Dünya Savaşı'nda İngilizler yanında, Kıbrıs Türklerinin Türkiye'ye karşı savaşa sokulmak istenmesidir. Arif dayı, Allah Allah nidalarından sonra, karşısındakilerin Türk olduklarını anlayınca cephede savaşmadıklarını, yemekhaneye gönderildiklerini belirtir. Arif dayı, o yıllarda aklında kalan bir türkünün dörtlüğünü evine gelen Oktay ve askerlere söyler.

Atımı bağlattılar bir delik taşa

Yetmiş iki düvele bir Kemal Paşa

İngiliz kodu bizi Çanakkale'ye

Hiç kurşun sıkar mı kardaş kardaşa (Yaşın,1976, 401).

Bu türkü, 1974'te Girne'den Anadolu'ya bağlanan yolların, aslında hiç kopmadığının ifadesidir.

3.4. Kıbrıslı Kâzım Romanının Kıbrıs Tarihiyle İlgisi

Yaşın'ın *Kıbrıslı Kâzım* romanı, Yaşın'ın yazmış olduğu diğer romanlarından farklı bir yere sahiptir. *Kıbrıslı Kâzım* romanın yazıldığı dönemde, artık Kıbrıs Türklerinin Millî Mücadele dönemi bitmiştir. Özker Yaşın, bu roman ile 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı'ndan sonra Kıbrıs'taki sosyal ve siyasal durumu, kendi bakış açısıyla okuyucuya aktarır. Ancak bu romanın kahramanı Kâzım, sürekli olarak geçmişi ile yaşadığı tarih olan 1976 yılı arasında bağlantılar kurduğu için, bazı bölümlerde, Millî Mücadele günlerine ve kahramanlarına atıflar vardır.

Romanda, Barış Harekâtı öncesi tarihlere ilk olarak Kâzım'ın havaalanında karşılaştığı eski bir tanıdığı ile gidilir. Bu bölümde, Avustralya'ya göç etmiş Ahmet'in Kâzım ile olan sohbetlerine yer verilir. Kâzım havaalanında rastladığı Ahmet'i hemen hatırlayamaz, bir müddet düşündükten sonra aklına gelir. *"Hatırladım birden. Adı Ahmet'ti galiba. 1964- 1967 yıllarında Lefkoşa'nın Yeşil Hat bölgesinde birlikte mücahitlik yaptığımız gençlerden biriydi yanılmıyorsam. Hem o günlerde, genç değil çocuk sayılırdı daha. Lise birinci sınıf öğrencisiydi. Gündüz okuluna gider, gece mevziye gelip kendisine ayırdığımız saatte, nöbet tutardı. Viktorya Caddesi'ndeki Ermeni Kulübü karargâhımızdı. Ayrı bir oda vermiştik Ahmet'e. Nöbet saatlerini, okulu aksatmıyacak şekilde düzenlemeye özen gösterdik. Bazen ders çalışırken anlamadığı konuları gelir bana sorardı"*(Yaşın, 1978, 8).

Kâzım, bir anda on iki yıl öncesine gittikten sonra, kanlı olayların yaşandığı günlerde yaptığı mücahitlik günlerini hatırlar: *"Bayraktarlığın onayı ile ben 1966 yılı başlarında mücahitlikten sivil yaşantıya geçmiş, Bayrak radyosunda görevlendirilmişim. O günden sonra da 1963 yılının kanlı olaylarında ve daha*

sonraki aylarda birlikte mücahitlik yaptığım kişilerle ilişkilerim kesilmişti. Ahmet'i belki on yıldır görmemiştim"(Yaşın, 1978, 8).

Konuşmalarına devam ederlerken, söz yüksek öğrenimden açılır. Ahmet de eğitimine devam edemediğini, mücahitlik yaptıkları günlerde çeşitli ayrıcalıklardan yararlandıklarını, liseyi bitirince burs aldıklarını, Türkiye'ye öğrenim için gittiğini ancak temeli olmadığı için başaramadığını anlatır (Yaşın, 1978, 9). Kâzım da olayların içinde mücahitlik yaptırdıkları lise öğrencilerini "harcanmış bir kuşak" olarak görür (Yaşın, 1978, 9).

Romanı incelenirken zaman zaman Kâzım'ı Özker Yaşın'ın kendisi olarak görülür. Çünkü *Nevzat ve Ben* adlı eserinde anlattığı hayatı, dünya görüşü ve ortaya koyduğu eleştirileri ileromanına aktardıkları arasında büyük benzerlikler vardır. Kâzım'ın 1960'lı yıllarda, Viktorya Caddesi'ndeki Ermeni Kulübü'nde mücahitlik yapmış olması, 1974'te seçimleri kaybetmesi, dönemine dair eleştirileri... buna örnek olarak verilebilir. Bunun yanı sıra çalışmanın birinci bölümünde de bahsedildiği üzere, Yaşın zaten kendisiyle 2001'de yapılan bir söyleşide "*Ben politikacı değilim. Doğup yaşadığım memleketimin, yeteneksiz, kültürsüz, çıkarıcı insanlar elinde, çok kötü bir şekilde yönetildiğini görüp, bu çirkin durumu düzeltmeye kalkışan amatör bir politika heveslisiyim! Politikanın pisliklerini, çıkarıcı oyunlarını, üçkâğıtçılığını bilmediğim için makbul ve istenen bir politikacı olamadım! Kıbrıslı Kazım romanındaki, Nazım Hikmet'in Kartallı Kazım'ına benzeyen kişi benim. Politikacılık ile uzaktan yakından ilişkim yok!*" (Yaşın, 2004, 587) sözleriyle romanında kendini anlattığını onaylar.

Eserde, Kâzım bir ay kaldığı İstanbul'da, çeşitli semtleri dolaşır. Bu bir aylık sürecin son günlerinde Şişli yakınlarına gider. Pangaltı'da, Kıbrıs Türk Kültür Derneği İstanbul Bölgesi Şubesi'nin bulunduğu apartmanın önünden geçerken bir an Kâzım'da derneğe girme isteği uyanır. Çünkü aklına, Kitapçı Özkan'ın buraya uğrayıp dernekteki Kıbrıslılarla konuştuklarını anlatması, gelir (Yaşın,1978,165). "*Zili çalınca kapı hemen açıldı. İçerisi oldukça kalabalıktı. Tam giriş yeri üzerinde, Kıbrıs Türk Kültür Derneği⁴¹ yazılı büyük bir çelenk duruyordu. Solanda beş on kişi*

⁴¹ Kıbrıs Türk Kültür Derneği'nin kuruluşundan bugüne geçirdiği süreç; 1) İstanbul'da kurucu üyeler Avukat Celal Adal, Tüccar Sait Dormen, Doç. Dr. Necdet Sezer, Eczacı Fevzi Cin, Avukat Necmettin Gültekin, Avukat Kemal İren, Doç. Dr. Derviş Manizade ve Prof. Hilmi İleri tarafından 16.12.1946 tarihinde "Kıbrıs Okullarından Yetişenler Cemiyeti" kurulmuştur. 2) Ankara'da kurucu üyeler, Diplomat Mehmet Ali Pamir, Mütahhit Semih

oturmuş sohbet ediyorlardı. Bazılarını tanıyordum. Beni görünce sevindiler. Dernek başkanı ak saçlı Kıbrıslı profesör yanaklarımdan öptü” (Yaşın,1978, 163).

Yaşın’ın romanında ak saçlı profesör verdiği kişi için, ilk akla gelen kişi Derviş Manizade’dir. Derviş Manizade’nin Kıbrıs Türk Kültür Derneği’nin ileri gelen üyelerinden biri olması, ayrıca Yaşın’ın *Nevzat ve Ben* adlı kitabında Prof. Dr. Derviş Manizade’nin anlatılarına sıkça yer vermesi ve onunla olan yakınlığını dile getirmesi bu ihtimali kuvvetlendiriyor. Ayrıca bizden önce Hüseyin Tuncer de aynı tespit üzerinde bulunmuştur. Tuncer’in “Özker Yaşın’ın romanında ak saçlı profesör dediği kişinin Derviş Manizade olduğu anlaşılıyor”(Yaşın, 2004, 362) sözlerini, Özker Yaşın, *Nevzat ve Ben* adlı eserine almıştır. Eksik ya da bir yanlışlık olduğunu düşünseydi, tahminimizce bir düzeltme yapıp başka bir yorumda bulunabilirdi.

Yaşın’ın romanda bahsettiği Kıbrıs Türk Kültür Derneği, Kıbrıs’ın sivil toplum örgütlerinden biridir. Giriş bölümünde de bahsedildiği üzere Kıbrıslı Türklerin haklarını korumak ve güvenliklerini sağlamak için ufak çapta birçok teşkilat oluşturulmuş, en son olarak da millî mücadelede aktif olarak büyük faaliyetler gösteren Türk Mukavemet Teşkilatı (TMT) kurulmuştur. Ancak bunların öncesinde Türkler kendi aralarında çeşitli cemiyetler de kurmuştur. Bunlardan biri de, Yaşın’ın eserine aldığı, Kıbrıs Türk Kültür Derneği⁴²dir.

Atayurt, Mütercim Kemal Oram, İstatistikçi Nef’i Korürek, Mütercim Halil Fikret Alasya ve Veteriner Hekim Nafiz Erus tarafından 15.12.1948 tarihinde “Kıbrıs Türk Kültür Derneği” kurulmuştur. Bu kuruluşlardan sonra; 3) Birinci maddede kurulduğu bildirilen “Kıbrıs Okullarından Yetişenler Cemiyeti”nin adı, zamanın yönetim kurulu üyelerinden Prof. Dr. Derviş Manizade, Şakir Alav, Münir Başar, Şevket Yurdakul, Nevzat Karagil ve Dr. Burhan Nalbantoğlu tarafından, 16.12.1950 tarihinde “Kıbrıs Türk Kültür ve Yardım Cemiyeti” olarak değiştirilmiştir. 4) İstanbul’da kurulan ve adı “Kıbrıs Türk Kültür ve Yardımlaşma Cemiyeti” olarak değiştirilen dernek, 6.7.1954 tarihinde Ankara’da kurulduğu bildirilen “Kıbrıs Türk Kültür Derneği”ne iltihak ederek derneğin bir şubesi haline gelmiştir. Sadece Türkiye’de yaşamakta olan Kıbrıslı Türkler için değil, İngiltere, Avustralya gibi farklı ülkelerde yaşayan Kıbrıslı Türklerin de Türkiye’deki tek ve ciddi kuruluşu konumundaki Kıbrıs Türk Kültür Derneği, bugün Ankara merkez şubesi başta olmak üzere İstanbul, Antalya, Mersin ve İzmir şubeleriyle, Kıbrıs Türk kültürüne sahip çıkmak, Kıbrıslı Türklerin kültürel zenginliğini ortaya koymak, anavatan Türkiye ile bir dostluk, işbirliği ve dayanışma köprüsü oluşturmak amacıyla pek çok farklı bilimsel, akademik ve kültürel faaliyete imza atmaktadır (http://www.kibristkd.org.tr/index.php?option=com_content&vew=article&id=&Itemid=86, 2011).

⁴² Bu derneğin amaçları şöyledir: “(11 Aralık 1948) A- Kıbrıs Türkleri arasında, cemiyetleşme ve yardımlaşma ve fikirlerin gelişmesine ve her nevi aşırı sağcı ve solcu cereyanlardan uzak, demokratik ve millici bir terbiye ve kültürün yerleşmesine çalışmak. B- Tahsil amacıyla Kıbrıs’tan anayurda gelen Türklere yol göstermek ve Türkiye’nin kültür müesseselerinden en iyi şekilde istifade etmeleri için gereken bütün kolaylıkları sağlamak. C- Kıbrıs Türkleri arasında geniş ölçüde kültürel, sosyal ve ekonomik kalkınmaya sağlayacak ve Kıbrıs Türk cemaatinin rakip çoğunluk unsuru karşısında kendi varlığını koruyabilen iktisadi ve içtimai bir duruma yükselmesine yardım edecek tedbirler üzerinde tetkik ve araştırmalar yapmak ve bu yolda gereken her nevi faaliyette bulunmak” (http://www.kibristkd.org.tr/index.php?option=com_content&vew=article&id=&Itemid=86, 2011)

Kıbrıslı Kâzım romanında, Yaşın'ın Millî Mücadele dönemine yönelik ele aldığı olaylardan biri de *Kıbrıs'ta Vuruşanlar* romanın son bölümünü oluşturan Hv. Plt. Yzb. Cengiz Topel'in şehit edilişidir. Yazar, *Kıbrıslı Kâzım* romanın son bölümlerinden birinde, bu tarihi kesite tekrar yer vermiştir.

Kâzım, derneğe geldiğinde, çelenkleri görünce, dernektekilerin cenazeye gittiklerini sanır. Ancak ak saçlı profesör, Türk uçaklarının Kıbrıs'a gerçekleştirdiği ilk sınırlı Polis Harekâtı'nın ve o harekât sırasında şehit düşen Cengiz Topel'in ölüm yıl dönümü olduğunu söyler (Yaşın, 1978, 164).

Burada belirtmemiz yerinde olacaktır ki Kıbrıs Türk Kültür Derneği üyelerinin, Şht. Plt. Yzb. Cengiz Topel'in bulunduğu şehitliğe gitmesi, Yaşın'ın roman için kurguladığı bir bölüm değildir. Derneğin, 8 Ağustos tarihlerinde Sht. Plt. Yzb. Cengiz Topel'i andığını, Derviş Manizade kendisi anlatır. Bu anlatı, aynı zamanda Yaşın'ın, ak saçlı profesör olarak okuyucuya tanıttığı kahramanın, Prof.Dr. Derviş Manizade olduğunu bir kez daha doğrular. “1975 yılında çıkardığım, *Kıbrıs- Dün-Bugün- Yarın, adlı kitabımın 434. sayfasında bir resim var. Resmin altına şu satırları yazmışım: ‘İstanbul Kıbrıs Türk Kültür Derneği yöneticileri, Cengiz Topel'in Edirnekapı'da Hava Şehitliğindeki mezarı başında.’ 1974 yılının 8 Ağustos günü çekilmiş bu resimde, Kıbrıs Türk Kültür Derneği'nin İstanbul Şubesi Başkanı olarak ben, şehit Topel'in mezarına çelenk koyuyorum. Şehitliğe birlikte gittiğimiz derneğimizin diğer üyeleri yanyana dizilmişler, saygı duruşuna hazırlanıyorlar...” (Yaşın, 2004, 353).*

Romanda Profesör, Edirne Kapı'daki Hava Şehitliği'ne gidene kadar Kâzım'a İstanbul'da yaşayan Kıbrıslıların faaliyetlerini anlatır. Birlikte sohbet ederler. Mezarlığa vardıklarında Profesör, Şht. Plt. Yzb. Cengiz Topel'in mezarı başında bir konuşma yapar. Profesör'ün “1964 Ağustosunda Türk uçaklarının Erenköy harekâtı sırasında, uçağı arızalanarak düşünce Yüzbaşı Cengiz Topel, paraşütü ile atlamış, bir talihsizlik sonucu Rum bölgesine inmiş ve burada iki gün devam eden işkenceden sonra kahbece şehit edilmiştir” cümleleri ile başlayan konuşması, “Kıbrıs Türklerinin, Akritas Planı gereği Rumlar tarafından toptan katledilmelerini 20 Temmuz 1974 Barış Harekâtı ile önleyen büyük Anavatana ve Kahraman Türk Ordusuna, Kıbrıs Türkleri adına sonsuz minnet ve şükranlarını” sunduğu sözleri ile sona erer (Yaşın, 1978, 165).

Yaşın, romanın bu bölümünde Cengiz Topel için yazmış olduğu *Yüzbaşım* adlı şiirine yer vermiştir. Eserde, Profesör'ün konuşmasının ardından bir kız gerelerek *Yüzbaşım* şiiri okur. Kâzım, mezarı başında bulunanlarla beraber, tekrar on iki yıl öncesine gider.

“....Artık mavi göklerde

Şimşeklerle yarışın sona erdi.

Yüzbaşım, kahraman Yüzbaşım.

Yeşilada'nın özgürlük savaşında

Tanrım böylesine görkemli bir ölüm

Yazmış kaderine otuz yaşında... ” (Yaşın, 1978, 166).

Kâzım'ın, Şht. Plt. Yzb. Cengiz Topel'i şehitlikte ziyaret edişi, romanın otuz sekiz ve otuz dokuzuncu sayfalarını oluşturur. Bu bölümler, Kâzım'ın bütün duygularını toplu olarak açığa vurduğu yerdir. Aslında eserin çeşitli bölümlerinde, Kâzım ve romanın diğer kahramanları (Eczacı Ertan, Kitapçı Özkan, eniştesi Yaşar ve Üstad) ile yaptıkları sohbetlerde, Kıbrıs'ta sorun teşkil ettiğini düşündükleri bazı olayları ve Kıbrıslı politikacıların uygun bulmadıkları bazı davranışlarını dile getirirler. Kâzım tek kaldığı zamanlarda da bu konular üzerine düşüneyi sürdürür ve seçimleri kaybedişinin, beklentilerinin boşa çıkmasının burukluğunu yaşar. Şht. Plt. Yzb. Cengiz Topel'in mezarlığında da yine bu hususlara değinir. Burada Kâzım, Cengiz Topel karşısındaymış gibi konuşur ve âdeta şehitle dertleşir.

Anma töreni bittikten sonra, Kâzım dernektekilerle beraber şehitlikten ayrılmaz. Sıcak yaz gününde, şehitlikte bir süre dolanır ve sonrasında tekrar Cengiz Topel'in mezarı başına gelir. Hatıralarla tekrar baş başa kalır. On iki yıl öncesine, Cengiz Topel'i helikopterle Türkiye'ye uğurlanışını tekrar hatırlar (Yaşın, 1978, 167). Şehitlikteki sessizliğe bakarak Cengiz Topel'in mezarı başında sadece Kıbrıs Türk Kültür Derneği yöneticilerinin olmasını eleştirir (Yaşın, 1978, 167).

Kâzım, Şht. Plt. Yzb. Cengiz Topel'e seslenmeye başlamadan önce Topel'e on iki yılın raporunu sunacağını söyler. Kâzım'ın bu raporunda, Kıbrıs tarihinden izler, yaşanan kanlı olaylardan alıntılar ve 1974'ten sonra beklentileri gerçekleşmemiş bir grubun hayal kırıklıkları vardır.

Kâzım konuşmasına, tarihî olayları hatırlatarak başlar ve Cengiz Topel'e seslenir: “*Uçağın arızalanıp paraşütle atladığın Kıbrıs adası, katledilen ırkdaşlarını kurtarmak için gelip tatlı canının yitirdiğin ada; Şili’de, Peru’da, Vietnam’da yaşayan bir insan için nedir ki? Haritada küçücük bir nokta. İlk çağların korsan yatağı imiş buralar... Neyse fazla ukalâlık yapıp Taş devri, Tunç devri diye başlamayalım çok gerilerden. Adayı Osmanlıların aldığı günü başlangıç yapalım. Sultan Sarı Selim devrinde, 1570- 1571 yılları arası ve de kanlı savaşlar sonucu elli bin şehit pahasına Kıbrıs Osmanlının olmuş... Adanın iskân edilmesi için cari usule göre, Anadoludaki her on haneden bir hane halkının Kıbrıs’a göç etmesi için ferman çıkarmış, haşmetlü Padişah efendimiz... Sen tarih bilgisi noksan bazı kişilerin dediklerine kulak asma. Kıbrıs’a ilk olarak gelen 5720 hane halkından, iyi hâl kâğıdı sorulmuş da gönderilmişler adaya... Hepsi de öz be öz Türk oğlu imişler...*”(Yaşın, 1978,168).

Yaşın burada Osmanlı Devleti’nin iskân politikasına ve Anadolu’dan Kıbrıs’a gerçekleşen göçlere değinir. Giriş bölümünde de belirtildiği üzere, “Anadolu’dan Kıbrıs’a yerleştirilenlerin tamamı Türk’tü” (Halaçoğlu; Erdoğan, 2000, 209-211). Romanın seyrinden de anlaşıldığı kadarıyla birçok insanın, Kıbrıslı Türklerin kökenleri hakkında yanlışları vardır. Yukarıda verilen bölümden başka romanda, Kâzım’ın, havaalanında karşılaştığı teyze, bavullarının tartılmasına kızarak “*Siz Kıbrıslılar, Mehmetçiğin döktüğü kan haramdır size... Siz Müslüman değilsiniz ki... Siz İslam’ın beş şartını bilmezsiniz...*” (Yaşın, 1978, 14) cümleleri mevcuttur. Kitapçı Özkan ile Kâzım bu konu hakkında konuşurlarken adada Kıbrıslı Türk, Türkiyeli Türk kavgası çıkmasını istemediklerini, Kıbrıslı Türkler nasıl çeşitli laflara ve davranışlara içerliyorsa Türkiyeli Türklerin de Kıbrıslı Türkler tarafından benzer tutumlara maruz kaldıklarını belirtirler (Yaşın, 1978,18).

Romanın ilerleyen bölümünde de Kâzım kendilerine gâvur piçi, diyen yaşlı kadını hatırlar. Ardından sitemkâr cümlelerle Kıbrıslı Türklerin sünnetli olduğunu vurgular (Yaşın, 1978, 87). Romanda, Kâzım, İslam’ın beş şartının dürüstlüğü, misafirperverliği ve temizliği de gerektirdiğini söyler (Yaşın, 1978, 15-94). Bu eleştirilere, romanın son bölümünde devam eder. “*Biliyormusun Yüzbaşım. Biz Atatürk’ün özlediği insanlar olmuşuz gerçekte... Anavatandaki devrimleri günü gününe izleyip benimsemişiz. Türk olmayı en yüce övünç yapmışız kendimize. Aydın,*

uygar, uyanık bir toplum olmuşuz. Sevgiyle açmışız kucığımızı Anavatana. Ve sevgi beklemişiz. Kimseden Türklük dersi, din iman dersi almıya ihtiyacımız yok! Aramızda çağ farkı olanlarla, örümcekli beyinlerle, daha iki yıl önce Kıbrıs'ın haritada yerini bilmeyenlerle, bu kutsal konuları tartışmak istemeyiz elbette...”(Yaşın, 1978, 169)

Yaşın, döneminin, türlü dolaplar çeviren bazı politikacılarını eleştirirken görüldüğü üzere Müslümanım, diyen ancak İslam'ın şartlarını yerine getirmediğini düşündüğü insanları da tenkit ettiğini görüyoruz. Eleştirilerden biri de, “Kıbrıs'ta Türkiye'nin çeşitli vilayetlerindeki camilere, insanları mecbur bırakarak, yardım adı altında toplanan paralardır” (Yaşın, 1978, 18).

Kıbrıs Türklerinin dine bakış açılarının farklı olmasını, Prof. Dr. Metin Akar, şöyle açıklar: “Anavatanın dışında, kimsesizliğe, çaresizliğe ve yoksulluğa itilmiş Kıbrıs Türkü'nün darda kaldığı zamanlarda onurunu yitirmeden sığınabileceği tek kurum Türk Vakıflar İdaresi idi. Kendine emanet edilen mal ve servetleri yöneten din adamlarının ileri gelenleri Kıbrıs Türkü'nün gözünün içine baka baka vakıf mallarını elden çıkarmışlar, Rum'a, İngiliz'e peşkeş çekmişlerdir. Bunların, bu samimiyetsiz ve korkak insanların yanında kim saf tutar? Kıbrıs Türkü de bunlardan sıtkını sıyırmış, ağzını din adına açan herkese şüpheyle bakar olmuştur. Haklıdır da”(Akar, 2009, 45).

Kâzım, Yüzbaşı Cengiz Topel'e seslenişinin devamında, Kıbrıs Türkü'nün geçirdiği zor sürece ve Türk askerinin kahramanlığına değinir. “Yüzbaşım, 21 Aralık 1963'ten 20 Temmuz 1974'e kadar geçen süre içinde, bu toplumun ne sıkıntılara, ne baskılara dayandığını bir düşün!... Çok şükür boşa gitmedi direnişimiz... Özlediğimiz mutlu günlere kavuştuk sonunda. Senin ve senin gibi Kıbrıs için canını vermiş yüzlerce şehidin kanının diyetini aldı Türk ordusu...” (Yaşın, 1978, 168).

Yaşın, burada *Kıbrıs'ta Vuruşanlar* romanında anlattığı olaylara değinir ve kahramanı Kâzım'ın, 1974 Barış Harekâtı'nın gerçekleşmesinden duyduğu mutluluğu dile getirir. Seslenişinin devamında, Türkiye ile aynı hamurdan olduklarını, sevinçte acıda ortak olduklarını, senelerdir Rumların Türklere etmediklerini bırakmadığını, artık özgür ve barış dolu bir ortam isteyişini, politikadaki başarısızlığının kendi suçu olmadığını, en kötü günlerde bile Kıbrıs'ı terk etmediğini ancak şimdilerde Kıbrıs'tan ayrılmayı düşünmesinin sebebini bilmediğini,

aydınlığa düşman insanların olduğunu söyler. Topel'in mezarı başından ayrılmadan, Cengiz Topel'den bu sıcak havada biraz anlamsız konuştuysa kendisini affetmesini diler. Yanından ayrıldıktan sonra, yıllar önce çocuklarının sünnetini görmesi için Allah'a dua ettiği yere, Eyüp Sultan'a gidip yurdunun insanlarının, ezilmeden, horlanmadan, sömürülmeden, mutlu yaşaması için dua edeceğini belirtir. Ardından Topel ile vedalaşarak ayrılır (Yaşın,1978, 168-171).

Roman boyunca, Hacı Muzaffer gibi politikacıların dürüst olmadıklarından, seçim propagandalarında insanların kahramanlıklarını kullandıklarından, çıkarma günlerinde banka bodrumunda viski içenlerin kahraman olup çıktıklarından ve ganimetçi olduklarından bahsedilir. Kâzım'ın ise senelerdir çalıştığı ancak milletvekilliği döneminde bile Kıbrıs'ta bir dikili ağacı olmadığı söylenir. İşte tam bu yüzden arkadaşı Kitapçı Özkan, onu Nazım Hikmet'in Kartallı Kâzım'ına benzetir (Yaşın, 1978, 114).

“... Ya insanda yürek dediğin taştan olacak

yahut dehşetli namuslu olacak yüreğin.

Kâzım'ın ki taştan değildi çok şükür,

fakat namuslu.

Ne malûm dersin:

Dövuştü pir aşkına,

yaralandı birkaç kere

ve saire.

Ve kavga bittiği zaman

ne çiftlik sahibi oldu ne apartıman.

Kavgadan önce Kartal'da bahçivandı,

kavgadan sonra Kartal'da bahçivan” (Yaşın, 1978, 140-141).

Yazar, Kıbrıslı Kâzım'ın son bölümünde, *Bütün Kapılar Kapandı* romanında olduğu gibi, romanın sonunda kahramanına yeni bir başlangıç hazırlar. Erol Yalçın da Kıbrıslı Kâzım da içinde buldukları ruh hâlimden kurtulurlar. İkisi arasındaki fark ise Erol muhayyilesi yüzünden bunalıma girmiştir. Kâzım'ın sıkıntıları ise yaşadıklarından kaynaklanmaktadır.

Kıbrıslı Kâzım romanında birkaç bölüm dışında Kıbrıslı Türklerin Millî Mücadele günlerinden bahsedilmemiştir. Ancak roman kahramanlarının kendi döneminin yanlış tutumlar sergileyen politikacılarını, halktan kimselerin basmakalıp fikirlerini ve zaman ilerledikçe değişen insanların davranışlarını eleştirmesi romanda büyük bir yer teşkil ettiği için bu kısımlardan kısaca bahsedilmiştir. Elbette bu eserin, farklı bir konu başlığı altında incelemesi yerinde olacaktır.

SONUÇ

Kıbrıs adası tarih boyunca sahip olduğu jeopolitik konumu itibariyle her devirde dünya devletlerinin dikkati çeken bir ada olmuştur.

Kıbrıs'ta tarih öncesi Cilalı Taş devrine ait kalıntılar bulunmakla birlikte tarihî devirlere gelindiğinde birçok devletin ve hükümdarın (Hititler, Mısırlılar, Yunan Sömürgeciliği, Fenikeliler, Asurlular, Persler, Büyük İskender ve Halefleri, Romalılar, Bizanslılar, Hz. Osman zamanında Müslümanlar, İngiltere Kralı Arslan Yürekli Richard yönetimi, Lügisnamlılar, Cenevizliler, Memlük Devleti, Venedikliler, Osmanlı Devleti, tekrar İngiliz sömürgesi, Kıbrıs Cumhuriyeti, sonrasında iki ayrı devletin kurulmasıyla Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi) burada söz sahibi olduğu görülür. Bu bilgiye bakıldığında, Türklerin adaya gelişleri Osmanlı Devleti'nin Kıbrıs'ı fethetmesiyle beraber olduğu anlaşılrsa da giriş bölümünde de belirtildiği üzere, daha önceki yüzyıllarda Türklerin Kıbrıs'ta olduğunu ispatlayan belgeler vardır.

Birçok medeniyete sahiplik etmiş Kıbrıs adasının tarih sahneleri de oldukça kalabalık ve çalkantılı olmuştur. Ada için, geçmişte birçok savaş verilmiştir. Ancak Kıbrıs, XX. asırda (1955-1974) en kanlı dönemlerinden birini yaşamıştır.

Megali İdea'yı gerçekleştirmeyi amaçlayan Rumlar bu gayelerine ulaşmak için Kıbrıs Barış Harekâtı tamamlana kadar her yolu denemişler ve ilerleyen yıllarda (1955-1974) ise örgütlenerek silahlı saldırıya geçmişlerdir. Buna karşılık olarak Türkler de teşkilatlanmışlar ve çeşitli dernekler kurmuşlardır. Bu yıllarda ve sonrasında yayınlanan belgeler incelendiğinde yüzlerce Kıbrıs Türkü'nün, yaşlı, kadın, çocuk, bebek demeden katledildiği, binlerce Türk'ün kaybolduğu, Türk köylerinin baskılarla boşaltılarak, mülk sahiplerinin mallarına zarar verildiği, Rum yetkililer tarafından iktisadî abluka uygulandığı görülür.

Bu yıllarda en büyük insanlık suçlarından birine imza atan Rum saldırganların ve gelişen olaylara göz yuman İngiliz sömürgesinin Türklere yaşattıkları bu zor günler sadece tarih kitaplarında kalmamış, edebiyatçılara da ilham kaynağı olmuştur.

Bu olayları, eserlerine konu edinen isimlerden biri de Özker Yaşın'dır. Şair, yazar, gazeteci, kitapçı, radyo ve televizyon programcılığı mesleklerinin yanı sıra mücahit de olan Yaşın, tüm bu uğraşları sayesinde olaylara yakından tanıklık etmiş ve birçok eser meydana getirmiştir.

Bu çalışmada Özker Yaşın'ın *Bütün Kapılar Kapandı* (1955), *Kıbrıs'ta Vuruşanlar (Mücahidin Romanı)* (1974), *Girne'den Yol Bağladık* (1976) ve *Kıbrıslı Kâzım* adlı romanlarının özetleri verilerek, Kıbrıs'ın Millî Mücadele dönemi öncesinde, Millî Mücadele döneminde ve Millî Mücadele dönemi sonrasında gelişen olaylarla bu romanda geçen vakalar karşılaştırılarak incelenmiştir.

İnceleme esnasında, *Bütün Kapılar Kapandı* adlı romanının, Kıbrıs'ın Millî Mücadele günlerini anlatmadığı görülmüştür. Romanda, annesini erkenden kaybeden, babası tarafından terk edilen ve yatılı okullarda büyüyen Erol Yalçın isimli kahramanın, hayatından bir bölümün sunulur. Yaşın'ın bu romanı diğer romanlarından daha farklı bir yer tutar. Burada konu, karşıt güçlerin mücadelesinden ziyade daha çok Servet-i Fünûn dönemi romanlarında gördüğümüz, marazî ruh yapısına sahip bir şahsın üzerinde toplanır. Yaşın'ın bu eseri yayınlanan ilk romanıdır. Konu itibariyle, diğer romanlarından farklı bir yer tutan bu eserde, siyasî hiçbir meseleye değinilmez.

Kıbrıs'ta Vuruşanlar (1974) romanı Yaşın'ın ikinci romanıdır. *Bütün Kapılar Kapandı* isimli romanında olduğu gibi bir durumun anlatılmasından ziyade, birbiri ardına gelişen olaylar mevcuttur. Yazar *Kıbrıs'ta Vuruşanlar* romanında, *Bütün Kapılar Kapandı* adlı romanında olduğu gibi, bir şahsın durumunu ve hayal âlemini değil, birçok şahsın başından geçen gerçeğe yakın ve gerçek olayları anlatır. *Kıbrıs'ta Vuruşanlar* romanındaki birçok kahraman, Kıbrıs tarihinden bir kesittir.

Yaşın'ın, Kıbrıs Türklerinin Millî Mücadelesi'ni konu alan romanlarını yazmasında ilham kaynağı olan hususlardan biri de şüphesiz mücahitlik yaptığı günlerdir. O günlerde karşılaştığı olayları, romanına ustalıkla aktarmayı başaran Yaşın, bunu en iyi, *Kıbrıs'ta Vuruşanlar* isimli romanında uygular. Yaşın, bu romanında 1963'te iki Türk'ün öldürülmesiyle başlayan kanlı olayları ardı ardına, bir günlük havasında okuyucuya sunar. Özker Yaşın'ın *Kıbrıs'ta Vuruşanlar* ve *Girne'den Yol Bağladık* isimli romanlarının bazı bölümlerinde, kurgudan tamamen

uzaklaşarak, tarihî olayları peş peşe vermesi, romanın genel özelliklerine aykırı olarak kabul edilebilir. Bunda, Yaşın'ın 1955'ten 1974'e kadar olan zaman diliminde meydana gelen olayların içinde olmasının, romanların o yıllarda ve hemen sonrasında yazılmasının büyük etkisi vardır.

Kıbrıs'ta Vuruşanlar adlı romanında, Türk Mukavemet Teşkilatı üyesi Halil Öğretmen'in, yine TMT üyesi olan Şinasi'nin, Orhan'ın, Ali'nin ve Eybil'in, Ramadan'ın, Hasan'ın, Salih'in, Şadi Amca'nın, Hatice Teyze'nin, Dr. Ayhan'ın, Sevgi'nin, Ayşe'nin, Reşat'ın, Hasan Mehmet Buba'nın ve Melek Hanım'ın şahit oldukları olaylar anlatılır. Yaşın, belirlemiş olduğu kahramanlarının anlattıklarıyla, Kumsal, Arpalık, Limasol, Aretyu, Baf, Gaziveren, Ağırdağ, Bozdağ ve Erenköy bölgelerinde yaşanan katliamları, göçleri ve kaçırma olaylarını okuyucuya aktarır. Aynı zamanda, bu bölgelerde yaşanan çarpışmalarda şehit düşenlerin isimlerini ve hayat hikâyelerini de sunar. Özker Yaşın, bu romanında *Girne'den Yol Bağladık* romanında olduğu gibi, oluşturduğu şahıs kadrosunun bir kısmını, Kıbrıs'ta gerçekten yaşamış kahramanlarından almış, diğer kısmını da yaratıcı muhayyilesiyle oluşturmuştur. Aynı şekilde romanında anlattığı olaylar da böyledir. Bazı olaylar Kıbrıs tarihinden aktarılırken bazı olaylar kurmacadır.

Roman boyunca, kahramanlarda millî duyguların hâkim olduğu görülür. Ancak diğer romanlarında olduğu gibi, burada da roman kahramanlarının eleştirileri mevcuttur. Romandaki eleştiriler, Rumların Kıbrıs'ın çeşitli yerlerinde gerçekleştirdiği saldırılar karşısında, Türk Hükümeti'nin adaya müdahaleyi gerçekleştirememiş olmasınadır. Fakat bunun yanı sıra Türk askerlerinin jet uçaklarıyla, ihtar ve savunma için yaptığı uçuşlardan sonra, Kıbrıslı Türklerin duyduğu mutluluk ve minnet duygusu da dile getirilir.

Girne'den Yol Bağladık romanında yazar, 21 Aralık 1963 kanlı olaylarından sonra, Kıbrıs'ın çeşitli yerlerinden, Lefkoşa Türk bölgesine göç etmek zorunda kalan Kıbrıs Türklerini anlatır. Bunlardan biri de Peristerona köyünden Oktay'dır. Oktay, 1963'te ayrıldığı köyüne, yıllar sonra geldiğinde, evlerinin Rumlar tarafından harabeye çevrildiğini görür ve büyük üzüntü duyar.

Özker Yaşın'ın romanlarında kendi hayatından izler olduğu görülür. Bunu gösteren bölümlerden biri de *Girne'den Yol Bağladık* adlı romanında anlatılan göç

olayıdır. Bu romanda Oktay ve Arif dayı gibi kahramanlarla Peristerona'ya duyulan özlem dile getirilir. Özker Yaşın da köyünü terk etmek zorunda kalan bir Kıbrıs Türkü'dür. Yaşın'ın kendi köyüne yıllar sonra gittiğinde hissettiği duygularla kahramanı Oktay'ın arasında benzerlikler vardır. *Kıbrıs'ta Vuruşanlar ve Bütün Kapılar Kapandı* adlı romanlarında "P..." köyü olarak belirtilen köy de muhtemelen Özker Yaşın'ın da köyü olan Peristerona'dır.

Yaşın, Kıbrıslı Türklerin zorunlu göçlerini ve topraklarına hasret kalışlarını anlatmakla birlikte, Oktay, Sadık Dayı, Arif Dayı, Osman Gezer, Burhan Çavuş, Cemil, Ali ağabey, köy öğretmeni İlter, Fuat, İbrahim, Salâhi Halil, Yeşilirmak'taki gazinonun önünde sohbet ettikleri ihtiyar karı-koca, köy öğretmeni Güzin Erkan gibi kişilerin anlattıklarıyla 1974 öncesi ve sonrası, Tahtakale, Kumsal, Küçük Kaymaklı, Limasol, Atlılar, Muratağa, Sandallar, Taşkent, Doğruyol, Baf, Larnaka, Gaziveren, Lefke, Taşpınar, Doğancı bölgelerinde meydana gelen olaylara ve Kıbrıs Türklerinin 1974 Barış Harekâtından duyduğu mutluluğa da değinir.

Yaşın'ın gerek *Kıbrıs'ta Vuruşanlar* gerekse *Girne'den Yol Bağladık* adlı romanlarında kalabalık bir şahıs kadrosu vardır. Bunun yanı sıra Kıbrıs'ın birçok bölgesi ve bu bölgelerde gelişen olaylar da romanlarda yer bulur. Yazar, şahısları ve mekânları tarihî gerçeklerle yakınlaştırarak, romana tarihî olma özelliğini kazandırır. Bunu yaparken de Kıbrıs Türklerinin sorunlarını dile getirir ve tahlil eder.

Özker Yaşın'ın, bütün romanlarında, mutlaka bir kahramanla benzerliği olduğunu görülür. Halil, Oktay ve Kâzım bunlardan sadece birkaçıdır. Fikirlerini ve duygularını bu kahramanlar aracılığı ile okuyucuya sunar. Zaman zaman romanlarına kendi şiirlerinden parçalar yerleştiren Yaşın, işte bazen de bu şiirleriyle kendi düşüncelerini romanlarına dahil eder. Ancak *Girne'den Yol Bağladık* romanında açıkça kendinden bahseder. Bu romanının iki bölümünde Yaşın, *Girne'den Yol Bağladık* romanını yazma nedenini açıklar. Bunu, birincisinde kahramanı Oktay aracılığı ile, ikincisinde ise kendi adını vererek yapar.

Yaşın'ın 1974'ten sonra yazdığı *Kıbrıslı Kâzım* isimli romanında, milliyetçi kimliğinden farklı olarak eleştirel kimliği hâkimdir. Bu romanda Kâzım, Kitapçı Özkan, Yaşar, Üstad başta olmak üzere Yakup Bey, Ahmet, Eczacı Ertan, Leyla Hanım, Ecvet Bey gibi kahramanlar aracılığı ile döneme dair tenkitler yapılı.

Romanın kahramanları, 1974 Barış Harekâtı'ndan sonra beklenenlerin gerçekleşmediğini söylerler. Bazı insanların haksız kazanç sağladıklarını, politikada kirli oyunlar döndüğünü, çıkarma günlerinde ortada olmayan kişilerin, çıkarmadan sonra kahraman ilan edildiklerini belirtirler. Eserde eleştirilen diğer bir husus da havaalanındaki yaşlı teyze gibi kişilerin Kıbrıslı Türklere ve dine bakış açılarıdır. Kâzım'ın havaalanındaki teyzenin kendilerine gâvur demesini kabullenemez. Romanda, müslümanım diye geçinenlerin, İslam'ın beş şartını kavrayamadıkları, eserin çeşitli bölümlerinde ima edilir.

Kıbrıslı Kâzım romanında zaman zaman Kıbrıslı Kâzım, Özker Yaşın'ın kendisi olarak görülür. Çünkü anılarını yazdığı *Nezât ve Ben* adlı eserinde belirttiği hayatı, dünya görüşü ve eleştirileri ile romanında anlattıkları arasında büyük benzerlikler vardır. Kâzım'ın 1960'lı yıllarda, Viktorya Caddesi'ndeki Ermeni Kulübü'nde mücahitlik yapmış olması, 1974'te seçimleri kaybetmesi, dönemin ileri gelen politikacılarına dair eleştirileri, 1970'te kazandığı seçimlerde çıkardığı gazetenin büyük payı olması... gibi özellikleri Özker Yaşın'ın hayatından izler taşır. Zaten kendisiyle 2001'de yapılan bir söyleşide, Kâzım ile olan benzerliğini açıklar.

Eserde, Kâzım'ın dürüstlüğü üzerinde de durulur ve 1970'den sonra milletvekili seçilemeyişinin nedeni yanlış tutum sergileyen politikacılar içinde olmamasına bağlanır. Yaşın bu romanında kahramanını, Nazım Hikmet'in Kartallı Kâzım'ına benzeterek kahramanının dürüstlüğünü ve mertliğini vurgulamaya çalışır.

Genelde Millî Mücadele dönemi ve sonrasını anlatan eserler incelendiğinde milletin önde gelen temsilcilerine ya da liderlerine övgüler olduğu ya da onların kahramanlıklarından söz edildiği görülür. *Kıbrıslı Kâzım* romanında kahramanların hayal kırıklıkları anlatılırken politikacılar ve siyasî liderler eleştirilir. Yazar, yaşanan sosyal ve siyasal atmosferi ferdi bakış açısıyla okuyucuya sunar.

Özker Yaşın, romanlarında tarihî olayları anlatırken genel olarak kronolojiyi takip etmekle beraber, kahramanlarının anıları ve anlattıklarına geçmiş zamanlara atıflar yaparak, romanın anlatıldığı zamandan geriye doğru bir dönüş yapar. Genel olarak romanına aldığı tarihî olaylar gözlemleyebildiği devire aittir. İncelemeye dahil edilen *Kıbrıs'ta Vuruşanlar*, *Girne'den Yol Bağladık* ve *Kıbrıslı Kâzım* romanları “çağ (devir) romanı” olarak adlandırılabilir.

Yaşın'ın bu üç romanında estetik gayeden ziyade didaktik bir amaç vardır. Romanın belli bölümlerinde topluma fayda sağlama ve tarih bilinci kazandırma gayesi görülür. *Kıbrıs'ta Vuruşanlar* ve *Girne'den Yol Bağladık* romanında yaşanan olayların ayrıntılarıyla dile getirilmesi, Millî Mücadele kahramanlarının tüm varlıklarıyla seferber olduklarının vurgulanması buna örnek olarak gösterilebilir. *Girne'den Yol Bağladık* romanında ise yazar bu durumu açıkça belirtir. Romandaki milletvekillerinden biri olan Özker Bey'in "Kıbrıs Türklerine yapılan barbarca, insanlık dışı hareketleri yazarak gerçekleri gelecek kuşaklara anlatma istediğini" belirtmesi bu gayelerden biridir. Romanın bu bölümü, Yaşın'ın kendini, romanın kahramanlarından biri olarak tanıttığı kısımdır.

Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz ki Özker Yaşın, romanlarında zaman zaman Kıbrıs Türklerinin ortak duygusunu, zaman zaman ise halktan farklı düşündüğü fikirlerini kahramanları aracılığı ile romanlarına konu edinerek, Derviş Manizade'nin dediği gibi, *zamanın ötesine selam gönderebilen* bir edebiyatçı olmuştur.

KAYNAKLAR

Adalılar, A. (30 Ekim – 1 Kasım 1989). *Arkaik Dönemde Türk Kültürü, Bugün ve Olması Gereken Turizm Politikası*. Kıbrıs'ta Türk Kültürü ve Turizm Politikası Sempozyumu, Lefkoşa/Kıbrıs, 1-37.

Akar, M. (2009). *TMT Mücahitleri (Türk Mukavemet Teşkilatı) Kıbrıslı Semenderler*. Turan Kültür Vakfı, İstanbul.

Akar, M., Deniz, S. ve Bilecik, F. (1994). *Türk Dünyası Çağdaş Edebiyatı*. Yesevî Yayıncılık, 2.baskı, İstanbul.

Akbulut, İ. (1998). *Kuzey Kıbrıs Tarihi ve Tarihî Eserleri*. Girne.

Aksoy, Y. (3-6 Mart 1998). *Balkanlar'dan Kıbrıs'a Türk Şiir'inde Ulusal Direniş ve Kuva-i Milliye*. Birinci Uluslararası Kıbrıs ve Balkanlar Türk Edebiyatları Sempozyumu, Gazimağusa/KKTC, 115-118.

Aktaş, Ş. (1998). *Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş*. Akçağ Yayınları. 3.baskı, Ankara.

Alasya, F. (1964). *Kıbrıs Tarihi ve Kıbrısta Türk Eserleri*. Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü. Seri:III, Sayı: B1, Ankara.

Argunşah, H. (2007). "*Tarihî Roman*". *Türk Edebiyatı Tarihi*. "C.4. TC Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 411-422.

Atalay, İ. (2001). *Resimli ve Haritalı Dünya Coğrafyası*. İnkılâp Yayınevi, İstanbul.

Bilge, Ö. (2009). *Rum Komandalardan Rum Katliamı İtirafı*. http://www.hurriyet.com.tr/strateji/12207363_p.asp. Web sayfasından, 08.05.2012 tarihinde edinilmiştir.

1963'ten Bugüne BRT. <http://www.brt.gov.nc.tr/brt/tarihce.htm>. Web adresinden 20 Aralık 2011 tarihinde edinilmiştir.

Cankut, A. (2006). *Kıbrıs Türkünün Varoluş Mücadelesi Türk Mukavemet Teşkilatının Faaliyetleri*. Fırat Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 110, Elazığ.

Demiryürek, M. (2000). *Kıbrıs Türk Basını ve Türkiye Hükümetleri I. (Osmanlı Dönemi 1878-1910)* Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, S. 25-26, 119-134.

Elçin, Ş. (1989). *Kıbrıs'ta Edebiyat ve Folklor Çalışmalarının Değerlendirilmesi*. Kıbrıs'ta Türk Kültürü ve Turizm Politikası Sempozyumu, Lefkoşa/Kıbrıs, 92-98.

Emircan, M.S. (2007). *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Tören, Bayram ve Anma Günleri*, Kıbrıs Türk Mücahitler Derneği Yayınları.

Eroğlu, H. (1976). *Kıbrıs Türk Federe Devleti Kuruluşu, Anayasası ve Bağımsızlığı*. Türk Devrim Kurumu Yayınları, Ankara.

Fedai, H. (1997). *Kıbrıs Türk Edebiyatı, Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi Batı Trakya ve Kıbrıs Türk Edebiyatı*, C. 9. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Gazioğlu, A. C. (2000). *Kıbrıs'ta Türkler 1570-1878 (308 Yıllık Türk Dönemine Yeni Bir Bakış)*. Kıbrıs Araştırma ve Yayın Merkezi, 2. baskı, Lefkoşa.

Giray, H. (1992). *KKTC Coğrafi İsimler Kataloğu*. C. 1. KKTC İskân Bakanlığı. Lefkoşa.

Güvenlik Kuvvetleri Dergisi. (2004). *Kanlı Noel 21 Aralık Saldırıları ve Mücadele*. Sayı: 62. http://www.mucahit.net/Dergiler/Dergi62/Sayfa_24.htm. Web adresinden 30 Aralık 2012 tarihinde edinilmiştir.

Hakeri, B.H. (1992). *Kıbrıs Türk Ansiklopedisi*. C. 2. Kıbrıs Gazetesi Yayınları, Lefkoşa.

Hakeri, B.H. (1997). *Kurtuluşa Kaçış*. K.K.T.C. Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları.

Halaçoğlu, Y. ve Erdoğan M.A. (2000). *Kıbrıs'ın Alınmasından Sonra Ada'ya Yapılan İskânlar ve Kıbrıs Türklerinin Menşei*. Rauf Denктаş'a Armağan. Turan Kültür Vakfı, Ankara.

İsmail, S. (1988). *Kıbrıs Barış Harekâtı'nın Nedenleri- Gelişimi-Sonuçları*. Akdeniz Haber Ajansı Yayınları, Lefkoşa.

Kalelioğlu, O. (2009). *Tarih Boyunca Türk-Yunan İlişkileri ve Megali İdea*. Bilgi Yayınevi, İstanbul.

Kansu, M. (3-6 Mart 1988). *Kıbrıs Türk Şiiri'nin Genel Bir Anatomisi 1940'lardan Günümüze*. Birinci Uluslararası Kıbrıs ve Balkanlar Türk Edebiyatları Sempozyumu, Gazimağusa/KKTC, 175-182.

Katırcıoğlu, T. (30 Ekim – 1 Kasım 1989). *Çağlar Boyu Anadolu Kıbrıs İlişkileri*. Kıbrıs'ta Türk Kültürü ve Turizm Politikası Sempozyumu, Lefkoşa/Kıbrıs, 112-124.

Kazımoğlu, T.S. (1997). *Türk Topulukları Edebiyatı II*. Ecdâd Yayınları, Ankara.

Keser, U. (2007). *Kıbrıs'ta Yer altı Faaliyetleri ve Türk Mukavemet Teşkilatı (1950-1963)*. IQ Kültür ve Sanat Yayıncılık, Ankara.

Kıbrıs Sorununun Kronolojik Olarak Tarihi Gelişimi. <http://mucahit.net/diğerkonular/kibristarihi.htm>, Web sayfasından, 08.05.2012 tarihinde edinilmiştir.

Kıbrıs Türk Edebiyatı –Başlangıçtan Bugüne- (1989). KKTC Millî Eğitim ve Kültür Bakanlığı Yayınları.

Kıbrıs Şehit Aileleri ve Malül Gaziler Derneği. *Şehitlerimiz*. <http://www.kktc-sehitaleleri.org/sehitliklerimiz.asp>. Web sayfasından, 12.05.2012 tarihinde edinilmiştir.

Kıbrıs Türk Kültür Derneği, (2011). *Kıbrıs Türk Kültür Derneği Tarihi*. http://www.kibristkd.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=&Itemid=86. Web sayfasından, 22.02. 2012 tarihinde edinilmiştir.

Kod Adı Bozkurt -6- Beşparmak Dağları Geçilmez. <http://volkangazetesi.net/yazici.Asp?id=30108>. Web adresinden 14.03.2012 tarihinde edinilmiştir.

Konuksever, E. (2009). *Kıbrıs Barış Harekâtı IV Şehit Gazeteci Adem Yavuz*. Türk Solu Gazetesi. S. : 250. <http://www.turksolu.org/250/konuksever250.htm>. Web sayfasından, 06.05.2012 tarihinde edinilmiştir.

KKTC'nin nüfusu 294 bin 906. (2011).<http://dunya.milliyet.com.tr/kktc-nin-nufusu-294-bin-906/dunya/dunyadetay/09.12.2011/1473436/default.htm>. Web adresinden 10 Mart 2012 tarihinde edinilmiştir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Dış İşleri Bakanlığı. *Kıbrıs'ın Tarihçesi, Kıbrıs Sorunu ve Müzakere Süreci*. <http://www.trncinfo.com/index.asp?page=345>. Web adresinden, 28.12.2012 tarihinde edinilmiştir.

Küçük, F. (1999). *Kıbrıs'ta Türk Davası ve Kıbrıs'ta Rum Vahşeti*. Devlet Basımevi, 2. baskı, Lefkoşa.

Manizade, D. (1998). *Kıbrıs için Son Yazılar (1993-1997)*. Yeşilada Yayınları, İstanbul.

Мірхаметұлы, М., Акар, М., Жеменей, И., Дәулетхан, Ә., Кыдырәпі, Д. (2005). *Түрік Халықтары Әдебиетінің Тарихы*. Түркістан.

Мірхаметұлы, М., Акар, М., Жеменей, И., Дәулетхан, Ә., Кыдырәпі, Д. (2005). *Түрік Халықтары Әдебиетінің Тарихы. (Хрестоматиялық Топамасы)* Түркістан.

Nasrattinoğlu, İ.Ü. (3-6 Mart 1998). *Türk Dünyası Ortak Edebiyatı ve Bu Edebiyat İçerisinde Kıbrıs ve Balkan Türkleri Edebiyatının Yeri*. Birinci Uluslararası Kıbrıs ve Balkanlar Türk Edebiyatları Sempozyumu. Gazimağusa/KKTC, 81-88.

Nesim, A. (3-6 Mart 1998). *Gelişme Döneminde Kıbrıs Türk Edebiyatı*. Birinci Uluslararası Kıbrıs ve Balkanlar Türk Edebiyatları Sempozyumu. Gazimağusa/KKTC, 167-173.

Oberling, P. (1988). *Bellapais'e Giden Yol "Kıbrıs Türklerinin Kuzey Kıbrıs'a Zorunlu Göçü"*. M. Erdoğan (çev.), Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Ankara.

Oberling, P. (1990). *Kıbrıs Faciası*. F. Armaoğlu (çev.), Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu. Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

Olgun, A. (1975). *Kıbrıs'ın Anatomisi 4 Devir 4 Lider*. Ankara.

Öztuna, Y. (1975). *Kıbrıs. Türk Ansiklopedisi*. C.22, Millî Eğitim Basımevi, Ankara.

Saydam, S. (2011) *En Kahraman Düşman*. <http://www.havadiskibris.com/yazi/2289-en-kahraman-duşman.html>. Web sayfasından, 12.05.2012 tarihinde edinilmiştir.

Tağızade, L. (3-6 Mart 1998). *Rus Kaynaklarında Genel Kıbrıs Edebiyatı*. Birinci Uluslararası Kıbrıs ve Balkanlar Türk Edebiyatları Sempozyumu. Gazimağusa/ KKTC, 183-187.

Türk Dünyası Kültür Atlası (A Cultural Atlas Of The Turkish World). (2003). *Türk Devlet ve Toplulukları (Turkish States and Peoples)*. Türk Kültürüne Hizmet Vakfı, İstanbul.

Uludağ, S. (2010). *Sinde'de Aranılan Kayıplar Kıbrıs: Anlatılmamış Öyküler*. Yenidüzen Gazetesi. http://www.yeniduzen.com/detay_ars.asp?a=18007. Web adresinden, 26.12.2011 tarihinde edinilmiştir.

Yaşın, Ö. (1955). *Bütün Kapılar Kapandı*. Kıbrıs Postası Yayınları, Lefkoşa/Kıbrıs.

Yaşın, Ö. (1964). *Kanlı Kıbrıs "Bir Şahlanışın Destanı"*. Varlık Yayınları, İstanbul.

Yaşın, Ö. (1965). *Oğlum Savaş'a Mektuplar "Bir Şahlanışın Destanı II"*. Çevre Yayınları, Lefkoşa.

Yaşın, Ö. (1974). *Kıbrıs'ta Vuruşanlar (Mücahidin Romanı)*. Varlık Yayınevi, İstanbul.

Yaşın, Ö. (1976). *Girne'den Yol Bağladık*. İtimat Kitabevi, İstanbul.

Yaşın, Ö. (1978). *Kıbrıslı Kâzım*. Yücel Yayınları, İstanbul.

Yaşın, Ö. (1997). *Nevzat ve Ben*. C.1, Yeşilada Yayınları, İstanbul.

Yaşın, Ö. (1997). *Nevzat ve Ben*. C.2., Yeşilada Yayınları, İstanbul.

Yaşın, Ö. (2004). *Nevzat ve Ben*. C.3. Yeşilada Yayınları, İstanbul.

Yılmaz, Z. ve Okumuş R. (1996). *Kıbrıs Türk Nesri*. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul.

21 Aralık Kumsal Katliamı. (2010). (<http://www.ekinocomputer.com/kkct/21-aralik-kumsalkatliami.html>). Web adresinden 28 Şubat 2012 tarihinde edinilmiştir.

Yorgancıoğlu, O. M. (1989). *Enosis Canavarına Vurulan İlk Hançer Olayların 25. Yılında Erenköy*. Mağusa.

ÖZGEÇMİŞ

28 Ağustos 1988'de Giresun'da doğdu. İlköğretimini, 2002 yılında Cumhuriyet İlköğretim Okulu'nda tamamladı. 2006'da Giresun Yabancı Dil Ağırlıklı Atatürk Lisesi'nden mezun oldu. Aynı yıl Giresun Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü kazandı. 2010 yılında bu bölümden mezun oldu. 2010 yılında Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans programına girdi. 2011-2012 eğitim öğretim yılında, Atatürk Üniversitesi Pedagojik Formasyon Sertifika Programını tamamladı. Hâlen, 2010-2012 dönemi, tezli yüksek lisans öğrencisidir.